

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

Мірошниченко Станіслав Михайлович

УДК [070.1:061.2]:342.7:341.3/.4(477)

ДИСЕРТАЦІЯ

КОНВЕРГЕНЦІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ І ПРАВОЗАХИСТУ В РОБОТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПІД ЧАС ДОКУМЕНТУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Спеціальність 061 Журналістика

Галузь знань 06 Журналістика

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ С. М. Мірошниченко.

Науковий керівник Любов Марківна Хавкіна, доктор наук із соціальних комунікацій,
професор

Харків – 2026

АНОТАЦІЯ

Мірошниченко С. М. Конвергенція журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій під час документування воєнних злочинів в умовах міжнародного збройного конфлікту. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 061 Журналістика. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2026.

Дисертацію присвячено комплексному осмисленню конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій під час документування воєнних злочинів в умовах міжнародного збройного конфлікту.

Актуальність дослідження зумовлена масштабом документування воєнних злочинів Росії проти України (213 тисяч епізодів станом на березень 2026 року), цифровою трансформацією цього процесу, інституційними зрушеннями на національному і міжнародному рівнях та потребою самих громадських організацій у концептуальному самоосмисленні. Значну частину функцій із документування виконують нині не лише державні правоохоронні органи та міжнародні слідчі механізми, а й громадські організації. Поряд із польовим документуванням, верифікацією, адвокацією і взаємодією з механізмами правосуддя вони провадять журналістську та комунікаційну діяльність, формують громадську думку. Така поліфункціональність свідчить про структурно зумовлене зближення журналістики і правозахисту, яке у вітчизняній науковій літературі досі не отримало комплексного осмислення. Саме цей дослідницький розрив визначає проблему дисертації.

Мета роботи – розробити і верифікувати теоретико-аналітичну рамку конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій під час документування воєнних злочинів та обґрунтувати інтегровану модель такої конвергенції. *Об’єкт дослідження* – конвергенція журналістики і правозахисту

в діяльності громадських організацій з документування воєнних злочинів. *Предмет* – виміри, механізми та інтегрована модель конвергенції журналістики і правозахисту в діяльності таких організацій.

Для досягнення мети *розв'язано низку завдань*: схарактеризовано документування воєнних злочинів як міждисциплінарне поле і розкрито функції журналістики та правозахисної діяльності у ньому; визначено аналітичні виміри конвергенції та обґрунтовано концептуальну рамку її осмислення; досліджено комунікаційно-технологічний вимір конвергенції, зокрема роль цифрових технологій та OSINT-методології; виявлено етичні, безпекові та верифікаційні виклики конвергентного документування і способи інституційного реагування на них; розкрито адвокаційну функцію журналістських матеріалів та окреслено потенціал і межі їх використання у національних і міжнародних правосудних процесах; обґрунтовано розуміння громадської організації як гібридного актора забезпечення відповідальності; розроблено інтегровану модель конвергенції і типологію функціональних ролей організацій у документаційному ланцюгу.

Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові методи (аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, порівняння, узагальнення і систематизація) та спеціальнонаукові підходи: системний підхід, акторно-мережева теорія, соціологія професій і теорія поля, теорія гібридних організацій, концепт межових об'єктів. *Емпіричну частину* побудовано на методі напівструктурованого глибинного інтерв'ю з провідними представниками українського поля документування – А. Пантелєєвою (МППЛ), М. Томак (Truth Hounds), Т. Печончик (Центр прав людини ZMINA), Н. Гуменюк (The Reckoning Project), а також на методах кейс-стаді, аналізу документів, моделюванні. *Хронологічні межі* дослідження охоплюють період від початку збройного конфлікту у 2014 році до 2025 року з основним емпіричним фокусом на часі після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року.

У *першому розділі* документування воєнних злочинів обґрунтовано як міждисциплінарне поле на перетині журналістикознавчої, правозахисної та меморіально-відповідальної площин. Доведено, що журналістика бере участь у

ньому через функції публічного свідчення, верифікації та фіксації, її ключова соціально-комунікаційна функція – формувати громадську думку про воєнні злочини. Правозахисну діяльність розглянуто як спеціалізовану, етично врегульовану і процедурно розвинену практику встановлення фактів. Виокремлено п'ять аналітичних вимірів конвергенції: нормативний, медіавізуальний, епістемічно-методологічний, інституційний і трансформаційний.

У *другому розділі* розкрито комунікаційно-технологічний вимір конвергенції. Показано, що комунікація структурно вбудована в документування: одна й та сама організація готує матеріал водночас для широкої публіки, донорів і слідчих. Цифрові технології та OSINT утворюють спільний методологічний простір, у якому журналістика і правозахист виконують майже тотожні операції з перехресної перевірки, встановлення геолокації, аналізу метаданих, атрибуції і збереження доказового сліду. Вони розходяться лише на рівні подальшого інституційного призначення матеріалу. На прикладах документування подій у Бучі, Краматорську та на Київщині продемонстровано, як перевірка, архівування і ланцюг збереження забезпечують одночасну придатність матеріалу до публічного, аналітичного і правосудного використання. Виклики конвергентного документування згруповано у кластери. Описано відповіді на них, зокрема протоколи диференційованої інформованої згоди.

Третій розділ присвячений розкриттю адвокаційного і правосудного виміру конвергенції. Показано, як журналістський матеріал набуває адвокаційної функції і реалізує її на мобілізаційному, інституційно-правозахисному, національному, міжнародному і санкційному рівнях тиску забезпечення відповідальності. Водночас обґрунтовано, що правосудний потенціал таких матеріалів має структурні межі, через що в суді матеріали громадських організацій найчастіше працюють корроборативно, підсилюючи інші докази. Сучасну українську правозахисну громадську організацію обґрунтовано як самостійного гібридного актора забезпечення відповідальності,

який виникає на спірній юрисдикційній території журналістики, правозахисту, юриспруденції, форензики та меморіально-архівної справи.

У четвертому розділі результати попередніх напрацювань синтезовано в авторську інтегровану модель конвергенції журналістики і правозахисту. Модель складається з п'яти взаємопов'язаних компонентів – акторного, процесуального, інструментального, режимного і вимірного. Вона пояснює, як гібридна організація поєднує журналістські, правозахисні, технологічні, адвокаційні та правосудні практики в одному операційному полі, забезпечуючи паралельний рух матеріалу режимами публічного свідчення, аналітичного дослідження, адвокаційного тиску і кримінального провадження. Модель конкретизовано типологією функціональних ролей громадських організацій: документатора, комунікатора, адвокаційного актора, посередника правосуддя, методологічного інноватора, архівіста і зберігача пам'яті, координатора екосистеми. Одна організація зазвичай поєднує кілька ролей одночасно.

Наукова новизна. Дисертація є комплексним дослідженням, у якому вперше обґрунтовано конвергенцію журналістики і правозахисту в діяльності громадських організацій як багатовимірний суспільно-комунікаційний феномен документування воєнних злочинів. Наукова новизна роботи полягає в розробці авторської інтегрованої моделі цієї конвергенції на матеріалі українського досвіду 2014–2025 років, яка охоплює акторний, процесуальний, інструментальний, режимний і вимірний компоненти та пояснює, як журналістські практики свідчення, верифікації та публічної репрезентації поєднуються з правозахисним документуванням. Уперше виокремлено аналітичні виміри конвергенції журналістики і правозахисту та запропоновано типологію функціональних ролей громадських організацій у документаційному ланцюгу. Доведено, що управління структурними напругами між журналістською і правозахисною логіками є умовою сталої реалізації документаційних, комунікаційних і адвокаційних функцій. Удосконалено теоретичну рамку журналістики прав людини, підходи до розуміння громадських організацій як новинотворців і концепцію стратегічного свідчення

в умовах цифрового документування. Подальшого розвитку набули концепт документаційного ланцюга як руху журналістського і правозахисного матеріалу через публічний, аналітичний, адвокаційний і правосудний режими, а також розуміння межових об'єктів як пояснення поліфункціональності задокументованого матеріалу.

Практичне значення. Розроблена теоретико-аналітична рамка та інтегрована модель можуть бути використані громадськими організаціями для стратегічного планування й визначення функціональних ролей, журналістами і медіа – для усвідомлення місця журналістики у документуванні, верифікації та публічній репрезентації воєнних злочинів, а правоохоронними і судовими інституціями – для структурованої взаємодії з громадськими організаціями. Результати дослідження можуть бути застосовані в навчальному процесі під час викладання курсів із журналістики прав людини, воєнної журналістики, документування воєнних злочинів, цифрових розслідувань та OSINT.

Ключові слова: конвергенція, журналістика, громадська організація, права людини, верифікація інформації, правозахисники, медіа, воєнні злочини, війна, збройний конфлікт, російське вторгнення, міжнародні механізми, пам'ять, справедливість, травма.

ABSTRACT

Miroshnychenko S. M. The Convergence of Journalism and Human Rights Advocacy in the Work of Civil Society Organizations Documenting War Crimes in the Context of an International Armed Conflict. – Qualifying scientific work on the rights of a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 061 Journalism. – V. N. Karazin Kharkiv National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2026.

The dissertation offers a comprehensive examination of the convergence of journalism and human rights advocacy in the work of non-governmental organisations in documenting war crimes during an international armed conflict.

The relevance of the study is determined by the scale of documented Russia's war crimes against Ukraine (213,000 episodes as of March 2026), the digital transformation of this process, institutional shifts at the national and international levels, and the NGOs' need for conceptual self-understanding. A substantial part of the documentation functions is performed today not only by state law-enforcement bodies and international investigative mechanisms, but also by NGOs. Alongside field documentation, verification, advocacy, and engagement with justice mechanisms, they carry out journalistic and communicative activity and shape public opinion. These multifunctionality points to a structurally conditioned convergence of journalism and human rights advocacy, which has not yet received comprehensive treatment in the national scholarly literature. It is precisely this research gap that defines the problem addressed by the dissertation.

The aim of the work is to develop and verify a theoretical and analytical framework for the convergence of journalism and human rights advocacy in NGOs' documentation of war crimes, and to substantiate an integrated model of this convergence. The *object* is the convergence of journalism and human rights advocacy

in the work of NGOs documenting war crimes. The *subject* is the dimensions, mechanisms, and integrated model of this convergence.

To achieve this aim, a number of tasks were addressed: war crimes documentation was characterised as an interdisciplinary field and the functions of journalism and human rights work within it were revealed; the analytical dimensions of convergence were identified and a conceptual framework for their understanding was substantiated; the communicative and technological dimension of convergence was examined, in particular the role of digital technologies and OSINT methodology; the ethical, security and verification challenges of convergent documentation and the means of institutional response to them were identified; the advocacy function of journalistic materials was revealed and the potential and limits of their use in national and international justice processes were outlined; the understanding of the NGO as a hybrid accountability actor was substantiated; and an integrated model of convergence together with a typology of the organisations' functional roles in the documentation chain was developed.

The methodological basis of the study comprises general scientific methods (analysis and synthesis, induction and deduction, abstraction, comparison, generalisation and systematisation) and special scientific approaches: the systems approach, actor-network theory, the sociology of professions and field theory, the theory of hybrid organisations, and the concept of boundary objects. The empirical part is based on the method of semi-structured in-depth interviews with leading representatives of the Ukrainian field of documentation – A. Panteleeva (MIHR), M. Tomak (Truth Hounds), T. Pechonchyk (ZMINA Human Rights Center), and N. Humeniuk (The Reckoning Project) – as well as on case studies, document analysis, and modeling. The study's chronological scope covers the period from the beginning of the armed conflict in 2014 to 2025, with the principal empirical focus on the period after the full-scale invasion of 24 February 2022.

In the first chapter, war crimes documentation is substantiated as an interdisciplinary field at the intersection of journalism studies, human rights work, and the memorial-accountability domain. It is shown that journalism participates in this

field through the functions of public witnessing, verification, and recording, its key social-communication function being to shape public opinion about war crimes. Human rights work is considered a specialised, ethically regulated, and procedurally developed practice of fact-finding. Five analytical dimensions of convergence are distinguished: the normative, the media-visual, the epistemic-methodological, the institutional, and the transformational.

The second chapter reveals the communicative and technological dimension of convergence. It is shown that communication is structurally embedded in documentation: a single organisation prepares material simultaneously for the general public, donors, and investigators. Digital technologies and OSINT form a shared methodological space in which journalism and human rights work perform almost identical operations of cross-verification, geolocation, metadata analysis, attribution, and preservation of the evidentiary trail. They diverge only at the level of the material's subsequent institutional destination. Drawing on documentation of events in Bucha, Kramatorsk, and Kyiv oblast, it is demonstrated how verification, archiving, and the chain of custody ensure that the same material remains suitable for public, analytical, and justice-related use. The challenges of convergent documentation are grouped into clusters. The responses to them are described, in particular, in terms of the protocols of differentiated informed consent.

The third chapter is devoted to revealing the advocacy and justice dimension of convergence. It is shown how journalistic material acquires an advocacy function and realises it at the mobilisational, institutional-human rights, national, international, and sanctions levels of accountability pressure. At the same time, it is substantiated that the justice potential of such materials has structural limits, owing to which, in court, the materials of NGOs most often work corroboratively, reinforcing other evidence. The contemporary Ukrainian human rights NGO is substantiated as an independent hybrid accountability actor that emerges on the contested jurisdictional territory of journalism, human rights work, law, forensic disciplines, and memorial-archival practice.

In the fourth chapter, the results of the previous work are synthesised into the author's integrated model of the convergence of journalism and human rights advocacy.

The model consists of five interrelated components: the actor, procedural, instrumental, regime, and dimensional components. It explains how a hybrid organisation combines journalistic, human rights, technological, advocacy, and justice-related practices within a single operational field, ensuring the parallel movement of material through the regimes of public witnessing, analytical research, advocacy pressure, and criminal proceedings. The model is specified through a typology of NGOs' functional roles: documenter, communicator, advocacy actor, justice intermediary, methodological innovator, archivist and keeper of memory, and ecosystem coordinator. A single organisation usually combines several roles.

Scientific novelty. The dissertation is a comprehensive study that, for the first time, substantiates the convergence of journalism and human rights advocacy in the work of NGOs as a multidimensional social-communication phenomenon in war crimes documentation. The scientific novelty of the work lies in developing the author's integrated model of this convergence, based on the Ukrainian experience of 2014–2025, which comprises the actor, procedural, instrumental, regime, and dimensional components and explains how the journalistic practices of witnessing, verification, and public representation combine with human rights documentation. For the first time, the analytical dimensions of the convergence of journalism and human rights advocacy have been distinguished, and a typology of NGOs' functional roles in the documentation chain has been proposed. It has been demonstrated that the management of the structural tensions between the journalistic and human rights logics is the condition for the sustained realisation of documentation, communication, and advocacy functions. The theoretical framework of human rights journalism, the approaches to understanding NGOs as news-makers, and the concept of strategic witnessing under conditions of digital documentation have been improved upon. Further development has been given to the concept of the documentation chain as the movement of journalistic and human rights material through the public, analytical, advocacy, and justice regimes, as well as to the understanding of boundary objects as an explanation of the multifunctionality of documented material.

Practical significance. The developed theoretical and analytical framework and the integrated model can be used by NGOs for strategic planning and the definition of their functional roles; by journalists and the media to recognise the place of journalism in the documentation, verification, and public representation of war crimes; and by law enforcement and judicial institutions for structured engagement with NGOs. The results of the study can be applied in the educational process in teaching courses on human rights journalism, war journalism, war crimes documentation, digital investigations, and OSINT.

Keywords: convergence, journalism, NGO, human rights, fact-checking, human rights defenders, media, war crimes, war, armed conflict, Russian invasion, international mechanisms, memory, justice, trauma.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
Наукові статті, опубліковані в наукових виданнях, включених на дату
опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Miroshnychenko S. Communication Strategies of NGOs in Reporting War Crimes in Ukraine. *Current Issues of Mass Communication*. 2025, 38. P. 31–42.

DOI: <https://doi.org/10.17721/CIMC.2025.38.31-42>

URL: <https://cimc.knu.ua/uk/article/view/3862>

2. Мірошніченко С. Використання цифрових технологій для документування воєнних злочинів: спільний підхід журналістики та правозахисту. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Філологія*. 2025, 2 (16). С. 50–57.

DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.2.7>

URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/philology/article/view/4937>

3. Мірошніченко С. Журналістський матеріал як інструмент адвокації воєнної відповідальності. *Образ*. 2026, 1 (50). С. 67–77.

DOI: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2026.1\(50\)-67-77](https://doi.org/10.21272/Obraz.2026.1(50)-67-77)

URL: <https://obraz.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/293>

4. Мірошніченко С. OSINT як поле конвергенції журналістики і правозахисту: досвід документування воєнних злочинів в Україні. *Наукові записки інституту журналістики*, 2026, 88(1), 89–101.

DOI: <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2026.88.7>

URL: <https://nz.knu.ua/en/article/view/9784>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Мірошніченко С. М. Інтерв'ю як спосіб документування воєнних злочинів: журналістський і правозахисний аспекти. *Медіареальність у часи інформаційних війн: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції*. Харків, 2024.

2. Miroshnychenko Stanislav. Human Rights Journalism in International Law: the Russo-Ukrainian War. *Anthology of Abstracts for the 3. International Scientific*

Conference for Students and Early-career researchers at the Ukrainian Free University. Munich, 2025.

3. Мірошніченко С. М. Роль OSINT у документуванні воєнних злочинів: співпраця між медіа та громадськими організаціями. *«Четверта влада», чверть століття: медіа та інформація: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції.* Харків, 2025.

4. Мірошніченко С. М. Нова роль журналістики в умовах міжнародного збройного конфлікту у контексті перехідного правосуддя. *Актуальні проблеми медіапростору: збірник доповідей VII міжнародної науково-практичної конференції.* Київ – Вітербо, 2025.

5. Мірошніченко С. М. Запит на швидку справедливість vs реальність доказування: роль медіа у формуванні суспільних очікувань щодо розслідування воєнних злочинів. *Медіаочікування та медіареальність у вимірах гібридної війни: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції.* Харків, 2026.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ABSTRACT.....	7
СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ	12
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	16
ВСТУП.....	177
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ КОНВЕРГЕНЦІЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ПРАВОЗАХИСТУ В РОБОТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПІД ЧАС ДОКУМЕНТУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ	28
1.1. Документування воєнних злочинів як міждисциплінарне поле	28
1.2. Журналістика в системі публічного свідчення, верифікації та фіксації воєнних злочинів.....	32
1.3. Правозахисна діяльність громадських організацій як практика документування порушень міжнародного гуманітарного права.....	38
1.4. Аналітичні виміри конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій	44
1.4.1. Нормативний вимір	45
1.4.2. Медіавізуальний вимір.....	46
1.4.3. Епістемічно-методологічний вимір.....	47
1.4.4. Інституційний вимір.....	48
1.4.5. Трансформаційний вимір	48
РОЗДІЛ 2. КОМУНІКАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР КОНВЕРГЕНЦІЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ПРАВОЗАХИСТУ В ПРАКТИКАХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	54
2.1. Громадські організації як комунікатори проблеми воєнних злочинів: стратегії, канали, аудиторії.....	54

	15
2.2. Цифрові технології і OSINT у документуванні воєнних злочинів: верифікація, архівування, доказовий слід.....	63
2.3. Етичні, безпекові та верифікаційні виклики конвергентного документування.....	76
РОЗДІЛ 3. АДВОКАЦІЙНИЙ І ПРАВОСУДНИЙ ВИМІРИ КОНВЕРГЕНЦІЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ПРАВОЗАХИСТУ	86
3.1. Журналістський матеріал як інструмент адвокації і публічного тиску у справах воєнної відповідальності.....	86
3.2. Потенціал і межі використання журналістських матеріалів у правосудних процесах	105
3.3. Правозахисні громадські організації як гібридні актори забезпечення відповідальності	121
РОЗДІЛ 4. ІНТЕГРОВАНА МОДЕЛЬ КОНВЕРГЕНЦІЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ПРАВОЗАХИСТУ В РОБОТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	145
4.1. Теоретико-методологічні засади та узагальнення підходів до конвергенції.....	145
4.2. Авторська модель конвергенції журналістики та правозахисту	149
4.3. Функціональні ролі правозахисних ГО та значення моделі	163
ВИСНОВКИ.....	172
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	176
ДОДАТКИ	200
Додаток А	200
Додаток Б.....	202
Додаток В	264
Додаток Г	284

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ГО – громадська організація (громадські організації)

ЄС – Європейський Союз

ЗМІ – засоби масової інформації

ККУ – Кримінальний кодекс України

МПЛ – Медійна ініціатива за права людини

МКС – Міжнародний кримінальний суд

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ПАРЄ – Парламентська асамблея Ради Європи

РФ – Російська Федерація

СБУ – Служба безпеки України

CICED – Core International Crimes Evidence Database (Основна міжнародна база даних доказів злочинів)

GIZ – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (Німецьке товариство міжнародного співробітництва)

GLAN – Global Legal Action Network

HURIDOCS – Human Rights Information and Documentation Systems

ОМСТ – World Organisation Against Torture (Всесвітня організація проти катувань)

OSINT – Open Source Intelligence (розвідка на основі відкритих джерел)

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Збройна агресія Російської Федерації (РФ) проти України, яка почалась у 2014 році і перейшла у фазу повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, оголила перед українським суспільством, державою і міжнародним правопорядком виклик безпрецедентного масштабу. Йдеться про систематичне та широкомасштабне вчинення воєнних злочинів та інших серйозних порушень міжнародного гуманітарного права. Станом на березень 2026 року Офіс Генерального прокурора України звітував про понад 213 тисяч епізодів воєнних злочинів, кваліфікованих за статтею 438 Кримінального кодексу України «Порушення законів та звичаїв війни» [35]. Такий масштаб насильства потребує розгалуженої інфраструктури фіксації, перевірки, інтерпретації та подальшого використання інформації про воєнні злочини для забезпечення відповідальності і справедливості.

Особливістю сучасного етапу збройного конфлікту стало те, що значну частку функцій із документування воєнних злочинів реалізують не лише уповноважені на це державні органи та міжнародні слідчі механізми, а й громадські організації (ГО), які поєднують у своїй роботі практики різних професійних полів. Українські правозахисні громадські організації, серед яких Медійна ініціатива за права людини (МІПЛ), Truth Hounds, Центр прав людини ZMINA, The Reckoning Project, Кримська правозахисна група, Харківська правозахисна група, Регіональний центр прав людини, Об'єднання родичів політв'язнів Кремля та інші, поряд із польовим документуванням воєнних злочинів, верифікацією зібраної інформації, її аналітичною інтерпретацією, адвокацією і взаємодією з національними та міжнародними механізмами правосуддя виконують комунікаційну та журналістську діяльність, формують громадську думку. Така поліфункціональність свідчить про структурно зумовлене зближення журналістики і правозахисту в процесі документування воєнних злочинів.

Світовий контекст цього процесу формується щонайменше з 1990-х років від практик документування у колишній Югославії та Руанді до новітніх цифрових розслідувань у Сирії, Ємені, М'янмі, Палестині. Водночас саме український досвід після 2022 року є особливо показовим, оскільки у ньому поєдналися цифрова насиченість інформаційного середовища, транснаціональний характер механізмів відповідальності і висока операційна спроможність національних громадських організацій. Це робить український кейс концептуально значущим для розуміння того, як сучасна громадська організація постає у ролі нового інституційного типу на перетині кількох професійних полів. Інституційні зрушення останніх років, зокрема ратифікація Україною Римського статуту Міжнародного кримінального суду (МКС) 24 серпня 2024 року [33], внесення змін до Кримінального кодексу України (ККУ) щодо злочинів проти людяності у жовтні 2024 року [30], підписання 25 червня 2025 року угоди про створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії [37], формують політико-правовий контекст, у якому зібрані громадянським суспільством матеріали набувають ваги для визначення порядку денного, аргументації та посилення політичної волі ухвалювати відповідні рішення.

Прискорена цифровізація війни принципово змінила саму техніку документування воєнних злочинів. Фотографії та відео з мобільних пристроїв, супутникові знімки, перехоплення розмов, матеріали соціальних мереж, цифрові метадані перетворилися на ключові джерела інформації для слідчих, журналістів, правозахисників, OSINT-аналітиків, міжнародних інституцій. Цю зміну зафіксував Протокол Берклі [55], який кодифікував міжнародні стандарти розслідувань на основі цифрових даних і, що принципово, адресував їх широкому колу акторів: правозахисникам, журналістам, слідчим, дослідникам. Сам факт вироблення спільних стандартів для різних інституційних ролей свідчить про посилення міжпрофесійної взаємодії у сфері документування воєнних злочинів та актуалізує потребу у теоретичному осмисленні конвергенції журналістики і правозахисту.

Попри масштаб і концептуальну значущість описаних процесів, у вітчизняній науковій літературі феномен конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій під час документування воєнних злочинів досі не отримав комплексного осмислення. Окремі аспекти проблеми висвітлено у працях українських дослідників. Зокрема, К. Шендеровський [156], О. Чекмишев [156], І. Виртосу [7; 8], Т. Сащук [34] і М. Бутиріна [5] студіюють становлення правозахисної журналістики та виклики для свободи слова і безпеки журналістів в умовах війни. С. Безчотнікова і Н. Зражевська [56] аналізують журналістські та соціально-комунікаційні виміри збройних конфліктів. І. Гловюк [96] і В. Шевчук [41] зосереджуються на використанні OSINT під час документування та розслідування воєнних злочинів. Суміжну проблематику опрацьовано й у зарубіжному дискурсі, зокрема у концепціях журналістики прав людини І. Шоу [155] (*тут і далі переклад наш. – Авт.*); стратегічного свідчення С. Рістовської [149]; перевірки і постачання інформації журналістам і слідчим громадськими організаціями С. Вайсборда [181] і Е. МакФерсон [122]; транснаціональних адвокаційних мереж М. Кек і К. Сіккінк [44]; громадських організацій як новинотворців М. Пауерса [135; 136]; гібридного інституту журналістики С. Різа і Б. Чена [141] та ін. Однак ці напрацювання переважно зосереджені на окремих вимірах досліджуваного явища і не пропонують цілісного пояснення того, як у межах однієї організації поєднуються різні інституційні форми, методології документування, комунікаційні практики та адвокаційно-правосудні функції. Саме цей дослідницький розрив формує основну прогалину, на заповнення якої спрямована дисертаційна робота.

Актуальність дослідження визначається також практичною потребою у концептуалізації нових інституційних форм, які виникають на перетині традиційних дисциплінарних полів. Самі учасники української екосистеми документування воєнних злочинів фіксують внутрішню амбівалентність власної інституційної ідентичності: «Ми напівмедіа, напівгромадська організація. Трохи не ясно, як це все назвати», – констатовано в комунікаційному аудиті Медійної

ініціативи за права людини (Додаток Б). Подібну амбівалентність визнають і керівники інших організацій [22; 23; 24].

Це свідчить про те, що традиційні категорії «редакція», «правозахисна організація» чи «адвокаційна структура» вже не повною мірою описують діяльність громадських організацій, які поєднують журналістські, правозахисні, аналітичні, адвокаційні, форензичні, архівні та меморіальні функції в єдиній інституційній логіці. Теоретичне осмислення цієї практичної реальності є академічно і функціонально значущим, оскільки відсутність відповідного теоретичного апарату ускладнює стратегічне планування таких організацій, їхню комунікацію з професійними медіа, донорами, дипломатичними та судовими інституціями, а також академічну рефлексію над їхньою роллю в системі забезпечення відповідальності.

Отже, актуальність дисертаційної розвідки зумовлена масштабом документування воєнних злочинів в Україні, цифровою трансформацією цього процесу, інституційними зрушеннями на національному та міжнародному рівнях, потребою громадських організацій у концептуальному самоосмисленні і відсутність комплексного теоретичного апарату для опису конвергенції журналістики і правозахисту в українському науковому дискурсі.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розробка та верифікація теоретико-аналітичної рамки конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій під час документування воєнних злочинів, а також обґрунтування інтегрованої моделі такої конвергенції.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– охарактеризувати документування воєнних злочинів як міждисциплінарне поле, яке формується на перетині журналістикознавчої, правозахисної та меморіально-відповідальної площин, і розкрити функції журналістики та правозахисної діяльності громадських організацій у документуванні порушень міжнародного гуманітарного права;

- визначити аналітичні виміри конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій та обґрунтувати концептуальну рамку її теоретичного осмислення;
- дослідити комунікаційно-технологічний вимір конвергенції журналістики і правозахисту в практиках українських громадських організацій, зокрема роль цифрових технологій та OSINT-методології у зближенні журналістських і правозахисних підходів до документування воєнних злочинів;
- виявити етичні, безпекові та верифікаційні виклики конвергентного документування воєнних злочинів та визначити способи інституційного реагування на них;
- розкрити адвокаційну функцію журналістських матеріалів у справах воєнної відповідальності, визначити механізми адвокаційного тиску та окреслити потенціал і межі їх використання в національних і міжнародних правосудних процесах;
- обґрунтувати розуміння української правозахисної громадської організації як гібридного актора забезпечення відповідальності та окреслити структурні напруги її функціонування;
- розробити інтегровану модель конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій, запропонувати типологію їхніх функціональних ролей у документальному ланцюгу та визначити практичне значення моделі для основних адресатів дослідження

Об’єктом дослідження є конвергенція журналістики і правозахисту в діяльності громадських організацій з документування воєнних злочинів.

Предметом дослідження є виміри, механізми та інтегрована модель конвергенції журналістики і правозахисту в діяльності таких організацій.

Методи дослідження. Дисертація спирається на комплекс загальнонаукових і спеціальнонаукових методів. Із загальнонаукових застосовано аналіз і синтез для виокремлення основних вимірів конвергенції журналістики і правозахисту та подальшої інтеграції їх в єдину аналітичну рамку; індукцію та дедукцію для руху від емпіричних практик українських

громадських організацій до теоретичних узагальнень і навпаки; абстрагування для формулювання ключових концептуальних понять дослідження; порівняння для зіставлення українських практик документування з досвідом інших конфліктних і постконфліктних контекстів; узагальнення і систематизацію для впорядкування теоретичних положень та емпіричних даних в інтегровану модель конвергенції.

Із спеціальнонаукових методів застосовано: системний підхід Л. фон Берталанфі [180] для розгляду конвергенції журналістики і правозахисту як відкритої системи взаємопов'язаних елементів; акторно-мережеву теорію Б. Латур [116] для аналізу документування воєнних злочинів як мережі людських, інституційних, технологічних та нормативних акторів; соціологію професій Е. Аббот [43] і теорії поля П. Бурдьє [58] для пояснення позицій, ролей і професійних юрисдикцій акторів у просторі документування; теорію гібридних організацій Ж. Баттилана і М. Лі [53] для концептуалізації гібридного актора забезпечення відповідальності; концепт межових об'єктів С. Лі Стар і Дж. Грізмер [161] для пояснення одночасної поліфункціональності задокументованого матеріалу у журналістському, правозахисному та правосудному контекстах.

У межах емпіричної частини дослідження застосовано метод напівструктурованого глибинного інтерв'ю, за допомогою якого проведено інтерв'ю з провідними представниками українського поля документування воєнних злочинів А. Пантелєвою (МІПЛ), М. Томак (Truth Hounds), Т. Печончик (Центр прав людини ZMINA), Н. Гуменюк (The Reckoning Project). Метод кейс-стаді використано для аналізу комунікаційних, технологічних, адвокаційних і правосудних практик організацій МІПЛ, ZMINA, Truth Hounds, The Reckoning Project, Bellingcat, Forensic Architecture та Centre for Information Resilience. Аналіз документів застосовано для опрацювання нормативних актів, міжнародних стандартів документування, аналітичних звітів, методичних матеріалів, публікацій та інших документальних джерел, які стосуються документування воєнних злочинів. Концептуальний аналіз використано для

уточнення теоретичного апарату дослідження та встановлення зв'язків між ключовими поняттями. Метод моделювання застосовано для побудови інтегрованої моделі конвергенції журналістики і правозахисту та типології функціональних ролей громадських організацій у процесі документування воєнних злочинів.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від початку збройного конфлікту на сході України у 2014 році до 2025 року. Основний емпіричний фокус припадає на період після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року. Для контекстуалізації українського досвіду в окремих компаративних сюжетах залучено матеріали, які стосуються інших конфліктних і постконфліктних контекстів, зокрема колишньої Югославії, Сирії, М'янми та інших випадків.

Емпіричну базу дослідження становлять: звіти, доповіді, аналітичні дослідження та задокументовані практики українських і міжнародних правозахисних організацій, зокрема МІПЛ, ZMINA, Truth Hounds, The Reckoning Project, Amnesty International, OMCT, Physicians for Human Rights, Human Rights Watch, Bellingcat, а також коаліційної ініціативи «Україна. П'ята ранку»; документи міжнародних організацій і механізмів відповідальності, зокрема звіти Організації Об'єднаних Націй (ООН), Незалежної міжнародної комісії ООН з розслідування порушень в Україні, резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) та Європейського парламенту; серія напівструктурованих інтерв'ю з ключовими практиками поля документування, проведених автором у 2025 році (аудіозаписи і транскрипти цих інтерв'ю зберігаються в архіві автора і за потреби можуть бути надані членам спеціалізованої вченої ради); внутрішні документи громадських організацій, зокрема комунікаційні стратегії, аудити й методичні матеріали; міжнародні нормативні стандарти документування, зокрема Протокол Берклі [55], Стамбульський протокол [104], Міннесотський протокол [172], гайдлайни Євроюсту й Офісу прокурора МКС для громадянського суспільства [11].

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні конвергенції журналістики і правознавства в діяльності громадських організацій як багатовимірного суспільно-комунікаційного феномену документування воєнних злочинів та в розробці інтегрованої моделі цієї конвергенції на матеріалі українського досвіду 2014–2025 років.

Уперше:

– розроблено авторську інтегровану модель конвергенції журналістики і правознавства в роботі громадських організацій з документування воєнних злочинів, що охоплює акторний, процесуальний, інструментальний, режимний і вимірний компоненти та відображає рух задокументованого матеріалу між режимами публічного свідчення, аналітичного дослідження, адвокаційного тиску і кримінального провадження;

– виокремлено аналітичні виміри конвергенції журналістики і правознавства в діяльності громадських організацій: нормативний, медіавізуальний, епістемічно-методологічний, інституційний і трансформаційний;

– запропоновано типологію функціональних ролей громадських організацій у документаційному ланцюгу: документаторів, комунікаторів, адвокаційних акторів, посередників правосуддя, методологічних інноваторів, архівістів пам'яті та координаторів екосистеми;

– виокремлено структурні напруги функціонування гібридних громадських організацій як суб'єктів суспільної комунікації про воєнні злочини та доведено, що управління цими напругами є умовою сталої реалізації їхніх документаційних, комунікаційних і адвокаційних функцій.

Удосконалено:

– концептуалізацію сучасної української правознавчої громадської організації як гібридного актора забезпечення відповідальності, який виникає на спірній юрисдикційній території журналістики, правознавства, юриспруденції, форензичних дисциплін і практик пам'яті;

- теоретичну рамку журналістики прав людини та підходи до розуміння громадських організацій як новинотворців через застосування конвергентних практик документування воєнних злочинів;

- концепцію стратегічного свідчення шляхом їх адаптації до практик цифрового документування воєнних злочинів, орієнтованих на одночасне досягнення комунікаційних, адвокаційних і правосудних цілей;

- підходи до аналізу взаємодії журналістики, правозахисних організацій та OSINT-спільнот шляхом обґрунтування їхнього місця в єдиному документаційному ланцюгу документування воєнних злочинів.

Подальшого розвитку набули:

- концепт документаційного ланцюга як руху задокументованого матеріалу через публічний, аналітичний, адвокаційний і правосудний режими;

- наукове розуміння міжінституційної взаємодії громадських організацій, медіа, OSINT-спільнот і правосудних інституцій у процесі документування воєнних злочинів;

- типологія структурних обмежень використання журналістських, правозахисних та OSINT-матеріалів у правосудних процесах;

- концепція межових об'єктів як аналітичний інструмент пояснення здатності задокументованого матеріалу функціонувати одночасно в журналістському, правозахисному, слідчому, меморіальному та санкційному контекстах.

Теоретична і практична цінність результатів дослідження. Розроблена у дисертації теоретико-аналітична рамка та інтегрована модель конвергенції журналістики і правозахисту можуть бути використані громадськими організаціями для стратегічного планування, оцінки власних компетенцій, визначення функціональних ролей у документаційному ланцюгу та для підвищення ефективності комунікацій із донорами і партнерами, суспільством. Для журналістів і медійного середовища результати дослідження окреслюють місце журналістики в процесах документування, верифікації та публічної репрезентації воєнних злочинів. Для правоохоронних і судових

інституцій інтегрована модель оприявнює можливості взаємодії з громадськими організаціями та медійними акторами під час фіксації, перевірки і використання задокументованих матеріалів про воєнні злочини. Для академічної спільноти результати дослідження є основою подальшого вивчення конвергенції журналістики і правозахисту, документування воєнних злочинів та ролі громадянського суспільства у суспільно-комунікаційних процесах. Окремі положення дисертації можуть бути використані в освітньому процесі під час розробки і викладання навчальних дисциплін та освітніх компонентів із журналістики прав людини, воєнної журналістики, документування воєнних злочинів, цифрових розслідувань та OSINT, міжнародного гуманітарного права, соціології масових комунікацій.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна розвідка виконана автором самостійно. Усі положення наукової новизни, висновки, пропозиції та узагальнення ґрунтуються на власних дослідженнях здобувача. Наукові публікації у фахових виданнях і доповіді на конференціях за темою дисертації підготовлені одноосібно.

Апробація результатів дослідження. Ключові результати дисертаційного дослідження обговорювалися під час засідань кафедри журналістики Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, а також на Міжнародній науково-практичній конференції «Медійна реальність у часи інформаційних війн» (м. Харків, 15 березня 2024 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Четверта влада, Четверть століття: медіа та інформація» (м. Харків, 14 березня 2025 р.), VII міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми медіапростору» (м. Київ, Україна – м. Вітербо, Італія, 17 травня 2025 р.), Третій міжнародній Мюнхенській науковій конференції студентів та молодих вчених (м. Мюнхен, Німеччина, 16 травня 2025 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Медіаочікування та медіареальність у вимірах гібридної війни» (м. Харків, 13 березня 2026 р.). Окремі положення апробовані також у межах експертних обговорень із

представниками громадських організацій, медіа, правоохоронних та архівних органів, які займаються документуванням воєнних злочинів в Україні.

Публікації. Основні наукові результати дисертаційного дослідження висвітлено у 9 одноосібних наукових публікаціях автора: 4 статті у наукових фахових виданнях України і 5 публікацій за результатами виступів на міжнародних наукових конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел (185 позицій) і додатків. Загальний обсяг рукопису становить 14,2 авт. аркуш., з яких 7,9 – основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ КОНВЕРГЕНЦІЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ПРАВОЗАХИСТУ В РОБОТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПІД ЧАС ДОКУМЕНТУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

1.1. Документування воєнних злочинів як міждисциплінарне поле

У традиційному розумінні документування воєнних злочинів асоціюється насамперед із кримінально-процесуальною діяльністю уповноважених органів. У цій роботі термін «воєнні злочини» вживається у значенні статті 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду [33]. Проте в умовах сучасного міжнародного збройного конфлікту такий підхід виявляється недостатнім. Значна частина інформації про воєнні злочини сьогодні виникає поза межами офіційних слідчих процедур – у медіа, соціальних мережах, цифрових архівах, практиках громадянського документування. Це зумовлює залучення до процесу фіксації злочинів нових акторів, зокрема журналістів, розслідувачів і правозахисних громадських організацій. У роботі поняття «міжнародний збройний конфлікт» уживається щодо збройного протистояння між Україною і Російською Федерацією, на яке поширюється відповідний режим міжнародного гуманітарного права [32]; поряд із ним використовується також термін «війна».

У межах цього дослідження документування воєнних злочинів пропонуємо розглядати як міждисциплінарне поле, в якому поєднуються практики фіксації, верифікації, інтерпретації, архівації та публічного представлення інформації для цілей відповідальності. З огляду на це, аналітично продуктивним вважаємо розгляд документування воєнних злочинів у трьох взаємопов'язаних площинах: журналістичнознавчій, правозахисній та площині студій пам'яті й відповідальності. Саме їхнє поєднання дозволяє пояснити, як один і той самий масив даних про насильство одночасно функціонує і як публічне свідчення, і як матеріал адвокації і як майбутній архів війни. Такий підхід особливо актуалізувався в нинішню цифрову епоху, коли фото, відео, супутникові знімки, матеріали з соціальних мереж, цифрові метадані перетворилися на важливе джерело інформації не лише для слідчих, а й для

журналістів, правозахисних організацій, міжнародних інституцій і механізмів забезпечення відповідальності. Цю зміну фіксує Протокол Берклі [55], який кодифікує міжнародні стандарти розслідувань порушень міжнародного кримінального, гуманітарного права та міжнародного права прав людини на основі цифрових даних. Принциповим положенням цього документа є вимога, щоб цифрова інформація збиралась, аналізувалась і зберігалась професійно, юридично коректно та етично.

У межах **журналістикознавства** документування воєнних злочинів пов'язане передусім із категоріями воєнної журналістики, свідчення, верифікації та публічної репрезентації злочинів. У цьому контексті показовою є праця професора Говарда Тамбера «Журналісти, воєнні злочини та міжнародне правосуддя» [177]. У ній автор демонструє, що зі зміною природи війни змінився і характер журналістської роботи. Журналіст дедалі частіше виступає не лише передавачем інформації, а й повноцінним документатором воєнних злочинів, фіксатором свідчень, посередником між досвідом потерпілих і громадськістю, а в окремих випадках навіть учасниками правосуддя.

Із розвитком цифрових технологій до цього додався феномен громадянського свідчення (*англ. – citizen witnessing*), описаний Стюартом Аланом [48]. Завдяки цифровим інструментам, вважає він, очевидці, громадські активісти і локальні спільноти активно долучаються до первинної фіксації подій, які згодом можуть увійти і в журналістський матеріал, і в правозахисне досьє, і в доказову базу слідчих. Отже, у журналістикознавчій перспективі документування воєнних злочинів на додачу до способу інформування про війну є також практикою виробництва суспільно значущого знання. Для цієї дисертаційної розвідки це особливо важливо, оскільки громадські організації часто перебирають на себе частину саме таких журналістських функцій: записують свідчення, проводять первинну фіксацію, верифікують та публічно репрезентують злочини.

Другий вимір цього поля становить **правозахисна діяльність громадських організацій**. У цій площині документування воєнних злочинів

постає як системна практика збору, перевірки, інтерпретації та збереження інформації про серйозні порушення прав людини і міжнародного гуманітарного права. Саме правозахисне середовище виробило значну частину стандартів, без яких документування воєнних злочинів не можна вважати якісним. Серед них принцип не нашкодь (*англ.* – *do no harm*), інформована згода, конфіденційність, захист постраждалих і свідків, належне управління даними, оцінка ризиків для документаторів і потерпілих, збереження цілісності матеріалів та їхньої потенційної цінності як доказів у суді. Автори «Посібника з документування громадянським суспільством серйозних порушень прав людини» [93] наголошують, що для фіксації злочинів потрібно використовувати цілісну систему стандартів виявлення, збору, управління та збереження інформації про серйозні порушення прав людини.

Саме такий підхід простежується і в рекомендаціях Євроюсту та Офісу прокурора Міжнародного кримінального суду (МКС) для громадських організацій [11], у яких вони прямо називають ГО важливими партнерами у притягнення до відповідальності за міжнародні злочини. В українському контексті цю тенденцію підтверджує дослідження докторки Габріеле Хлевічкайте [61], яке засвідчує, що практики документування громадськими організаціями воєнних злочинів у 2022–2023 роках розвивались на перетині правової, технічної і місцевої експертиз.

Утім правозахисні ГО не обмежуються функцією технічного документатора. Маргарет Кек і Катрін Сіккінк показують, що ГО об'єднуються у транснаціональні адвокаційні мережі, які використовують зібрану інформацію для тиску на міжнародні інституції, іноземні уряди і механізми забезпечення відповідальності [44]. Особливо релевантною для аналізу українського контексту є запропонована ними «модель бумеранга»: коли внутрішні актори не здатні вплинути на власний уряд або на агресора, вони звертаються до міжнародних партнерів, які чинять тиск зовні [44, с. 12–13). Саме за цим принципом функціонує значна частина документаційної роботи українських правозахисних організацій після 2022 року: матеріал, зібраний всередині країни,

трансляється через міжнародні мережі до МКС, Ради ООН з прав людини, Євроюсту, Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) та національних юрисдикцій різних країн. Таким чином, у правозахисному вимірі документування воєнних злочинів є нормативно й процедурно регульованою практикою, яка одночасно орієнтується на безпеку постраждалих, доказову цінність матеріалів і можливість їхньої подальшої передачі для механізмів міжнародної відповідальності.

Третій вимір становлять **студії пам'яті й відповідальності**, які дозволяють побачити, що документування воєнних злочинів не вичерпується короткостроковою фіксацією події під час збройного конфлікту. Натомість задокументовані свідчення, інтерв'ю, фотографії, відео, бази даних, звіти та цифрові сліди стають матеріалом для суспільного осмислення війни, меморіалізації та історизації насильства. У цьому сенсі документування безпосередньо пов'язане з правом на правду, визнанням досвіду постраждалих, формуванням наративів справедливості та гарантіями неповторення злочинів, що зафіксовано, зокрема, у резолюції Ради ООН з прав людини про право на правду [147]. Звідси випливає, що документування воєнних злочинів працює на створення архіву війни, політики пам'яті та інфраструктури відповідальності, фіксуючи не лише факт злочину, а й контекст, голоси постраждалих, свідків, моделі насильства та його наслідки для суспільства.

Отже, описана нами міждисциплінарність зумовлена різноманіттям акторів, структурною напругою їхніх функцій і часовими горизонтами документування. Журналістика орієнтована на оперативне теперішнє з її логікою публічної видимості події тут і зараз. Правозахисна діяльність ГО орієнтована одночасно на процесуальний момент і на адвокаційний вплив. А студії пам'яті й відповідальності зосереджені на постконфліктному майбутньому, коли задокументований матеріал стає архівом, що живить меморіалізацію, історіографію і гарантії неповторення. Принципово важливо, що один і той самий акт документування воєнних злочинів може одночасно функціонувати в усіх трьох режимах, але щоразу з різною доказовою силою, різними адресатами

і різними етичними обмеженнями. Ця темпоральна і функціональна множинність і є специфікою документування воєнних злочинів як міждисциплінарного поля, на якому перетинаються медійні, правозахисні та меморіально-відповідальні логіки роботи з насильством.

1.2. Журналістика в системі публічного свідчення, верифікації та фіксації воєнних злочинів

У контексті збройного конфлікту журналістику доцільно розглядати як одну з базових інституційних форм документування воєнних злочинів. Її роль у цій системі визначається здатністю виконувати щонайменше три взаємопов'язані функції: публічного свідчення, верифікації та фіксації. Саме завдяки цим функціям журналістика переводить окремі епізоди насильства з рівня приватного досвіду потерпілих і свідків на рівень суспільно значущого знання, формуючи до того ж громадську думку. У цьому дослідженні такий підхід дозволяє розглядати журналістику як один із структурних елементів документування.

Передусім журналістика функціонує як інститут публічного свідчення. У сучасних медіадослідженнях це осмислюється крізь концепцію «медійного свідчення» (*англ. – media witnessing*), яку Поль Фрош та Аміт Пінчевські визначають як свідчення, що здійснюється одночасно «в медіа, за допомогою медіа та через них» [123, с. 12]. У цій тристоронній моделі журналістика постає і як канал трансляції свідчень, і як інституційно-технологічна система, в якій самі медіа є суб'єктом свідчення, а віддалена аудиторія позиціонується як опосередкований свідок зафіксованих злочинів. Таким чином, медіа одночасно транслюють інформацію про насильство і конструюють умови його суспільної видимості і сприйняття.

Цю логіку поглиблює Барбі Зелізер у праці «Перед обличчям смерті» [184], де вона розглядає журналіста як морального свідка. Авторка показує, що в зонах насильства журналіст перебирає на себе роль того, чия присутність надає події авторитетності очевидця (*англ. – eyewitness authority*) та публічний,

верифікований статус. У такому розумінні документування постає як синкретичний акт, що поєднує раціональний опис події з етичним залученням аудиторії. Для документування воєнних злочинів це має засадниче значення, тому що публічна видимість насильства залишається однією з передумов майбутнього досягнення справедливості, суспільної рефлексії та протидії стратегіям агресора заперечити, замовчати або маніпулятивно інтерпретувати реальність.

Водночас у цифровому середовищі публічне свідчення перестає бути винятковою прерогативою професійного журналіста. Поширення портативних цифрових пристроїв спричинило появу феномену громадянського свідчення (*англ. – citizen witnessing*), який описує Стюарт Аллан [48]. За цих умов будь-хто може фіксувати події війни за допомогою смартфона, камери тощо, підважуючи одну з класичних функцій журналіста бути єдиним посередником між подією та аудиторією. Для журналістики це означає зміну професійної ролі: дедалі частіше журналіст працює не лише з власним польовим матеріалом, а й із чужими свідченнями, які йому необхідно перевести з режиму особистої фіксації у режим публічно значущого та перевіреного факту.

Саме тут публічне свідчення безпосередньо переходить у другу ключову в рамках цієї розвідки функцію журналістики – верифікацію. Білл Ковач і Том Розенстіл визначають дисципліну верифікації за стрижень журналістики, який відрізняє її від пропаганди, чуток і неперевіреної інформації [113]. У контексті документування воєнних злочинів ця функція набуває особливої ваги, бо помилка, поспішна інтерпретація чи маніпуляція можуть мати негативні репутаційні, правові та гуманітарні наслідки. Як наголошують автори, журналістика не претендує на істину в абсолютному філософському сенсі, але має виробляти практичну й функціональну правду, на основі якої суспільство може орієнтуватися, оцінювати події й ухвалювати рішення.

У зоні збройного конфлікту верифікація постає як технічна і як епістемологічна проблема. За умов обмеженого доступу до місць злочинів, небезпеки для свідків, інформаційного хаосу та системної дезінформації постає

питання, що саме і за яких умов може бути засвідчене журналістом як достовірне. Саме тому журналістська верифікація вимагає перехресної перевірки джерел, прозорості методів збору, походження і меж інформації. Відкрите пояснення того, як саме отримано, перевірено та інтерпретовано інформацію, стає критично важливим для оцінки аудиторією ступеня її достовірності. Особливо гостро ця проблема оприявнюється у роботі з цифровими свідченнями очевидців. Кері Анден-Пападопулос, аналізуючи аматорське відео з Іраку та Афганістану, зазначає, що такі матеріали часто мають вигляд «сирих» і «безладних» кадрів, однак саме ця фрагментарність і безпосередність надає їм особливої переконливості в очах аудиторії [50]. Низька технічна якість кадрів, тремтіння камери, уривчастість зображення і сильна емоційна залученість нерідко сприймаються як ознаки автентичності на противагу офіційним і часто «стерильним» повідомленням традиційних медіа. Проте для журналістики така автентичність не може замінити професійної перевірки. Через це аматорський контент стає одночасно і важливим джерелом документування війни зсередини, і складним об'єктом верифікації, оскільки зазвичай позбавлений точного часу, місця, авторства, пояснювального контексту.

Водночас журналістську верифікацію не можна ототожнювати з кримінально-процесуальним процесом доказування. Вона діє в іншому часовому ритмі, під іншим тиском оперативності і з іншою первинною метою інформувати суспільство. Її завдання полягає у формуванні обґрунтованого і публічно доступного знання про події. Професійно ж організована журналістська робота із зазначенням метаданих матеріалів і логіки їхньої верифікації може істотно підвищити цінність таких матеріалів для подальшого досягнення справедливості на національному чи міжнародному рівнях.

Функція свідчення в журналістиці не вичерпується тим, що зібраний і верифікований матеріал набув публічної видимості. Вона також включає вибір способу репрезентації насильства, тобто те, як саме страждання стає видимим для аудиторії і який тип моральної реакції це спричиняє. Мерві Панті та Карін Вол-Йоргенсен, аналізуючи роль емоцій у медіадискурсі катастроф, доводять,

що журналістська фіксація трагедій неминуче супроводжується артикуляцією гніву, і ця емоційність не є відхиленням від професійних стандартів [132]. Навпаки, вважають дослідники, вона здатна створити умови, за яких постраждали і суспільство в цілому переходять від пасивного співчуття до вимоги забезпечити відповідальність, розслідування і справедливість. Тож у контексті документування воєнних злочинів емоційне свідчення виступає і як форма переживання, і як інструмент суспільної мобілізації і боротьби за справедливість.

Подібну проблему в іншому вимірі розробляє Лілі Чуліаракі, яка фіксує, що саме медіа конструюють страждання в очах глобальної аудиторії [62]. Рішення журналіста про те, чиє страждання стає «видимим» і «гідним» уваги, а чиє ні, безпосередньо впливає на суспільне сприйняття масштабу злочину. Дослідниця виокремлює різні «режими жалю» (*англ. – regimes of pity*), через які журналісти вибудовують ієрархію людського співчуття, де одні трагедії сприймаються як події, що вимагають негайної дії, а інші – як короткочасні інформаційні епізоди. Для документування воєнних злочинів це означає ризик, що під час репрезентації подій медіа можуть свідомо позбавляти постраждалих голосу і суб'єктності, через що ті постають лише як об'єкт спостереження. Відтак принципово важливо обирати такі форми журналістського свідчення, які уникають і надмірної інтимізації, і холодної абстракції, але водночас дозволяють аудиторії визнати постраждалих суб'єктами власної історії.

Третьою ключовою функцією журналістики в системі документування воєнних злочинів є фіксація. У цьому випадку йдеться вже не лише про репортерське «описати побачене», а про створення стабільного публічного запису події. У цифрову епоху така фіксація охоплює інтерв'ю, фото- і відеодокументування, польові нотатки, збір свідчень, роботу з супутниковими знімками, документами, запис геолокацій, часову реконструкцію подій, архівування цифрових слідів та збереження інших метаданих. Саме завдяки цим практикам журналістика не тільки повідомляє про злочин тут і зараз, але й залишає після нього структурований матеріальний і наративний слід.

У цьому сенсі показовим є Протокол Берклі [55], який наголошує, що послідовні методи збору, збереження, зберігання, перевірки та аналізу цифрової інформації підвищують якість розслідування і полегшують подальшу оцінку цієї роботи судами та іншими органами, які встановлюють факти. Для журналістики це означає, що професійна фіксація має значення і в короткій перспективі публічної видимості, і в довшому часовому горизонті, коли задокументовані матеріали можуть бути використані у правозахисній, слідчій, меморіальній чи історіографічній роботі. Отже, фіксація поєднує журналістську оперативність із потенціалом тривалої доказової, архівної та суспільної цінностей.

Окреслена трифункціональність журналістики в документуванні воєнних злочинів спирається й на власну українську наукову традицію, у якій зв'язок журналістики з правами людини осмислюється вже понад десятиліття. У вітчизняному журналістикознавстві цей зв'язок концептуалізовано через поняття правозахисної журналістики, яка ґрунтується на цінностях прав людини і пройшла шлях від журналістського активізму до диференційованої фахової практики. Костянтин Шендеровський і Олександр Чекмишев визначають три взаємопов'язані форми цієї практики: адвокаційну журналістику, соціально-правозахисну журналістику та журналістику правозахисту [156]. Раніше Ірина Виртосу і Костянтин Шендеровський визначили адвокаційну журналістику як інформаційний супровід змін у політиці й практиці захисту прав людини, наголосивши, що правозахисну журналістику визначає не форма (інструменти адвокації), а сама сутність, тобто орієнтація на цінності прав людини [7; 8]. Тетяна Сащук і Костянтин Шендеровський, своєю чергою, запропонували розуміння соціально-правозахисної журналістики як диференційованої інклюзивної практики [34], а в дослідженнях Марії Бутиріної осмислено журналістську протидію ксенофобії та мові ворожнечі [5]. Окремий професійний стандарт цієї традиції – праволюдність – сформульований Ларисою Денисенко як мислення і практика, що розглядають будь-яке рішення крізь призму прав конкретної людини, а не першості держави над нею [70]. Для цього дослідження українська традиція правозахисної журналістики має подвійне значення. З

одного боку, вона засвідчує, що зближення журналістики і правознавства не є винятково зовнішнім явищем, привнесеним цифровою війною, а має тривале вітчизняне підґрунтя. З другого боку, вона стосується передусім тематичної і ціннісної спеціалізації окремого журналіста, тоді як ця дисертація переносить фокус на інституційну конвергенцію журналістики і правознавства в роботі громадських організацій з документування воєнних злочинів, де така спеціалізація доповнюється форензичними, верифікаційними і правосудними завданнями.

За цими трьома функціями стоїть глибший комунікаційний механізм. Публічне свідчення, верифікація і фіксація є також способами участі журналістики у формуванні громадської думки – базовому процесі соціальних комунікацій, через який розрізнені факти насильства перетворюються на спільне суспільне знання. У теорії медіаопосередкованого конструювання реальності Нік Колдрі та Андреас Гепп доводять, що соціальні уявлення людей про події, яких вони не спостерігали безпосередньо, формуються переважно через медійні репрезентації [66]. Для документування воєнних злочинів це спостереження є засадничим, адже більшість аудиторії ніколи не побачить ані місць злочинів, ані постраждалих. Саме журналістика вводить задокументоване насильство у простір громадської думки, робить його предметом суспільної уваги, моральної оцінки та запиту на відповідальність. Здатність формувати громадську думку є спільним знаменником журналістської та правознавчої логік, оскільки обидві прагнуть, щоб задокументований факт був не лише зафіксований, а й суспільно визнаний.

Підсумуємо, що журналістика в системі документування воєнних злочинів виконує щонайменше три взаємопов'язані функції: публічного свідчення, верифікації та фіксації. Як інститут свідчення вона виводить злочин із приватного досвіду потерпілих у площину суспільного знання. Як механізм верифікації вона перевіряє достовірність зібраних матеріалів, надаючи їм статус публічно обґрунтованих фактів. Як практика фіксації вона створює структурований запис події, який зберігає значення для майбутнього правосуддя.

Для цього дослідження важлива саме така трифункціональна оптика, оскільки вона дозволяє побачити, як функції публічного свідчення, верифікації та фіксації виходять за межі класичної редакційної журналістики і частково реалізуються у практиках правозахисних громадських організацій.

1.3. Правозахисна діяльність громадських організацій як практика документування порушень міжнародного гуманітарного права

Правозахисну діяльність громадських організацій у сфері документування порушень міжнародного гуманітарного права доцільно розглядати як спеціалізовану практику встановлення фактів, орієнтовану не лише на фіксацію насильства, а й на збереження його правової релевантності для майбутніх механізмів відповідальності. Вона охоплює виявлення, збір, перевірку, систематизацію та збереження інформації про можливі порушення [175]. На відміну від журналістики, яка передусім забезпечує публічне свідчення і суспільну видимість злочину, правозахисна діяльність орієнтована насамперед на формування надійного, впорядкованого і придатного до подальшого використання масиву інформації. У цій логіці документування постає не як разова фіксація події, а як послідовна робота з даними про насильство, яка має власні процедурні, етичні та доказово-орієнтовані стандарти. Водночас у межах цього дослідження принципово важливо відрізнити документування у широкому сенсі – як будь-яку форму фіксації інформації про насильство – від документування як правозахисної практики, свідомо орієнтованої на стандарти міжнародного гуманітарного та міжнародного кримінального права. У цьому підрозділі поняття порушень міжнародного гуманітарного права використовується як ширший контекст, у межах якого воєнні злочини становлять найбільш юридично значущу групу для цілей цієї дисертації.

Специфіка правозахисного документування найвиразніше проявляється тоді, коли у його фокусі опиняються порушення міжнародного гуманітарного права, оскільки тут недостатньо обмежитися фіксацією насильства – потрібно зберегти контекст, від якого залежить його правова оцінка. Встановлення таких

порушень вимагає також з'ясування статусу потерпілих, характеру злочину, його зв'язку з бойовими діями та інших обставин, що мають значення для подальшої кваліфікації злочину [164]. Тобто правозахисна діяльність ГО у цій сфері спрямована на те, щоб зібрана інформація зберігала правову релевантність і її можна було використати в ширшій інфраструктурі відповідальності, навіть якщо сама організація не здійснює досудового розслідування у процесуальному сенсі.

Така орієнтація на правову релевантність, однак, не зводить документування до виключно юридичної техніки. Якість цієї роботи визначається також її етичною архітектурою, оскільки захист людини значить не менше, ніж повнота і потенційна доказова цінність зібраного матеріалу. Для правозахисного документування принциповими є вимога не нашкодь (*англ. – do no harm*), інформована згода, конфіденційність, оцінка ризиків і захисту постраждалих та свідків. [11, с. 6-9]. Це означає, що кожне інтерв'ю, кожен збір фото-, відео- чи письмових матеріалів мають враховувати безпекові наслідки, психологічний стан потерпілих і свідків, межі подальшого використання інформації та потенційну шкоду від її розголошення [93, с. 21-32]. Саме тому разом із повнотою, деталізацією зафіксованого матеріалу якість правозахисного документування визначається й тим, наскільки ретельно громадська організація дотримується процедур захисту людини.

Стандарти правозахисного документування не були одномоментно нав'язані згори, але сформувалися з польової практики і з часом були кодифіковані в міжнародних документах, таких як Протокол Берклі і настанови Євроюсту та МКС. Таким чином, правозахисне документування є нормативною практикою, яка самостійно напрацьовує стандарти. Останні формуються через практику, а потім формалізуються і повертаються до практики у вигляді нормативних документів. Саме ця кодифікація стандартів супроводжувалася зміною місця ГО в ширшій інфраструктурі міжнародної відповідальності.

Кодифікація стандартів збіглася зі структурною зміною ролі громадських організацій у міжнародній інфраструктурі відповідальності: від периферійних постачальників інформації вони дедалі частіше перетворюються на повноцінні

учасників екосистеми забезпечення справедливості. Федеріка Д'Алессандра та Кірсті Сазерленд фіксують, що нова генерація акторів і технологій трансформує ландшафт міжнародного правосуддя: ГО, нові підрозділи ООН з обліку злочинів і судові органи функціонують у взаємозалежній мережі, де центральне місце в обробці даних, що надходять до механізмів відповідальності, посідають саме громадські організації [68, с. 29]. Д'Алессандра конкретизує цей зсув у статті «Десятилітня революція», де описує, як упродовж останнього десятиліття зусилля громадянського суспільства, які займаються документуванням злочинів, перейшли з периферії до самого серця міжнародних судових проваджень [69]. Цього ж висновку доходять дослідники Даня Чайкел, Прія Піллаї та Пубуду Сачітанандан, які показують, що сучасні ГО виступають не лише документаторами, а й аналітичними, адвокаційними та представницькими акторами в міжнародному полі забезпечення відповідальності [59]. Проте посилення у цій царині ролі ГО одночасно означає й підвищення вимог до того, як саме інформація збирається, зберігається, аналізується і передається далі.

Одним із ключових чинників цієї трансформації стало поширення цифрових технологій, які водночас розширили можливості правозахисного документування і підвищили вимоги до його методологічної суворості. Цей інституційний зсув став можливим, зокрема, завдяки демократизації технологій. Ліндсі Фріман зазначає, що інструменти, які раніше були виключною прерогативою урядів та військових (супутникові знімки, GPS-навігація, інструменти аналізу відкритих джерел), тепер доступні широкому загалу і це дозволяє правозахисним громадським організаціям надавати правосуддю критично важливі цифрові докази [84]. Своєю чергою Дараг Мюррей, Івон МакДермотт та К. Алекса Кеніг ставлять питання, чому саме відкриті цифрові джерела перетворилися на такий надважливий інструмент розслідувань порушень міжнародного гуманітарного права. Ключова перевага таких доказів, заявляють дослідники, полягає у тому, що для їхнього збору не треба бути безпосередньо в місці скоєння злочину, куди фізичний доступ зазвичай обмежений через безпекові ризики або перешкоджання з боку офіційної влади у

зонах конфліктів [127, с. 561–562]. У зв'язку з цим, однак, загострюються проблеми контексту, верифікації, упереджень і ресурсомісткості аналізу зібраних в такий спосіб доказів. Для того щоб довести воєнні злочини, потрібен великий обсяг і різноманітність доказів, тому їхня автентифікація, ланцюг збереження і зберігання, контекстуальна прив'язка є принциповими для значущості в рамках досягнення справедливості [84]. Саме тому ГО, що накопичують тисячі цифрових матеріалів та забезпечують їхню методичну верифікацію, дедалі частіше стають ключовими акторами формування доказової бази ще до офіційного початку судових проваджень. Проблема лише в тому, що цифровізація паралельно з полегшенням доступу до даних загострює питання їхньої надійності, контексту, згоди на використання та подальшого контролю над ними.

У межах нашої розвідки важливо не ототожнювати правозахисне документування із судовим доказуванням, навіть якщо ця практика ГО дедалі частіше орієнтується на те, щоб у майбутньому зібрані матеріали використовували у правових процесах. Однак ефективність практики документування воєнних та інших міжнародних злочинів все-таки визначається спроможністю ГО інтегрувати зібрані матеріали у складну систему доказування на національному та міжнародному рівнях. Говорячи про останній рівень, Івон МакДермотт відзначає, що міжнародне кримінальне судочинство характеризується унікально гнучким і водночас експериментальним підходом до допустимості доказів, що ґрунтується на двох керівних принципах: правильності рішення і найвищих стандартах справедливості [121]. МКС майже не відхиляє докази на стадії допуску, оцінюючи їхню вагу і достовірність у контексті всієї справи. Тобто задокументовані ГО матеріали з великою вірогідністю можуть опинитися у суді. Та чи стануть вони належними доказами, значною мірою залежить від широкої дискреції суддів, які нерідко суперечливо оцінюють аналогічні матеріали, підважуючи передбачуваність і легітимність вироків. Для ГО це означає, що доказова перспектива зібраних матеріалів дисциплінує спосіб роботи з інформацією вже на етапі її первинного збору.

Крен у професійне документування громадськими організаціями воєнних злочинів наочно демонструє український контекст, де ця робота розвивається на перетині правової, технічної та локальної експертиз. Розвідка Габріеле Хлевічкайте, присвячене практикам документування воєнних злочинів в Україні у 2022–2023 роках, конкретизує ці теоретичні положення [61]. Авторка демонструє, що професійність правозахисної діяльності ГО одночасно формується через імплементацію міжнародних стандартів і через адаптацію методик до конкретного воєнного, соціального й культурного контекстів. Дослідниця також фіксує специфіку України як середовища, де активна національна правоохоронна система органічно співіснує з міжнародними механізмами відповідальності, що надає українським ГО надзвичайно високий рівень операційної самостійності, який недоступний у багатьох інших зонах конфлікту. Саме тому український досвід є важливим не лише емпірично, а й концептуально: він показує, що документування воєнних злочинів ГО не зводиться ані до технічної допомоги слідству, ані суто до адвокаційної діяльності. Натомість воно є стійкою формою недержавної участі у побудові інфраструктури відповідальності.

Незважаючи на інституційне посилення ролі громадських організацій, правозахисне документування не є нейтральною технікою збору фактів. Воно містить певну внутрішню конфронтацію між адвокаційним мандатом правозахисників і вимогою доказової неупередженості. ГО, на відміну від слідчих органів, керуються ціннісним позиціонуванням, що може підривати сприйняття їхніх матеріалів як об'єктивних доказів, особливо в контексті міжнародних збройних конфліктів, де наявна гостра пропагандистська складова. Водночас Федеріка Д'Алессандра фіксує, що попри цей виклик, між ГО і органами правосуддя сьогодні існує підвищений рівень поваги, співпраці і навіть певного симбіозу, оскільки правоохоронці дедалі більше покладаються на громадянське суспільство у встановленні юрисдикційних зв'язків і відповідності доказовим стандартам [69, с. 319]. Отже, напруга між адвокацією і нейтральністю нікуди не зникає, але дедалі частіше врівноважується

професіоналізацією методів документування злочинів, прозорістю процедур і зростанням довіри до стандартів роботи ГО з боку правоохоронних і судових органів.

Ще одна дилема виникає на стику бажання надати злочину публічної видимості і необхідністю захистити свідків, постраждалих і чутливу інформацію. Адвокація потребує від громадських організацій суспільного розголосу, тоді як безпека свідків, їхня готовність свідчити у суді нерідко вимагають обмеженого поширення матеріалів. У розслідуваннях, де використовуються цифрові докази, ця проблема загострюється ще більше, оскільки доступність матеріалу в мережі не усуває етичного питання інформованої згоди, безпеки та гідності постраждалих. Особливо якщо мова йде про такі чутливі матеріали, як сексуалізоване насильство, пов'язане з конфліктом [111, с. 76, 80]. Ось чому питання про те, що, коли і в якому обсязі можна оприлюднити є і комунікаційним, і етичним, і процесуально значущим рішенням. Ця дилема не має універсального рішення і є одним із практичних викликів правозахисного документування воєнних злочинів.

Отже, правозахисна діяльність ГО як практика документування порушень міжнародного гуманітарного права є спеціалізованою, етично врегульованою і процедурно розвиненою формою встановлення фактів, що поєднує збір і перевірку інформації, захист постраждалих, управління ризиками, роботу з цифровими технологіями та орієнтацію на механізми відповідальності. Особливість такої діяльності полягає у тому, що вона здійснюється поза межами офіційного кримінального провадження, але водночас структурує інформацію так, аби остання могла перетворитися на доказ у національній та міжнародній системі правосуддя. Спільні методологічні виклики, які постають і перед журналістикою, і перед правозахисним документуванням, утворюють простір їхнього функціонального зближення, концептуальне осмислення якого, його теоретичні рамки та аналітичні виміри є предметом наступного пункту цього розділу.

1.4. Аналітичні виміри конвергенції журналістики і правознавства в роботі громадських організацій

Після розгляду документування воєнних злочинів як міждисциплінарного поля та аналізу окремо журналістського і правознавчого режимів роботи з насильством постає потреба окреслити, що саме слід розуміти під конвергенцією (*термін походить від латинського convergere — «сходиться», «спрямовуватися до однієї точки»*) журналістики і правознавства в діяльності громадських організацій.

У медіадослідженнях поняття конвергенції традиційно використовується для опису злиття технологічних платформ, медіаіндустрій та форматів контенту. У класичному розумінні Генрі Дженкінса конвергенція означає циркуляцію контенту між різними платформами, взаємодію медіаіндустрій та активне переміщення аудиторій між каналами комунікації [106]. Проте в контексті цієї дисертації конвергенція розуміється як стійка зона перетину професійних логік, норм, інструментів і режимів легітимації, у якій одна й та сама задокументована інформація може одночасно функціонувати як публічне повідомлення, правознавчий матеріал, адвокаційний ресурс і елемент майбутньої відповідальності. Такий підхід дає змогу розглядати професійні межі журналістики як рухомі й переозначувані у взаємодії з іншими сферами діяльності [181, с. 2, 10]. Саме тому конвергенція тут тлумачиться не як суцільне злиття двох автономних галузей, а як структурно зумовлений процес, породжений спільними викликами цифрової доби. Аналіз наукової літератури дозволяє виокремити п'ять вимірів цієї конвергенції: нормативний, медіавізуальний, епістемічно-методологічний, інституційний і трансформаційний. Перші чотири виміри відображають стан поля в сучасній науковій літературі, п'ятий – трансформаційний – є оригінальним внеском нашого дослідження і розкриває механізм руху задокументованого матеріалу через кілька інституційних режимів. Разом ці виміри утворюють аналітичну модель, що слугує концептуальною основою для емпіричного аналізу в наступних розділах дисертації.

1.4.1. Нормативний вимір

Фундаментальний підхід до осмислення конвергенції журналістики та правозахисту має нормативний характер і стосується ціннісно-етичних засад їхньої легітимності. Ібрагім Шоу концептуалізує «журналістику прав людини» (англ. – *human rights journalism, HRJ*) як практику, засновану на повазі до людської гідності незалежно від національності, раси чи географічного розташування [155]. Автор виокремлює три виміри цієї діяльності: журналістику як реалізацію права на свободу слова (журналістика як право), журналістику як інструмент викриття порушень прав (журналістика про права) та журналістику як нормативну настанову, яка спрямована на захист інтересів усього людства (журналістика для прав). У контексті нашого дослідження ключовими є другий та третій виміри, оскільки вони трансформують медіа з «нейтрального інформатора» на соціально відповідальний інститут, який поділяє з правозахисним сектором спільну мету забезпечення відповідальності за порушення гідності. Шоу наголошує на необхідності переходу від реактивної до проактивної (превентивної) моделі роботи, яка здатна деконструювати структурні причини насильства, що, на наш погляд, є точкою найвищого зближення журналістики та правозахисту в діяльності ГО.

Нормативний вимір доповнюється концепцією «медіатизації міжнародного права» (англ. – *mediatization of international law*) Деніела Джойса, за якою суспільна дієвість захисту прав людини підвищується завдяки медійно оформленим смислам, які представлено публічно [185]. Для громадських організацій, які документують воєнні злочини, це означає, що правозахисний матеріал набуває сили не тільки завдяки його юридичній релевантності, а й крізь форму публічного представлення, здатну зробити порушення видимим і суспільно значущим.

Водночас нормативна конвергенція не є безпроблемною. Метью Пауерс на основі 65 інтерв'ю з дослідниками і пресофіцерами гуманітарних і правозахисних ГО виявляє, що у своїй роботі вони керуються цінностями точності, плюралізму, адвокації і своєчасності. Такі цінності значною мірою

перегукуються з цінностями журналістики, хоча й не зводяться виключно до них [136]. Ключова відмінність полягає в адвокаційній орієнтації. Для громадських організацій задокументована інформація не є самоціллю, це – інструмент змін.

1.4.2. Медіавізуальний вимір

Другий вимір нашої конвергенції медіавізуальний. Особливо важливий він у тих випадках, коли документування насильства відбувається за допомогою фото, відео, стрімів та інших медіавізуальних засобів. Сандра Рістовська структурує це поле крізь поняття стратегічного свідчення (*англ. – strategic witnessing*), показуючи, що сучасний відеоактивізм під час фіксації подій орієнтується на завчасно обрану аудиторію і те, як зібрані медіаматеріали використовуватимуться в майбутньому. На цьому тлі дослідниця фіксує ключову трансформацію зсуву «свідчення про» (*англ. – witnessing of*) у бік «свідчення для» (*англ. – witnessing for*), коли медійний запис про злочин цілеспрямовано готується до використання як елемент досягнення справедливості [148; 149]. Ця концепція є абсолютно робочою і в рамках нашої розвідки, оскільки ГО створюють чи обробляють візуальний контент не лише для інформування, а й для адвокації, міжнародної комунікації та правосуддя. Саме тому візуальний матеріал у таких практиках перестає бути виключно медійним артефактом і набуває ознак цілеспрямовано підготовленого свідчення зі всіма вимогами до збереження метаданих, інформованої згоди і документування ланцюга походження.

Сем Дабберлі, Алекса Коенінг та Дарах Мюррей у збірнику «Цифровий свідок» аналізують, як правозахисні організації систематизують і верифікують відеоматеріали з соціальних мереж для подальшого використання в судах і адвокаційних кампаніях [72]. Їхній аналіз доводить, що процес верифікації відео є місцем найбільш щільного перетину журналістської і правозахисної методології: обидва типи акторів застосовують геолокацію, аналіз метаданих, крос-верифікацію джерел і технічну автентифікацію. Однак роблять вони це з різними цілями і різними стандартами допустимості результату. Для журналістики результатом є публікація, адресована масовій аудиторії, для

правозахисника – доказовий матеріал, придатний для судового або адвокаційного використання. Та ця відмінність, зрештою, не скасовує спільності методу, хоча й визначає різні пороги вимог до якості верифікації.

1.4.3. Епістемічно-методологічний вимір

Третій вимір є епістемічно-методологічним. Він стосується спільних процедур виробництва достовірного знання. МакФерсон, Генетт Торнтон і Махмуді показують, що нові технології залучають до правозахисного встановлення фактів нових акторів – цивільних свідків, аналітиків, технологів. Це породжує «знаннєву суперечку» (*англ. – knowledge controversy*): нові учасники приносять не лише нові дані і методи, але й інші уявлення про те, що вважається належним правозахисним знанням [122].

Саме тут зближення журналістики і правозахисту набуває найбільш щільної форми: геолокація, аналіз метаданих, крос-верифікація джерел, архівування, автентифікація й методологічна прозорість стають спільною робочою мовою обох практик, хоча кінцеві цілі їхнього застосування можуть різнитися. Коенінг і Фрімен підкреслюють, що формалізація мінімальних стандартів і найкращих практик для розслідувань на основі відкритих джерел є ключовою умовою використання таких матеріалів у судових процесах й механізмах забезпечення відповідальності [127; 85; 86].

Цей вимір кодифіковано у Протоколі Берклі, який формулює спільні стандарти збору, аналізу, збереження і зберігання цифрової інформації для журналістів, правозахисників, слідчих і дослідникам [55]. Сам факт появи нормативного документу, адресованого різним інституційним ролям, свідчить про посилення міжпрофесійної взаємодії у сфері цифрового документування. Найщільніша зона перетину пов'язана з конкретними методологічними викликами: перевіркою матеріалів із соціальних мереж, збереженням метаданих, мінімізацією ризиків для джерел, документуванням походження цифрового файлу та роботою з контентом, який може зникнути через модерацію на платформах.

1.4.4. Інституційний вимір

Інституційний вимір демонструє, що конвергенція виявляється не лише на рівні методів, а й на рівні самих організаційних форм. Дослідники Ніна Мюллер і Дженні Вік зазначають, що в площині розслідування воєнних злочинів дедалі активніше діють актори, які працюють на межі журналістики, правозахисту та активізму. Це, наприклад, Airwars, Bellingcat, Forensic Architecture, Syrian Archive, які інтегрують нові компетенції і технології в журналістську і правозахисну практики, переосмислюючи і долаючи їхні традиційні межі [126]. Тімоті Чарлтон, Анна-Тереза Маєр і Джейкоб Оме, досліджуючи розвиток взаємодії журналістики та OSINT-спільнот (*англ. – Open Source Intelligence, укр. – розвідка на основі відкритих джерел*) від моменту повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році, прямо говорять про «новий поділ праці» між журналістикою і правозахисними OSINT-спільнотами. Останні стають невід'ємною частиною сучасного публічного процесу, надаючи верифікований фактологічний базис ще до того, як матеріал потрапляє до журналістів [60]. Стівен Різ та Бін Чен описують такі конфігурації як «гібридний інститут журналістики», розглядаючи розслідування на основі відкритих джерел як нову інституційну форму встановлення правди. Така трансформація організована навколо етосу відповідальності і методології верифікації і має прямі наслідки для журналістських норм і цінностей [141].

1.4.5. Трансформаційний вимір

Перші чотири виміри систематизують уже наявні в науковій літературі зони зближення журналістики і правозахисту, тоді як трансформаційний вимір пропонується в цій дисертації як оригінальна аналітична рамка для пояснення того, як задокументований матеріал рухається між різними інституційними режимами. Вивчаючи роль громадянського суспільства в міжнародному кримінальному судочинстві дослідниця Федеріка Д'Алессандра доходить висновку, що робота ГО з документування злочинів перетворилася на «ключовий аспект життєвого циклу доказів» (*англ. – evidentiary lifecycle*), коли задокументовані матеріали присутні в каскаді проваджень механізмів

відповідальності від національного до міжнародного рівня [69, с. 326]. Водночас таке бачення фіксує лише правову траєкторію матеріалу, тоді як трансформаційний вимір розширює його до повного документаційного ланцюга, який охоплює всі режими функціонування матеріалу.

Пропонуємо розглядати документаційний ланцюг як шлях матеріалу від первинної фіксації через кілька інституційних режимів, кожен із яких встановлює власні стандарти достовірності, форми і допустимості. Перший режим публічного свідчення і журналістського матеріалу характеризується тим, що задокументований факт набуває новинної цінності, стає адресованим масовій аудиторії і вимагає оперативності і зрозумілості. Другий режим постає у формі аналітичного дослідження: із сукупності задокументованих фактів виокремлюються патерни злочинів, систематизовані звіти, що вимагають репрезентативності та методологічної прозорості. Третій режим виявляється в адвокаційному тиску, коли аналітичні матеріали стають аргументами, адресованими стейкхолдерам – урядам, міжнародним інститутам, донорам тощо. Четвертий режим – це кримінальні провадження і міжнародні звіти, коли ті самі задокументовані матеріали про воєнні злочини передаються слідчим, МКС, ОБСЄ, комісіям ООН, і стають частиною офіційних механізмів відповідальності, вимагаючи доказової допустимості і цілісності ланцюга зберігання.

З цього виведемо ключову теоретичну тезу трансформаційного виміру конвергенції: громадські організації є вузловим актором, який підтримує придатність задокументованих матеріалів рухатися крізь усі чотири режими одночасно. Здатність забезпечувати поліфункціональність матеріалу відрізняє правозахисну ГО і від традиційної редакції, орієнтованої переважно на публічний режим, і від слідчого органу, орієнтованого переважно на правовий режим. У кожному переході між режимами відбувається трансформація: змінюється форма задокументованого матеріалу, його адресат, стандарт перевірки та критерій визначення успішності.

Отже, виокремлені нами п'ять вимірів утворюють операційну рамку для емпіричного дослідження конвергенції журналістики і правозахисту в діяльності

ГО. Нормативний охоплює ціннісні засади обох практик, питання людської гідності, права на правду, суспільного інтересу і принципу «не нашкодь». Медіавізуальний описує трансформацію підходів документування від «свідчення про» до «свідчення для» і пов'язані з нею вимоги до роботи з візуальним матеріалом. Епістемічно-методологічний стосується спільних процедур верифікації, множинної перевірки і роботи з цифровими слідами. Інституційний дозволяє простежити, як у межах однієї організації або мережі поєднуються ролі журналіста, документатора, аналітика, адвоката і OSINT-дослідника. Трансформаційний описує документаційний ланцюг і режими функціонування задокументованих матеріалів як механізм, що перетворює первинну фіксацію на елемент системи відповідальності.

Наостанок у цьому розділі означимо, що в різних вимірах конвергенція журналістики і правозахисту не є безконфліктною. Наприклад, Івон МакДермот прямо вказує на те, що розслідування на основі відкритих даних несуть когнітивні й технічні упередження. Певні злочини, регіони чи групи, вважає він, можуть виявлятися менш видимими або гірше представленими, причому їхню репрезентативність не гарантує навіть технологічна досконалість процесів [121]. Ще далі йдуть Саша Кроуфорд-Голланд, Патрік Сміт та Ендрю Вільямс, які критикують фанатичне «захоплення правом» (*англ. – law's capture*). Автори розвивають думку, що OSINT-розслідування дедалі сильніше підпорядковуються вимогам правових процесів і тим самим ризикують витіснити інші горизонти справедливості та відповідальності, зокрема спекулятивні і творчі форми адвокації, що прагнуть осмислити насильство, яке ще не занотовано в праві [67]. Для діяльності ГО це означає одне: конвергенція журналістики і правозахисту не повинна беззастережно вести до повної юридизації документування, інакше є ризик, що публічне свідчення, адвокація або голос постраждалих оцінюватимуться лише з погляду процесуальної придатності. Конвергенція також є джерелом й інших напруг: між правдою і доказом, між публічністю і безпекою, між технологічною ефективністю і

репрезентативністю, між судовою перспективою і ширшими вимірами справедливості.

Попри ці напруги, п'ять вимірів конвергенції мають спільну соціальнокомунікаційну основу – це формування громадської думки щодо воєнних злочинів. Саме вона дозволяє розглядати конвергенцію журналістики і правозахисту як цілісне явище соціальних комунікацій. Нормативний вимір задає ціннісні підстави суспільного сприйняття воєнних злочинів. Медіавізуальний забезпечує їхню публічну видимість. Епістемічно-методологічний формує довіру до фактів. Інституційний створює організаційні форми виробництва й підтримки цього знання. Трансформаційний пояснює, як публічне судження перетворюється на адвокаційний і правосудний тиск. У цьому сенсі громадські організації, документуючи воєнні злочини, підтримують публічну видимість насильства в умовах війни та протидіють спробам його заперечити. Саме цей соціальнокомунікаційний знаменник поєднує п'ять вимірів у межах єдиної аналітичної моделі.

Отже, конвергенція журналістики і правозахисту в діяльності громадських організацій є структурною рисою сучасного документування воєнних злочинів. Громадські організації працюють у проміжному, але дедалі більш інституціоналізованому просторі між публічним свідченням, правозахисним встановленням фактів, цифровими розслідуваннями та забезпеченням відповідальності. П'ять аналітичних вимірів, розроблених у цьому пункті, складають концептуальну основу для емпіричного аналізу в наступних розділах дисертації.

Висновки до Розділу 1

У першому розділі здійснено критичний огляд наукових підходів до документування воєнних злочинів і обґрунтовано доцільність розгляду його як міждисциплінарного поля, на якому перетинаються журналістика, правозахисна діяльність громадських організацій та студії пам'яті й відповідальності. Визначено, що значна частина інформації про воєнні злочини сьогодні виникає

поза межами офіційних слідчих процедур, а до її фіксації, перевірки та збереження долучаються журналісти, розслідувачі і правозахисні організації. Показано, що один і той самий акт документування може одночасно функціонувати як публічне свідчення, правозахисний матеріал і елемент архіву війни, набуваючи в кожному з цих режимів різної доказової сили, різних адресатів і різних етичних обмежень.

Розглянуто журналістику як одну з базових інституційних форм документування і виокремлено три її взаємопов'язані функції: публічного свідчення, верифікації та фіксації. Установлено, що ці функції виходять за межі класичних медіа і частково реалізуються у практиках правозахисних громадських організацій. Окремо враховано вітчизняну традицію правозахисної журналістики, яка засвідчує тривале національне підґрунтя зближення журналістики і правозахисту. Доведено, що за цими функціями стоїть глибший соціальнокомунікаційний механізм – участь журналістики у формуванні громадської думки щодо воєнних злочинів.

Проаналізовано спеціалізовану, етично врегульовану і процедурно розвинену практику документування воєнних злочинів громадськими організаціями. Простежено зміну ролі громадських організацій в інфраструктурі забезпечення відповідальності – від периферійних постачальників інформації до повноцінних учасників екосистеми правосуддя. Водночас з'ясовано, що така діяльність не є нейтральною технікою збору фактів і містить внутрішні напруги: між адвокаційним мандатом і вимогою доказової неупередженості, між прагненням до публічної видимості і потребою захисту свідків і постраждалих.

На цій основі запропоновано розуміти конвергенцію журналістики і правозахисту як структурно зумовлену зону перетину професійних логік, норм та інструментів. Виокремлено п'ять аналітичних вимірів цієї конвергенції: нормативний, медіавізуальний, епістемічно-методологічний, інституційний і трансформаційний, з-поміж яких трансформаційний, який описує рух задокументованого матеріалу крізь чотири інституційні режими, є оригінальним

внеском автора. Показано також, що конвергенція породжує низку структурних напруг, а її надмірна юридизація несе ризик «захоплення правом».

Отже, документування воєнних злочинів постає як міждисциплінарне поле, в якому конвергенція журналістики і правозахисту є структурною рисою сучасної роботи громадських організацій. П'ять виокремлених вимірів мають спільний соціальнокомунікаційний знаменник формування громадської думки щодо воєнних злочинів і утворюють концептуальну основу для емпіричного аналізу в наступних розділах дисертації.

РОЗДІЛ 2. КОМУНІКАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР КОНВЕРГЕНЦІЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ПРАВОЗАХИСТУ В ПРАКТИКАХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

2.1. Громадські організації як комунікатори проблеми воєнних злочинів: стратегії, канали, аудиторії

Після окреслення у Розділі 1 вимірів конвергенції журналістики і правозахисту постає потреба з'ясувати, як саме ця конвергенція виявляється у комунікаційній практиці громадських організацій. Виходячи з аналізу емпіричної бази дослідження, вбачаємо, що комунікація ГО про воєнні злочини не є допоміжним чи зовнішнім процесом документування. Навпаки, у діяльності громадських організацій вона входить до самої операційної архітектури документування, оскільки вже на етапі фіксації злочину ГО змушені враховувати, кому, в якій формі, якою мовою і через які канали адресуватимуться задокументовані матеріали. Саме тому у цьому дослідженні комунікація розглядається не як супровід правозахисної роботи, а як один із механізмів, через які задокументований матеріал набуває суспільної видимості, адвокаційного потенціалу та інституційної релевантності [87; 162].

Документуючи воєнні злочини, громадські організації виконують не одну, а кілька взаємопов'язаних функцій: збирають і верифікують матеріали, інтерпретують їх у правовій і суспільній площинах, транслюють їх різним аудиторіям і в такий спосіб впливають на публічне розуміння самих злочинів. Вони не лише повідомляють про вже зафіксовані порушення, а й формують публічну уяву про те, що саме вважається воєнним злочином, чому це вимагає правової реакції і хто має бути суб'єктом відповідальності. У цьому сенсі ГО виступають посередниками між потерпілими і широкою аудиторією, перетворюючи індивідуальні свідчення на суспільно значущі повідомлення, а окремі епізоди насильства – на аргументи на користь системної відповідальності [157].

Така комунікаційна роль не скасовує інституційної відмінності між журналістикою і правозахистом, але робить її рухомою. Якщо журналіст передусім звітує перед аудиторією, а правозахисник перед правом і потерпілими, то в практиці документування воєнних злочинів ці два режими дедалі частіше накладаються один на одного. Це дозволяє громадським організаціям поєднувати журналістські стратегії видимості й наративного оформлення матеріалу з правозахисним фокусом на доказовій точності, безпеці і подальшій інституційній придатності зібраних даних. У цьому сенсі слушним є спостереження дослідника Метью Паурера, який відзначає, що правозахисні організації дедалі частіше переймають журналістські цінності точності, плюралізму і своєчасності, а їхні матеріали, щоб впливати на публічну сферу, мають «виглядати, читатися, відчуватися та пахнути як журналістика» [136]. Водночас таке зближення не означає розчинення однієї практики в іншій, а радше формує окремий комунікаційний режим, в якому свідчення від початку мислиться як стратегічно адресоване різним аудиторіям повідомлення [148; 149].

У межах цього розділу основним емпіричним кейсом є громадська організація Медійна ініціатива за права людини [17]. Такий вибір зумовлений тим, що МППЛ інституційно поєднує документування воєнних злочинів, журналістське висвітлення, аналітичну роботу, адвокаційну діяльність і судовий моніторинг. Саме тому її практика дозволяє побачити комунікацію не як окремий напрям роботи після завершення дослідження, а як постійно присутній вимір документаційного процесу. Інші кейси, зокрема Truth Hounds, ZMINA, Human Rights Watch, Amnesty International, використовуються тут як порівняльні опори і підтвердження спільних тенденцій та системності практик.

Першою фундаментальною рисою комунікації ГО у сфері документування воєнних злочинів є множинність аудиторій. На відміну від класичного журналістського медіа, яке переважно орієнтується на масового або спеціалізованого читача, громадська організація змушена одночасно працювати щонайменше з кількома різними групами аудиторій: потерпілими і їхніми родинами, широкою внутрішньою аудиторією, журналістами, міжнародними

інституціями, дипломатичними місіями, донорами, правозахисними мережами, а також органами, які використовують задокументовані матеріали для досягнення відповідальності і справедливості. Саме ця множинність аудиторій зумовлює складність комунікаційної архітектури і появу різних форматів повідомлень, що обслуговують один і той самий масив задокументованої інформації.

Комунікаційна стратегія МППЛ на 2025–2026 роки виокремлює шість груп цільової аудиторії: професійна (експерти-правозахисники, юристи); журналісти і медіа; державні та судові органи влади; родини військовополонених та цивільних заручників, а також військові та ветерани; громадськість та «активна меншість»; міжнародні партнери та донори (Додаток А). Кожна з цих аудиторій отримує матеріал в іншому форматі і з іншим комунікативним акцентом, але всі вони, і це принципово, живляться спільною інфраструктурою документування: опитуваннями свідків і потерпілих, польовими місіями в місця скоєння воєнних злочинів, базою розслідувань воєнних злочинів I-Doc, аналітичними напрацюваннями, взаємодією з правоохоронними органами і судами. Саме тому кейс МППЛ демонструє, що у гібридній організації аудиторія визначає не лише стиль комунікаційного повідомлення, а й траєкторію руху матеріалу всередині документаційного ланцюга.

Таблиця 2.1 – Комунікаційна архітектура МППЛ: аудиторії та канали

Цільова аудиторія	Канали комунікації
Журналісти та медіа	Пряма співпраця, судова розсилка, соцмережі, спільні проєкти, медіаподії
Правозахисні ГО та юристи	Аналітичні звіти, журналістські розслідування, тематичні розсилки, форуми, дискусії, YouTube

Широка громадськість	Розслідування, експлейнери, сторітелінг у соцмережах, колаборації зі ЗМІ, YouTube, кампанії
Міжнародні правозахисні організації, посольства та міжнародні політичні інституції	Англомовні розсилки, аналітичні звіти, міжнародні форуми, закриті дипломатичні зустрічі
Державні та судові органи влади	Офіційні подання, аналітичні звіти, робочі зустрічі, адвокаційні звернення, судовий моніторинг, експертні брифінги
Родини військовополонених та цивільних заручників, а також військові та ветерани	Соціальні мережі, адвокаційні кампанії, пресконференції, партнерські заходи

Примітка. Джерело: внутрішній документ ГО, наданий автору дослідження.

Ця комунікаційна множинність є не лише проєктною настановою, а й результатом органічної еволюції. Тетяна Печончик, співзасновниця і керівниця ZMINA, описує, як її організація пройшла шлях від задуманого «містка між правозахисниками і журналістами» до повноцінного медіамайданчика: спочатку організація орієнтувалася на підготовку контенту для зовнішніх медіа, однак згодом постала потреба у власній платформі, тому що не кожен правозахисний матеріал потрапляв у стороннє медіа [22]. У результаті ZMINA нині має окремо і сайт організації, і сайт медіа. Це показує, що розвиток власної комунікаційної інфраструктури був відповіддю не лише на внутрішню потребу, а й на структурну прогалину: журналістське поле не завжди встигає за правозахисним порядком денним.

Другою ключовою характеристикою є мультирегістровість комунікації. Один і той самий задокументований матеріал про воєнні злочини може

функціонувати як коротке чи розлоге публічне повідомлення, як журналістська публікація, як аналітична записка, як звіт, як свідчення для спеціалізованої аудиторії, як матеріал для професійного брифінгу. Для ГО це означає не просто здатність адаптувати мову під аудиторію, але вміння проводити матеріал між різними режимами комунікації без втрати його достовірності, етичної чутливості та інституційної релевантності. Саме ця спроможність становить одну з головних комунікаційних компетентностей гібридної громадської організації. І саме тому організації, які працюють з воєнними злочинами, вже на етапі підготовки до фіксації злочину думають про потенційні режими подальшого функціонування зібраних матеріалів. Тобто комунікаційна логіка у них присутня від самого початку і проявляється у тому, як ставляться питання під час інтерв'ю, які елементи історії вважаються придатними для публічного використання, а які – виключно для закритих звітів, як відмежовуються чутливі дані від відкритих, як будується фактографічний каркас майбутнього повідомлення.

Показовим у цьому сенсі є спостереження Марії Томак. Вона описує конвергентну логіку формулою «правозахист – це журналістика плюс», пояснюючи, що журналістський матеріал може бути лише одним із елементів ширшої роботи по кейсу: після публікації організація підтримує контакт із людиною, допомагає з адвокатом, супроводжує справу або передає інформацію міжнародній організації [23]. У цьому формулюванні журналістика постає не як альтернатива правозахисту, а як його необхідний, проте недостатній компонент. Водночас Томак застерігає і від протилежної небезпеки – інструменталізації журналістики суто для адвокаційних цілей, коли медійний матеріал ризикує втратити довіру через надмірну підпорядкованість зовнішній меті.

Мультирегістровість яскраво проявляється і в практиці МІПЛ. Анастасія Пантелєєва, керівниця департаменту документування воєнних злочинів, описує кейс документування злочинів приватної військової компанії на Київщині під час окупації 2022 року. Зібраний матеріал послідовно функціонував як аналітична база для внутрішнього звіту, орієнтир для правоохоронних органів, підстава для судово-медичних експертиз і потенційна основа для майбутньої публікації. За її

словами, спокуса швидко перетворити такий масив на журналістський ексклюзив була значною, однак співпраця з правоохоронними органами вимагала стриманості, щоб не нашкодити розслідуванню [21]. Рішення відкласти публікацію заради слідства є класичним прикладом того, як правозахисна логіка конфіденційності перемагає журналістську логіку оперативності всередині однієї організації. Сам матеріал при цьому не зникає: він просто залишається в іншому, закритому режимі, очікуючи на момент, коли публікація вже не нашкодить розслідуванню.

Третя риса – багатоканальність. Звіт, сайт, соціальні мережі, коментарі медіа, пресконференції, судові розсилки, публічні дискусії, спеціальні інформаційні кампанії, інтерактивні візуалізації та партнерські публікації у ЗМІ функціонують як елементи загальної екосистеми комунікацій. При цьому кожен канал виконує окрему функцію: звіт забезпечує інституційну легітимність і довгий цикл використання матеріалу, соціальні мережі працюють на швидкість і видимість, публічний захід – на подієвість, розсилка дайджестів забезпечує сталість уваги, а медіапартнерства допомагають розширити аудиторію. Усе це разом формує режим присутності теми воєнних злочинів у публічному просторі.

Показовим прикладом каналу, який не має прямого аналога в класичних редакціях, але водночас виконує надзвичайно близьку до журналістики функцію, є судова розсилка МППЛ. Мова йде про щотижневі анонси судових засідань у справах, які стосуються злочинів війни. Вони надсилаються на електронні адреси тим, хто підписався на анонси, а також публікуються на сайті організації разом із фабулами найцікавіших, на думку ГО, справ. Така розсилка підтримує медійну видимість правосуддя в проміжках між резонансними подіями в судах, залишаючись важливим комунікаційним елементом просування інфраструктури відповідальності за воєнні злочини. За внутрішніми матеріалами організації, лише у 2024 році МППЛ зафіксувала понад 1500 згадок у медіа (Додаток Б), що свідчить про ефективність таких гібридних форматів там, де традиційне медіаполе інституційно недостатнє.

Кейс Truth Hounds підтверджує цю логіку з іншого боку. З 2014 по 2022 рік організація провела понад 50 польових місій на сході України та в Криму, документуючи воєнні злочини, і підготувала низку подань до МКС [74]. Після початку повномасштабного вторгнення Росії ця довготривала логіка польового дослідження поєдналася з потребою швидких публічних сигналів. Саме тому Truth Hounds звернулася до формату оперативних повідомлень, зберігаючи при цьому високі стандарти збору і перевірки матеріалу. Так, перші російські злочини 24 лютого 2022 року організація задокументувала і публічно повідомила про них впродовж 5,5 годин від початку атак. У цьому випадку ретельність опрацювання фактажу і швидкість комунікації не виключають одна одну, а функціонують як взаємодоповнювані елементи конвергентної практики.

Ще одна суттєва комунікаційна риса правозахисних організацій, які займаються документуванням, полягає в коаліційній логіці комунікації воєнних злочинів. Ініціатива «Трибунал для Путіна» [176], що об'єднує організації з різною спеціалізацією, але зі спільною орієнтацією на документування і механізми відповідальності, до 2025 року задокументувала понад 84 000 епізодів міжнародних злочинів і підготувала дев'ять подань до МКС [12]. Коаліційний формат дозволяє говорити «одним голосом» на міжнародній арені, стандартизувати методи верифікації і посилювати довіру до українських даних через партнерство з глобальними організаціями. Коаліція є не лише інструментом збору доказів, а й формою колективної публічної легітимації матеріалу. Кампанії «Де наші люди?» або #JusticeForMariupol ілюструють, як ГО переводять складні, багаторівневі сюжети в зрозумілі комунікаційні форми – інтерактивні сайти, мапи, персоніфіковані свідчення, візуалізовані дані, публічні звернення. Адвокаційна кампанія «Де наші люди?» отримала понад 700 публікацій у міжнародних медіа [125]. Така «журналізація» правозахисного контенту не означає спрощення права до емоції, вона означає вироблення гібридного жанру, в якому емоційне свідчення підтримує адвокаційний потенціал, а правова рамка оберігає повідомлення від чистої сенсаційності.

Коаліційність і багатоканальність комунікації, однак, мають і зворотний бік: вони ускладнюють самовизначення ГО в межах усталених інституційних категорій. Аудит МПЛ фіксує внутрішній розрив: «Ми напівмедіа, напівгромадська організація. Трохи не ясно, як це все назвати» (Додаток Б). Комунікаційна стратегія організації рекомендує узгодити, де саме ГО працює як «розслідувальне медіа», а де – як «правозахисна адвокаційна структура». З погляду менеджменту це постає як організаційна проблема, однак з погляду дослідження конвергенції є важливим емпіричним свідченням того, що традиційні інституційні категорії вже не повністю описують операційну реальність таких організацій.

Подібну амбівалентність фіксує і Тетяна Печончик. На запитання, чи можна назвати її організацію гібридним актором на стику журналістики, правозахисту, адвокації і розслідування злочинів, вона відповідає ствердно, хоча й із застереженням, що саме таке визначення їй не до кінця подобається [22]. Ця амбівалентність свідчить про те, що конвергенція досягла такого рівня, коли старі інституційні категорії вже не описують нову практику повністю. Йдеться не про «незавершеність» таких організацій, а про формування нового інституційного типу.

Важливим елементом комунікаційної стратегії ГО є також взаємодія з медіа як окремим каналом поширення. За матеріалами коаудиту, МПЛ має понад 200 медіаконтактів і дві розсилки дайджестів українською та англійською мовами, на які підписані орієнтовно 250 журналістів. База контактів сегментується за типами матеріалів: комусь надсилають пресрелізи, комусь історії з героями, а комусь фактаж і аналітику (Додаток Б). Така сегментація свідчить про те, що ГО не просто передає інформацію в медіа, а свідомо управляє формою її потрапляння в різні типи журналістського поля.

Стратегічна комунікація МПЛ будується також через формат флагманських продуктів із довшим циклом впливу. Комунікаційна стратегія організації на 2025–2026 роки передбачає серію «вічнозелених» відеоматеріалів для YouTube, тематичних дайджестів і спеціалізованих продуктів для родин

полонених (Додаток А). Різноманітність форматів є стратегічною відповіддю на множинність аудиторій, яку ГО мусить охоплювати для повноцінного функціонування документаційного ланцюга. Показовою є і проблема мовної стратегії. МППЛ веде комунікацію двома мовами, проте аудит фіксує, що англomовна версія присутня лише на окремих каналах. Рекомендація стратегії запровадити «повноцінну англomовну версію сайту з дзеркальною структурою» і «регулярну англomовну розсилку для донорів і дипломатичних установ та західних медіа» (Додаток А) відображає реальну стратегічну проблему: документаційний ланцюг вимагає, щоб матеріал був доступним для всіх інститутів, яким він адресований. Якщо міжнародний слідчий орган або іноземне видання не може дістатися до аналітичних матеріалів МППЛ через мовний бар'єр, четвертий режим документаційного ланцюга виявляється структурно ослабленим. Це означає, що мовна стратегія ГО є частиною операційної архітектури документаційного ланцюга, а не суто комунікаційним рішенням.

Аналіз тональності комунікації ГО доповнює розуміння їхньої гібридної природи. Комунікаційний аудит МППЛ характеризує тональність організації через архетипи «Правозахисника» і «Мудреця»: поєднання співчуття і піклування про цільову аудиторію з глибиною аналізу та авторитетністю (Додаток Б). Така тональність показує, що конвергентний комунікатор не є ані нейтральним інформатором у класичному журналістському розумінні, ані суто технічним постачальником даних у правозахисному сенсі. Він постає як позиційний суб'єкт, що поєднує емпатію до постраждалих з аналітичною строгістю. Таке поєднання формує його комунікаційну ефективність.

Нарешті, внутрішня організаційна структура також відображає конвергенцію на операційному рівні. Аудит МППЛ описує керівника інформаційного департаменту як людину, що одночасно ставить завдання для комунікаційного і журналістського напрямів, дає коментарі, модерує заходи, займається адвокацією. До того ж, через нього проходить значна частина непублічних подань до прокуратури, Служби безпеки України (СБУ) та ООН (Додаток Б). Така поліфункціональність є структурною відповіддю на вимоги

документаційного ланцюга: одна позиція фактично координує переходи матеріалу між публічним, аналітичним і правозахисним режимами.

Таким чином, громадські організації як комунікатори проблеми воєнних злочинів є гібридними комунікаційними акторами, що поєднують журналістську здатність надавати події суспільної видимості з правозахисною здатністю утримувати матеріал у режимі доказової, інституційної та етичної релевантності. Множинність аудиторій, мультирегістровість, багатоканальність і коаліційні формати роблять їхню комунікацію одним із ключових механізмів функціонування документаційного ланцюга. Водночас така комунікаційна багатовимірність спирається не лише на інституційну гібридність ГО, а й на специфічну технологічну інфраструктуру верифікації, архівування і обігу матеріалів, без якої задокументовані свідчення не могли б одночасно функціонувати як медійний, аналітичний і правосудний ресурс.

2.2. Цифрові технології і OSINT у документуванні воєнних злочинів: верифікація, архівування, доказовий слід

Те, що громадські організації є гібридними комунікаторами, було показано в попередньому підрозділі. У цій зосередимось на технологічному й методологічному вимірі тієї ж конвергенції. Навесні 2022 року редакції та правозахисні організації, що працювали в Україні, зіткнулися зі спільною дилемою щодо матеріалів, зібраних на місцях імовірних воєнних злочинів: чи мають вони слугувати передусім підставою для негайної публікації, чи їх слід насамперед зберігати як потенційно доказовий матеріал для майбутніх розслідувань і судових процесів? Питання полягало також у тому, чи може один і той самий масив даних одночасно виконувати обидві функції. Ця операційна невизначеність виявила глибшу структурну проблему: журналістика і правозахист історично формувалися як різні професійні поля з відмінними нормами роботи з фактами, різними темпоральними логіками та уявленнями про належне використання зібраної інформації. Однак повномасштабна війна Росії проти України, що поєднала великий масштаб злочинів із безпрецедентною

інтенсивністю цифрового сліду, поставила обидві практики перед спільним завданням, для якого жодна зі сторін не мала цілковито готового інструментарію. Саме в цій ситуації цифрові технології та OSINT стали не просто технічним рішенням, а спільним методологічним простором, де журналістська логіка публічного свідчення і правозахисна логіка доказового документування зблизилися найтісніше.

Особливість цього простору полягає в тому, що до моменту, поки задокументований матеріал не розходиться за різними інституційними траєкторіями, журналісти й правозахисники дедалі частіше виконують однакові або майже однакові операції: перевіряють цифрові сліди, встановлюють місце і час події, зіставляють кілька джерел, реконструюють послідовність фактів і забезпечують збереження матеріалу. Саме ця операційна подібність за умов різної подальшої інституційної мети становить ядро технологічного виміру конвергенції. У цьому сенсі показовою є праця «Цифровий свідок», де цифрове свідчення розглядається не як побічний продукт комунікації, а як окремий об'єкт розслідування, документування і відповідальності [72]. Водночас, як слушно зауважує Ніна Сунде, цифрові сліди не є самодостатнім доказом: їхня доказова сила залежить від того, у який спосіб вони інтерпретуються, зіставляються і вбудовуються в ширший наратив події [165]. Тому OSINT у сучасному документуванні воєнних злочинів функціонує не як набір інструментів сам по собі, а як методологічний простір спільної роботи з автентичністю, контекстом і атрибуцією.

Саме OSINT є тим практичним середовищем, у якому описана вище операційна подібність журналістики і правозахисту набуває найбільш виразної форми. Він дозволяє працювати там, де фізичний доступ відсутній або небезпечний, і водночас ставить жорсткі вимоги до верифікації, методологічної прозорості і контекстуального тлумачення. Дараг Мюррей, Івон МакДермотт та Алекса Коенінг вказують: ключова перевага цифрових відкритих джерел полягає в тому, що для їхнього збору не треба бути безпосередньо в місці злочину, куди фізичний доступ часто неможливий [127]. Журналіст, який верифікує

геолокацію відеозапису з місця авіаудару, і правозахисник, що буде доказову хронологію того самого удару для підготовки подання в МКС, роблять одне й те саме: зіставляють тіні на будівлях із астрономічними таблицями, шукають унікальні архітектурні деталі на картографічних сервісах, перевіряють метадані файлів. Різниця тільки у тому, що відбувається з результатом. Журналіст публікує, а правозахисник передає задокументоване слідчим органам із дотриманням *chain of custody*. До цього моменту вони діють ідентично. Однак спільність інструментів не усуває різниці між інституційними цілями журналістики і правозахисту, що можна побачити на рівні порівняння їхніх практичних пріоритетів.

Таблиця 2.2 – Особливості використання цифрових технологій журналістами та правозахисниками під час документування воєнних злочинів

Критерій порівняння	Журналістський підхід	Правозахисний підхід
Основна мета	Оперативне інформування суспільства	Формування доказової бази для правоохоронців і суду
Тип зібраної інформації	Відео, фото, свідчення очевидців, аналіз відкритих джерел	Свідчення, опитування, геоприв'язка, медичні дані
Використання технологій	Геолокація, мобільна зйомка, соцмережі, OSINT	Захищене зберігання, криптографія, інструменти верифікації (eyeWitness to Atrocities)
Вимоги до верифікації	Базова фактологічна перевірка, крос-джерела	Високий рівень підтвердження, юридична валідність
Етичні пріоритети	Принцип неупередженості, суспільна значущість	Інформована згода, безпека свідків, конфіденційність

Примітка. Джерело: складено автором за матеріалами польових досліджень та аналізу практик ГО.

Цю тенденцію виразно підтверджує діяльність Centre for Information Resilience. У межах проєкту «Спостереження за Росією» (*англ. – Eyes on Russia*) сотні волонтерів, які формально не належать ані до журналістського, ані до правозахисного середовища, щоденно виконують роботу, результати якої згодом використовують як редакції, так і слідчі [99]. Це наочно демонструє логіку децентралізованого документування, за якої суспільно значущі завдання реалізуються за допомогою загальнодоступних інструментів. Унаслідок цього межі між інституційними ролями розмиваються не через формальні рішення згори, а на рівні повсякденної практики.

Одним із найвиразніших проявів OSINT як інструменту конвергенції є його використання для протидії дезінформації, зокрема російській у війні проти України. Її масштаб і системність є безпрецедентними: альтернативні версії подій нерідко з'являються вже за кілька годин після інциденту. Їхнє спростування потребує такого доказового матеріалу, який одночасно відповідав би журналістським критеріям незалежної верифікації та підтвердження з кількох джерел і правозахисним вимогам хронологічної цілісності, причинно-наслідкового зв'язку та автентифікації матеріалів. У підсумку обидва підходи сходяться до спільних методологічних рішень [19].

Бучанський кейс [171] є одним із найвиразніших прикладів того, як журналістська і правозахисна логіки документування воєнних злочинів розгорталися паралельно, спираючись на спільний масив відкритих джерел, але переслідуючи різні інституційні цілі. 2 квітня 2022 року, невдовзі після деокупації міста, у публічному просторі з'явилися перші фотографії тіл на вулиці Яблунській. Російська сторона майже одразу поширила твердження про їхню нібито постановочність, спровокувавши інтенсивний процес публічної цифрової верифікації. Упродовж наступних днів журналісти The New York Times [54], Associated Press [109] та численні незалежні аналітики перевіряли супутникові знімки Maxar Technologies, зіставляли розташування тіней з астрономічними даними, ідентифікували конкретні адреси за архітектурними ознаками та верифікували послідовність подій. Паралельно аналогічну роботу здійснювали

Truth Hounds та Amnesty International, однак із практичним горизонтом не лише для спростування дезінформації, а й для формування матеріалу, потенційно придатного до використання в офіційних механізмах розслідування, зокрема МКС. Таким чином, обидва процеси ґрунтувалися на спільних методах і спільних відкритих даних, але розходилися на рівні подальшого призначення результату: журналістські розслідування забезпечували суспільну видимість злочину і блокували можливість його заперечення, тоді як правозахисне документування формувало доказову основу для майбутнього правового реагування [76].

Операційна близькість журналістських і правозахисних OSINT-методів виразно простежується в кейсі, описаному Анастасією Пантелеєвою, який стосується встановлення особи бійця приватної військової компанії, причетного до злочинів на Київщині. Вихідною точкою розслідування стало свідчення, у якому підозрюваного було згадано лише за рідкісним прізвищем. Саме ця, на перший погляд, обмежена інформація стала відправною точкою для подальшого OSINT-аналізу. Використовуючи регіональні онлайн-спільноти, дослідники виявили оголошення про продаж автомобіля, розміщене особою з таким самим прізвищем у відповідному районі. Подальший контакт із власником оголошення дозволив вибудувати ланцюг свідків: від нього – до сусіда, а згодом до ще однієї особи, яка надала точніший опис фігуранта та впізнала його на фотографії [21]. На наступному етапі OSINT-аналітик організації, спираючись на дві надані світлини, встановив особу підозрюваного та зібрав про нього всю доступну публічну інформацію, після чого матеріали були передані правоохоронним органам. Показово, що реакція державних інституцій засвідчила практичну значущість такої роботи: представники прокуратури і Національної поліції приїхали до організації для координації подальших дій у межах розслідування. У підсумку цей кейс демонструє OSINT не лише як технічний інструмент пошуку, а як простір зближення двох логік: журналістської, що спирається на відкриті джерела, побудову контактних ланцюгів і пошук нових свідків, та правозахисної, зорієнтованої на верифікацію, передачу матеріалів слідчим

органам і супровід потерпілих. Важливо й те, що наслідки цього розслідування не обмежилися ідентифікацією фігуранта: потерпілі були офіційно визнані в межах кримінального провадження, пройшли судово-медичні експертизи та отримали компенсацію від держави.

Наталія Гуменюк описує верифікаційну методологію *The Reckoning Project* (укр. – проєкт «Свідчить Україна») як таку, що поєднує журналістські практики збору свідчень із правовими вимогами до їхньої потенційної судової придатності. Організація проводить глибокі структуровані інтерв'ю лише з прямими свідками або потерпілими, чиї свідчення в перспективі можуть бути використані в судовому процесі. Ключова відмінність від класичного журналістського інтерв'ю полягає не лише в меті, а й у способі формулювання запитань. Замість запитань, що вже містять інтерпретацію події, респондентам пропонують максимально нейтральні формулювання на кшталт: «що сталося у вашому селі?», «хто були ці люди?», «чому ви вважаєте, що це були росіяни?», «якою мовою вони говорили?». Така нейтральність є процесуально значущою умовою, оскільки дозволяє уникнути звинувачень у навідному характері інтерв'ю в разі подальшого судового використання свідчення [24].

Не менш важливо, що верифікація свідчень у цій методології ґрунтується на розумінні специфіки травматичної пам'яті. Як пояснюють юристи організації, повна ідентичність у відтворенні деталей кількома людьми, які пережили одну й ту саму подію, не обов'язково свідчить про достовірність, а інколи навіть викликає підозру. Натомість більш переконливим вважається такий тип свідчень, у якому окремі деталі можуть відрізнятися, але збігаються загальна хронологія, просторовий контекст і ключові факти події. Якщо у свідченні є прогалини, але водночас зберігається логічна послідовність і немає принципових суперечностей щодо дат, місць і базових обставин, таке свідчення розглядається як достовірне. Після кожного інтерв'ю журналіст готує аналітичну довідку, в якій фіксує не лише зміст розмови, а й власні спостереження щодо манери поведінки респондента, наприклад, чи виглядала людина переконливою, чи плуталася у відповідях, чи, навпаки, справляла враження такої, що намагається подати себе

у вигіднішому світлі. Водночас така суб'єктивна примітка не є самостійною підставою для відхилення свідчення, а радше сигналізує про потребу в додатковій перевірці [24].

Якщо верифікація визначає, яким чином цифровий матеріал набуває достовірності, то архівування і збереження доказового сліду вирішують, чи збереже він придатність до подальшого використання в журналістському, аналітичному і правосудному режимах. Тетяна Печончик описує систему зберігання матеріалів ZMINA як таку, що водночас відповідає логіці журналістської роботи з джерелами і правозахисним вимогам до документування. Організація використовує власну внутрішню базу даних Sunflower (укр. – «Соняшник»), а також частково інтегрована в I-Doc – спільну документаційну інфраструктуру коаліції правозахисних організацій «Україна. П'ята ранку» [14]. За словами Печончик, збір матеріалів із відкритих цифрових джерел здійснюється відповідно до Протоколу Берклі, тоді як польові опитування проводяться за внутрішньо розробленими процедурами [22]. Фіксація матеріалів організована таким чином, щоб забезпечити і їхню інформаційну цінність, і подальшу доказову придатність: документується, хто саме, де, коли і в який спосіб проводив опитування, а також зберігаються супровідні дані, необхідні для подальшого аналітичного і правового використання. У результаті один і той самий масив даних може функціонувати одночасно в кількох режимах: як джерело для журналістських публікацій, як аналітична база для правозахисних звітів, як елемент архіву пам'яті і як потенційний доказовий матеріал для слідчих та судових органів.

Такий підхід дає підстави стверджувати, що архівування і збереження доказового сліду варто розглядати не як технічне завершення документаційної роботи, а як одну з її базових умов. Саме в цій точці найбільш виразно проявляється трансформаційний вимір конвергенції: задокументований матеріал зберігає спроможність переходити з одного інституційного режиму в інший без втрати своєї функціональної придатності. Логіку такого підходу підтверджує й Анастасія Пантелеєва, яка наголошує, що будь-який матеріал, який потрапляє у

публічний простір, організація розглядає як потенційний привід для подальшого OSINT-аналізу та моніторингу. За її словами, документаційна діяльність ґрунтується насамперед на власних дослідженнях, тоді як матеріали, створені зовнішніми акторами, виконують функцію відправної точки для нових перевірок, зіставлень і розслідувань [21].

Описані вище практики верифікації, атрибуції, архівування і передачі матеріалів спираються на ширшу технологічну інфраструктуру, без якої конвергентне документування не могло б функціонувати в належному масштабі. Цифрові докази, зібрані в умовах війни, дедалі частіше відіграють важливу роль у процесах притягнення до відповідальності за воєнні злочини, злочини проти людяності та геноцид. Їхня значущість пов'язана з тим, що вони дозволяють фіксувати події майже в реальному часі, зберігати просторові, часові та візуальні характеристики злочину й у такий спосіб підтримувати подальше встановлення фактів. Водночас цифрова природа таких матеріалів створює і специфічні труднощі, оскільки потребує підтвердження їхньої достовірності, забезпечення цілісності та збереження правової допустимості для подальшого використання в механізмах відповідальності.

Саме тому в міжнародній журналістській і правозахисній практиці сформувався комплекс технологічних рішень, спрямованих не лише на полегшення збору інформації, а й на контроль за всім подальшим рухом цифрового матеріалу від моменту його фіксації до передачі, перевірки, архівування і можливого використання в судових чи квазісудових процедурах. На відміну від традиційних способів документування, що спираються на паперові джерела, фізичні носії або усні свідчення, цифрові матеріали нерідко надходять без очевидного контексту, зі слабо простежуваним походженням або в технічно вразливому вигляді. Через це вони потребують не лише змістового аналізу, а й спеціальної технологічної обробки, яка дає змогу встановити їхнє походження, перевірити автентичність і зберегти зв'язок між самим файлом та обставинами його отримання.

Сучасні технології цифрового документування охоплюють криптографічний захист даних, хмарне зберігання з розмежованим доступом, інструменти автоматичної фіксації метаданих, геолокації, а також системи перевірки фото- і відеоконтенту. Такі рішення функціонують на стику кількох вимірів одночасно: захисту даних, етичних норм збору інформації, безпекових потреб документаторів і постраждалих та правових вимог, від яких залежить подальша придатність матеріалів для правосуддя. Отже, технологічні інструменти в цій сфері слід розглядати не як допоміжний технічний додаток до документування, а як один із базових елементів сучасної інфраструктури встановлення фактів. Описані вище практики верифікації й архівування спираються на конкретну технологічну інфраструктуру, без якої конвергентне документування не могло б функціонувати в належному масштабі. У таблиці 2.3 наведено найпоширеніші технологічні рішення, що використовуються в практиці цифрового документування.

Таблиця 2.3 – Основні цифрові інструменти для верифікації, зберігання та передачі доказів воєнних злочинів

Інструмент /сервіс	Основна функція	Особливості використання	Юридична придатність
eyeWitness to Atrocities	Збір і захист відеодоказів та фотодоказів	Додаток із автоматичним записом метаданих, геолокації, часу	Високий рівень допустимості в міжнародних судах
Amnesty Decoder	Верифікація великих об'ємів даних	Краудсорсингова платформа для аналізу супутникових зображень, фото, відео	Допоміжна, особливо для геоприв'язки та аналізу масштабів
Tella	Збір польових свідчень	Мобільний додаток із локальним	Придатний для правозахисних звітів

		шифруванням і захистом джерел	за умови повної верифікації
Hunchly	Документування OSINT-досліджень	Фіксація дій журналіста при веброзслідуваннях із цифровим підписом	Допоміжна роль, підвищення прозорості процесу збору
Uwazi	Архівація та аналіз доказів	Хмарна система баз даних для зберігання й структурування доказової інформації	Висока придатність при супроводі правозахисних справ

Примітка. Джерело: складено автором на підставі аналізу практики застосування цифрових інструментів ГО.

Застосунок eyeWitness to Atrocities використовується представниками польових дослідницьких груп для фіксації злочинів проти цивільного населення. Він не просто дозволяє зняти фото чи відео, але автоматично вбудовує в матеріал час, дату, місце й інші метадані на етапі фіксації, забезпечуючи його автентичність для судового використання. Зібрані за його допомогою матеріали прийняті як докази в судах України, що підтверджує їхню процесуальну допустимість на національному рівні [107; 83]. Мобільний застосунок Tella забезпечує безпечний збір свідчень на тимчасово окупованих територіях, дозволяючи зберігати дані локально та шифрувати їх у разі конфіскації пристрою [166]. Журналісти-розслідувачі з Bellingcat для безпечного запису взаємодії з браузером та збереження контенту під час OSINT-досліджень радять використовувати платформу Hunchly [152; 140]. Система Uwazi [179; 31], створена HURIDOCS, використовується ГО «Об'єднання родичів політв'язнів Кремля» для документування свідчень цивільних осіб, незаконно позбавлених особистої свободи внаслідок агресії РФ проти України, системно зберігати цю інформацію, оперативно аналізувати її, виявляти спільні патерни [31]. Amnesty International застосовує Amnesty Decoder [45] для обробки супутникових знімків

і цифрових даних у випадках масштабних міжнародних злочинів, що далі змогу навіть підтверджувати факти злочинів проти людяності [46].

Кейси Truth Hounds, присвячені резонансним воєнним злочинам Росії у Краматорську та Миколаєві, демонструють одну з найбільш розвинених форм конвергентного документування за допомогою OSINT. Йдеться не лише про фіксацію самого злочину, а й про перехід до наступного рівня – атрибуції відповідальності, тобто встановлення конкретних виконавців або підрозділів, причетних до вчинення злочину. Саме таку логіку ілюструє розслідування авіаційних ударів по готелю «Інгул» і Миколаївській обласній психіатричній лікарні № 1, які сталися 21 березня 2022 року. На підставі аналізу траєкторій польотів, супутникових знімків і розміщення російських авіабаз дослідники встановили, що за цими ударами стоїть 559-й авіаційний полк 1-ї гвардійської змішаної авіаційної дивізії Росії [159].

Значно складнішим є розслідування щодо ракетного удару по Краматорську і Біленькому 27 червня 2023 року, внаслідок яких загинуло 13 людей і понад 60 дістали поранення. Це розслідування демонструє найбільш зрілу форму конвергентного OSINT-документування. Фізичний аналіз уламків ракети дозволив ідентифікувати тип боєприпасу – ракета «Іскандер-К», запущена з південно-східного напрямку. Свідчення 22 очевидців верифікували її траєкторію. Супутникові знімки Maxar, Planet і Google Earth уможливили відстеження переміщень пускових установок, а специфічне маркування техніки, зокрема код «99» на бортових номерах, дозволило визначити підрозділ. Ним виявилася 47-ма ракетна бригада 8-ї загальновійськової армії Південного військового округу ЗС РФ. Нарешті, цифровий інструментарій Paliscore і RimEyes дозволили встановити конкретних командирів, які керували операцією: полковника Віталія Бобира і підполковника Руслана Петросова [168]. Серед загиблих у тому ударі була документаторка Truth Hounds Вікторія Амеліна [28], письменниця, яка поєднувала документаторську і правозахисну функції в одній особі. Її загибель є трагічним символом того, що конвергенція не є абстрактною академічною категорією, але реальною практикою людей, які ризикують своїм

життям. Саме ж розслідування демонструє, що OSINT-інструменти, які використовуються під час документування воєнних злочинів, не належать виключно ані до журналістського, ані до правозахисного поля. Вони функціонують як єдиний доказовий ланцюг, здатний одночасно відповідати редакційним стандартам публічності та правовим стандартам атрибуції відповідальності. Саме така деталізація дає змогу перейти від загального твердження про те, що «Росія вчинила злочин», до значно точнішого формулювання: конкретні особи в межах конкретного підрозділу несуть кримінальну відповідальність за конкретний злочин, перетворюючи задокументований епізод на матеріал, придатний і для публічного викриття, і для подальшого правового застосування. Без цього будь-яка перспектива правосуддя ризикує залишатися радше символічною, ніж реальною.

Нарешті, ще однією критичною операцією під час документування воєнних злочинів є формування доказового сліду (*англ. – chain of custody*). Цей безперервний ланцюг зберігання і передачі доказу від моменту збору до використання в суді є обов'язковою вимогою кримінального процесу. Адресований одночасно журналістам, правозахисникам, слідчим і дослідникам Протокол Берклі встановлює спільні стандарти збору, аналізу і зберігання цифрової інформації [55]. Сам факт, що один нормативний документ регулює роботу принципово різних інституційних акторів, є найбільш явним свідченням того, що епістемічно-методологічна конвергенція досягла рівня, який вимагає формальної кодифікації. Журналіст, який першим дістається деокупованого міста і фіксує тіла жертв на вулицях, де-факто збирає докази воєнних злочинів, незалежно від того, чи він це усвідомлює. Якщо при цьому не збережено метадані, не задокументовано умови зйомки і не забезпечено *chain of custody*, журналіст може ненавмисно унеможливити судове використання власних матеріалів для досягнення справедливості. Як зауважує директорка Інституту масової інформації Оксана Романюк в інтерв'ю *Institute for War & Peace Reporting*, більшість журналістів не знайомі з юридичними критеріями кваліфікації воєнних злочинів і стандартами доказування, тому «забруднення»

матеріалів найчастіше є наслідком не злого умислу, а незнання суміжної галузі [81]. Це не стільки закид журналістам, скільки свідчення структурної прогалини: конвергенція вже змінила практику, але інституційне й методологічне осмислення цієї зміни досі відстає.

Журналістські розслідування та аналітичні матеріали можуть бути використані як джерело доказової інформації або як допоміжний інструмент у кримінальних розслідуваннях і судових процесах на національному і міжнародному рівнях. Попри те що самі по собі журналістські матеріали не завжди мають процесуальну силу, вони можуть надати слідчим органам важливу інформацію про місце подій, осіб підозрюваних, характер злочинів і часові межі, що дозволяє ініціювати розслідування та збирати формальні докази [25].

Водночас у межах цього підрозділу принципово важливо наголосити не стільки на правовому статусі журналістських матеріалів, скільки на тому, що їхня потенційна придатність до подальшого правосудного використання дедалі більше залежить від якості цифрової верифікації, архівування і збереження доказового сліду. Саме в цьому сенсі журналістський матеріал функціонує в документаційному ланцюгу як ранній важливий елемент ширшого процесу встановлення фактів і відповідальності. Розгорнутий аналіз потенціалу і меж його використання у правосудних процесах буде предметом наступного розділу.

Таким чином, цифрові технології і OSINT у сфері документування воєнних злочинів не є окремим технічним блоком, доданим до комунікації чи правозахисту ззовні. Вони становлять спільний методологічний простір, де конвергенція журналістики і правозахисту проявляється найцільніше: через спільний інструментарій верифікації, спільну логіку архівування і дедалі спільнішу увагу до доказового сліду. Саме в цьому просторі гібридний характер громадських організацій стає не лише інституційною або ціннісною характеристикою, а й конкретною технологічною практикою, яка підтримує подальший рух матеріалу між публічним, аналітичним і правосудним режимами.

2.3. Етичні, безпекові та верифікаційні виклики конвергентного документування

Конвергенція журналістики і правозахисту у практиках документування воєнних злочинів не є ані безконфліктною, ані суто продуктивною. Навряд чи її не можна описати суто мовою ефективності, інновацій чи інституційного розвитку. У кожній точці, де журналістська логіка публічного свідчення, оперативності та видимості зустрічається з правозахисною логікою доказовості, захисту потерпілих і відповідальності, виникають напруги. Саме вони і становлять критичний вимір конвергентного документування. Аби уникнути суто інвентарного списку ризиків, вважаємо за доцільне згрупувати їх у чотири кластери: часово-операційні, етично-безпекові, епістемічно-методологічні та інституційно-організаційні.

Першим і найочевиднішим є **кластер часово-операційних напруг**. Його ядро – це конфлікт між оперативністю і ретельністю. Журналістська логіка здебільшого передбачає, що повідомлення про злочин має з'явитися швидко, поки суспільна увага не перемкнулася, поки інший актор не запропонував власну інтерпретацію, поки публічну видимість можна використати для мобілізації тиску тощо. Правозахисна ж логіка, навпаки, часто вимагає затримки: потрібно прибрати чутливі дані, зберегти потенційну слідчу цінність матеріалу, не зашкодити свідкам, не зруйнувати можливість майбутнього судового використання задокументованого матеріалу. У гібридній організації ці дві часові логіки живуть не послідовно, а одночасно. Анастасія Пантелєєва з МППЛ описує цю колізію через конкретний досвід. У 2022 році, коли організація лише формувала протоколи документування, зафіксовані матеріали публікувалися майже без затримки. Та одного разу виникла ситуація, коли звільнений із незаконного утримання постраждалий, якого до того жорстоко катували російські військові, про що МППЛ уже опублікувала матеріал, зібрався виїжджати з окупації. Його родичі, які напередодні просили про розголос, зателефонували з вимогою негайно зняти публікацію, мотивуючи це тим, що описані в ній деталі тортур можуть спровокувати окупантів під час перевірки

чоловіка на блокпостах. Що у цій ситуації зробила організація? Перша реакція була відмовити, оскільки оприлюднена інформація суспільно важлива. Та зрештою випусковий редактор вирішив, що збереження життя і здоров'я постраждалого превалюють над суспільною значимістю матеріалу і зняв статтю з сайту. Сьогодні, констатує Пантелєєва, така дилема майже не виникає через суворіший протокол: все публікується лише за наявності підписаної інформованої згоди і наперед узгоджених умов, за яких матеріал можна оприлюднювати [21].

Інформована згода є центральним операційним принципом документування воєнних злочинів (Додаток Г), який, утім, рідко сприймається журналістами. Пантелєєва, яка раніше також була журналісткою, описує цей принцип однозначно: якщо згода не підписана, то свідчення нікуди не передаються. Вони можуть лежати в архіві організації, та не будуть опубліковані чи передані правоохоронним органам, судам чи міжнародним організаціям [21]. У цій абсолютній вимозі, натомість, закладено власний парадокс: виходить, що документатор витратив години часу, потерпілий чи свідок відтворювала найтяжчі спогади про воєнні злочини, а в результаті матеріал лягає в архів без будь-якого продовження. «Мінімум, який ми можемо зробити для людини, це вислухати її», – формулює Пантелєєва принцип роботи в таких ситуаціях.

Ще одним операційним викликом гібридного документування є завищені очікування з боку постраждалих і свідків. Наталія Гуменюк наголошує на необхідності чесно пояснювати їм, що надані інтерв'ю не є офіційними свідченнями в суді та не гарантують початку розслідування, компенсацій чи досягнення справедливості [24].

Етично-безпековий кластер об'єднує напруги між публічною видимістю злочину і безпекою тих, хто постраждав або свідчить. Для класичної журналістики публічність часто є етичним імперативом. Для правозахисту вона завжди повинна бути збалансована оцінкою ризику. В конвергентному документуванні ситуація ускладнюється ще більше: один і той самий матеріал може одночасно бути сильним свідченням для медіа і небезпечним для

майбутнього судового процесу або для самої потерпілої особи. Особливо гостро це видно в роботі з документуванням сексуалізованого насильства, пов'язаного з конфліктом, де кожен крок – що саме розкривати, як називати, які деталі прибирати – є одночасно комунікаційним, етичним і процесуально значущим рішенням [111]. Дослідниця Марія Томак формулює один із найскладніших парадоксів конвергентного документування під час міжнародного збройного конфлікту – насильницькі зникнення і полон, де публічність одночасно є ризиком для безпеки і необхідною умовою для включення людини до обмінних списків. Тобто відмова від публічності з міркувань безпеки може означати, що людина залишиться поза увагою тих, хто формує списки обміну, і тоді безпека для неї обернеться набагато гіршими наслідками. «Досвід свідчить, що без публічності це питання навіть не росіян, це питання логіки потрапляння людей у наші обмінні списки, — пояснює Томак. — Чим публічніша людина, тим більша певність, що вона опиниться вгорі списку» [23]. Правозахисниця пропонує власну тактику, яка полягає у тому, щоб наводити аргументи на користь публічності і давати рідним час: «Залізний принцип: якщо людина не готова, я нікого не вмовляю» [23]. У цьому принципі поєднуються повага до самостійних рішень потерпілих і їхніх сімей і журналістське усвідомлення, що публічність є потужним інструментом.

Два кейси, які яскраво ілюструють відсутність універсального рішення для балансу публічності і безпеки наводить Тетяна Печончик зі ZMINA. У першому випадку мова йде про активіста ЛГБТК+ спільноти, що зник на Херсонщині після окупації [39]. Організація не мала контактів із родичами і вагалася: публікувати цю інформацію чи ні? Зрештою опублікували, і в один момент отримали повідомлення від самого активіста, в якому він дякував і казав, що якби про нього не написали, не привернули би увагу до його зникнення в окупації, можливо, він уже не був би в живих» [22]. Тобто публікація фактично врятувала його. Другий кейс стосується журналіста і військовослужбовця Максима Буткевича, який потрапив у полон [2]. Батьки спочатку просили дотримуватися режиму тиші, тож ZMINA намагалася скоординувати

комунікацію близько сотні людей, аби не було витоку інформації. Та новина про полон Буткевича однаково пішла в мережу через режисера і військовослужбовця Олега Сенцова. Печончик звернулася до останнього з проханням прибрати публікацію, посилаючись на побажання батьків і їхні міркування про безпеку. Сенцов же відмовлявся, аргументуючи це тим, що сам був у полоні [6] і знає, що публічність допомагає. Пізніше батьки змінили рішення, тож публічна кампанія розгорнулася. Зараз Максим Буткевич на волі. «Чи правильно ми зробили, спробувавши зупинити хвилю на початку? Я не знаю, – підсумовує Печончик. – Але я знаю, що інша журналістка, Ірина Данилович, зараз не на волі, а кількість публічності і заяв щодо неї у нас порівняльна з матеріалами, які були про Буткевича» [22]. Ця фраза є, мабуть, найточнішим формулюванням принципової неможливості розв'язати цю дилему.

До кластера етично-безпекових викликів належить і принцип інклюзивності, або «нічого про нас без нас». Печончик окреслює його як правозахисну настанову: адвокаційна робота є максимально ефективною тоді, коли до публічних заходів залучені самі потерпілі або їхні представники, а не лише організація, що говорить від їхнього імені. «Я вважаю, що найкраще про ці історії можуть розповісти самі потерпілі чи їхні рідні» [22]. Водночас це вимагає гарантування безпечних умов, зокрема того, аби потерпілі чи свідки, які говоритимуть публічно, не мали родичів в окупації. Окремою проблемою є те, що певну інформацію про задокументовані воєнні злочини організація чи журналіст не завжди можуть опублікувати, хоч би потерпілі чи їхні рідні мають таке бажання. Це стосується ситуацій, коли публікація може зашкодити адвокаційним каналам із органами влади або коли журналістський відділ організації враховує позицію адвокаційного відділу при ухваленні редакційних рішень. Для самих журналістів це обмеження іноді є джерелом внутрішньої напруги: класичний журналістський інстинкт оприлюднювати стикається з правозахисною оцінкою наслідків [22].

Етично-безпековий кластер охоплює не лише захист свідків і постраждалих, а й безпеку самих документаторів. У контексті збройного

конфлікту це означає не тільки фізичні ризики польових місій, а й психологічну виснаженість, пов'язану з систематичною роботою з травматичним матеріалом. Докторки Йогана Котішова і Лонеке ван дер Вельден з університету Амстердама показують, що емоційне вигорання серед OSINT-журналістів є системним явищем, пов'язаним не з браком особистої стійкості, а з самою природою роботи, яка потребує постійного занурення в документацію насильства [112].

Центральним місцем напруг третього, **епістемічно-методологічного кластеру**, є проблема якості знання в цифровому середовищі. OSINT дуже часто подається як тріумф верифікації: відкриті джерела, супутникові знімки, інструменти геолокації нібито роблять документування точнішим і менш залежним від суб'єктивних свідчень. Частково це справді так. Але разом із цим OSINT відображає нерівність цифрової видимості. Не всі злочини лишають однаково багатий цифровий слід, не всі регіони мають однаково телекомунікаційну інфраструктуру, не всі постраждалі мають доступ до технологій, які дозволяють їхнє свідчення «побачити» у цифровій екосистемі. Як наслідок, добре задокументоване не завжди тотожне найбільш системному або найтяжчому воєнному злочину [121]. Ці структурні прогалини документатори і журналісти МППЛ, які проводять польові місії і формують первинну базу свідчень, компенсують через чіткий вибір місць для документування – навіть тоді, коли це складніше, ніж покладатися на вже наявні цифрові матеріали [21].

Чим більше документатори воєнних злочинів орієнтуються на судове використання OSINT і цифрових доказів, тим сильніше виникає ризик, що інші горизонти справедливості, як то публічне свідчення, голос постраждалих, суспільна мобілізація та меморіалізація, почнуть оцінюватися лише за критерієм процесуальної придатності. Цей феномен позначений як «захоплення правом» (*англ. – law's capture*), коли конвергенція настільки зближує журналістику і правозахист у цифровому полі, що судова перспектива починає тяжити над усіма іншими [67]. Проблема у тому, що коли все документування буде мислитися виключно як досудовий збір доказів (*англ. – pre-trial evidence production*), конвергенція збідниться, втративши свій публічний потенціал. Саме тому

доказова цінність журналістських матеріалів хоч і обмежена необхідністю суворої верифікації, але водночас виконує функцію суспільної мобілізації, яка не вичерпується доказовою придатністю [20]. Томак формулює практичний контраргумент: ми збираємо інформацію, яка може бути використана як матеріал в МКС, Європейському суді з прав людини чи правоохоронними органами, але це їхній обов'язок усе перевіряти [23].

Інституційно-організаційний кластер напруг демонструє, що конвергенція журналістики і правозахисту змінює не лише методи документування, а й саму інфраструктуру роботи з матеріалом. Андреа Річі та Джек Кроуфорд, описуючи поле відповідальності за міжнародні злочини в Україні, використовують метафору «павутини підзвітності» [146]. Проте в українському контексті йдеться радше не про цілісну систему, а про функціонально пов'язану, але фрагментовану конфігурацію акторів, процедур і каналів обміну матеріалами. Це добре видно на прикладі організацій, які не вкладаються у звичні інституційні класифікації. Centre for Information Resilience у проєкті *Eyes on Russia* виробляє матеріали, які одночасно використовують і журналісти, і слідчі [99]. Bellingcat, заснований в першу чергу як медіапроєкт, спільно з Global Legal Action Network сформував Justice and Accountability Unit, що працює вже не лише в логіці публічного викриття, а й у логіці підготовки матеріалів для правосуддя [88]. Truth Hounds, своєю чергою, є правозахисною організацією, що використовує наративні звіти, інтерактивні візуалізації та публічні кейси у спосіб, близький до розслідувальної журналістики [9]. Усі ці приклади підтверджують спостереження Тімоті Чарлтона, Анни-Терези Майєр та Якоба Оме про формування нового поділу праці між журналістикою і OSINT-спільнотами, у межах якого верифікація, публічна атрибуція і доказова підготовка дедалі частіше розподіляються між різними, але взаємозалежними акторами [60].

Однак що успішніше працює така конвергенція, то більше вона накопичує проблем масштабу і координації. Найвиразніше це видно на прикладі цифрових архівів. Mnemonic Ukrainian Archive вже накопичив майже 7 млн цифрових

записів [38]. За таких умов сам факт збору матеріалу перестає бути достатнім: без розвинених процедур опису, пошуку, пріоритизації, перевірки й доступу архів не перетворюється автоматично на дієвий інструмент підзвітності. Як зауважують Річі і Кроуфорд, навіть за наявності великих цифрових масивів лише невелика частина матеріалів реально переходить у режим системного аналізу та подальшого правового використання [146]. Отже, інституційний виклик полягає вже не лише у тому, аби зібрати якомога більше доказів, а у тому, щоб побудувати керовану інфраструктуру, здатну перетворювати великі архіви на аналітичний, адвокаційний і правосудний ресурс.

До цього самого кластера належить і крихкість мереж, на яких тримається конвергентне документування. Попри розвиток коаліцій і партнерств, значна частина взаємодії між журналістами, правозахисними організаціями, OSINT-аналітиками й міжнародними інституціями досі функціонує через особисті контакти, неформальні рекомендації та ситуативну довіру. Саме це дозволяє мережі працювати швидко, але водночас робить її вразливою: якщо конкретна людина вибуває з процесу, змінює роботу або вигорає, зв'язок між окремими фрагментами мережі слабшає або взагалі зникає. Тобто у практичному сенсі «павутина підзвітності» виявляється не стільки інституційно зцементованою, скільки персоналізованою. Це означає, що проблема полягає не лише у кількості залучених акторів, а й у відсутності достатньо формалізованих процедур передачі матеріалів, збереження інституційної пам'яті і наступності ролей [20]. У цьому сенсі продуктивним є також висновок професорів Нівес Долшак і Асім Пракаш, які фіксують, що для громадських організацій системними ризиками стають не тільки ресурсні обмеження, а й коопераційні, представницькі та інституційні збої, що виникають у процесі масштабування [73].

Окремого значення в межах інституційно-організаційного кластера набувають репутаційні ризики. Для гібридної організації вони є серйознішими, ніж для монофункціонального актора, оскільки методологічна помилка або комунікаційний збій одночасно вражають кілька сфер – від суспільної довіри до потенційної доказової придатності матеріалу. Найбільш показовим тут

залишається кейс Amnesty International у серпні 2022 року. Їхня доповідь «Ukraine: Ukrainian fighting tactics endanger civilians» [178], яка критикувала тактику розміщення українських збройних сил у житлових районах, спричинила глобальну репутаційну кризу і була використана російською пропагандою для виправдання обстрілів [134]. Особливо важливо, що тодішня керівниця Amnesty Ukraine Оксана Покальчук подала у відставку, прямо заявивши про ігнорування локального контексту й позиції української команди з боку глобального офісу [26]. У цьому випадку проблема полягала не лише в самому змісті документа, а й у внутрішньоорганізаційному збої: глобальна структура Amnesty International не змогла інтегрувати локальну експертизу в комунікаційне рішення. Саме тому кейс Покальчук є принципово важливим для цього кластера: він показує, що для конвергентних організацій репутація є не лише питанням публічного іміджу, а частиною самої інфраструктури підзвітності. Помилка в комунікації підриває довіру і до правозахисної аналітики, і до її потенційної ролі в механізмах відповідальності. Щоб уникнути подібних криз, яких можна було запобігти, громадським організаціям необхідно впроваджувати проактивне антикризове планування. Згідно з розробками Бріттані Хаупт і Лорен Азеведо, таке планування має включати стратегії обробки та поширення інформації, чітко визначені ролі (наприклад, кризового речника) та алгоритми дій, розроблені ще до виникнення загрози [94].

Нарешті, окремого значення набуває проблема автоматизації. Великі цифрові масиви поруч із ручною обробкою вимагають автоматизованої пріоритизації, сортування і класифікації. Виходячи з цього, перспективним напрямом є використання інструментів машинного навчання для аналізу задокументованого під час збройного конфлікту контенту [130]. Проте автоматизація не усуває організаційних проблем автоматично, а радше змінює їхню форму. Алгоритмічні системи можуть прискорювати роботу з архівами, але водночас здатні відтворювати або посилювати ті самі когнітивні й інституційні упередження, які вже існують у людському документуванні. Відтак інституційна зрілість конвергентного документування визначається і здатністю накопичувати

великі архіви, і спроможністю перетворювати їх на керовану, методологічно прозору і стійку інфраструктуру аналізу, пам'яті й відповідальності.

Усі описані нами чотири кластери не є перешкодами для конвергенції в тому сенсі, що їх можна усунути і повернутися до «чистих» форм журналістики чи правозахисту. Навпаки, вони свідчать про те, що гібридна практика стала достатньо сталою і розвиненою, щоб генерувати власні внутрішні напруги. Гібридний документатор ефективний не тоді, коли повністю усуває ризики, а тоді, коли навчається ними управляти, балансуючи між публічністю і конфіденційністю, правдою і доказом, швидкістю і ретельністю, технологічною ефективністю і етичною відповідальністю.

Висновки до Розділу 2

У другому розділі розглянуто комунікаційно-технологічний вимір конвергенції журналістики і правозахисту у практиках громадських організацій і доведено, що сучасне документування воєнних злочинів більше не можна описувати як послідовність ізольованих етапів, за якої спершу відбувається фіксація, потім комунікація, а далі правове використання. Показано, що в роботі ГО ці режими дедалі частіше накладаються один на одного. Громадські організації схарактеризовано як гібридних акторів, які одночасно документують, верифікують, архівують, інтерпретують і комунікують задокументовані матеріали, забезпечуючи їхній рух між різними інституційними режимами.

Проаналізовано громадські організації як комунікаторів проблеми воєнних злочинів і визначено, що комунікація в їхній роботі є структурно вбудованою в документування, а не зовнішнім чи допоміжним процесом. Установлено, що багатоканальність, багаторегістровість і множинність аудиторій впливають з самого місця організації в документаційному ланцюгу. Простежено, як ГО добирають формати, канали та мову залежно від адресата, перетворюючи окремі свідчення на суспільно значущі повідомлення.

Розглянуто роль цифрових технологій і OSINT у документуванні воєнних злочинів і доведено, що вони утворили спільний методологічний простір

журналістики і правозахисту. Показано, що на рівні інструментів (геолокації, аналізу метаданих, перехресної верифікації, архівування цифрових слідів) ці практики дедалі частіше виконують однакові або майже однакові операції, хоча подальший рух матеріалу підпорядковується різним інституційним логікам.

З'ясовано, що ефективність конвергенції одночасно породжує нові напруги: часові, етичні, епістемічні та інституційні. Окремо проаналізовано репутаційні та безпекові ризики гібридного документування, а також виклики автоматизації обробки великих масивів даних. Обґрунтовано, що конвергенція є не тимчасовим станом, але стійкою гібридною практикою, яка потребує окремих процедур координації, захисту, верифікації та управління ризиками.

РОЗДІЛ 3. АДВОКАЦІЙНИЙ І ПРАВОСУДНИЙ ВИМІР КОНВЕРГЕНЦІЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ПРАВОЗАХИСТУ

3.1. Журналістський матеріал як інструмент адвокації і публічного тиску у справах воєнної відповідальності

У трансформаційному вимірі конвергенції, концептуалізованому в підрозділі 1.4, адвокаційний тиск описано як третій інституційний режим документаційного ланцюга, коли матеріали, що пройшли два попередні режими (журналістської публікації та аналітики) стають аргументами, які адресовані стейкхолдерам. У цьому підрозділі цей опис розгортається у повноцінний аналіз механіки переходу матеріалу: що саме перетворює задокументований факт на аргумент із нормативною силою, які типи журналістського і правозахисного матеріалу виконують цю функцію найефективніше і які інституційні реакції вони здатні генерувати.

Адвокаційна функція журналістики у контексті воєнних злочинів є водночас найбільш дослідженою і найменш операціоналізованою: адвокація тут надто часто залишається риторичною категорією, яка позначає намір, а не конкретний механізм дії. Завдання цього підрозділу полягає у тому, щоб показати, як саме журналістський матеріал набуває адвокаційної функції. Принципова відмінність адвокаційного режиму від публічно-комунікаційного, детально розглянутого в підрозділі 2.1, полягає в адресаті і меті матеріалу. Публічна комунікація апелює до широкої аудиторії з метою формування суспільного знання і мобілізації емоційної реакції. Адвокація ж, натомість, апелює до конкретних інституційних акторів, спонукаючи зміну їхніх рішень, процедур чи позицій. Ця різниця визначає, хто є одержувачем матеріалу, яким стандартам достовірності він має відповідати, в якому форматі (звіт, подання, брифінг, публічна кампанія) він подається і якою мовою формулюється – журналістською, правовою, дипломатичною тощо. Правозахисна організація, готуючи подання до Комітету ООН проти катувань, пише принципово інакше,

ніж та сама організація, коли вона готує публікацію для свого медіаресурсу – навіть якщо обидва документи спираються на ті самі зібрані свідчення.

У дослідженні «Журналістський матеріал як інструмент адвокації воєнної відповідальності» нами було систематизовано типи журналістських матеріалів за їхньою адвокаційною функцією і виявлено чотири взаємопов'язані способи їх використання в адвокаційних процесах: мобілізаційну функцію (створення суспільного тиску на уряди та міжнародні організації), доказову функцію (надання слідчим органам початкових фактів і свідчень), інформаційно-комунікаційну функцію (забезпечення бази для правозахисних звітів і публічних кампаній) і цифрово-мережеву функцію (поширення інформації через соціальні медіа) [20, с. 74]. У межах цього підрозділу така типологія слугує аналітичною рамкою, дозволяючи впорядкувати різномірний емпіричний матеріал навколо спільного питання: яким чином конкретні типи журналістського матеріалу реалізують адвокаційний потенціал у конкретних інституційних контекстах?

Першим і найпоширенішим типом журналістського матеріалу з адвокаційним потенціалом є репортаж із місця подій. Він забезпечує оперативне інформування і формує первинний емоційний і фактологічний запит на справедливість. Репортажі ґрунтуються на прямих свідченнях очевидців, інтерв'ю з постраждалими, документальних фото- і відеоматеріалах. У цьому сенсі вони є ближчими до «режиму публічного свідчення», описаного в підрозділі 1.4, ніж до власне адвокаційного режиму. Однак саме репортаж є тією першою ланкою в документаційному ланцюгу, яка формує суспільну видимість події, без якої будь-яка подальша адвокація ризикує залишитись без суспільної підтримки. Для адвокаційних цілей важливим є те, що репортаж добре не лише інформує, а й «привертає увагу громадськості та міжнародних організацій» і «створює підґрунтя для формування правових прецедентів» [20, с. 68]. Тобто репортаж є адвокаційним не сам по собі, а як умова для подальшого адвокаційного руху матеріалу через інституційні фільтри.

Другим і найбільш адвокаційно навантаженим типом є журналістське розслідування – матеріал, що передбачає глибокий аналіз, збір і верифікацію

даних, роботу з численними джерелами, зокрема свідченнями очевидців, документами, аудіо- та відеоматеріалами, даними з відкритих джерел. Ключова відмінність розслідування від репортажу в адвокаційному контексті полягає у спроможності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки: «журналістські розслідування здатні викривати системні порушення, розкривати механізми організації злочинів, встановлювати причетних та виявляти їх зв'язки з урядовими чи військовими структурами» [20, с. 69]. Саме ця аналітична спроможність робить розслідування, на відміну від репортажу, придатним для безпосереднього адвокаційного використання в договірних органах ООН, під час брифінгів для дипломатів і в підготовці матеріалів для слідчих органів.

Третій тип – аналітичні матеріали. Від розслідування він відрізняється передусім адресатом: вони «спрямовані переважно на фахову аудиторію правозахисників, юристів, експертів із міжнародного права, науковців і відіграють важливу роль у формуванні стратегії адвокації, зокрема шляхом участі в спеціалізованих дискусіях і формуванні політики щодо переслідування винних» [20, с. 70]. Для гібридної організації аналітика є тим типом матеріалу, який найбільш безпосередньо поєднує журналістський і правозахисний режими: вона спирається на факти, зібрані журналістськими методами, але структурує їх відповідно до правових і адвокаційних категорій. Саме тому аналітичні звіти організацій на кшталт ZMINA або МППЛ мають більшу питому вагу в адвокаційному режимі, ніж окремі репортажі, навіть якщо ті самі репортажі мають значно більшу публічну видимість.

Четвертий тип – візуальні і мультимедійні матеріали – набуває особливого значення саме в адвокаційному контексті: «візуальний контент має надзвичайну силу впливу на сприйняття аудиторії, оскільки дозволяє візуальною мовою зафіксувати та донести до аудиторії жахливі наслідки воєнних злочинів» [20, с. 70]. Для адвокаційних цілей важливо те, що мультимедійні матеріали функціонують як «транспортний механізм», вони забезпечують видимість, необхідну для того, аби задокументований факт потрапив на порядок денний тих, хто ухвалює рішення, не вимагаючи від цих осіб читання повних звітів.

Дослідниця Франческа Ромео [150] аналізує феномен «форензичної архітектури» як специфічну форму візуального адвокаційного свідчення, що поєднує архітектурний аналіз, цифрові реконструкції і просторові докази в матеріал, адресований одночасно широкій аудиторії і правосудним механізмам. Цей підхід є одним із найбільш виразних прикладів того, як журналістська форма може набувати юридичної функції без зміни свого публічного адресата.

Важливо зрозуміти, що ці чотири типи матеріалів функціонують не ізольовано, але як елементи єдиного адвокаційного ланцюга. Репортаж формує публічну видимість і суспільний тиск, розслідування розкриває системність та ідентифікує відповідальних, аналітика перекладає встановлені факти мовою правових і адвокаційних аргументів, мультимедіа забезпечує доступність та емоційну вагу. Для гібридної правозахисної громадської організації найбільш ефективним є здатність управляти переходом між типами матеріалів, трансформуючи репортаж у розслідування, розслідування в аналітику, аналітику у брифінг. Ця спроможність підтримувати множинність режимів функціонування одного масиву даних і є, як заявлено у підрозділі 1.4, визначальною характеристикою правозахисних організацій як гібридних акторів системи досягнення відповідальності.

Якщо попередній блок окреслив, які типи журналістського матеріалу можуть виконувати адвокаційну функцію, то далі слід з'ясувати, на яких саме інституційних рівнях ця функція реалізується і через які механізми тиску вона перетворюється на практичний вплив. Найперше адвокаційна функція реалізується в мобілізації громадської думки. Саме тут традиційна журналістська функція публічного свідчення найприроднішим чином переходить в адвокаційну: матеріал, що привернув увагу широкої аудиторії, автоматично підвищує вимоги до офіційних органів вживати заходів. «Впливовість медіа дозволяє забезпечити широкий розголос щодо конкретних випадків порушення міжнародного гуманітарного права, що своєю чергою підвищує вимоги до органів влади та міжнародних інституцій вживати заходів для розслідування і притягнення винних до відповідальності» [20, с. 70]. Для ГО, що поєднують

журналістику і правозахист, це означає, що стратегічна публікація резонансного матеріалу є формою адвокаційного тиску сама по собі, тобто навіть без жодного подання до договірних органів ООН чи деінде. Утім цей рівень адвокації є найменш стабільним: суспільна увага надто непостійна, схильна перемикатися, а тиск, що виникає з неї, розсіюється, якщо не підкріплений інституційним адвокаційним тиском вищих рівнів.

Щоб зрозуміти, чому стратегічна публікація справді здатна тиснути на інституції, доцільно звернутися до класичних теорій формування громадської думки, які пояснюють механіку цього впливу мовою соціальних комунікацій. Згідно з теорією встановлення порядку денного (*англ.* – *agenda-setting*), систематизованою Максвелом Маккомбсом, медіа не стільки диктують аудиторії, що думати, скільки визначають, про що саме їй думати, переводячи певні проблеми у фокус суспільної уваги і так формуючи громадську думку [120, с. 16]. Як показують Дітрам Шойфеле і Девід Тьюксбарі, встановлення порядку денного, фреймування і праймінг є взаємодоповнюваними механізмами медіавпливу, що спільно структурують суспільне сприйняття проблеми [151, с. 11–13]. Для адвокаційного режиму це має пряме значення: коли гібридна організація систематично виводить воєнні злочини на порядок денний національних і міжнародних медіа, вона формує те інформаційне середовище, у якому бездіяльність відповідальних інституцій стає політично затратною. Не менш важливим є й те, у який спосіб подається задокументований факт. Згідно з теорією фреймування, розвиненою Робертом Ентманом, добір та акцентування певних аспектів події визначають, як аудиторія її витлумачить – як ізольований інцидент чи як елемент системної політики насильства, як технічну подію чи як порушення людської гідності [82]. Саме тому журналістський матеріал здатен виконувати адвокаційну функцію ще до будь-якого формального подання: він формує громадську думку, задаючи водночас тематичну пріоритетність злочину і рамку його морального та правового прочитання. У цьому сенсі адвокація постає не як відхід від журналістики, а як пряме продовження її соціальнокомунікаційної функції формування громадської думки.

Наступний адвокаційний прояв виявляється на рівні взаємодії правозахисних організацій та міжнародних структур. Тут журналістський матеріал функціонує як інформаційна база: «правозахисні організації, як-от Amnesty International, Human Rights Watch чи Центр громадянських свобод, активно використовують матеріали журналістських розслідувань для формування власних звітів, рекомендацій та закликів до дії» [20, с. 70–71]. Для гібридної правозахисної громадської організації це означає подвійну роль: вони одночасно виробляють журналістський матеріал і самі є тими правозахисними організаціями, які трансформують цей матеріал у звіти й рекомендації. Цей внутрішній самодостатній цикл – від журналістської публікації до правозахисного звіту та адвокаційного брифінгу – є характерною операційною рисою гібридних організацій у порівнянні з класичними редакціями або класичними правозахисними ГО.

Наталія Гуменюк описує цей цикл через первинне визначення цілей The Reckoning Project: «Нам було важливо, що ми збираємо і документуємо інформацію в такий спосіб, щоб вона одразу була верифікована у тій якості, яка буде корисною слідству» [24]. У цьому формулюванні журналістська публікація і її правозахисна придатність є паралельними цілями того самого матеріалу, тобто про жодну альтернативність не йдеться. Така паралельність не самоочевидна, вона є результатом свідомого організаційного рішення адаптувати журналістську практику до правозахисних і правосудних вимог ще на стадії документування воєнних злочинів, а не постфактум.

Ще один рівень пов'язаний із взаємодією з договірними органами ООН та міжнародними слідчими механізмами, де адвокаційний тиск набуває найбільш формалізованого характеру. У цьому контексті показовим є подання альтернативних (тіньових) звітів до відповідних комітетів, зокрема до Комітету ООН проти катувань, що створює ситуацію інституціоналізованого публічного виклику, на який держава змушена реагувати в межах офіційної процедури [1]. Підкреслимо, що такий вплив не є одномоментним актом, він розгортається послідовно. Відправною точкою часто виступає журналістська публікація, яка

фіксує конкретний випадок або патерн порушень. Надалі цей матеріал інтегрується у правозахисний аналітичний звіт, де він отримує узагальнення та первинну юридичну кваліфікацію. Наступним етапом стає включення відповідних даних до документів міжнародних моніторингових місій або слідчих механізмів, де їх додатково верифікують та інституційно легітимізують. Завершальним елементом цього ланцюга можуть бути фінальні зауваження договірних органів ООН, в яких зафіксовані проблеми трансформуються у формалізовані вимоги до держави. На кожному з цих етапів матеріал зазнає трансформації за формою – від наративної журналістської репрезентації до стандартизованого юридично-аналітичного викладу. Водночас зберігається смислова спадковість: ключові факти, інтерпретації та проблематизації переходять між рівнями, забезпечуючи тяглість доказового та адвокаційного процесу.

Прикладом механізму, через який журналістські і правозахисні матеріали отримують міжнародний верифікаційний статус, є діяльність Незалежної міжнародної комісії ООН з розслідування порушень в Україні (ПІСІУ). Так, у своїх звітах A/HRC/55/66 [143] та «They are hunting us» [101] Комісія систематично покликається на матеріали ГО і журналістів. Ці посилання є, по суті, актом інституційного підкріплення: авторитетний орган ООН засвідчує, що задокументований ГО або журналістом факт визнається гідним включення до офіційного міжнародного розслідування. Для самих організацій це підкріплення є цінним символічно та операційно: звіти Комісії, що містять відповідні посилання, стають підставою для подальшої адвокації на рівні урядів держав – членів ООН.

Нарешті, останній рівень адвокаційного тиску – регіональні парламентські механізми. Резолюції Європейського парламенту, що систематично посиляються на задокументовані злочини («Про боротьбу з безкарністю за воєнні злочини в Україні» від 19 травня 2022 року [170], «Створення трибуналу щодо злочину агресії проти України» від 19 січня 2023 року [169], «Необхідність непохитної підтримки України з боку ЄС після двох

років агресії Росії проти України» від 29 лютого 2024 року [173] перетворюють зібрані ГО або журналістами факти на нормативний елемент правового дискурсу держав-членів ЄС.

Примітною ілюстрацією інституційного результату спільної адвокаційної діяльності медіаспільноти та правозахисних організацій став захід Ради Європи «Електронні докази воєнних злочинів і роль журналістів, медіа та соціальних мереж», проведений у Страсбурзі в листопаді 2022 року [80]. Експертна дискусія на такому рівні концептуалізувала парадигму, за якої журналістський матеріал виступає не лише засобом суспільного інформування, а й вагомим інструментом адвокації, що сприяє процесам притягнення до відповідальності за порушення законів і звичаїв війни. Інституційними результатами тривалої адвокаційної роботи правозахисних організацій і журналістів, яка акумулювалася на цьому рівні, стала і резолюція ПАРЄ 2556 (2024) [117] про підтримку Спеціального трибуналу за злочин агресії, а також підписання 25 червня 2025 року угоди між Радою Європи і Україною відповідної угоди [37].

Санкційний вимір адвокаційного тиску становить окремий, порівняно недооцінений канал впливу, який функціонує паралельно до кримінально-правових механізмів. Йдеться про ситуації, коли матеріали, що містять ідентифікацію конкретних осіб як виконавців або організаторів воєнних злочинів, використовуються не лише у провадженнях органів правосуддя, а й передаються до урядів держав, які застосовують режими адресних санкцій. Специфіка цього каналу полягає у його відносній оперативності: на відміну від судових процедур, які можуть тривати роками, санкційні рішення ухвалюються у значно стисліші строки. Це змінює уявлення про часову логіку відповідальності, вводячи проміжний рівень реагування, де покарання у формі обмежувальних заходів може бути застосоване до завершення кримінального розгляду. У цьому контексті для гібридних організацій санкційний вимір виступає додатковим стимулом до поглиблення аналітичних підходів, зокрема у сфері OSINT-досліджень персонального складу та командних структур. Матеріал, зібраний у межах документування для потенційних кримінальних

проваджень, одночасно формується з урахуванням можливості його використання у санкційних процесах. Це передбачає підвищену увагу до ідентифікації, атрибуції, встановлення ланцюгів підпорядкування та ролей у вчиненні порушень. Така мультифункціональність доказового пакету є показовим проявом трансформаційного потенціалу конвергентного документування. Вона демонструє здатність одного й того самого матеріалу зберігати релевантність у різних інституційних режимах, зокрема кримінальному, політичному та санкційному. Саме ця властивість, як зазначалося у підрозділі 1.4, забезпечує можливість одночасного руху матеріалу крізь кілька механізмів впливу без втрати його доказової цінності, що підсилює загальну ефективність адвокаційної діяльності.

Ключовим практичним висновком із розгляду п'яти рівнів адвокаційного тиску є те, що ефективність адвокації залежить не від одного рівня, а від здатності правозахисної організації керувати переходами між рівнями і одночасно підтримувати тиск на кількох із них. Колишній директор з питань обвинувачення в Офісі прокурора Міжнародного кримінального суду Фабріціо Гуарілья [91] описує це як потребу «використовувати всі інструменти в екосистемі відповідальності», коли ані журналістська публікація сама по собі, ані правозахисний звіт, ані подання до МКС не є самодостатнім адвокаційним актом. Ефективність виникає з їхньої взаємодії і взаємного підкріплення. Для громадських організацій, що поєднують журналістику і правозахист, це означає, що їхньою конкурентною перевагою є здатність генерувати матеріали, придатні для одночасного функціонування на кількох адвокаційних рівнях.

Реальний вплив журналістських розслідувань на процеси притягнення до відповідальності підтверджений конкретними прикладами. Розслідування масових убивств у Бучі навесні 2022 року «не лише привернуло увагу світової спільноти до злочинів проти мирного населення, але й надало конкретні докази, що допомогли ідентифікувати російські військові підрозділи» [20, с. 72]. Матеріали The Reckoning Project «стали підґрунтям для видання ордерів на арешт високопоставлених посадовців Російської Федерації» [20, с. 72]. Аналогічну роль

відіграли матеріали Bellingcat щодо застосування хімічної зброї в Сирії, які «спричинили посилення санкційного тиску та сприяли ухваленню рішень на рівні ООН» [20, с. 72]. Дещо ранішим, але методологічно важливим є приклад розслідування масакру на скелях Корічані в Боснії: «публікації газети *Nezavisne novine* не лише пролили світло на масове вбивство, але й відновили офіційні розслідування, що зрештою призвели до притягнення винних до кримінальної відповідальності» [20, с. 72]. Цей приклад особливо показовий тим, що демонструє зворотну дію адвокаційного режиму: публічність матеріалу відновила провадження, яке до того стояло на місці.

Справа Девіда Макбрайда, що «передав австралійським журналістам докази воєнних злочинів, скоєних в Афганістані», є ілюстрацією іншого виміру адвокаційної функції: «розслідування не лише стало приводом для офіційних розслідувань та судових процесів, а й відкрило суспільству правду про зловживання, які могли залишитися прихованими без журналістського втручання» [20, с. 72]. Ця характеристика описує адвокаційну функцію, яку можна назвати функцією «інституційного примушення»: журналістська публікація примушує офіційні органи до дії там, де без неї вони б зберігали мовчання. Ця функція є особливо важливою в контекстах, де держава-агресор або держава, що має провести розслідування, прямо зацікавлена в бездіяльності.

Для українських ГО, зокрема МППЛ, Truth Hounds і ZMINA, адвокаційна функція журналістського матеріалу конкретизується в систематичній роботі з кількома паралельними каналами одночасно. Анастасія Пантелеєва описує організаційну логіку цієї паралельності: матеріал одночасно є підставою для медійної публікації, аналітичного звіту, підготовки матеріалів для правоохоронних органів і взаємодії з міжнародними слідчими механізмами. Ключове рішення полягає не у виборі між цими каналами, а в управлінні часом і умовами публікації, щоб максимізувати адвокаційний ефект: «Спокуса написати хоча б щось завжди є. Але цю спокусу доводиться утримувати в собі, оскільки ми співпрацюємо з правоохоронними органами» [21]. Це рішення демонструє те,

що адвокаційна ефективність іноді вимагає жертвувати оперативністю публікації заради більшого правосудного результату.

Марія Томак описує адвокаційну логіку через розрізнення мети і засобу: «У правозахисті є конкретна задача, наприклад, домогтися звільнення цивільних заручників або притягнення винних до відповідальності. Відповідно до цього ухвалюється рішення, чи може оприлюднення інформації допомогти, чи, навпаки, зашкодити» [23]. Така цілеспрямована орієнтація відрізняється від журналістської логіки, у якій публікація сама по собі є завершеною ціллю. В адвокаційному ж підході форма і зміст матеріалу підпорядковуються очікуваному результату. Водночас, як зауважує Томак, ця логіка містить ризик інструменталізації журналістики – її використання виключно як засобу досягнення правозахисних цілей. У цьому сенсі йдеться про специфічний прояв феномену захоплення правом, розглянутого у підрозділі 1.4, коли правозахисна адвокаційна логіка може підпорядковувати собі журналістську так само, як правосудна логіка здатна підпорядковувати правозахисну.

Адвокаційна ефективність журналістського матеріалу залежить також від управління ідентичністю організації під час взаємодії з різними аудиторіями і механізмами. Анастасія Пантелєєва описує практичний парадокс: слово «журналіст» у візитці може зменшити готовність потерпілого свідчити («людина одразу думає, що після цього вийде матеріал»), тоді як слово «документатор» часто справляє зворотний ефект, підвищуючи довіру [21]. Ця відмінність у сприйнятті є операційно значущою, оскільки матеріал про воєнні злочини, зібраний у режимі «документатора», може бути значно якіснішим із точки зору деталізації і верифікованості свідчень, ніж зібраний у режимі «журналіста». Для громадських організацій, які документують воєнні злочини, це підстава для стратегічного управління самопрезентацією залежно від контексту.

Цифровий вимір адвокаційної функції потребує окремого аналітичного розгляду. У сучасних умовах адвокаційні кампанії системно інтегрують інструменти соціальних мереж для поширення журналістських розслідувань, відеоматеріалів, інфографіки та інтерактивних візуалізацій. Це забезпечує

швидке масштабування інформації, розширює коло залучених акторів (від широкої аудиторії до впливових публічних фігур) і формує мережеві ефекти, які посилюють публічний тиск на політичні інституції та міжнародні механізми правосуддя. Для гібридних організацій цифровий простір виступає і каналом комунікації, і повноцінним середовищем адвокації, в межах якого відбувається циркуляція, репрезентація і переінтерпретація задокументованого матеріалу. У цьому середовищі до процесу долучаються нові категорії учасників – цивільні документатори, представники діаспори, іноземні журналісти, які можуть масштабувати поширення матеріалів без втрати їхніх доказових характеристик. Дослідження Кріса Тенова [167], присвячене цифровим мережам сирійської діаспори, демонструє появу нового типу гібридного актора у сфері перехідного правосуддя. Такий актор поєднує функції джерела інформації, її верифікації та подальшого поширення, розмиваючи межі між класичними ролями у процесі документування. Подібні конфігурації спостерігаються і в українському контексті після 2022 року, де цифрові мережі стали ключовим інфраструктурним елементом взаємодії між журналістикою, правозахистом і адвокацією.

Важливим структурним чинником адвокаційної ефективності є коаліційний формат. Коаліція «Україна. П'ята ранку» з 38 громадських організацій є прикладом того, як координована адвокація дозволяє досягти ефектів, недоступних для окремих організацій [14]. Спільні звіти, узгоджені правові кваліфікації, синхронізовані публікації і єдиний голос у взаємодії з міжнародними механізмами підвищують довіру до матеріалів і ускладнюють їх ігнорування або заперечення. Тут адвокаційна сила є множником окремих зусиль: якщо десять організацій із різних регіонів, що застосовують незалежні методи верифікації, доходять одних і тих самих висновків, заперечити їх системний характер значно важче, ніж заперечити висновки однієї організації.

Адвокаційна функція журналістського матеріалу має і зворотний вимір: вона впливає на самі організації, трансформуючи їхні методологічні пріоритети. Коли організація фіксує, що певний тип матеріалу був використаний у рішеннях органів на кшталт комітетів ООН або отримав відображення у звітах

міжнародних механізмів розслідування, зокрема Незалежної міжнародної комісії ООН з розслідування порушень в Україні, це стимулює перегляд підходів до документування. У практичному вимірі це означає посилення уваги до тих стандартів і процедур, які підвищують адвокаційну ефективність матеріалу. Така динаміка формує своєрідну «зворотну петлю», у межах якої адвокаційний режим починає дисциплінувати режим збирання даних. Інакше кажучи, досвід використання матеріалів у адвокаційних процесах поступово змінює саму логіку їх виробництва. Як було показано у підрозділі 1.4, саме цей механізм є одним із ключових чинників юридифікації правозахисних практик. Водночас принципово важливо, що йдеться не про зовнішній нормативний тиск, а про внутрішній процес організаційного навчання. Юридифікація у цьому випадку постає як результат накопиченого адвокаційного досвіду, який змушує організації адаптувати свої методології до вимог середовища, де доказова цінність матеріалу безпосередньо пов'язана з його здатністю впливати на рішення інституцій.

Однак адвокаційна ефективність визначається не лише типами матеріалів і рівнями тиску, а й організаційними умовами, за яких цей тиск підтримується в часі, координується між різними акторами і зберігає інституційну результативність. Адвокація не є одноразовим актом, вона вимагає підтримки стійкої уваги інституційних акторів до конкретного питання впродовж тривалого часу. Для організацій, які документують воєнні злочини, це означає виробництво матеріалів із різними часовими горизонтами: оперативних (репортажі і повідомлення про нові злочини), середньострокових (аналітичні звіти з підсумками за квартал або за результатами польових місій) і довгострокових (річні звіти, тематичні дослідження, подання до національних чи міжнародних структур). Кожен із цих часових форматів адресований різним аудиторіям і виконує різні адвокаційні функції. Оперативні матеріали підтримують суспільну видимість і не дають питанню залишити порядок денний. Середньострокові матеріали формують аналітичний запас, із якого медіа і правозахисні організації можуть черпати для інформацію для своїх публікацій і подань. Довгострокові ж матеріали є підставою для системних адвокаційних зусиль, покликаних змінити

законодавство, запустити нові кримінальні провадження, сформувати певні стандарти тощо.

Прикладом часового управління адвокаційним матеріалом є судова розсилка МІПЛ, детально описана в підрозділі 2.1: щотижневі анонси судових засідань підтримують медійну видимість правосуддя в проміжках між резонансними подіями. Це є адвокаційним інструментом, що не має прямого аналога ані в класичній журналістиці, ані в класичній правозахисній практиці, він поєднує оперативність новинного циклу з системністю інституційного моніторингу. Саме завдяки таким «вічнозеленим» форматам гібридні організації спроможні підтримувати адвокаційний тиск навіть тоді, коли міжнародна увага тимчасово перемкнулася на інші події.

Інституційна пам'ять є ще однією адвокаційною перевагою, недоступною для окремих журналістів або короткострокових правозахисних місій. Організації, що документують злочини впродовж багатьох років (Truth Hounds, ZMINA, Кримська правозахисна група, МІПЛ, Харківська правозахисна група), нагромаджують масиви кейсів, які дозволяють виявляти патерни, недоступні у короткостроковій перспективі: повторювані методи катувань, спадковість командних структур від початку збройного конфлікту на Донбасі у 2014 році до повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022-му, систематичні практики стосовно конкретних категорій цивільних (журналістів, активістів, представників місцевого самоврядування). У теоретичному вимірі цю здатність описують через поняття «юрисдикційного зв'язку», яке вказує на можливість організацій, що працюють поперек часових і просторових меж, фіксувати системний характер злочинів там, де окремі юрисдикції схильні бачити лише ізольовані епізоди [68]. Таким чином, накопичення і порівняльний аналіз задокументованих випадків дозволяють переводити розрізнені факти у доказ систематичного або широкомасштабного нападу на цивільне населення. Саме ця аналітична операція становить один із найбільш значущих внесків гібридних організацій у адвокаційний режим, принципово відрізняючи їх як від журналіста,

орієнтованого на фіксацію окремої події, так і від слідчого, діяльність якого зазвичай зосереджена на межах конкретного провадження.

Практичний вимір цієї системної функції добре ілюструється підходом The Reckoning Project, де документування індивідуальних свідчень поєднується з їх постійним співставленням із ширшими патернами порушень. У межах цього підходу початковий збір матеріалу не завжди передбачає остаточну правову кваліфікацію, натомість він формує масив типових ситуацій, які на наступному етапі піддаються юридичному аналізу та класифікації [24].

Проблематика координації між журналістами, правозахисниками та юристами постає як один із визначальних чинників адвокаційної ефективності і водночас як джерело системних напружень. Емпіричні спостереження засвідчують, що поєднання зусиль різних професійних груп здатне суттєво підсилувати результативність адвокації, зокрема через більш комплексне використання задокументованих матеріалів у процесах публічного впливу та інституційного лобіювання [20, с. 72]. Водночас така взаємодія неминуче супроводжується координаційними труднощами та конфліктами інтересів, що виникають між різними професійними логіками.

Для гібридних організацій ці конфлікти мають не стільки міжінституційний, скільки внутрішній характер. Напруження виникає між різними функціональними ролями: журналістською, орієнтованою на публічність і швидкість оприлюднення, та правозахисною, яка передбачає пріоритет безпеки свідків, конфіденційності та процесуальної доцільності. У багатьох випадках ці ролі можуть бути поєднані в межах однієї організації або навіть однієї професійної позиції, що ускладнює процес прийняття рішень щодо використання матеріалу.

Управління таким внутрішнім конфліктом вимагає інституціоналізації відповідних процедур і протоколів. Йдеться, зокрема, про впровадження механізмів інформованої згоди, чітке розмежування продуктів залежно від їхньої цільової аудиторії (публікація, аналітичний звіт, доказовий пакет), а також визначення моментів переходу між різними режимами використання матеріалу

– від документування до публікації чи передачі до юридичних механізмів. Практики такого врегулювання варіюються залежно від організаційної моделі та пріоритетів, що простежується на прикладах МІПЛ, ZMINA та The Reckoning Project. Відмінності стосуються ступеня формалізації процедур, ролі редакційного контролю, а також способів балансування між вимогами публічності та безпеки. Водночас у всіх випадках саме здатність ефективно управляти цими внутрішніми напруженнями визначає сталість і результативність адвокаційної діяльності в умовах конвергенції журналістики і правозахисту.

Водночас адвокаційна ефективність визначається не лише типами матеріалів і рівнями тиску, але й організаційними умовами, за яких цей тиск підтримується в часі, координується між різними акторами, зберігає інституційну результативність. Адвокаційна функція журналістського матеріалу здатна продукувати конкретні, верифіковані інституційні результати, хоча цей зв'язок має опосередкований характер. В українському контексті до таких результатів можна віднести ратифікацію Україною Римського статуту МКС 24 серпня 2024 року [33], внесення змін до Кримінального кодексу у жовтні 2024 року, зокрема запровадження статті 442-1 «Злочини проти людяності» та статті 31-1 щодо принципу командної відповідальності [30], а також підписання 25 червня 2025 року угоди про створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії [37]. Кожен із цих кроків є результатом складних політико-правових процесів і не може бути безпосередньо зведений до впливу окремого журналістського чи правозахисного матеріалу. Водночас вони утворюють послідовний нормативний каскад, у якому аналітичні та журналістські напрацювання громадянського суспільства виступають необхідною передумовою формування порядку денного, аргументації та політичної волі для ухвалення відповідних рішень.

Разом із цим адвокаційний режим супроводжується низкою ризиків, які є симетричними до його можливостей. По-перше, орієнтація матеріалу на досягнення конкретного результату підвищує його вразливість до звинувачень в

упередженості, особливо за відсутності прозорих процедур збору та аналізу інформації. У цьому контексті важливо враховувати, що судові механізми оцінюють не лише зміст доказового матеріалу, але й умови його виробництва, що безпосередньо впливає на його прийнятність і доказову вагу. По-друге, адвокаційна логіка може підпорядковувати журналістський матеріал власним цілям, трансформуючи його з незалежного свідчення у компонент цілеспрямованої кампанії. Така трансформація створює ризик подриву довіри до матеріалу, яка, власне, і забезпечує його адвокаційну ефективність. У разі втрати цієї довіри матеріал втрачає здатність виконувати функцію переконання як у публічному, так і в інституційному середовищі. По-третє, надмірна залежність від адвокаційної логіки може призводити до звуження тематичних пріоритетів організації. У такому випадку увага концентрується на тих категоріях порушень, які мають найбільший потенціал для швидкого або помітного інституційного ефекту, тоді як інші, не менш значущі з точки зору документування, але менш «адвокаційно привабливі» випадки воєнних злочинів залишаються поза фокусом. Управління зазначеними ризиками вимагає від гібридних організацій постійної рефлексії щодо співвідношення між різними складовими їхньої діяльності (документуванням, правозахистом і журналістикою) та зовнішніми адвокаційними пріоритетами. Саме здатність підтримувати цей баланс визначає довгострокову ефективність і легітимність їхньої діяльності у сфері воєнної відповідальності.

Узагальнення розглянутих механізмів адвокаційного тиску дозволяє структурувати основні способи використання журналістських матеріалів як інструменту адвокації у справах воєнної відповідальності (Таблиця 3.1).

Таблиця 3.1 – Способи використання журналістських матеріалів як інструменту адвокації

Ключовий аспект	Зміст/ характеристика	Роль у процесі адвокації	Ризики та виклики
Функція мобілізації громадської думки	Використання журналістських матеріалів для привернення уваги громадськості через медіа, соцмережі, масові акції, створення суспільного резонансу	Формування запиту на справедливість; тиск на урядові та міжнародні інституції для розслідування злочинів	Можливість маніпуляцій інформацією; ризик підриву довіри до джерел
Допоміжне джерело доказів	Журналістські матеріали як непрямі чи попередні докази у кримінальних провадженнях: опис подій, ідентифікація підозрюваних, фіксація часу та місця злочинів	Підготовка матеріалів для слідчих органів; запуск формальних розслідувань; забезпечення легітимності процесу	Не завжди мають процесуальну силу; можуть бути оскаржені як необ'єктивні
Інформаційна база для правозахисних організацій	Використання матеріалів для підготовки звітів, рекомендацій, закликів до дій міжнародними та локальними організаціями	Підготовка офіційних заяв, доповідей до ООН, ЄС, Ради Європи; тиск на уряди	Ризик обмеженого впливу через політичний контекст; залежність від якості

			журналістських джерел
Інтеграція в цифрові адвокаційні платформи	Використання соціальних мереж, інтерактивних карт, відео, краудсорсингу для мобілізації глобальної підтримки	Розширення впливу на міжнародному рівні; залучення нових аудиторій; швидке поширення інформації	Можливість поширення неперевірених даних; ризик кібератак і цензури
Координація між журналістами, правозахисниками та юристами	Співпраця для підготовки юридично значущих матеріалів та адвокаційних кампаній	Синергія зусиль, що підсилює ефективність адвокації; використання матеріалів для лобіювання	Проблеми координації; конфлікт інтересів між професійними групами

Примітка. Джерело: власна розробка автора.

Підсумовуючи аналіз журналістського матеріалу як інструменту адвокації і публічного тиску у справах воєнної відповідальності, зафіксуємо три ключові висновки. По-перше, адвокаційна функція реалізується крізь чотири взаємопов'язані типи матеріалів: репортаж, розслідування, аналітику, мультимедіа, а також крізь п'ять основних рівнів тиску – мобілізаційний, інституційно-правозахисний, національний, міжнародний і санкційний. По-друге, ефективність адвокації залежить не від будь-якого окремого типу або рівня, а від здатності організації керувати переходами між ними, адаптуючи той самий масив задокументованої інформації до різних форматів, мов та адресатів. По-третє, адвокаційна логіка хоч і є потужним операційним ресурсом, несе у собі ризик підпорядкування журналістської і правозахисної функцій цільовим

орієнтаціям адвокації. Управління цим ризиком, так само як і координація між публічністю, доказовістю та безпекою, є постійним інституційним завданням гібридних правозахисних організацій.

3.2. Потенціал і межі використання журналістських матеріалів у правосудних процесах

Правосудний режим відрізняється від адвокаційного не лише функціонально, але й за критеріями оцінки доказів та роллю матеріалів у встановленні фактів. У його межах матеріал не просто переконує, але підлягає перевірці на здатність доводити або не доводити встановлені факти. Перехід до кримінального провадження є найбільш якісно відмінним серед усіх переходів у документаційному ланцюзі, оскільки змінює сам тип питання, яке ставиться до матеріалу. Якщо у публічному режимі домінує питання «чи виглядає це переконливо?», в адвокаційному – «чи є підстави для інституційної реакції?», то у правосудному – «чи достатньо доказів для висунення обвинувачення і винесення обвинувального вироку?» Відповідно, змінюється і стандарт обґрунтованості: від переконливості він переходить до критерію «поза розумним сумнівом» [160]. З кожним етапом зростають вимоги до якості, повноти та верифікованості матеріалу, водночас звужується простір, у якому журналістська і правозахисна практики можуть зберігати власну автономію, не трансформуючись у квазіслідчу діяльність. Ключовим припущенням цього аналізу є те, що межі правосудного використання журналістських матеріалів мають не стільки технічний, скільки структурний характер і відображають напруження між різними інституційними логіками. У цьому підрозділі аналізуємо потенціал і межі використання журналістських матеріалів у правосудному режимі.

Нормативна основа для використання матеріалів, зібраних громадськими організаціями та журналістами, у кримінальних провадженнях на рівні Міжнародного кримінального суду є реальною та відносно гнучкою. Зокрема, стаття 69(4) Римського статуту надає Суду дискрецію у вирішенні питання

допустимості доказів, орієнтуючись передусім на їхню доказову цінність і можливий вплив на справедливість судового розгляду, а не на формальний спосіб їх отримання [33]. Такий підхід створює правовий простір для залучення матеріалів, зібраних поза межами офіційних процесуальних процедур. Водночас практика використання подібних матеріалів демонструє певні функціональні обмеження. Як показує аналіз досвіду МКС у роботі з відкритими джерелами, цифрові та журналістські матеріали дедалі частіше інтегруються у судові провадження, проте переважно виконують допоміжну роль. Йдеться про корроборативні докази – ті, що підтверджують, уточнюють або контекстуалізують показання свідків, результати експертних досліджень чи інші елементи доказової бази [85]. Таким чином, внесок журналістських матеріалів у судовий процес є значущим, але специфічним. Вони дозволяють відтворити ширший контекст подій, виявити патерни порушень і підсилити наявні докази, однак рідко виступають самодостатньою підставою для формування обвинувачення. Це підкреслює відмінність між їхньою роллю у публічному та адвокаційному режимах, де переконливість може бути достатньою, і правосудному режимі, де вирішальним є досягнення стандарту доказування, необхідного для винесення вироку.

Сарета Ашраф та ін. [79] у редакційному вступі до спеціального випуску *Journal of International Criminal Justice*, присвяченого ролі громадянського суспільства в міжнародному правосудді, формулюють системний парадокс: громадські організації водночас виступають незамінними постачальниками первинного матеріалу і потенційними носіями упередженості, яку суд зобов'язаний враховувати. Ця подвійна характеристика – незамінність і зацікавленість – відображає об'єктивну структурну ситуацію, за якої зібрані ГО матеріали є незамінними саме тому, що вони створюються акторами, які діють у межах певних ціннісних орієнтацій і прагнуть досягнути конкретного правосудного результату. Тобто незамінність і потенційна упередженість постають як взаємопов'язані характеристики одного процесу, через що судові інституції змушені враховувати обидва виміри: з одного боку, використовувати

такі матеріали як важливе джерело інформації, а з другого піддавати критичній оцінці умови їхнього збору, перевірки та інтерпретації. Для самих організацій ця ситуація означає необхідність постійного підвищення методологічної строгості та забезпечення прозорості процедур документування. Саме через стандартизацію підходів, фіксацію джерел, верифікаційні протоколи та етичні рамки вони можуть мінімізувати ризики сприйняття їхніх матеріалів як упереджених і, відповідно, підвищити їхню доказову цінність у правосудному режимі.

Федеріка Д'Алессандра у своїй праці «Десятилітня революція» [69] простежує, як упродовж приблизно 2013–2024 років матеріали громадянського суспільства перемістилися з периферії у центр міжнародних кримінальних проваджень. Та все ж це твердження потребує уточнення: входження до «центру» не означає набуття статусу, рівнозначного доказам, зібраним у межах офіційних процесуальних процедур. Йдеться радше про розширення функціональної ролі таких матеріалів, ніж про усунення ієрархічних відмінностей між різними типами доказів. Цей стан точніше описується через поняття «амбівалентного симбіозу», запропоноване Федерікою Д'Алессандрою і Крісті Сазерленд [68]: правосудні інституції та організації громадянського суспільства перебувають у взаємозалежних відносинах, але водночас зберігають структурну дистанцію. З одного боку, судові органи потребують матеріалів, зібраних поза межами офіційних процедур, особливо на ранніх етапах розслідування або в умовах обмеженого доступу до територій. З другого вони змушені підтримувати ієрархічну відстань, щоб зберегти процесуальну автономію та стандарти доказування.

Ця напруга між залежністю і дистанціюванням знаходить відображення і в емпіричних свідченнях практиків. Зокрема, за спостереженням Тетяни Печончик, на рівні офіційної позиції інституції можуть демонструвати обережність або навіть скепсис щодо глибокого документування з боку громадянського суспільства. Водночас на рівні повсякденної роботи конкретні прокурори і слідчі активно користуються такими матеріалами, розглядаючи їх як

ресурс, що спрощує і пришвидшує їхню діяльність: «МКС і прокуратура виступають проти глибинного документування. Хоча це трохи юродива позиція, бо коли конкретні прокурори і слідчі приходять і ти їм даєш детальні свідчення, то вони завжди дуже щасливі, бо це спрощує їм роботу» [22]. Таким чином, амбівалентний симбіоз проявляється у розриві між декларативним і практичним рівнями взаємодії. Формальна ієрархія, яка підкреслює пріоритет офіційно зібраних доказів, зберігається у нормативному та риторичному вимірах. Натомість у практичній площині залежність від матеріалів громадянського суспільства є значно глибшою, ніж це визнається публічно. Саме ця подвійність і визначає сучасну конфігурацію взаємодії між правосудними механізмами та гібридними правозахисними організаціями.

Узагальнюючи цю амбівалентність, доцільно розкласти її на кілька взаємопов'язаних площин обмежень, які визначають реальні межі правосудного використання журналістських матеріалів. Їх п'ять: нормативна (яка правова рамка регулює допустимість), процесуальна (яким умовам має відповідати матеріал), доказова (яку силу він має після прийняття), виконавча (чи може результат провадження бути реалізованим) та юрисдикційна (як змінюється ефективність використання матеріалів залежно від правової системи). В українському контексті ці площини виявляють п'ять категорій структурних обмежень, аналіз яких є предметом цього підрозділу.

Перша категорія структурних обмежень пов'язана з проблемою «hearsay» та анонімності у міжнародному кримінальному судочинстві. Як показують дослідження практики МКС, Суд демонструє системний скептицизм щодо анонімних матеріалів, зібраних громадськими організаціями, розглядаючи їх як свідчення з чужих слів, які не підлягають повноцінному перехресному допиту [124]. Ця проблема має структурний характер, оскільки впливає з базової архітектури кримінального процесу, заснованого на принципі змагальності, який передбачає право сторони захисту безпосередньо допитати джерело доказу. У випадках, коли свідок залишається анонімним або недоступним через перебування на окупованій території, ризик переслідування чи інші обставини

така можливість відсутня, що автоматично знижує доказову вагу відповідних матеріалів. Ці обмеження посилюються тим, що самі цифрові сліди, які становлять основу значної частини доказової бази, залежать від інфраструктури цифрових платформ, яка не контролюється ані журналістами, ані правозахисними організаціями.

У цьому контексті важливим є розрізнення між допустимістю та доказовою вагою. Як підкреслюється у статті «Експертні висновки та інформація з відкритих цифрових джерел: використання онлайн-доказів у суді» [88], більшість матеріалів, зібраних громадянським суспільством, формально визнаються допустимими, однак їхня доказова сила залишається обмеженою. Це означає, що сам факт прийняття матеріалу до розгляду не гарантує його значущості у процесі доведення. У свою чергу дослідник Кейт Гайат [95] аргументує необхідність ширшого визнання OSINT-доказів через концепцію «дисбалансу відповідальності»: якщо держави-порушники системно знищують або приховують традиційні докази, а судові інституції не адаптують свої стандарти до нових типів джерел, притягнення до відповідальності стає фактично недосяжним. У випадку України цей аргумент набуває особливої ваги, оскільки значна частина злочинів після 2022 року зафіксована переважно у цифровому середовищі у вигляді відео, метаданих та публікацій у соціальних мережах.

У межах цієї ж проблематики розвиток OSINT як інструменту доказування породжує додаткову суперечність, яку Розелла Пулвіренті [138] характеризує його як «третю революцію» у сфері доказів міжнародного кримінального правосуддя, вказуючи на фундаментальне напруження між ефективністю і безпекою. Зокрема, ідентифікація підозрюваних через цифрові сліди може водночас призводити до розкриття інформації про постраждалих або свідків, створюючи для них додаткові ризики. Таким чином, технологічні можливості, що підвищують доказову спроможність, одночасно ускладнюють забезпечення захисту учасників кримінального провадження. Для гібридних організацій це означає, що рішення про публікацію ідентифікованих осіб не

може розглядатися виключно як журналістське або юридичне. Воно формується на перетині кількох інституційних логік – публічного інтересу, безпеки свідків, процесуальних вимог правосуддя. І жодна з цих логік не може бути проігнорована. Емпіричні свідчення практиків підтверджують цю напругу: навіть у випадках, коли організація володіє унікальною інформацією про підозрюваного, рішення про її оприлюднення стримується необхідністю не зашкодити розслідуванню, не наражати на небезпеку свідків і не втратити стратегічну цінність матеріалу [21].

Додатковим ускладненням є залежність документування від цифрових платформ. Як показує Кен МакЛін [118], платформи на кшталт YouTube, Facebook або X виступають не лише як середовище поширення, але і як активні модератори доказового матеріалу через алгоритмічні рішення щодо його видалення. Контент, який може мати доказове значення, часто підпадає під обмеження, пов'язані з політиками щодо насильства чи екстремізму, а тому зникає з публічного доступу. У результаті організації, які займаються документуванням воєнних злочинів, опиняються у ситуації структурної залежності від непрозорих алгоритмічних процесів, над якими вони не мають контролю.

Хоча незалежне архівування розглядається як часткова відповідь на цю проблему, масштаб цифрового сліду сучасних збройних конфліктів, зокрема війни в Україні, робить повне збереження матеріалів майже недосяжним. Таким чином, навіть за наявності високих стандартів документування, правосудне використання матеріалів стикається з обмеженнями, які мають структурний характер і впливають із самої конфігурації сучасного інформаційного середовища.

Окрім міжнародного рівня, ці обмеження набувають специфічних форм у національному кримінальному процесі, де вони визначаються не лише природою доказів, але й особливостями правової системи. Це друга категорія структурних обмежень. В українському контексті ця проблема має особливо гострий характер, оскільки чинний Кримінальний процесуальний кодекс [16] не містить

спеціальних норм, які б чітко регламентували використання інформації з відкритих джерел та матеріалів, зібраних громадськими організаціями, як доказів. У поєднанні з цим стаття 438 Кримінального кодексу [15], яка є базовою для кваліфікації більшості воєнних злочинів, має бланкетний характер і відсилає до норм міжнародного гуманітарного права. Це, у свою чергу, покладає на слідчого, прокурора чи суддю обов'язок самостійно визначати релевантні міжнародні договори та застосовувати їх, що вимагає належного рівня спеціалізованих знань [1, с. 75]. На практиці така компетентність не є універсальною, і це породжує системну прогалину стандартизації. У результаті навіть належно задокументовані факти про воєнні злочини можуть отримувати некоректну правову кваліфікацію зовсім не через недоліки матеріалів, а через обмеженість експертизи суб'єктів правозастосування. Це створює ситуацію, за якою якість документування не гарантує його ефективного використання у правосудному режимі.

Ця проблема прямо артикульована самими правозахисними організаціями. У рекомендаціях, поданих у межах альтернативного звіту до Комітету ООН проти катувань, наголошується на необхідності нормативного визнання інформації з відкритих джерел як доказу, а також на імплементації міжнародних стандартів її верифікації та зберігання [1, с. 80]. Показово, що така ініціатива виходить не від зовнішніх акторів, а безпосередньо від учасників документального процесу. Це свідчить про наявність зворотного зв'язку між правосудним і адвокаційним режимами: організації, які щодня стикаються з процесуальною непридатністю зібраних матеріалів, самі виступають адвокатами законодавчих змін, які б зробили їхню роботу правосудно ефективнішою. Тобто досвід практичного застосування матеріалів у кримінальних провадженнях трансформується у вимоги правозахисників змінити нормативну базу.

Стаття 442-1 ККУ «Злочини проти людяності», внесена до Кримінального кодексу у жовтні 2024 року [15], є законодавчим досягненням, у якому адвокаційна функція матеріалів ГО реалізувалася найбільш прямо. Однак ця норма виявляє суттєве обмеження: вона не має ретроактивної дії і може

застосовуватися лише до злочинів, вчинених після набрання нею чинності [1, с. 75]. Унаслідок цього для переважної більшості вчинених у 2014–2024 роках воєнних злочинів, задокументованих тими ж МІПЛ, ZMINA і Truth Hounds, ця стаття є недоступним правовим інструментом. Це означає, що правосудний потенціал матеріалів ГО у частині доведення злочинів проти людяності залишається обмеженим через часові межі законодавства, а не через їхню доказову недостатність. У цьому випадку йдеться про ситуацію, коли обмеження виникає на рівні правової рамки, тоді як якість чи повнота доказового матеріалу не враховуються.

Третя категорія структурних обмежень стосується проблеми захисту свідків і постраждалих на перетині журналістської та правосудної логік. Журналістська практика традиційно ґрунтується на принципі захисту джерел і допускає анонімність як умову отримання інформації. Натомість кримінальне провадження передбачає протилежну вимогу – ідентифікацію свідка, його доступність для допиту та, за необхідності, участь у відкритому судовому процесі. Ця колізія набуває особливої гостроти в умовах збройного конфлікту, де значна частина свідків перебуває на окупованих або прифронтових територіях, вимушено переміщується або уникає розкриття своєї ідентичності через ризики репресій щодо себе чи своїх близьких. У зв'язку з цим організації фіксують системні труднощі у проведенні слідчих дій, зумовлені як фізичною недоступністю свідків, так і їхнім небажанням брати участь у формалізованих процедурах [1, с. 76].

Інституційною відповіддю на цю напругу стало впровадження практик диференційованої інформованої згоди. Зокрема, у діяльності МІПЛ використовується підхід, за якого під час кожного інтерв'ю визначається перелік допустимих способів використання отриманої інформації – від публічного поширення в журналістських публікаціях до передачі правоохоронним чи міжнародним органам. Така модель дозволяє адаптувати подальший рух матеріалу до волевиявлення постраждалого і є спробою поєднати вимоги безпеки з потенційною придатністю матеріалу для правосудного використання. Ось, як

це пояснює Анастасія Пантелєєва: «Під час кожного опитування документатор запитує людину, з якою метою ми можемо використати ці дані, і пропонує перелік можливих цілей: публічне оприлюднення, надання журналістам, архів, передача правоохоронним органам, передача міжнародним органам» [21]. Залежно від наданого дозволу матеріал може або не може бути переданий для конкретної мети. Ця система є практичним компромісом між захистом джерел і потребами кримінальних проваджень, хоча й несе у собі системну вразливість: якщо потерпілий спочатку дав широку згоду, а пізніше змінив рішення (і особливо якщо після цього відмовляється підписати формальну згоду), організація опиняється в ситуації, коли не може використати зібраний матеріал у жодному із зовнішніх режимів. «Приходить людина, вона починає розповідати нам і в кінці відмовляється підписати згоду. І ви фактично нічого не можете зробити з цими свідченнями: ні опублікувати, не передати в суд, поліцію чи прокуратуру» [21]. Таким чином, методологічна суворість, спрямована на захист прав постраждалого, створює операційний ризик втрати результатів документування. Це свідчить про те, що вплив правосудного стандарту проявляється вже на етапі збору інформації, визначаючи межі її подальшого використання ще до включення у будь-яке провадження.

Додатковим аспектом є проблема травматичної пам'яті свідків і її впливу на доказову цінність показань. Дослідження та практика міжнародного кримінального правосуддя виходять із того, що повторне відтворення травматичних подій може супроводжуватися несвідомими змінами в деталях розповіді. Це не розглядається як свідомо недостовірність, однак вимагає специфічного підходу до оцінки таких свідчень. Зокрема, більшу вагу надають узгодженості загальної хронології та ключових обставин, ніж точності другорядних деталей. Такий підхід відрізняється як від журналістських стандартів кросперевірки, так і від традиційної юридичної логіки, але відповідає сучасним уявленням про функціонування травматичної пам'яті.

Практики гібридних організацій демонструють адаптацію до цих викликів. У діяльності The Reckoning Project, наприклад, верифікація зібраних

журналістами показань передбачає аналіз внутрішньої узгодженості свідчення, а також співвіднесення різних індивідуальних наративів для встановлення спільної хронології подій. Розбіжності у деталях під час збереження загальної логіки не розглядаються як ознака недостовірності, а навпаки – як типовий результат індивідуального переживання травматичного досвіду [24].

Крім того, під час документування воєнних злочинів фіксуються суб'єктивні спостереження щодо поведінки свідка, його ступіня впевненості, послідовності викладу, можливих спроб самопрезентації. Ці спостереження виконують подвійну функцію: з одного боку, вони є продовженням журналістської оцінки надійності джерела, з другого слугують сигналом для подальшої юридичної перевірки матеріалу. У такий спосіб формується проміжний рівень аналізу, який поєднує журналістські та правові підходи і забезпечує адаптацію матеріалу до потенційного використання у правосудному процесі.

Четверта категорія обмежень пов'язана з феноменом доказово орієнтованого спрощення, що є конкретним проявом «захоплення правом», описаного в підрозділі 1.4. Доктор Дов Джейкобс [105], аналізуючи методологічні виклики під час використання матеріалів ГО у попередніх розслідуваннях МКС, доводить, що організації, орієнтовані на судову придатність своїх матеріалів, схильні спрощувати складні й суперечливі факти на користь «чистоти» доказу: уникають фіксації свідчень, які не вписуються у правовий наратив звинувачення, замовчують контекстуальні деталі, які могли би послабити юридичну кваліфікацію, зрештою, трансформують живі свідчення постраждалих у юридично «правильні» твердження.

Аїда Ашурі, Калєб Бауєрс та Черрі Уорден у більш ранньому системному огляді використання цифрових доказів у міжнародних судах попереджали про цей ризик, вказуючи на суворі вимоги судів до автентифікації і ланцюжка зберігання, які де-факто ставлять громадські правозахисні організації перед вибором беззастережно дотримуватися юридичних стандартів чи зберігати гнучкість журналістської та правозахисної роботи [51].

Для гібридних організацій доказово орієнтоване спрощення є ризиком, який виявляється у конкретних редакційних і методологічних рішеннях. Організація, яка знає, яку правову кваліфікацію планує застосувати прокуратура, може свідомо або несвідомо збирати матеріал таким чином, щоб він підтверджував цю кваліфікацію і не підривав її. Тобто відбувається підпорядкування журналістської і правозахисної логік логіці обвинувачення. Як наслідок, втрачається документальна повнота, яка робить матеріал цінним не тільки для певного провадження, але й для ширших цілей встановлення правди, меморіалізації і гарантій неповторення. Ця напруга між «правдою для суду» і «правдою для публіки» є структурним феноменом, що не має остаточного вирішення, але вимагає постійної методологічної рефлексії.

Практичним проявом цього обмеження є суперечність між правозахисним принципом «не нашкодь» і правосудною вимогою максимальної повноти свідчень. У практиці міжнародних судових органів допити можуть тривати годинами і спрямовані на детальне відтворення подій, що потенційно веде до повторної травматизації свідків. Натомість організації, орієнтовані на етичні стандарти роботи з постраждалими, свідомо обмежують тривалість і глибину інтерв'ю, щоб мінімізувати шкоду. У результаті формується матеріал, який є більш етично прийнятним у процесі збирання, але може виявитися менш вичерпним з точки зору вимог кримінального провадження.

Цей компроміс не має універсального вирішення і є структурною характеристикою конвергентного документування. Його управління залежить від конкретного контексту, типу злочину, стану свідка і стратегічних пріоритетів організації. Саме в цьому полі постійного балансування між конкуруючими логіками і проявляється специфіка гібридних акторів відповідальності, для яких жоден із режимів – журналістський, правозахисний чи правосудний – не може бути зведений до домінуючого без втрати функціональної цілісності.

П'ята категорія обмежень пов'язана з виконанням судових рішень і функціонуванням проваджень *in absentia* [114] в умовах, коли значна частина підозрюваних перебуває поза юрисдикцією українських органів правосуддя.

Емпіричні дані свідчать про майже тотальну заочність притягнення до відповідальності за воєнні злочини: станом на кінець 2024 року переважна більшість підозрюваних і обвинувачених за статтею 438 ККУ перебувають поза досяжністю української юстиції. Зокрема, із 730 осіб, яким повідомлено про підозру, 702 (96%) перебували у статусі заочного переслідування, а серед 524 осіб, щодо яких обвинувальні акти були передані до суду, 499 (95%) також розглядалися *in absentia* [1, с. 77].

Ця ситуація породжує системну проблему ефективності правосуддя. Громадські організації фіксують, що такі провадження часто не мають реального виконавчого виміру, тобто ухвалені вироки залишаються декларативними, не призводять до фактичного покарання і виконують радше функцію статистичної фіксації злочинів [1, с. 80]. Для організацій, які інвестують значні ресурси у документування воєнних злочинів і передачу матеріалів правоохоронним органам, це означає суттєве зниження очікуваного правосудного ефекту. У порівнянні з адвокаційними результатами (такими як законодавчі зміни, підписання міжнародних угод чи ухвалення інституційних рішень), заочні вироки часто мають меншу відчутну результативність.

Водночас редукція значення правосудного режиму до його виконавчих обмежень була б аналітично і стратегічно хибною. Навіть у заочному форматі кримінальні провадження мають важливий ефект на рівні індивідуальної справедливості. Для потерпілих вони забезпечують офіційне визнання їхнього статусу, юридичну фіксацію пережитого досвіду та, у певних випадках, доступ до механізмів компенсації. Практика показує, що навіть за відсутності фізичного покарання винних, такі результати мають значну цінність для жертв, оскільки задовольняють базову потребу у визнанні та справедливості. Анастасія Пантелєєва наводить приклад воєнного злочину у Київській області, документуванням якого займалась Медійна ініціатива за права людини. Результатом зусиль документаторів-журналістів стало те, що «виживших було визнано потерпілими у кримінальній справі, вони отримали компенсацію від держави 100 тисяч гривень і офіційне визнання, що їх утримували в неволі» [21].

Крім того, матеріали, зібрані в межах національних проваджень, не вичерпують свого потенціалу на національному рівні. Вони можуть бути інтегровані у міжнародні механізми правосуддя, зокрема передані до Міжнародного кримінального суду або використані в рамках універсальної юрисдикції в інших державах. У цих юрисдикціях імовірність реального виконання вироків щодо воєнних злочинців може бути значно вищою, що надає додаткового сенсу навіть формально обмеженим результатам національного правосуддя *in absentia*.

Водночас значення задокументованого матеріалу не вичерпується його процесуальною придатністю. Для журналістськознавчого аналізу важливо враховувати й соціальнокомунікаційний результат документування. Навіть тоді, коли матеріал не призводить до обвинувального вироку або використовується в обмеженому обсязі, він може сприяти суспільному визнанню злочину, його системного характеру, визнання постраждалих. Це означає, що правосудний і соціальнокомунікаційний результати документування не збігаються повністю: процесуальна непридатність матеріалу не тотожна його суспільній незначущості. Саме тому описане у підрозділі 1.4 «захоплення правом» є проблематичним, оскільки звужує цінність документування до його доказової функції. Для гібридних громадських організацій це є додатковим аргументом на користь збереження балансу між правосудною, журналістською та правозахисною логіками роботи.

Дослідження Кароліни Акксамітовської [47], опубліковане у *Journal of International Criminal Justice*, демонструє, що окремі європейські держави, зокрема Нідерланди, Швеція, Фінляндія та Німеччина, провели цілеспрямовану адаптацію своїх кримінально-процесуальних систем для інтеграції матеріалів, зібраних громадянським суспільством. Йдеться, зокрема, про запровадження процедур взаємодії зі свідками, які перебувають за межами країни, а також про формалізацію каналів співпраці з організаціями, які здійснюють польове документування. Цей досвід виявляє принципову обставину, за якої правосудний потенціал одного й того самого матеріалу не є універсальним, але юрисдикційно змінним. Тобто те, що в межах українського кримінального процесу має

обмежену процесуальну придатність, в інших правових системах, які вже адаптували свої процедури до нових типів доказів, може бути використане значно ефективніше.

Для гібридних організацій ця обставина має безпосередній операційний наслідок, оскільки формує раціональність збору матеріалів за максимально суворими стандартами не лише з урахуванням вимог національного провадження, а й з орієнтацією на потенційне використання в різних юрисдикціях. Такий підхід дозволяє забезпечити здатність доказового матеріалу переміщуватися між інституційними режимами і правовими системами без втрати придатності.

Нормативною відповіддю на проблему фрагментованості правосудного використання матеріалів стали також ініціативи на рівні Європейського Союзу. Регламент Євросоюзу 2022/838 [142], який дозволяє Євросоюзу зберігати, аналізувати та зберігати докази основних міжнародних злочинів, створення Основної міжнародної бази даних доказів злочинів (Core International Crimes Evidence Database, CISED) [65], а також діяльність Міжнародного центру кримінального переслідування злочину агресії (International Centre for the Prosecution of the Crime of Aggression against Ukraine, ICPU) при Євросоюзі [102], спрямовані на забезпечення координації між різними юрисдикціями. Ці механізми створюють інституційні умови для накопичення, стандартизації та обміну доказовими матеріалами, зокрема тих, що були зібрані громадськими організаціями та журналістськими ініціативами. Принципово, що в рамках цих механізмів джерело походження матеріалу не є визначальним критерієм його допустимості. Натомість ключове значення мають зміст матеріалу, дотримання стандартів його збору, верифікації та збереження. Це підтверджує, що ризики, пов'язані з доказово орієнтованим спрощенням, хоча й реальні, та не є визначальними для правосудного потенціалу матеріалів. За умови дотримання високих методологічних стандартів і включення матеріалу до структурованих доказових масивів, таких як CISED, він може зберігати свою придатність і бути використаним у межах кількох правових систем одночасно.

Таким чином, юрисдикційна диференціація не лише обмежує, але й розширює можливості правосудного використання журналістських і правозахисних матеріалів. Вона перетворює їх із локального ресурсу на елемент транснаціональної інфраструктури забезпечення відповідальності, у межах якої ефективність визначається здатністю матеріалу інтегруватися у ширші мережі міжнародного кримінального правосуддя.

Практика Bellingcat Justice and Accountability Unit [183], що з 2022 року функціонує у співпраці з Global Legal Action Network (GLAN) [89], демонструє інституціоналізовану спробу відповісти на проблему правосудної придатності матеріалів через інструмент попереднього тестування. Запроваджений ними механізм імітаційного слухання щодо прийнятності доказів, «мок-трибуналів» (*англ. – mock admissibility*) [139] передбачає моделювання судових розглядів за стандартами англійського права, у межах яких задокументовані матеріали проходять повний цикл правової перевірки: від оцінки допустимості до симуляції перехресного допиту і відпрацювання аргументації сторони захисту. Значення цього підходу полягає у тому, що він дозволяє виявляти вади доказового масиву ще до його інтеграції у реальне кримінальне провадження, де можливості для корекції суттєво обмежені або їх зовсім немає.

Методологічно цей інструмент є відповіддю на фундаментальну невизначеність, у якій діють правозахисні організації, які документують воєнні злочини: матеріал збирається без попереднього розуміння того, за якими саме процесуальними стандартами він оцінюватиметься – національними, міжнародними чи в межах універсальної юрисдикції. «Мок-трибунал» у цьому сенсі виконує функцію попередньої юрисдикційної адаптації, дозволяючи моделювати різні сценарії правової оцінки і підвищувати універсальність доказового пакету. Такі практики вже частково реалізуються, що добре ілюструє кейс із Київської області, описаний Анастасією Пантелєвою. Сама організаційна форма кейсу (від моніторингу через польову місію, серію глибоких інтерв'ю, OSINT-ідентифікацію до передачі задокументованих матеріалів слідству і спільної з ними зустрічі) стала зразком, який МППЛ прагне

відтворити і в інших кейсах. «Зібрана нами інформація видалась слідчим настільки корисною, що представники прокуратури і Національної поліції приїхали до нас в офіс на зустріч, в результаті якої ми домовилися разом продовжувати вести роботу по цьому кейсу» [21]. Реакція правоохоронних органів, коли вони не просто прийняли матеріали МПЛ, але й запропонували подальшу координацію спільної роботи над розслідуванням конкретного воєнного злочину, є підтвердженням, що організація виробила продукт, максимально відповідний правосудним потребам. Така відповідність є результатом методологічної строгості і тривалого організаційного навчання на досвіді взаємодії зі слідством.

Узагальнюючи результати аналізу правосудного режиму, доцільно підкреслити, що виявлені категорії структурних обмежень мають різну природу, а отже й різні механізми управління. Проблема hearsay та анонімності є процесуально-правовою і частково долається через підвищення стандартів збору матеріалів (зокрема, верифікацією метаданих, інформованою згодою, ідентифікацією джерел), а також через поступову нормативну адаптацію, включно з практикою МКС і розвитком механізмів на кшталт CISED. Проблема допустимості у межах українського кримінального процесу має законодавчий характер і вимагає системного адвокаційного впливу на законодавця через подання альтернативних звітів до договірних органів ООН, взаємодію з парламентськими структурами. Проблема захисту свідків має операційно-етичну природу і потребує постійного балансування між вимогами безпеки та правосудної ефективності без можливості її остаточного вирішення. Проблема проваджень *in absentia* є виконавчою і визначається ширшими геополітичними чинниками, що виходять за межі впливу окремих організацій. Нарешті, феномен доказово орієнтованого спрощення має структурно-ідентифікаційний характер і пов'язаний із ризиком трансформації самої місії організації під впливом правосудної логіки.

У цьому контексті аналіз правосудного потенціалу журналістських матеріалів неможливий без постановки питання про його цільову спрямованість.

Йдеться не лише про те, як саме матеріали можна використати у кримінальному провадженні, але й про те, для кого і з якою метою цей процес здійснюється. Практичні оцінки учасників документування вказують на прагматичне розуміння справедливості як результату, обмеженого реальними умовами, в яких функціонує українська держава в умовах війни. У цьому сенсі навіть часткові результати, як то символічне визнання, фіксація статусу потерпілого, документування фактів, набувають самостійної цінності.

Підсумовуючи, сформулюємо три ключові висновки. По-перше, правосудний потенціал матеріалів, зібраних громадськими організаціями та журналістами, є реальним і нормативно визнаним, хоча його основна функція полягає у корроборації, а не у самодостатньому доведенні. По-друге, межі цього потенціалу мають структурний і багатовимірний характер – нормативний, процесуальний, доказовий, виконавчий і юрисдикційний – і не можуть бути подолані виключно через удосконалення методології документування. По-третє, ефективне управління цими обмеженнями передбачає застосування і технічних інструментів, таких як Протокол Берклі, CISED чи «мок-трибунали», і постійну організаційну рефлексію щодо співвідношення між правосудною, журналістською та правозахисною логіками діяльності. Саме ці напруження, що виникають у правосудному режимі і впливають на інші етапи документаційного ланцюга, формують аналітичне підґрунтя для подальшого розгляду гібридності громадських організацій як акторів посилення відповідальності у підрозділі 3.3.

3.3. Правозахисні громадські організації як гібридні актори забезпечення відповідальності

Аналіз адвокаційного і правосудного режимів у підрозділах 3.1 і 3.2 показав, що матеріал, зібраний у межах конвергентного документування, функціонує у кількох інституційних середовищах одночасно і стикається зі структурними обмеженнями, специфічними для кожного з них. Однак за межами технічних питань постає фундаментальніша проблема: що саме становлять громадські організації, здатні одночасно виробляти журналістські публікації,

адвокаційні звіти і матеріали, придатні для кримінальних проваджень? І чому ця діяльність не може бути адекватно описана мовою жодної з класичних практик – журналістики, правознавства чи юриспруденції?

Гіпотеза, що визначає логіку цього підрозділу, полягає у тому, що сучасна гібридна правознавча громадська організація не є ані редакцією, яка додатково засвоїла правознавчі функції, ані правознавчою організацією, яка додатково освоїла журналістські. Вона становить самостійний інституційний тип, що виникає у відповідь на конкретну конфігурацію умов (масштабний збройний конфлікт, цифрову насиченість інформаційного середовища та транснаціональний характер механізмів відповідальності) і виконує функцію зв'язування різних режимів виробництва та використання доказів – від публічного інформування до кримінального переслідування.

Для перевірки цієї гіпотези аналіз вибудовується у кілька послідовних кроків: спочатку через концептуалізацію юрисдикційної невизначеності (соціологія професій), далі – через позиціонування організацій у полі (теорія поля), потім – через аналіз внутрішньої логіки гібридності та її емпіричних проявів.

Ключовим елементом цього апарату є соціологія професій у формі, запропонованій Ендрю Абботом. Вона дозволяє пояснити ситуації, в яких жодна з усталених професій не має стабільного контролю над певною областю практики [43]. Згідно з нею, професії існують не як самодостатні утворення, а як учасники безперервної конкуренції за юрисдикцію над певними областями практики. Юрисдикція тут розуміється як право професії визначати предмет, межі компетенції і легітимні способи розв'язання проблем. Стабільні професії (медицина, інженерія, юриспруденція) досягли консолідації юрисдикції через ліцензування, університетську підготовку, корпоративне самоврядування і державне визнання. Менш стабільні професії перебувають у стані постійної боротьби з конкурентами за юрисдикцію або за визнання нових проблемних областей як тих, що належать до їхньої компетенції.

Якщо застосувати цю рамку до простору документування воєнних злочинів, виявиться, що жоден із трьох потенційних претендентів на юрисдикцію, а це журналістика, юриспруденція і правозахист, не сформували тут стабільного інституційного контролю. Журналістика історично заявляла обмежені юрисдикційні претензії на цю область: хоча розслідувальна журналістика може документувати окремі випадки, вона не орієнтована на системне виробництво доказів, придатних для кримінального переслідування. Юриспруденція, навпаки, має сильні концептуальні претензії, але обмежені операційні можливості: кримінальне правосуддя структурно залежить від матеріалів, які воно не здатне зібрати власними силами. Правозахист займає проміжну позицію, однак його методологія значною мірою формувалася в умовах, менш насичених доказовими і темпоральними викликами активної фази збройного конфлікту. У результаті область документування воєнних злочинів виявилась простором, який у термінах Аббота називається спірним або відкритим.

У таких умовах відсутності стабільного юрисдикційного контролю професійна легітимність не може бути інституційно гарантованою і, відповідно, набувається через постійне її доведення завдяки регулярним публікаціям, методологічній прозорості, демонстрації результатів, участі у міжнародних мережах забезпечення відповідальності. Це пояснює, чому гібридні організації витрачають значну частину ресурсів на методологічну стандартизацію, документування процедур і публічне обґрунтування власної практики, що виступає заміником інституційно закріпленої професійної легітимності. У такий спосіб документування воєнних злочинів постає як спірна юрисдикційна область, у якій жодна з усталених професій не здатна забезпечити повний цикл виробництва, верифікації та використання доказів.

Друге концептуальне джерело – теорія поля П'єра Бурдьє, яка доповнює попередню рамку, переносячи фокус із професії як предметної області на поле як соціальну структуру позицій. Поле – це структурований простір, в якому актори займають позиції, визначені обсягом і конфігурацією капіталів, які мають

значення саме в цьому полі [58]. Для поля документування і подальшого використання матеріалів про воєнні злочини релевантними капіталами виступають символічний (методологічна репутація), інформаційний (архівний обсяг), соціальний (мережі партнерств), економічний (фінансування) та професійний (спеціалізовані компетенції).

Розподіл цих капіталів між акторами поля є нерівномірним і визначає його структурну ієрархію. Деякі організації (Bellingcat, Forensic Architecture, Human Rights Watch) накопичили домінуючий обсяг символічного і методологічного капіталу ще до 2022 року і нині займають позиції центральних авторитетів, до яких апелюють новостворені учасники. Інші організації, що з'явилися або суттєво розширилися після початку повномасштабного вторгнення, мають значний капітал свідчення (доступ до подій, обсяг зібраного матеріалу), але порівняно менший міжнародний символічний капітал, який треба постійно конвертувати з оперативних результатів у форму, придатну для тривалого циркулювання. Донори утворюють структуру зовнішньої влади над полем: пріоритети великих західних фондів і державних агентств безпосередньо впливають на те, які теми отримують ресурси, а які залишаються на маргінесі. Університети і дослідницькі центри пропонують символічну легітимацію, але вона поступово стає двосторонньою – самі гібридні організації напрацьовують експертне знання, яке потім поглинається академічним середовищем.

Принципова особливість поля документування воєнних злочинів порівняно з традиційними полями журналістики або права полягає у тому, що структурно воно від самого початку є транснаціональним. Його методологічні стандарти (Протокол Берклі, Стамбульський протокол, гайдлайни МКС-Євроюсту) формуються на наднаціональному рівні, його продукти призначені для всього світу (бо воєнні злочини є складовою міжнародних злочинів), його учасники беруть участь у глобальних мережах забезпечення відповідальності від моменту створення. Ця транснаціональність створює специфічні асиметрії, які детальніше розглянемо нижче.

Третій концептуальний інструмент – теорія гібридних організацій, систематизована в роботах Жульєн Баттилани та Метью Лі [53]. Згідно з нею, гібридними є організації, які в єдиній операційній логіці поєднують інституційні логіки, що раніше функціонували окремо. Центральною характеристикою такої комбінації є те, що вона не зводиться до простого співіснування різних логік під одним адміністративним дахом, але формує нову синтетичну логіку, в якій елементи раніше окремих логік стають взаємопідсилюваними. Баттилана і Лі розрізняють кілька типів гібридності: інтеграція, поєднання, ізоляція і синтетика. Вони доводять, що найстійкіші гібридні організації функціонують у синтетичному режимі, де вихідні логіки переплавлені у нову цілісну структуру.

Особливе значення в цій теорії має поняття інституційного впливу заснування, запропоноване ще у класичній організаційній соціології Артуром Стінчкомбом [163] і розвинене новою інституційною теорією. Згідно з ним, логіка, за якою організація була заснована, формує її подальшу траєкторію в значно сильніший спосіб, ніж пізніші організаційні зміни. Якщо застосувати цю ідею до конвергентних правозахисних організацій в Україні, виявляється важлива внутрішня диференціація. Деякі організації були засновані в період після 2014 року з гібридною логікою з самого початку, що означає глибоку синтетичну інтеграцію журналістських і правозахисних компонентів. Інші ж організації, які мають довшу історію, додавали гібридні компоненти до вже сформованої правозахисної ідентичності, що залишає певні структурні «шви» між початковою і доданою логіками. Цей вплив виявляється у швидкості ухвалення рішень, у внутрішній культурі, у способах розв'язання конфліктів між різними логіками.

The Reckoning Project постає як особливо чистий приклад синтетичного типу гібридності: проєкт був заснований уже з усвідомленою конвергентною інтенцією, з самого початку як ініціатива, що поєднує журналістську оповідь і правосудно орієнтоване документування. Така структурна чистота надає певні переваги (відсутність внутрішнього спротиву зміні, ефективна координація між компонентами), хоча й створює ризики: синтетичні проєкти не мають

структурної опори у формі усталеної організаційної традиції одного з компонентів, роблячи їх вразливішими до криз фінансування або кадрового складу. ZMINA, навпаки, демонструє приклад гібридності, що нашарувалась на класичну правозахисну основу: журналістська компонента (медіапродукти, експертні коментарі, онлайн-видання) розвинулася як похідна правозахисної місії. Кожна з цих конфігурацій має свої переваги і обмеження, а сама множинність форм гібридності в українському полі є показником його зрілості.

Одним із найбільш емпірично спостережуваних проявів описаної гібридної логіки є здатність організацій виробляти нові жанрові форми, які не вписуються у традиційні шаблони. Класична журналістика оперує сталою номенклатурою жанрів, серед яких новина, репортаж, розслідування, аналітика тощо. Класичний правозахист має власну номенклатуру: ситуаційний звіт, тематичний звіт, термінова дія, моніторинговий бриф і так далі. Гібридні правозахисні організації виробляють продукти, які не зводяться до жодної з цих категорій і потребують власних описових категорій.

Жанрова інновація тут виявляється структурним проявом гібридності, яку фіксує концептуальна рамка. Кожен синтетичний жанр становить мікроінновацію, що поступово накопичується в колективному надбанні поля документування воєнних злочинів і формує його методологічний канон.

Перший показовий приклад – видання МППЛ «Квазіправова система на тимчасово окупованих територіях України: впровадження та розповсюдження практик» [13]. Воно поєднує юридичний аналіз інституцій, які Російська Федерація створила на окупованих територіях у форматі імітації судової системи, з оповідями конкретних людей, які зіткнулися з цими структурами як обвинувачені або потерпілі і з документальними матеріалами (вироками) щодо цих людей. Жанрово цей продукт не є ані аналітичною статтею, ані документальним свідченням, ані юридичним коментарем. Він є синтетичною формою, в якій кожен із традиційних компонентів модифіковано присутністю інших. Повноцінно така форма не могла би бути вироблена ані редакцією, ані правозахисною організацією класичного типу, оскільки потребує одночасної

організаційної компетенції в юридичному аналізі, журналістській описовій техніці, польовому документуванні.

Другий приклад – звіти, в яких медична форензика замість допоміжної виконує структуроутворюючу роль. Так, спільне дослідження eyeWitness to Atrocities, Insecurity Insight, Медійної ініціативи за права людини і Physicians for Human Rights поєднує форензичну медичну експертизу (з опорою на стандарти Стамбульського протоколу [104], статистичний аналіз патернів травм у вибірці потерпілих, інтерв'ю з лікарями, які надавали медичну допомогу, аналіз інституційних обмежень української медичної системи в умовах війни, фіксації руйнувань медичної інфраструктури і політичні рекомендації для урядів і міжнародних організацій [29]). Жанр цього продукту пропонуємо визначити як медично-форензичний адвокаційний звіт, і його не було у канонічній номенклатурі ані медичних публікацій, ані правозахисних звітів, ані політичних аналітичних документів. Він виник саме на перетині цих логік для розв'язання задачі, яку жодна з них не розв'язувала окремо.

Третій можливий приклад – санкційні досьє, що їх готують гібридні правозахисні організації. Вони поєднують OSINT-розслідування щодо осіб, причетних до воєнних злочинів, корпоративних і державних структур, які залучені у систему планування, підготовки і виконання цих злочинів, юридичний аналіз санкційних режимів, документування випадків обходу санкцій, легалізація свідчень постраждалих через публічні механізми, політичні рекомендації урядам країн, що застосовують обмежувальні заходи. Жанрово це є санкційним доказовим досьє, яке функціонує одночасно як аналітичний документ, як база даних (підтверджених, зокрема, журналістськими матеріалами) і як інструмент адвокації. Воно адресоване не громадськості і не суду, а спеціалізованим санкційним підрозділам урядів, які мусять обґрунтовувати свої політичні рішення, і потребує від виробника одночасного володіння журналістським інструментарієм розслідування, юридичною компетенцією у санкційних режимах та політичним знанням адвокаційних механізмів.

Четвертий приклад – спеціалізовані звіти про насильницькі зникнення цивільного населення на окупованих територіях. Документи, підготовлені українськими правозахисними організаціями у форматі тематичних доповідей про насильницькі зникнення, поєднують методологію форензичних розслідувань зникнень (з опорою на Міжнародну конвенцію ООН про захист усіх осіб від насильницьких зникнень [18], правозахисну адвокацію (адресовану Комітету ООН з насильницьких зникнень), реконструкцію конкретних подій, кримінально-правовий аналіз із кваліфікації діянь у термінах Римського статуту і національного законодавства [27]). Тут жанрова інновація особливо помітна: класичний правозахисний звіт про зникнення зазвичай обмежувався переліком випадків і загальною характеристикою практики насильницьких зникнень, тоді як гібридний звіт інтегрує всі ці компоненти в єдину наративну й аналітичну структуру, висуваючи також рекомендації.

Цей перелік не вичерпує всього різноманіття продукції українських гібридних організацій, але виявляє діагностично важливу закономірність: справжня гібридність проявляється у виробництві таких форм матеріалів, які не зводяться до класичних шаблонів і вимагають одночасного володіння кількома професійними логіками. Їхня поява є відповіддю на запит одночасної публічності і доказовості, емоційної переконливості і юридичної строгості, локальної достовірності і міжнародної валідності.

Для пояснення того, як ці гібридні продукти можуть функціонувати одночасно в різних інституційних режимах, доцільно звернутися до концепції межових об'єктів, запропонованої Сьюзен Лі Стар і Джеймсом Грізмером [161]. Межовий об'єкт – це річ, яка одночасно існує у кількох соціальних світах, набуваючи в кожному з них специфічного значення, але зберігаючи при цьому достатню структурну стабільність, щоб залишатися упізнаваною як один і той самий об'єкт. Стар і Грізмер ілюстрували це поняття на прикладі музейних колекцій вертебралів у Берклі: один і той самий зразок був одночасно об'єктом для аматорських колекціонерів, об'єктом дослідження для академічних зоологів, експозиційним предметом для куратора і репрезентативним зразком для

таксидермістів. Кожен світ читав об'єкт по-своєму, але всі читали один і той самий об'єкт.

Задokumentоване свідчення жертви воєнного злочину функціонує саме як межовий об'єкт. У журналістському світі воно є джерелом для оповіді, яка інформує публіку. У правозахисному є фактом, який включається до тематичного звіту і подається в різноманітні національні та міжнародні інстанції. У слідчому є потенційним доказом, що супроводжується протоколом ланцюга зберігання і метаданими. У світі архіву – артефактом, який зберігається для майбутніх дослідників, родичів жертв, меморіальних інституцій. А в світі санкційної політики – підставою для конкретних політичних рішень про включення відповідальних за воєнні злочини до санкційних списків. Кожен із цих світів читає одне й те саме свідчення по-своєму, але якщо свідчення задokumentовано належним чином, воно зберігає функціональність у всіх цих світах одночасно.

Проблема у тому, що здатність свідчення функціонувати як межовий об'єкт не виникає сама по собі, її потрібно активно виробляти. Інфраструктурна робота, яка забезпечує цю здатність, складається з низки технічних практик: уніфіковані шаблони протоколів інтерв'ю; багаторівневі системи інформованої згоди, що передбачають окремі дозволи для різних способів використання свідчень; стандартизована розмітка метаданих; бази даних, що дозволяють співвіднести окреме свідчення з ширшим контекстом; протоколи ланцюга зберігання; правила архівування і доступу. Вся ця величезна інфраструктура часто залишається невидимою для зовнішнього спостерігача, вона не присутня у фінальних публікаціях, не цитується в адвокаційних звітах, не з'являється у медіапродуктах. Натомість саме вона забезпечує здатність матеріалу зберігати свою межову функцію. У цьому сенсі найбільш визначальною технічною компетенцією гібридних організацій є робота з інфраструктурою межових об'єктів, яка хоч і невидима, але структурно фундаментальна. Коли ця інфраструктура зазнає збою, межова якість матеріалу руйнується, він втрачає здатність функціонувати у кількох світах одночасно. Тоді виникають типові

ситуації колапсу: матеріал може бути опублікований, але він непридатний для суду; він має потенціал стати правосудно цінним, але не може бути оприлюдненим без шкоди свідкам; його зберігають в архіві, але не можна використати для адвокації через, наприклад, неактуальність контексту. Кожен із цих сценаріїв для гібридної організації є ризиком втратити специфічну цінність, заради якої вона існує. Тому інвестиції в методологічну строгість на ранніх етапах документаційного процесу є інвестиціями у збереження межової якості, без якої гібридна модель втрачає свою конкурентну перевагу. Поняття межового об'єкта надає інструмент для пояснення того, чому, здавалося б, технічні рішення про метадані, формат збереження або інформовану згоду насправді мають принципове значення для всієї архітектури забезпечення відповідальності, якої прагне громадська організація як гібридний актор.

Попередній аналіз гібридності як поєднання журналістики і правозахисту потребує уточнення, оскільки уважніший погляд на сучасну документаційну практику фіксує, що така бінарна рамка надто спрощена. У реальності документування воєнних злочинів задіяно не дві, а щонайменше сім різних професійних логік: журналістика з її методами оповіді, верифікації та етики джерел; правозахист із адвокаційними і моніторинговими методологіями; юриспруденція з вимогами доказової релевантності і процесуальної придатності; форензична медицина зі стандартами Стамбульського протоколу; психологія і психіатрія з підходами до травматичної пам'яті і безпеки інтерв'ю; цифрові розслідування та OSINT із методами верифікації цифрових слідів; архівна справа зі стандартами збереження, опису, доступу і метаданих.

Жодна з українських гібридних організацій не вміщує всі ці професійні логіки внутрішньо. МІПЛ і ZMINA сильні в журналістсько-правозахисному синтезі, але форензичну медичну експертизу отримують через партнерства, зокрема з Physicians for Human Rights. Truth Hounds має сильну польову документаційну компетенцію, але звертається до зовнішніх юристів для правової кваліфікації. Жодна з організацій, які документують воєнні злочини, не має внутрішнього психологічного супроводу свідків як стандартної послуги, хоча всі

визнають його необхідність. Це означає, що гібридна організація реалістично функціонує не як замкнений контейнер усіх потрібних компетенцій, а як вузол у мережі компетенцій, розподілених між кількома інституціями.

Ця концептуальна корекція має важливі наслідки. По-перше, вона переносить аналіз гібридності з рівня окремої організації на рівень мережі організацій, у якій кожна з них займає певну функціональну нішу. По-друге, вона пояснює, чому партнерства не є для гібридних організацій додатковою опцією, а структурною необхідністю: без них одиничний актор не зможе виробити продукт, який поєднує всі сім професійних логік. По-третє, вона висвітлює окрему вразливість моделі: якщо одна з мережевих компонент випадає (наприклад, партнер-розслідувач воєнних злочинів втрачає фінансування або переключається на інші пріоритети), уся мережа втрачає одну зі своїх функціональних можливостей. По-четверте, вона ставить питання про координацію між компонентами як самостійну управлінську задачу, і це потребує окремих ресурсів і методик.

Прикладом структурно важливого партнера, що несе одну з мережевих функцій, є Physicians for Human Rights, яка має компетенції медичної верифікації наслідків катувань і ненадання належної медичної допомоги під час збройного конфлікту відповідно до стандартів Стамбульського протоколу [104]. Оскільки цей тип експертизи принципово вимагає медичної кваліфікації документатора [182], його неможливо замінити будь-яким іншим правозахисним документуванням із ідентичним рівнем довіри до результатів. Подібно, криміналістична антропология (потрібна, наприклад, для встановлення обставин ексгумацій), цифрова криміналістика (потрібна для роботи з електронними слідами), мовна експертиза (потрібна для перекладу свідчень з мов меншин) та інші утворюють компоненти мережі, без яких гібридна документаційна інфраструктура є неповною. Український досвід після 2022 року є важливим моментом саме тому, що він масштабував цю мережеву логіку до рівня, на якому вона перетворилась на цілісну систему, а не як набір ізольованих ситуацій. Достатньо згадати описану в попередніх розділах коаліцію громадських

організацій «Україна. П'ята ранку» [14], до якої входить 38 ГО і ключовою задачею яких є документування воєнні злочини.

Перенесення фокусу з мережі назад до окремої гібридної організації відкриває питання її внутрішньої архітектури, яка не є гомогенною. В середині неї працюють люди з різним професійним походженням і вони виконують різні функції. Типова рольова структура включає документаторів, які проводять польову роботу зі свідками і збирають первинний матеріал; аналітиків, які кодують матеріал відповідно до визначених таксономій і виявляють патерни; юридичних експертів, які надають правову кваліфікацію; адвокаційних спеціалістів, які перетворюють аналітичні висновки на адвокаційні аргументи; журналістів і комунікаційних фахівців, які адаптують матеріал для різних аудиторій; технічних спеціалістів (бази даних, OSINT, архіви); супервізорів і психологів, які підтримують безпеку і добробут команди.

Кожна з цих ролей має власну професійну референтну систему, яка складається зі стандартів якості, етичних кодексів, термінологічного апарату тощо. Між ролями постійно відбувається робота перекладу: документаторські нотатки треба перетворити на категорії аналітичної таксономії, аналітичні висновки – на адвокаційні нарративи, адвокаційні нарративи – на комунікаційні продукти, придатні для визначених аудиторій. На кожному кроці цього перекладу щось трансформується, втрачається або додається. Якість гібридної організації залежить від того, наскільки керовано і прозоро відбуваються ці внутрішні переклади. У найкращих практиках це управління формалізоване через спільні бази даних, регулярні координаційні зустрічі команд, зрозумілі протоколи ухвалення рішень, спільну термінологічну базу, що забезпечує мінімальний рівень перекладної точності.

Кар'єрна траєкторія працівників гібридних організацій також нетипова. Не існує єдиного формального освітнього шляху, який готував би до такої роботи. Працівники приходять із журналістських шкіл, юридичних факультетів, програм з міжнародних відносин, конфліктних студій, ІТ-спеціальностей, медицини. Специфічна гібридна компетенція формується на практиці під час

польової роботи під керівництвом досвідченіших колег. Однак значна частина професійної компетенції залишається тим, що в науці прийнято називати неявним знанням (*англ. – tacit knowledge*), [97], яке передається від людини до людини в процесі спільної роботи і не може бути повністю формалізоване у текстових інструкціях. Це створює специфічні виклики для відтворення організації у часі: якщо ключові носії мовчазного знання вибувають через виснаження, переїзд або зміну кар'єрних пріоритетів, організація ризикує втратити критичну операційну спроможність, навіть зберігаючи формально всі свої методологічні документи.

Управління спадковістю в таких умовах потребує свідомих зусиль: програми наставництва, ротація ролей, документування неписаних практик, культивування внутрішніх дискусій про принципи роботи. Цей вимір організаційної стійкості часто залишається поза увагою у публічних обговореннях гібридних акторів, але він надважливий для довгострокового збереження їхньої функціональності. Окремий вимір становить психологічна безпека персоналу: систематична робота з матеріалами про катування, насильницькі зникнення, сексуальне насильство і позасудові страти в умовах війни накопичує вторинну травматизацію, ризики якої є об'єктивними і відомими у міжнародній гуманітарній практиці. Якщо організація не вбудовує психологічну підтримку у дизайн своєї роботи, а не лише як факультативну послугу, вона ризикує втратити саме тих співробітників, які накопичили найбільшу гібридну компетенцію, що зрештою підриває інституційну пам'ять і операційну цілісність.

Критичний аналіз гібридних правозахисних організацій неможливий без врахування дискусії про «енгеоїзацію» (*анг. – NGOization, Non-Governmental Organization, укр. – неурядова організація, громадська організація, ГО*), яка ставить під сумнів саму модель інституціоналізованого активізму як таку. Ця критика, розроблена насамперед у контексті палестинського і ширше близькосхідного правозахисного секторів, але аналогічно застосовна й до інших регіонів, артикулює серйозну стурбованість щодо наслідків професіоналізації

активізму через інституціоналізацію його у форматі донорсько-фінансованих неурядових організацій [92; 128]. Базові тези цієї критики полягають у тому, що енгеїзація: 1) деполітизує активізм, перетворюючи рухи на технократичну роботу з вузькими кількісними показниками результативності; 2) створює залежність від іноземного фінансування і структурно орієнтує діяльність організацій на пріоритети донорів, а не локальних спільнот; 3) переносить владу від масових громадських ініціатив до невеликих груп професійних фахівців, що виступають голосом цих спільнот; 4) формує закриту еліту, яка циркулює між ГО, академічними інституціями і міжнародними структурами, тоді як локальні спільноти залишаються об'єктом, а не суб'єктом адвокації; 5) встановлює конкуренцію між організаціями за ресурси, що підриває можливість солідарної дії.

У застосуванні до української конвергентної правозахисної сфери ця критика є амбівалентно релевантною. З одного боку, діяльність гібридних організацій націлена на конкретні випадки воєнних злочинів, у роботі з якими технократична професіоналізація часто є передумовою корисності, а не її розкладанням. Тож складно уявити, як деінституціоналізована документаційна робота могла б відповідати правосудним стандартам. З другого боку, застереження критиків енгеїзації зберігають силу: донорсько-обумовлене звуження тематики (певні теми отримують непропорційну увагу через відповідність донорським пріоритетам, інші маргіналізуються), концентрація експертної влади у руках вузької професійної групи, нерівні відносини між великими організаціями з міжнародними мережами і локальними ініціативами, конкуренція за фінансування, що підриває коаліційний потенціал.

Відповіддю гібридних організацій на цю критику має бути свідомо рефлексивна робота над зменшенням ризиків. Вона може охоплювати представлення голосів самих постраждалих у фінальних продуктах, а не лише експертних інтерпретацій про них; підтримку локальних документаційних ініціатив через тренінги, обмін методологіями, спільні проєкти; диверсифікацію фінансування; інституційні механізми зворотного зв'язку від спільнот, на

користь яких ведеться адвокація; прозорість відбору тем і випадків. Чи реалізують ці заходи українські гібридні організації, є емпіричним питанням, яке заслуговує окремого дослідження.

Водночас критика енгеоїзації не вичерпує всіх структурних обмежень гібридних організацій. Окремим методологічним викликом для них стає те, що їхня здатність реалізувати потенціал конвергентних матеріалів на пряму залежить від успіху в умовах глобального дефіциту уваги. Як доводять Тревор Трал, Домінік Стекула та Діана Світ [174], у сучасному комунікаційному середовищі конкуренція за увагу аудиторії надзвичайно жорстка, що створює для гібридних організацій специфічну методологічну напругу: прагнення документувати воєнні злочини згідно з високими юридичними стандартами входить у конфлікт із необхідністю виробляти «контент, вартий уваги» (*attention-worthy content*), здатний конкурувати за обмежений ресурс публічного інтересу. Дослідники підкреслюють, що цифровізація посилила поляризацію, за якої лише кілька організацій із великими бюджетами здатні ефективно конвертувати зібрану інформацію у сталу медійну присутність. Таким чином, функціонування як гібридного актора вимагає від ГО не лише професійної конвергенції методів, а й здатності долати значний ресурсний поріг, без чого навіть найбільш якісно задокументовані свідчення ризикують залишитися в межах інформаційного вакууму, не досягнувши рівня публічного тиску, необхідного для забезпечення воєнної відповідальності.

У контексті діяльності українських громадських організацій (таких як МППЛ, ZMINA, Truth Hounds), виклики екосистеми уваги набувають особливої гостроти, оскільки ці організації виступають первинними документаторами воєнних злочинів, але змушені конкурувати за глобальний вплив із потужними міжнародними гравцями. Оскільки увага є дефіцитним ресурсом, локальні актори часто стикаються з неможливістю самостійно подолати ресурсний поріг, який дослідники оцінюють як необхідний для стабільної присутності у глобальному інформаційному полі у близько 10 млн дол. річного бюджету [174]. На практиці це призводить до значної поляризації: понад 90% медійної уваги

залишається зосередженою навколо кількох великих «організацій-воротарів» (таких як Amnesty International чи Human Rights Watch), тоді як матеріали українських ГО ризикують залишитися непоміченими без прямого партнерства з глобальними мережами. Незважаючи на доступність цифрових інструментів, українські організації змушені інвестувати значні кошти саме у виробництво «контенту, вартого уваги» та його професійний маркетинг. Як наслідок, для українських ГО конвергенція журналістики та правозахисту стає стратегічною відповіддю на проблему глобальної комунікації, де здатність бути почутим прямо залежить від накопичених організаційних ресурсів та медійної впізнаваності.

Щоб краще зрозуміти місце сучасних гібридних організацій, доцільно розглянути їх у ширшій історичній перспективі кінця XX – початку XXI століття. Перша велика хвиля інституціоналізації подібних форм пов'язана з епохою комісій правди і примирення, які виникли під час переходу від авторитарних режимів і збройних конфліктів до демократичних або постконфліктних форм державності. Як приклад, наведемо південноафриканську Комісію правди і примирення (1995–2002), що спиралася на широку мережу роботи попередньо існуючих громадських організацій Black Sash, Південноафриканську раду церков, університетські дослідницькі групи тощо [4]. Останні впродовж років апартеїду документували порушення прав людини і виконали для Комісії функцію, аналогічну тій, що сьогодні виконують гібридні організації для міжнародних механізмів: забезпечили доказовий ресурс, без якого Комісія не змогла би почати роботу.

Друга хвиля пов'язана зі створенням *ad hoc* міжнародних трибуналів щодо колишньої Югославії [144] і щодо Руанди [145]. Тут роль громадянського суспільства була більш фрагментованою, але не менш значущою. Боснійські, хорватські, сербські і руандійські громадські організації займалися польовим документуванням, інтерв'ю зі свідками, ексгумаціями, картографуванням масових поховань. Багато з матеріалів, що надходили до прокуратур трибуналів, були первинно зібрані саме цими організаціями. Однак специфічна особливість

тієї ситуації полягала в тому, що громадянське суспільство в більшості випадків не мало стабільних інституційних відносин із трибуналом – воно постачало матеріал на спеціальні запити, без рівноправного партнерства, що відрізняє ту модель від більш інтегрованих сучасних форм взаємодії.

Третя і найрозвиненіша хвиля пов'язана з постконфліктним досвідом 2000–2010-х років. Колумбія створила Національний центр історичної пам'яті (*англ. – Centro Nacional de Memoria Histórica*), що інституціоналізував гібридну документаційну роботу як державну політику [158]. Це створило одночасно нові можливості стабільного фінансування та інституційної підтримки і нові ризики як то державна абсорбція, втрата автономії, політичні маніпуляції зі зміною влади. Шрі-Ланка після 2009 року продемонструвала протилежний сценарій – активне державне переслідування правозахисного документування, знищення значної частини сектору і небажання розслідувати воєнні злочини [137]. Боснія і Герцеговина після 1995 року пройшла через тривалу стагнацію, донорське відмежування і фрагментацію поля, але продовжує роботу з досягнення справедливості для постраждалих від воєнних злочинів [131]. Кожен із цих випадків надає урок щодо можливих трансформаційних траєкторій після завершення активної фази документування.

На цьому історичному тлі український випадок після 2022 року вирізняється кількома специфічними характеристиками. По-перше, гібридна форма формується тут не у постконфліктній, а в активній фазі міжнародного збройного конфлікту. Це створює специфічний темп, у якому методологічна розробка і операційна робота йдуть паралельно, а не послідовно. По-друге, цифрова інфраструктура з самого початку була інтегрована у документаційну методологію на рівні, недосяжному в попередніх історичних кейсах. По-третє, мультиюрисдикційна орієнтація з'явилася як стандартна, а не виняткова характеристика, що формує методологічну структуру роботи. Нарешті, рівень методологічної саморефлексії у формі публікацій, конференцій, методологічних дискусій є помітно вищим, ніж у попередніх історичних періодах. Поєднання цих характеристик робить український досвід теоретично найбільш продуктивним

для осмислення майбутньої форми міжнародної інфраструктури забезпечення відповідальності.

У межах поля документування воєнних злочинів, вчинених у контексті збройної агресії проти України, владні відносини зберігають виразно асиметричний характер. Транснаціональні організації, що функціонують у рамках англomовної інституційної інфраструктури та мають сталий доступ до західних донорських ресурсів, посідають привілейовані позиції у формуванні дискурсу, зокрема у визначенні методологічних стандартів і практик документування. Натомість українські організації, діяльність яких переважно вкорінена в українському мовному та культурному середовищі, змушені постійно «перекодувати» зібрані матеріали, аналітичні висновки та методологічні підходи у домінуючі концептуальні й мовні рамки міжнародного поля, аби забезпечити повноцінну участь у ньому.

Така ситуація зумовлює виникнення додаткового виміру діяльності, який виходить за межі власне документування воєнних злочинів. Йдеться про системне мовно-культурне перекодування як форму інституційної роботи, спрямованої на забезпечення зрозумілості, легітимності та прийнятності результатів діяльності для зовнішніх акторів. Це передбачає адаптацію змісту до усталених категоріальних схем, термінологічних стандартів і очікувань міжнародних інституцій, внаслідок чого українські організації змушені виконувати подвійну роботу.

Аналогічна асиметрія відтворюється і всередині українського поля. Київські організації мають кращий доступ до міжнародних мереж, англomовних аудиторій, інституцій, які ухвалюють рішення про фінансування. Натомість локальні документаційні ініціативи мають кращий безпосередній доступ до подій і свідків, але обмежений ресурс для перетворення цієї переваги на міжнародно цитовані продукти. Між цими полюсами часто виникає посередницька структура: київські гібридні організації функціонують як брокери, передаючи локально зібраний матеріал у міжнародний обіг. Через це є

ризик витіснення локальних акторів на периферію – вони зникають із фінального атрибуційного ланцюга, який залишає видимими лише посередників.

Найпотужнішим зовнішнім фактором, що структурує поле гібридних правозахисних організацій, залишається донорське середовище. Більшість значного фінансування для української роботи забезпечення відповідальності надходить із західних джерел: урядові агентства США, європейські державні донори (Sida, GIZ, Foreign Office UK), приватні фонди (Open Society, Sigrid Rausing Trust, Oak Foundation, Charles Stewart Mott Foundation). Тематичні пріоритети, критерії оцінки, формати звітності цих донорів структурно впливають на те, що документується і як. І хоча адаптація до цих параметрів не означає автоматичного спотворення місії, але вона створює тривалий тиск, який формує тематичну і методологічну орієнтацію поля документаторів. Крім того, циклічна нестабільність донорського середовища, продемонстрована, зокрема, ситуацією з закриттям USAID у 2025 році [40], перетворює довгострокове планування на структурно складне завдання.

Описані структурні характеристики неминуче ставлять питання про довгострокову стабільність цієї моделі, яке у поточних обговореннях залишається значною мірою неартикульованим. Тож яка довгострокова траєкторія українських гібридних організацій після завершення активної фази війни?

Зараз їхня структура, розмір, фінансування, темп роботи відображають вимоги воєнного часу. Утім у постконфліктний період багато з цих параметрів неминуче зміняться, а сама гібридна форма зіткнеться з питанням про свою інституційну довговічність. У науковій літературі з постконфліктної відповідальності [77; 78; 108] вирізняють кілька базових сценаріїв такої трансформації, кожен із яких має свої переваги і ризики.

Перша можлива траєкторія полягає у трансформації у меморіально-архівні інституції. Аналогом тут можуть слугувати Yad Vashem або Меморіал Шоа в Парижі: інституції, що з'явилися як специфічна відповідь на катастрофу і поступово перетворилися на стабільні центри пам'яті, дослідження, освіти. Для

української гібридної інфраструктури такий шлях передбачає, що накопичений документаційний масив отримає інституційну форму довгострокового зберігання і дослідження. Це найбільш відповідатиме архівній функції, яка вже зараз закладена в роботу гібридних організацій. Однак цей шлях вимагає окремого фінансування, оскільки донорська підтримка операційної документаційної роботи не автоматично переходить у підтримку меморіальних інституцій, а також чіткого політичного рішення про статус і місце таких інституцій у системі державних і недержавних структур пам'яті. Наразі Державна архівна служба України в кооперації з громадськими організаціями, які документують воєнні злочини, просуває ініціативу зі створення Архіву війни за незалежність [3].

Друга можлива траєкторія гібридних організацій – перетворення їх у дослідницькі центри або академічні інституції. Деякі з гібридних організацій уже зараз виконують значну дослідницьку функцію (методологічні розробки, аналітичні публікації, навчальні матеріали). Перехід у формалізовану дослідницьку інституцію, наприклад, у формі афіліації з університетом або заснування власного дослідницького центру, може стабілізувати їхню діяльність, надати академічну легітимацію і забезпечити доступ до інших каналів фінансування. Однак це передбачає переорієнтацію з оперативної роботи на дослідницьку, що неминуче означає принципову зміну організаційної культури і втрату частини оперативної ефективності.

Третя можлива траєкторія – трансформація у спеціалізовані лобістські і адвокаційні організації, які супроводжуватимуть довгостроковий процес притягнення до воєнних злочинців відповідальності, репараційну політику, реінтеграцію постраждалих, практики перехідного правосуддя. Ця траєкторія стане більш значущою, якщо процес встановлення відповідальності виявиться розтягнутим у часі, як це було і є з кейсами Югославії і Руанди, і якщо для його підтримки буде потрібна постійна адвокаційна присутність. Ризик такого шляху полягає у тому, що організація поступово втратить функцію документування і публічного свідчення на користь чистої адвокації.

Нарешті, ще одна можлива траєкторія, яку не можна виключати, полягає у фрагментації і поступовій дезінтеграції поля внаслідок донорського відходу, виснаження кадрів, втрати суспільного запиту після завершення гострої фази війни. Боснійський випадок демонструє, що такий сценарій цілком можливий, навіть коли робота сектора за активної фази була інтенсивною і якісною. Ймовірно, реальна постконфліктна траєкторія українського поля буде комбінацією кількох із цих сценаріїв, з різними організаціями, що рухатимуться різними шляхами.

Принципово розуміти, що рішення, які формують довгострокову траєкторію, ухвалюються вже зараз. Це проявляється у формі архівних рішень, інституційних партнерств, стратегічних документів, кадрових призначень. Гібридні організації, які зосереджені на оперативній роботі і не приділяють достатньої уваги довгостроковій інституційній стратегії, ризикують опинитися в постконфліктний період у позиції, де їхня довгострокове майбутнє визначатиметься не свідомим вибором, а накопиченими структурними обмеженнями. Тому свідома робота над постконфліктною трансформацією – у формі стратегічного планування, диверсифікації фінансування, побудови архівних інфраструктур, культивування партнерств із університетами і меморіальними інституціями – є необхідною складовою нинішньої діяльності гібридного актора, навіть якщо вона менш видима, ніж оперативне документування.

Підсумовуючи аналіз гібридних організацій як самотійного інституційного типу, можна сформулювати три ключові висновки. По-перше, гібридна правозахисна громадська організація сучасного українського типу не є ані тимчасовою формою, що мала би еволюціонувати в одну з класичних інституційних моделей, ані механічною комбінацією двох уже існуючих типів. Вона є самотійним інституційним типом, що виникає на спірній юрисдикційній території між журналістикою, правозахистом, юриспруденцією, форензичними дисциплінами і архівною справою. У своїй новій операційній цілісності вона функціонує завдяки синтезу елементів цих логік. Найвиразніше її специфіка

проявляється у виробництві форм матеріалів, які не зводяться до класичних шаблонів і вимагають одночасної компетенції в кількох професійних сферах.

По-друге, ключовою функціональною характеристикою гібридного актора є підтримка межової якості документального матеріалу, коли одне й те саме свідчення функціонує як межовий об'єкт у кількох соціальних світах одночасно (журналістському, правозахисному, правосудному, архівному, санкційному). Ця підтримка вимагає значної інфраструктурної роботи, яка часто залишається невидимою у фінальних публікаціях, але структурно є фундаментальною. Здатність гібридного актора до цієї роботи виходить за межі організаційних кордонів окремої інституції і реалізується у формі мережі компетенцій, де кожна організація займає певну функціональну нішу. У цьому сенсі мережа є більш точною одиницею аналізу, ніж окрема організація, і завдання дослідження гібридної відповідальності полягає у реконструкції відносин, що структурують усе поле.

По-третє, український досвід після 2022 року є періодом активного формування поля, в якому ухвалювані зараз рішення про методологічні стандарти, інституційні партнерства, архівні структури, відносини з державою і донорами визначатимуть довгострокову форму інфраструктури відповідальності, яка залишиться після завершення гострої фази війни. Це покладає на сучасних учасників документаційного поля специфічну відповідальність за стратегічні рішення, які сформують структурні умови майбутньої роботи з відповідальністю. Аналітична робота, представлена в цьому розділі дисертації, спрямована на те, щоб зробити цю стратегічну вимірність помітнішою і посилити рефлексію всередині самих гібридних правозахисних громадських організацій. Конвергенція журналістики і правозахисту, концептуально розгорнута в перших двох розділах, у третьому постала як адвокаційна практика (підрозділ 3.1), правосудна (підрозділ 3.2) та інституційно-стійка (підрозділ 3.3). Саме у цій тривимірній цілісності вона, переконані, утворює свій сучасний феноменологічний обрис.

Висновки до Розділу 3

У третьому розділі розглянуто адвокаційний і правосудний виміри конвергенції журналістики та правозахисту і доведено, що задокументований матеріал не завершує свій рух публікацією чи передачею слідчим. Натомість він продовжує функціонувати у кількох інституційних середовищах одночасно. Журналістику і правозахист у роботі ГО схарактеризовано як взаємопроникні логіки, що разом забезпечують перехід задокументованого факту від публічної видимості до адвокаційного тиску і потенційного правосудного використання.

Систематизовано способи, в які журналістський матеріал набуває адвокаційної функції. Виокремлено п'ять рівнів адвокаційного тиску: мобілізаційний, інституційно-правозахисний, національний, міжнародний і санкційний. Установлено, що ефективність адвокації виникає зі здатності організації керувати переходами між рівнями і підтримувати тиск на кількох рівнях водночас. Показано також дію зворотної петлі, коли досвід використання матеріалів в адвокації починає дисциплінувати сам спосіб їх збору. Юридизацію за цих умов витлумачено як результат внутрішнього організаційного навчання.

Проаналізовано потенціал і межі використання журналістських матеріалів у правосудних процесах. Визначено, що цей потенціал є реальним і нормативно визнаним, проте його основна функція полягає у корроборації, а не в самодостатньому доведенні. Виявлено п'ять категорій структурних обмежень: нормативне (свідчення з чужих слів і анонімність), процесуальне (брак спеціальних норм у національному законодавстві), доказове, виконавче (провадження *in absentia*) та юрисдикційне. Обґрунтовано, що ці обмеження мають структурний характер і не долаються виключно вдосконаленням методології, а юрисдикційна диференціація не лише звужує, а й розширює можливості використання матеріалів, перетворюючи їх на елемент транснаціональної інфраструктури відповідальності.

Концептуалізовано правозахисну громадську організацію, здатну одночасно виробляти журналістські, адвокаційні та правосудно придатні матеріали, як самостійний інституційний тип, а не тимчасову форму чи

механічне поєднання редакції та правозахисної організації. Із залученням соціології професій, теорії поля, теорії гібридних організацій і концепції межових об'єктів показано, що ключовою функцією такого актора є підтримка межової якості матеріалу, який зберігає функціональність у кількох соціальних світах одночасно. Доведено, що ця функція спирається на значну, здебільшого невидиму інфраструктурну роботу і реалізується радше у формі мережі компетенцій, ніж у межах окремої організації.

Отже, у третьому розділі конвергенцію журналістики і правозахисту розкрито як адвокаційну, правосудну та інституційно стійку практику. Український досвід після 2022 року схарактеризовано як період активного формування поля, в якому ухвалювані сьогодні рішення визначатимуть довгострокову форму інфраструктури відповідальності.

РОЗДІЛ 4. ІНТЕГРОВАНА МОДЕЛЬ КОНВЕРГЕНЦІЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ПРАВОЗАХИСТУ В РОБОТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

4.1. Теоретико-методологічні засади та узагальнення підходів до конвергенції

У попередніх трьох розділах дослідження послідовно розгорнуто концептуальну, комунікаційно-технологічну та адвокаційно-правосудну перспективи конвергенції журналістики і правозахисної діяльності у роботі ГО з документування злочинів. Кожен із цих розділів мав власний предметний фокус і теоретичні джерела, проте всі три спрямовувалися на одне аналітичне завдання – зрозуміти, як саме у цифровому інформаційному середовищі і в умовах міжнародного збройного конфлікту відбувається стійке поєднання журналістських і правозахисних практик в єдиному операційному просторі правозахисних громадських організацій.

Завдання цього, четвертого, розділу полягає у тому, щоб синтезувати накопичені результати у формі цілісної інтегрованої моделі. Така модель дає змогу описати конвергенцію журналістики й правозахисту як системно організоване явище з власною архітектурою, динамікою і функціональною логікою. Без такої моделі результати попередніх розділів залишаються хоч і концептуально пов'язаними, але аналітично роз'єднаними аргументами. Натомість інтегрована модель перетворює їх на інструмент, придатний для подальшого академічного дослідження і рефлексивного використання самим полем правозахисних ГО.

Подальший виклад вибудовується у три кроки. Спершу узагальнюються результати попередніх розділів, які формують підстави для моделі. Далі уточнюється, які саме елементи мають бути інтегровані в одну аналітичну конструкцію. Нарешті, формулюються методологічні принципи, на яких ґрунтується авторська модель.

Розділ 1 засвідчив, що документування воєнних злочинів є міждисциплінарним полем, в якому перетинаються журналістика, правозахист,

студії пам'яті та відповідальності. Журналістика забезпечує публічне свідчення, верифікацію і фіксацію, правозахисна діяльність ГО – збір, перевірку, збереження й правову інтерпретацію інформації з урахуванням безпеки свідків, інформованої згоди та потенційної доказової цінності матеріалу [119; 55; 11]. У підрозділі 1.4 виокремлено п'ять вимірів конвергенції: нормативний, медіавізуальний, епістемічно-методологічний, інституційний і трансформаційний. Для інтегрованої моделі це означає, що її концептуальним ядром мають бути ці п'ять вимірів конвергенції, через які журналістика і правозахист входять у спільне поле роботи з інформацією.

У розділі 2 розкрито комунікаційно-технологічний рівень конвергенції. У ньому ГО постали як комунікатори, які добирають формати залежно від адресата: журналістські матеріали – для широкої аудиторії, аналітичні звіти – для політичних і донорських середовищ, документаційні бази – для правосудних механізмів, методологічні гайди – для професійного поля. Цифрові технології та OSINT розглянуті нами як частина гібридної методології, що поєднує публічну видимість із можливістю подальшого правового використання матеріалу [72; 55]. Для моделі це означає, що конвергенція має описуватися і як ціннісне та інституційне зближення, і як комунікаційно-технологічний процес, у якому формат, канал, адресат і режим верифікації визначають подальшу траєкторію матеріалу.

У розділі 3 пояснено, як задокументовані матеріали щодо воєнних злочинів діють в адвокаційній і правосудній проєкціях. Журналістський матеріал у роботі ГО не лише інформує, а й мобілізує, підтримує публічний тиск і входить до цифрових мереж поширення. Водночас його використання у правосудді має межі: проблеми доказової ваги, свідчень із чужих слів, захисту свідків, судів *in absentia* і ризику надмірної юридикації. Підрозділ 3.3 узагальнив це через поняття гібридної правозахисної ГО, яка поєднує журналістські, правозахисні, аналітичні та адвокаційні функції [68; 69]. У рамках моделі це означає, що задокументований матеріал необхідно розглядати як багатофункціональний об'єкт: він одночасно може бути журналістським повідомленням, адвокаційним

ресурсом, аналітичним доказом проблеми і потенційним елементом правосудної роботи.

Попередні розділи окреслили багато важливих категорій: п'ять вимірів конвергенції, чотири режими функціонування матеріалу, кілька функцій журналістського матеріалу, шість структурних напруг і різні рівні адвокаційного впливу. Проте самі по собі ці категорії залишаються роз'єднаними. Досліднику бракує схеми, яка б поєднувала нормативні засади, методи збору й перевірки, інституційну форму ГО, комунікаційні стратегії та правосудні адресати в одному аналітичному полі.

Перше обмеження наявної літератури полягає в тому, що вона часто розглядає виключно окремі сторони конвергенції: нормативну журналістику прав людини, цифрову верифікацію, нові форми розслідувань або участь ГО у міжнародному правосудді. Ці напрями важливі, та вони рідко пояснюють, як конкретна організація одночасно поєднує інституційну форму, методологію, комунікацію й адвокаційно-правосудний вимір [155; 136; 72; 69].

Друге обмеження стосується функціональної ясності. Одна громадська організація може бути документатором, медіапродюсером, аналітичним центром, адвокаційним актором, посередником між потерпілими і слідчими, архівістом та координатором мережі споріднених за певними ознаками ГО. Без типології цих ролей організацію легко звести до однієї функції або, навпаки, описати як хаотичний перелік активностей.

Звідси випливають вимоги до моделі. Вона має одночасно поєднувати нормативний, методологічний, інституційний і комунікаційний рівні в системній цілісності та водночас зберігати операційність, тобто такий характер, за якого її елементи можна побачити у практиці конкретних ГО. Не менш важливою є динамічність моделі, оскільки матеріал постійно рухається від первинної фіксації воєнних злочинів до адвокації, правосуддя або архіву, а також контекстна чутливість, оскільки на роботу ГО впливають донори, держава, міжнародні інституції, сам збройний конфлікт і рівень доступу до правосуддя.

Методологічно запропонована модель спирається передусім на системний підхід [180], у межах якого конвергенція журналістики й правозахисту розглядається як відкрита система з виокремленими елементами, зв'язками між ними і взаємодією з зовнішнім середовищем. Системна перспектива дозволяє не зводити модель до простої суми компонентів, але описувати її як цілісність, у якій кожен елемент набуває функціонального значення лише через відносини з іншими елементами. Це особливо важливо для опису гібридних ГО, де журналістська і правозахисна логіки співіснують і взаємно конституують одна одну: журналістський компонент набуває правосудної ваги завдяки правозахисній методології, а правозахисний компонент здобуває публічний резонанс завдяки журналістським форматам.

Другою засадою є модельний підхід у комунікативістиці. Класичні моделі описували комунікацію як лінійну передачу повідомлення від відправника до отримувача [115; 154]. Та для цього дослідження така логіка недостатня. Конвергенція в роботі ГО передбачає не один канал передачі, а одночасний рух матеріалу крізь різні режими: публічний, аналітичний, адвокаційний і правосудний. Тому модель має бути мережевою і трансформаційною. Водночас цей рух має й соціальнокомунікаційний результат: вводячи воєнні злочини у простір суспільної уваги, матеріал формує щодо них громадську думку, оцінку та вимогу відповідальності.

Третьою методологічною засадою є чутливість до акторно-мережевої перспективи [116], що дозволяє розглянути роботу з документування воєнних злочинів як гетерогенну мережу, яка включає не лише людських акторів (документаторів, аналітиків, юристів, журналістів, постраждалих), а й інституційні утворення (ГО, прокуратура, міжнародні органи), технологічні артефакти (бази даних, OSINT-інструменти, цифрові архіви) і концептуально-нормативні утворення (Протокол Берклі, гайдлайни МКС-Євроюсту, національне законодавство). Усі ці елементи в межах моделі розуміються як взаємопов'язані компоненти єдиної системи, в якій змінне положення одного з них тягне за собою перебудову відносин між іншими.

Четвертою засадою є гібридна інституційна перспектива, завдяки якій гібридна ГО набуває окремої організаційної форми, що поєднує кілька інституційних логік у нову операційну цілісність [52].

Отже, майбутня модель має поєднати кілька різних за статусом елементів. Виміри конвергенції пояснюють, чому журналістика і правозахист зближуються. Процеси показують, як саме матеріал збирається, перевіряється, інтерпретується, архівується і передається. Інституційні режими описують, для яких цілей матеріал функціонує: публічних, аналітичних, адвокаційних або правосудних. Структурні напруги вказують на ризики, що виникають унаслідок поєднання журналістської і правозахисної логік. Функціональні ролі ГО демонструють, хто і як забезпечує роботу цієї системи на практиці.

4.2. Авторська модель конвергенції журналістики та правозахисту

У цьому дослідженні інтегрована модель конвергенції журналістики й правозахисту розуміється як аналітична конструкція, що пояснює, як правозахисні ГО поєднують журналістські, правозахисні, технологічні, адвокаційні та правосудні практики у процесі документування воєнних злочинів. Завдання моделі полягає у тому, щоб показати, як різні практики, інструменти, адресати й напруги поєднуються в одному операційному полі. Модель не є копією реальності і не претендує на її вичерпний опис. Натомість вона дозволяє зробити складне явище аналітично керованим, окреслити межі дослідницького предмету, артикулювати взаємозв'язки між його частинами і встановити критерії для порівняння емпіричних випадків. У комунікативістиці моделі такого типу мають усталену традицію використання – від класичних лінійних схем середини ХХ століття до сучасних мережевих, циркулярних і конвергентних конструкцій, адаптованих до цифрового медійного середовища. Запропонована у цьому підрозділі модель належить саме до останнього класу: вона описує конвергентну форму медійно-правозахисної взаємодії, що виникає в роботі ГО під час документування воєнних злочинів.

Під такою інтегрованою моделлю пропонується розуміти системно організовану сукупність акторів, процесів та інструментів, що забезпечують фіксацію, верифікацію, аналітичну інтерпретацію, архівування та публічне і правосудне використання інформації про порушення міжнародного гуманітарного права і прав людини, конституювану п'ятьма аналітичними вимірами і реалізовану через чотири інституційні режими функціонування матеріалу. Системна організованість моделі означає, що її компоненти не є випадковим набором, вони утворюють внутрішньо узгоджену структуру. Поліфункціональність моделі вказує на те, що одна й та сама громадська організація може виконувати різні функції в різних режимах. Її зв'язок із п'ятьма вимірами конвергенції, виокремленими в підрозділі 1.4, забезпечує пояснювальну основу моделі. Нарешті, реалізація через режими означає, що модель описує конкретні маршрути руху матеріалу: від первинної фіксації до його використання конкретним адресатом.

Запропонована модель утворена п'ятьма взаємопов'язаними компонентами – акторним, процесуальним, інструментальним, режимним і вимірним. Перші три з них описують операційну структуру моделі і відповідають класичним структурним елементам моделей у соціальних науках («хто?», «що робить?» і «чим?»), четвертий описує траєкторії руху матеріалу через інституційне середовище, п'ятий – концептуальну рамку, в якій модель набуває аналітичного значення. Усі п'ять компонентів пов'язані горизонтальними і вертикальними зв'язками, де горизонтальні описують взаємодію між компонентами одного рівня (наприклад, між акторами всередині акторного компонента), а вертикальні – взаємодію між компонентами різних рівнів (наприклад, між інструментами і режимами).

Акторний компонент моделі охоплює сукупність суб'єктів, які залучені до процесу документування воєнних злочинів і утворюють соціальну структуру конвергенції. Він поділяється на дві аналітичні групи: внутрішні актори (ті, що безпосередньо беруть участь в документуванні, верифікації та інтерпретації) і контекстні актори (ті, що формують структурні умови роботи внутрішніх

акторів, не беручи безпосередньої участі в документаційних операціях). Підкреслимо, що ця диференціація не є жорсткою і, залежно від ситуації, один і той самий актор може переходити з однієї групи в іншу. Водночас на рівні моделі вважаємо за корисне розрізняти їх аналітично.

Центральним внутрішнім актором моделі є гібридна правозахисна ГО, що виконує функцію інтеграційної ланки між журналістським і правозахисним полями. Як було показано в розділі 3, така організація поєднує у своїй операційній структурі елементи журналістської і правозахисної логік, утворюючи самостійний інституційний тип, для якого жодна з вихідних логік не є підпорядкованою іншій. У межах моделі гібридна ГО виконує функції координатора документаційної роботи, інтерпретатора зібраних матеріалів, посередника між первинними джерелами і фінальними адресатами, методологічного інноватора, який виробляє нові жанрові і процедурні форми. Прикладами такої організації в українському полі є МІПЛ, ZMINA, Truth Hounds, The Reckoning Project, Схід-SOS та інші, тоді як подібні організації існують і в інших постконфліктних і конфліктних контекстах – Bellingcat, Forensic Architecture, Syrian Archive, Mnemonic тощо [126].

Усередині гібридної ГО функціонують декілька базових типів учасників, кожен із яких приходить із власною професійною традицією. Журналісти приносять компетенції публічного свідчення, наративної реконструкції, медійної верифікації та оперативного інформаційного циклу. Правозахисники привносять нормативну орієнтацію на безпеку постраждалих, методологію глибинного інтерв'ю з постраждалими чи свідками грубих порушень прав людини та навички взаємодії з міжнародними договірними органами. OSINT-аналітики додають компетенції цифрової верифікації, геопросторового аналізу, роботи з відкритими джерелами та чутливість до цифрової безпеки. Юристи забезпечують правову кваліфікацію зібраних матеріалів і їхню процесуальну придатність. Форензичні фахівці (медичні, антропологічні, цифрові) верифікують матеріальні сліди порушень. Спеціалісти з архівування – довгострокову інфраструктуру збереження. У моделі всі ці професійні логіки функціонально розподілені: кожна

з них покриває певний аспект роботи, який неможливо повністю відтворити іншими логіками.

Особливою категорією акторів моделі є самі постраждалі і свідки, що виступають первинними носіями документованих свідчень. Їхній статус у моделі подвійний. З одного боку, вони є джерелом інформації, з яким взаємодіють внутрішні актори. З другого боку, вони є самостійними суб'єктами, чії права, безпека і добробут у контексті правозахисного підходу є цілком самі по собі. Цей подвійний статус відрізняє пропоновану модель від суто журналістських моделей, в яких джерело трактується переважно інструментально, і від суто правових моделей, в яких свідок розглядається як носій процесуально релевантної інформації. У контексті конвергенції постраждалих є одночасно і суб'єктом, чий голос отримує публічну видимість, і суб'єктом, чії права захищаються в процесі цієї видимості.

Контекстні актори моделі включають кілька груп. Партнерські мережі та коаліції (наприклад, «Україна. П'ята ранку», «Трибунал для Путіна», ОМСТ) забезпечують горизонтальну координацію між гібридними ГО і дозволяють їм діяти спільно у тих рамках, де поодинокий актор не має достатньої ваги [44]. Державні органи (Офіс Генерального прокурора, СБУ, Національна поліція, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Міністерство юстиції) виконують роль національно-інституційних адресатів і партнерів документаційної роботи. Міжнародні інституції (МКС, Незалежна міжнародна комісія ООН з розслідування порушень в Україні, Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні, ОБСЄ, Євроуст, Рада Європи, Генеральна Асамблея і Рада ООН з прав людини, ПАРЕ) виступають зовнішніми адресатами адвокаційно і правосудно орієнтованих матеріалів. Донори і фондові структури (Sida, GIZ, Foreign Office UK, Open Society Foundations, Sigrid Rausing Trust, Oak Foundation, MacArthur Foundation, Charles Stewart Mott Foundation, National Endowment for Democracy та ін.) формують ресурсне середовище і структурно впливають на тематичні і методологічні пріоритети поля.

Акторний компонент моделі описує конвергенцію як багатосторонню структуру, в якій взаємодіють щонайменше сім різних професійних логік (журналістська, правозахисна, юридична, форензично-медична, цифрово-аналітична, архівна, психологічно-супровідна). Вони агреговані всередині гібридних ГО і доповнені контекстними акторами – постраждалими, партнерськими мережами, державними органами, міжнародними інституціями і донорськими структурами. У підрозділі 1.4 ця множинність уже фіксувалася через інституційний вимір конвергенції, у підрозділі 3.3 – через концепцію мультипрофесійної гібридності. У нашій моделі вона набуває операційно-схематичної форми, що дозволяє чітко відстежити, які функції виконує кожен учасник і як його відсутність позначиться на цілісності системи.

Процесуальний компонент описує основні операції з інформацією про воєнні злочини. Йдеться не про жорстку лінійну схему, а про послідовність дій, які можуть повторюватися, накладатися одна на одну і повертатися на попередні етапи.

Цикл документаційної роботи починається з первинної фіксації – інтерв'ю зі свідками, фото- і відеофіксації, огляду місць подій, збору документів, цифрових слідів і матеріалів із відкритих джерел. На цьому етапі особливо важливі безпека, інформована згода і збереження контексту події [119; 11]. За первинною фіксацією йде верифікація, яка передбачає перехресну перевірку інформації через незалежні джерела, аналіз метаданих, геолокацію, хронолокацію, технічну експертизу зображень і зіставлення з іншими масивами даних. Для цифрових матеріалів ця операція ключова, бо саме вона відділяє публічне повідомлення від перевіреного факту [55]. На етапі аналітичної інтерпретації окремі факти поєднуються у ширші патерни: повторювані форми насильства, групи потерпілих, географія злочинів, зв'язок із командними структурами або політикою окупаційної влади. Саме тут матеріал набуває пояснювального і правозахисного значення.

Архівування забезпечує довготривале збереження матеріалів, їхніх метаданих, умов доступу і ланцюга зберігання. Воно важливе і для судових

процесів, і для пам'яті, досліджень і політики неповторення [172; 55]. Публічне представлення та адвокація перетворюють перевірені матеріали на статті, розслідування, звіти, брифінги, кампанії, експертні подання або комунікаційні продукти для різних аудиторій. Тут журналістська форма допомагає зробити правозахисне знання видимим і зрозумілим. Завершальною операцією є передача матеріалу у фінальні режими використання – до правоохоронних органів, міжнародних механізмів забезпечення відповідальності, парламентських майданчиків, коаліцій, архівних інституцій або медійних партнерів. На цьому етапі матеріал змінює форму відповідно до вимог адресата.

Ці операції не завжди йдуть одна за одною. Наприклад, верифікація може відкрити потребу в додатковому інтерв'ю, а публічна реакція на матеріал – у новому адвокаційному або правосудному запиті. Саме тому модель описує не лінійний ланцюг, а циклічний процес роботи з інформацією.

Інструментальний компонент моделі фіксує конкретні засоби, технології, методології та формальні документи, що використовуються гібридними ГО під час виконання описаних вище операцій. Цей компонент виявляє системний зв'язок інструментів з акторним і процесуальним компонентами: певні інструменти доступні певним типам акторів (наприклад, OSINT-методи – аналітикам із відповідною підготовкою), і певні інструменти необхідні для виконання певних операцій (наприклад, бази даних із ланцюгом зберігання – для архівування матеріалів з правосудним потенціалом).

Першим шаром інструментального компонента є методологічні рамки – Протокол Берклі для цифрових відкритих джерел, настанови Євроюсту та Офісу прокурора МКС для громадянського суспільства, Міннесотський протокол щодо розслідування випадків потенційно незаконного позбавлення життя, Міжнародний протокол щодо документування сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом [172; 103; 55; 11]. Другий шар утворюють цифрові інструменти, детально розглянуті у підрозділі 2.2: платформи для збору і верифікації OSINT-даних (Bellingcat Toolkit, Maltego, OpenStreetMap, Sentinel-2, Google Earth Pro), інструменти геолокації (Mapchecking, SunCalc, Wikimapia),

аналізу метаданих (FotoForensics, ExifTool, InVID), архівування цифрового контенту (Hunchly, Mnemonic Database, Internet Archive), системи криптографічного збереження ланцюга зберігання та шифровані канали комунікації (Signal, ProtonMail). Особливістю цих інструментів є їх транснаціональний характер – більшість із них розроблені і підтримуються міжнародним технологічним і дослідницьким співтовариством, а їх використання передбачає інтеграцію в глобальну інфраструктуру верифікації.

Окремий шар інструментального компонента становлять гібридні жанрові форми. Вони виникають на перетині журналістики і правозахисної роботи та не збігаються повністю ані з класичними журналістськими жанрами, як-от новина, репортаж чи розслідування, ані з традиційними правозахисними форматами, як-от тематичний звіт, заява, термінова дія чи тіньовий звіт.

До таких гібридних форм належать інтерактивні розслідування, санкційні досьє з елементами OSINT-аналізу й юридичної аргументації, форензично-медичні адвокаційні звіти, монографічні звіти, що поєднують правовий аналіз із журналістською реконструкцією окремих історій, а також навчально-методологічні матеріали для документаторів. Їхня поява свідчить про структурну гібридність цього поля. Йдеться не просто про використання журналістських прийомів у правозахисних звітах або правозахисної аргументації в журналістських матеріалах, а про формування нових форматів роботи з доказами, свідченнями й публічною комунікацією.

Завершальним елементом інструментального компонента є спеціалізовані бази даних, які забезпечують збереження, кодифікацію і пошук матеріалів. Такі системи, як Uwazi, Martus, OpenEvSys або внутрішні бази гібридних громадських організацій, структурують матеріали за уніфікованими ознаками: типом злочину, міжнародно-правовою кваліфікацією, географією, часом, характеристиками ймовірних виконавців, типом потерпілих і рівнем верифікації.

Такі бази виконують кілька функцій одночасно. Вони є інструментом архівування, аналітичного опрацювання та підготовки матеріалів для зовнішніх адресатів. Як показано в підрозділі 2.2, саме якість бази даних значною мірою

визначає здатність організації працювати в мультижанровому режимі. Без формалізованої таксономії складно підготувати і повноцінний аналітичний звіт, і тематичну добірку матеріалів для МКС.

Інструментальний компонент моделі демонструє, що операційна спроможність гібридної ГО визначається не стільки наявністю окремих ресурсів, скільки ступенем інтегрованості різних інструментів між собою і з акторно-процесуальними компонентами моделі. Організація, яка володіє провідною методологічною рамкою, але не має внутрішньої бази даних, не зможе ефективно виконувати аналітичну інтерпретацію. Організація, що має базу даних, але не дотримується методологічних стандартів верифікації, виробить матеріал, обмежений у правосудному використанні. Тому інструментальна цілісність є необхідною передумовою функціонального успіху моделі.

Режимний компонент моделі описує чотири інституційні режими функціонування матеріалу, окреслені у підрозділі 1.4 у межах трансформаційного виміру конвергенції. Цей компонент відрізняє пропоновану модель від класичних моделей комунікативної журналістики або правозахисного моніторингу. Йдеться не про один кінцевий результат, а про кілька можливих маршрутів руху одного й того самого матеріалу. Зібрана інформація може бути використана для публічної комунікації, адвокації, правосуддя або архівування. Кожен із цих режимів має своїх адресатів, стандарти використання, часові рамки та критерії успішності.

У публічному журналістському режимі матеріал набуває форми журналістської публікації для широкої аудиторії. Його головне завдання – зробити подію видимою, зрозумілою і суспільно значущою. Для цього режиму важливі оперативність, ясність викладу, перевіреність фактів і наративна виразність. Його адресатами є національна й міжнародна аудиторія, медіапартнери та лідери думок. Часовий горизонт зазвичай становить від кількох годин до кількох тижнів після події. Успішність такого матеріалу визначається охопленням аудиторії, суспільним резонансом і здатністю ввести тему у медійний порядок денний.

В аналітично-дослідницькому режимі матеріал стає основою для тематичних звітів, систематичних оглядів і аналітичних публікацій. Його завдання полягає у виявленні ширших закономірностей, повторюваних практик і типових моделей порушень. Для цього режиму важливі репрезентативність матеріалу, методологічна прозорість і обґрунтованість висновків. Його адресатами є експертна спільнота, академічна аудиторія, фахівці державних установ і міжнародних організацій. Часовий горизонт тут довший – від кількох місяців до кількох років. Успішність визначається тим, чи використовують такі матеріали в академічній дискусії, методологічних розробках, політичних документах або практичній роботі інституцій.

В адвокаційно-політичному режимі матеріал використовується як аргумент у комунікації з інституціями, що ухвалюють рішення. Це можуть бути уряди, парламенти, міжнародні організації, санкційні органи або інші структури, здатні впливати на політику й практику відповідальності. Для цього режиму важливі конкретність рекомендацій, обґрунтованість запропонованих заходів і відповідність політичному контексту. Його адресатами є посадовці середнього й високого рівнів, парламентарі, державні службовці та представники міжнародних інституцій. Часовий горизонт зазвичай становить від кількох місяців до кількох років. Успішність визначається тим, чи призводить матеріал до конкретних інституційних рішень: запровадження санкцій, ухвалення резолюцій, зміни політики або відкриття проваджень.

Нарешті, у правосудному режимі матеріал використовується у формальних процесах встановлення відповідальності. Йдеться про кримінальні провадження, міжнародні розслідування, звіти слідчих механізмів або інші процедури, де інформація має описове й доказове значення. Для цього режиму важливі процесуальна допустимість, цілісність ланцюга зберігання, можливість перевірити походження матеріалу та його відповідність вимогам конкретної юрисдикції. Адресатами є слідчі органи, прокуратура, суди, міжнародні механізми розслідування та експертно-договірні структури. Часовий горизонт тут найдовший – від кількох років до кількох десятиліть. Успішність

визначається тим, чи сприяє матеріал відкриттю або просуванню проваджень, ухваленню обвинувальних рішень, винесенню вироків або формуванню правових прецедентів.

Принципово, що один і той самий задокументований матеріал може працювати одразу в кількох режимах. Наприклад, свідчення постраждалої людини може стати основою для журналістської статті, увійти до аналітичного звіту, використовуватись в адвокаційній кампанії або стати частиною доказової бази у кримінальному провадженні за статтею 438 ККУ чи за відповідними положеннями Римського статуту МКС [33]. Така паралельність не є випадковою. Це результат гібридної моделі, в межах якої матеріал від початку збирається і структурується так, щоб його можна було використати в різних інституційних режимах. Саме ця здатність працювати з одним матеріалом для кількох цілей є ключовою ознакою гібридного актора. Це відрізняє гібридну громадську організацію від класичної редакції, яка переважно орієнтована на публічну журналістську комунікацію, і від класичної правозахисної організації, яка частіше зосереджується на аналітичній та адвокаційній роботі.

Вимірний компонент моделі має концептуально-аналітичний характер. Він описує п'ять вимірів конвергенції, визначених у підрозділі 1.4, і пояснює, як інші компоненти моделі набувають теоретичного значення. Нормативний вимір фіксує, чому учасники моделі діють саме так: їхню роботу визначають ціннісно-етичні засади журналістики прав людини, принцип безпеки постраждалих і право на правду. Медіавізуальний вимір показує, чому візуальний матеріал може бути одночасно медіапродуктом і доказовим елементом. Це пов'язано з логікою стратегічного свідчення, коли матеріал переходить від простого «свідчення про подію» до «свідчення для» подальшої адвокації, правосуддя або пам'яті. Епістемічно-методологічний вимір пояснює, чому журналістика і правозахист дедалі частіше використовують спільні методи перевірки інформації. Причиною цього є спільні цифрові виклики: потреба встановити походження матеріалу, підтвердити його достовірність, зберегти контекст і не втратити доказову цінність. Інституційний вимір пояснює появу гібридних організаційних форм,

оскільки класичні моделі редакції або правозахисної організації вже не повністю охоплюють нові практики документування. Трансформаційний вимір показує, як один і той самий матеріал може рухатися через різні режими використання – публічний, аналітичний, адвокаційний і правосудний.

Отже, п'ять компонентів моделі – акторний, процесуальний, інструментальний, режимний і вимірний – пов'язані між собою вертикально й горизонтально. Графічне представлення цих зв'язків подано на рисунку 4.1.

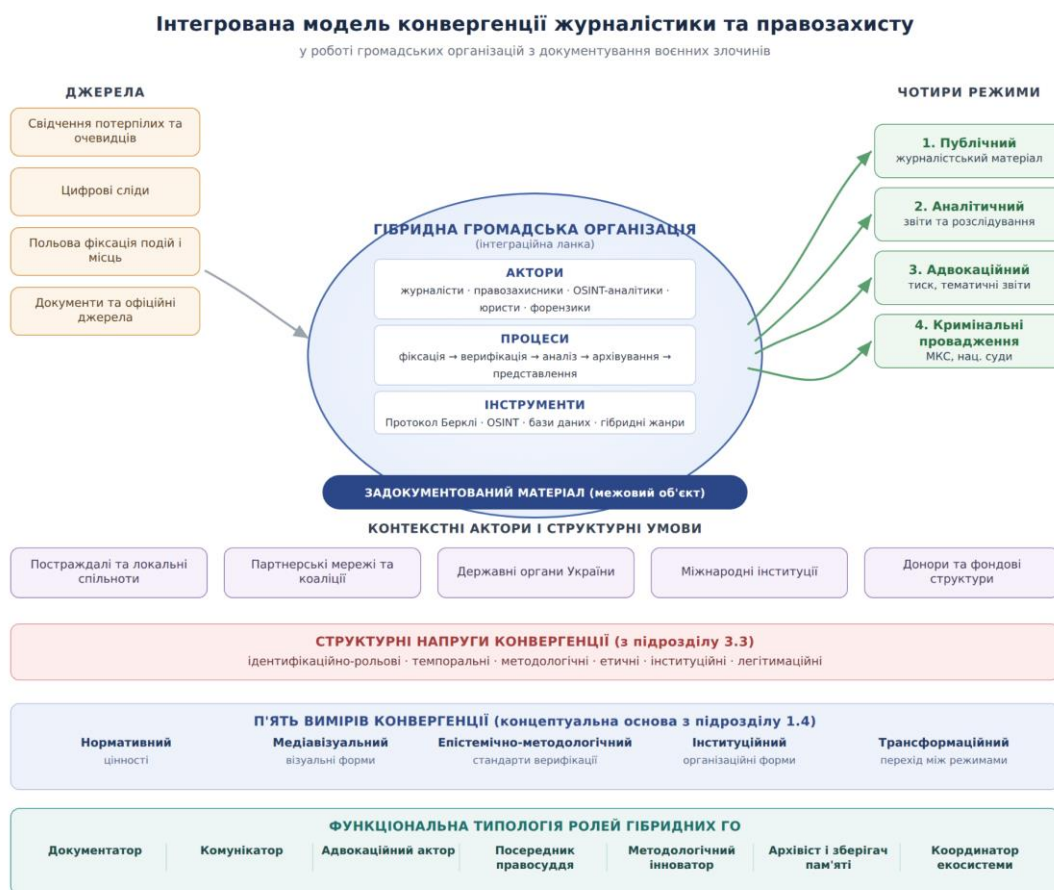

Рисунок 4.1 – Інтегрована модель конвергенції журналістики та правозахисту в роботі правозахисних ГО з документування воєнних злочинів. Розроблено автором.

На рисунку 4.1 представлено основні структурні елементи моделі та їх взаємні зв'язки. У лівій частині схеми позначено джерела інформації – свідчення потерпілих та очевидців, цифрові сліди в соціальних мережах і відкритих джерелах, польова фіксація подій і місць, документи й офіційні джерела. Інформація від цих джерел надходить до центрального елемента моделі –

гібридної ГО, представленої у формі еліпса з трьома внутрішніми шарами: акторами (журналісти, правозахисники, OSINT-аналітики, юристи, форензики), процесами (фіксація – верифікація – аналіз – архівування – представлення) та інструментами (Протокол Берклі, OSINT-методи, бази даних, гібридні жанри). У нижній частині центрального елемента розташований документований матеріал як межовий об'єкт у класичному сенсі Стар і Грісемера [161]. Цей межовий об'єкт є результатом внутрішньої роботи системи, яка готується передати його у фінальні режими функціонування. Водночас він зберігає достатню гнучкість для прочитання різними інституційними середовищами – журналістським, аналітичним, адвокаційним і правосудним.

У правій частині схеми позначено чотири інституційні режими функціонування матеріалу: публічний журналістський, аналітичні звіти і розслідування, адвокаційний тиск, кримінальні провадження. Стрілки від центрального елемента до кожного з цих режимів позначають траєкторії руху матеріалу, які гібридна організація підтримує одночасно і в паралельно. Внизу схеми розташовано два додаткові поля. Перше позначає контекстних акторів і структурні умови (постраждалі і локальні спільноти, партнерські мережі і коаліції, державні органи України, міжнародні інституції, донори і фондові структури), які формують зовнішнє середовище роботи моделі. Друге позначає структурні напруги конвергенції (ідентифікаційно-рольові, темпоральні, методологічні, етичні, інституційні та легітимаційні), які виокремлено у підрозділі 3.3 і які гібридна правозахисна ГО постійно тримає у своїй повсякденній діяльності. У найнижчій частині схеми розташовано стрічку п'яти вимірів конвергенції (нормативний, медіавізуальний, епістемічно-методологічний, інституційний, трансформаційний), що утворюють концептуальну основу моделі.

Логіка взаємодії компонентів моделі реалізується одночасно через горизонтальну і вертикальну координації. Горизонтальна координація стосується взаємодії між компонентами одного рівня. На рівні акторів вона виявляється у міжпрофесійній комунікації між журналістами,

правозахисниками, аналітиками, юристами, форензиками всередині однієї організації, а також у мережевій координації між різними організаціями. На рівні процесів координація спостерігається у переходах між операціями, наприклад, від фіксації до верифікації, від верифікації до інтерпретації, і у паралельному виконанні різних операцій різними командами. На рівні інструментів – у комбінованому використанні різних методологій і технологій у межах одного документаційного циклу. Нарешті, на рівні режимів координація полягає в одночасному просуванні матеріалу крізь кілька каналів використання.

Вертикальна координація стосується взаємодії між компонентами різних рівнів. Конкретний актор виконує конкретну операцію за допомогою конкретного інструменту, отримуючи матеріал, що рухається в певний режим. Наприклад, OSINT-аналітик гібридної ГО (актор) виконує верифікацію цифрового свідчення (процес) з використанням платформи для геолокації і аналізу метаданих (інструмент), отримуючи верифікований матеріал, що увійде як до журналістської публікації (режим 1), так і до тематичного аналітичного звіту (режим 2), і до адвокаційного звернення до національних чи міжнародних органів (режим 3), і до доказової бази провадження (режим 4). Якщо у цьому ланцюгу будь-який компонент відсутній або його якість недостатня, цілісність кінцевого результату знижується.

Окрім вертикальної і горизонтальної координації, модель передбачає зворотні зв'язки між фінальними режимами і первинними операціями. Так, ухвалення судового рішення на основі матеріалу (режим 4) формує прецедент, який впливає на методологічну рамку (інструментальний компонент) і на стандарти роботи з аналогічними матеріалами в майбутньому. Публічний резонанс матеріалу (режим 1) впливає на ресурсну спроможність організації (контекстний компонент через донорський інтерес) і на її здатність залучати нових свідків. Рішення інституцій за наслідками адвокації (режим 3) можуть формувати нові потреби у документуванні воєнних злочинів, які повертають ГО на етап первинної фіксації злочинів. Ці зворотні зв'язки роблять модель

динамічною: її структура поступово еволюціонує під впливом результатів власної роботи.

Контекстні актори і структурні умови, представлені в нижній частині схеми, не є зовнішніми щодо моделі. Вони впливають на її функціонування через ресурсні, нормативні і політичні канали. Постраждалі і локальні спільноти задають первинну легітимність документаційної роботи: без їхньої довіри і участі в документуванні модель не може функціонувати, оскільки матеріал, отриманий поза такою довірою, етично проблемний і часто непридатний до використання в жодному з режимів. Партнерські мережі і коаліції створюють умови для горизонтальної координації та обміну ресурсами між організаціями. Державні органи виконують подвійну функцію: з одного боку, вони є фінальними адресатами орієнтованих на правосуддя матеріалів, а з другого – регуляторами, які визначають правову рамку документаційної роботи. Міжнародні інституції становлять глобальний адресатський контур моделі. Донори і фонди формують ресурсне середовище, яке впливає на тематичні і методологічні пріоритети.

Структурні напруги конвергенції, виокремлені у підрозділі 3.3 і відображені на рисунку 4.1, є конститутивними характеристиками моделі. На рівні професійної ідентичності вони виявляються у щоденній мікронавігації співробітниками гібридних ГО між кількома професійними ідентичностями. На рівні часу – у необхідності постійно тримати у фокусі уваги короткі, середні і довгі часові цикли різних режимів. На рівні методології напруга виявляється у вимозі дотримуватися найвищих із наявних стандартів верифікації, аби не знизити функціональність матеріалу. На рівні етики – у балансуванні між публічним правом знати і обов'язком захисту свідків і постраждалих. На інституційному рівні напруга проявляється у необхідності тримати баланс між автономією і вбудованістю у координаційні структури. Нарешті, на рівні легітимації – у постійній боротьбі за визнання матеріалів у кожному з контурів взаємодії. Усі ці напруги виникають саме на перетинах компонентів моделі і не можуть бути розв'язані без втрати однієї з конвергентних логік.

П'ять вимірів конвергенції, представлені в самому низу схеми, виконують у моделі функцію концептуальної основи, на якій інші компоненти набувають теоретичного значення. Нормативний вимір санкціонує етичні підвалини документування. Медіавізуальний покладається на принципи роботи з візуальним матеріалом. Епістемічно-методологічний – на стандарти верифікаційної роботи. Інституційний дозволяє відстежити саме виникнення гібридної організаційної форми. А трансформаційний – логіку руху матеріалу крізь чотири режими. Така концептуальна основа дозволяє моделі триматися купи і не розпастися на технічну схему окремих елементів, що призвело б до неможливості пояснити, чому ці елементи саме так пов'язані між собою.

Інтегративний принцип, який тримає модель, сформулюємо так: гібридна правозахисна ГО є таким актором, що одночасно тримає п'ять вимірів конвергенції журналістики і правозахисту, реалізує їх через визначений набір процесів та інструментів і забезпечує паралельне функціонування матеріалу у чотирьох інституційних режимах, при цьому керовано тримаючи шість напруг, які виникають з нелінійного поєднання журналістської і правозахисної логік.

Запропонована модель дозволяє системно описати взаємодію ключових акторів, процесів та інструментів і простежити, як в окремих кейсах конвергенція функціонує як цілісне явище. Використання моделі створює аналітичну основу для подальшого дослідження ролей правозахисних ГО та оцінки практичного значення такої конвергенції.

4.3. Функціональні ролі правозахисних ГО та значення моделі

Попри те що запропонована у підрозділі 4.2 модель забезпечує системний опис досліджуваної в межах цієї розвідки конвергенції як цілісного явища, вона не вичерпує питання про те, як саме гібридні громадські організації реалізують конвергентну функціональність у своїй повсякденній діяльності. Тому цей підрозділ доповнює модель типологією ролей, які гібридні ГО фактично виконують у документаційній екосистемі, та артикуляцією практичного і теоретичного значення моделі для різних учасників поля.

Функціональна типологія ролей гібридних ГО спирається на емпіричні спостереження, накопичені у розділах 2 і 3, а також на акторний компонент моделі, описаний у підрозділі 4.2. Принципово те, що одна й та сама організація зазвичай виконує одночасно кілька з цих ролей, і це відрізняє її від класичних спеціалізованих акторів [135; 136; 69]. Типологія, запропонована нижче, має аналітичний, а не класифікаційний характер. Вона виокремлює сім ключових ролей, що проявляються у роботі гібридних ГО і утворюють їхню функціональну архітектуру.

Базовою для гібридної ГО є роль документаторів. У ній організація первинно фіксує інформацію про воєнні злочини: інтерв'ю зі свідками, верифікація цифрового матеріалу, збір документів. Ця роль є базовою через те, що без неї жодна інша не може бути виконаною. Тобто всі подальші операції моделі (верифікація, інтерпретація, представлення) спираються на якість первинно зафіксованого матеріалу. Особливістю гібридних ГО у виконанні цієї ролі є застосування інтегрованих стандартів, що поєднують журналістську прозорість методу збору з правозахисною дисципліною безпеки джерел і правосудною дисципліною ланцюга зберігання матеріалів.

У ролі комунікаторів гібридна ГО забезпечує публічну видимість задокументованих воєнних злочинів і формування громадської думки, працюючи з різними аудиторіями і каналами комунікації. Ця роль детально розглянута у підрозділі 2.1, де засвідчено, що гібридні ГО використовують стратегічні підходи до сегментації аудиторій, диференціюючи комунікаційні продукти за рівнем мовної складності, форматом, каналом доставки. Особливістю комунікаторської ролі гібридних ГО є те, що вона не зводиться виключно до медійного представлення фактів, але включає формування інформаційного контексту, в якому ці факти набувають значення. Це відбувається через розкриття патернів, контекстуалізацію в історії збройного конфлікту, прив'язку до міжнародно-правових рамок тощо.

Як адвокаційні актори гібридні ГО використовують задокументовану інформацію в якості інструменту тиску на акторів, що ухвалюють рішення:

уряди, міжнародні організації, парламенти. У межах моделі адвокаційна роль особливо важлива, оскільки забезпечує перехід від документаційного знання до інституційних рішень, без яких уся попередня робота втрачає прямий вплив на політику забезпечення відповідальності. Інструментально вона спирається на різноманітні звіти, парламентські слухання, експертні брифінги, кампанії в соціальних мережах, координацію з лідерами громадської думки.

Як посередники правосуддя, гібридні ГО виконують роль зв'язувальної ланки між первинними джерелами інформації та формальними механізмами встановлення відповідальності – національними й міжнародними правоохоронними органами, прокуратурою та судами. Цю роль докладніше розкрито у підрозділі 3.2 з акцентом на потенціалі та обмеженнях використання журналістських матеріалів у правосудних процесах. Як посередник правосуддя, гібридна ГО виконує не лише технічну функцію передавання матеріалів, а й змістову функцію їх трансформації у форму, придатну для формальних процедур. Така трансформація відбувається через юридичну кваліфікацію, забезпечення ланцюга зберігання доказів, координацію з програмами захисту свідків і підготовку експертних висновків.

Як методологічні інноватори, гібридні ГО виробляють нові методологічні рамки, стандарти, гайдлайни та навчальні матеріали, які розповсюджуються в ширшому професійному полі та впливають на практику інших акторів. Ця роль простежується, зокрема, в участі українських гібридних ГО (МІПЛ, ZMINA, Truth Hounds, The Reckoning Project) у розробці міжнародних гайдлайнів, створенні навчальних програм для регіональних документаторів, а також у формуванні методологічного канону через публікації та міжнародні конференції. Тобто гібридна ГО не лише документує порушення, а й формує правила, стандарти і підходи, за якими провадиться така робота.

Роль архівістів і зберігачів пам'яті виходить за межі судової перспективи: ГО забезпечує довготривале збереження матеріалів, метаданих, умов доступу і контексту фіксації для історії, меморіалізації, права на правду і гарантій неповторення [172].

Замикає функціональний профіль роль координаторів екосистеми: у ній гібридна громадська організація функціонує як вузол, що пов'язує між собою інших акторів документаційного поля: регіональні документаційні ініціативи, міжнародні партнерські організації, академічні дослідницькі центри, медійні редакції, правоохоронні органи. Координаційна роль присутня у роботі великих гібридних ГО, які мають для цього достатньо організаційної спроможності. У підрозділі 3.3 цю роль розглянуто крізь концепцію мережі компетенцій, де кожна ГО займає певну функціональну нішу, але саме координаторська роль забезпечує цілісність мережі. Координаторська функція є однією з найменш видимих публічно, та однією з найбільш стратегічно важливих для функціонування поля як цілого.

Описані сім ролей не є взаємовиключними. У реальній роботі великих гібридних ГО всі вони або більшість виконуються одночасно, а різні підрозділи організації спеціалізуються на різних ролях. Менші гібридні ГО зазвичай виконують меншу кількість ролей, концентруючись на двох-трьох найважливіших для їхньої місії. Така диференціація функціонального профілю є нормою, вона дозволяє екосистемі покривати всі необхідні функції за рахунок розподілу ролей між її учасниками.

У межах моделі ролі ГО реалізуються через процесуальний та інструментальний компоненти. Кожна роль активує певну комбінацію операцій (документатори переважно фіксують і верифікують, комунікатори представляють, адвокаційники інтерпретують і представляють, посередники правосуддя передають матеріали, методологічні інноватори виробляють інструментальні рамки, архівісти займаються архівуванням, а координатори забезпечують горизонтальну взаємодію між учасниками) і певну комбінацію інструментів. Така прив'язка робить функціональну типологію органічним продовженням нашої моделі і уточнює, як саме вона реалізується на практиці.

Практичне значення моделі для самих ГО полягає у можливості рефлексивного позиціонування своєї діяльності у багатовимірній системі координат. Організація, яка використовує модель як аналітичну рамку,

спроможна систематично оцінити, які з ролей вона виконує, які не враховує, які компоненти її внутрішньої архітектури слабкі і які напруги конвергенції потребують особливої управлінської уваги. Така рефлексія особливо цінна у періоди стратегічного планування, коли організація переглядає власні пріоритети і шукає шляхи інституційного розвитку. Крім того, модель дає основу для комунікації з донорами, партнерами та академічним середовищем, допомагаючи артикулювати специфіку гібридної форми у термінах, які зовнішні актори зможуть зрозуміти і оцінити.

Для журналістики і медійного поля модель пропонує концептуальний інструмент розуміння того, як редакційна робота вписується у ширшу екосистему документування воєнних злочинів. Журналісти, що співпрацюють із гібридними ГО (на штатних позиціях або як зовнішні гравці), можуть використовувати модель для усвідомлення того, що їхня робота не вичерпується першим, публічним режимом функціонування матеріалу, а потенційно може брати участь у трьох інших режимах. Це створює передумови для свідомого вибору методологічного стандарту, який відповідатиме найбільш амбітному передбачуваному використанню матеріалу. Крім того, модель допомагає медіапрофесіоналам артикулювати специфіку «журналістики прав людини» (за І. Шоу) [155] у відмінності від класичної подієвої журналістики і тим самим осмислити свою професійну ідентичність у конвергентних умовах.

Для системи правосуддя модель пропонує концептуалізацію того, як громадські організації функціонують як партнери, а не лише як зовнішні постачальники матеріалу. Розуміння функціональної архітектури гібридних ГО дозволяє правоохоронним органам та міжнародним інституціям ефективніше будувати робочі відносини з ними: знати, які саме компетенції доцільно очікувати від конкретної організації, як забезпечити процедурну адекватність взаємодії, як уникнути ризиків доказово орієнтованого спрощення, які організації краще підходять для співпраці на конкретних етапах кримінального провадження. У постконфліктній перспективі модель також пропонує рамку для проєктування довгострокових партнерств між державою і гібридними

організаціями у процесах перехідного правосуддя, репараційної політики і меморіалізації.

Для держави як інституційного актора модель допомагає сформулювати стратегічну рамку взаємодії з гібридним правозахисним сектором. Український досвід після 2022 року демонструє, що держава не може ані повністю абсорбувати гібридні ГО (що позбавило б їх автономії і знизило б довіру свідків), ані повністю дистанціюватися від них (що залишило б її без значного ресурсу документаційної інфраструктури). Модель пропонує проміжне рішення – структуроване партнерство, в якому держава і гібридні правозахисні ГО зберігають автономію, але координують роботу через формалізовані канали взаємодії. Прикладами такої координації є участь гібридних ГО у розробленні гайдлайнів спільно з Офісом Генерального прокурора, спільні з державою ініціативи на кшталт Архіву Війни за Незалежність, експертна участь у парламентських слуханнях, тимчасових слідчих комісіях та ведення доказової бази.

Для академічної спільноти, зокрема дослідників журналістики, прав людини, міжнародного права, конфліктних студій, модель пропонує концептуальний інструмент аналізу нових інституційних форм, що виникають на перетині традиційних дисциплінарних полів. Замість того щоб класифікувати гібридні ГО за критеріями однієї з цих дисциплін, модель дозволяє розглядати їх як самостійний об'єкт міждисциплінарного дослідження, який потребує власної концептуальної мови. Крім того, модель створює основу для компаративних досліджень, що порівнюватимуть український досвід з іншими постконфліктними і конфліктними контекстами – колишньої Югославії, Руанди, Сирії, М'янми, Колумбії, Палестини. Така компаративна перспектива може суттєво збагатити теоретичне розуміння конвергенції як глобального феномену, що набуває різних форм залежно від локального контексту.

Для донорського середовища і фондів модель пропонує концептуальну рамку оцінювання ефективності та стратегічної доцільності фінансування гібридних ГО. Класичні підходи донорського оцінювання, орієнтовані на

кількісні метрики окремих проєктів, погано пристосовані до гібридної форми, в якій багато результатів реалізуються через кумулятивний ефект, синергії з іншими акторами, довгострокові інституційні впливи. Як доводять дослідники Александр Кулі та Джеймс Рон у розвідці про ризики «маркетизації» сектора ГО, домінування короткострокових проєктних метрик у донорських схемах може породжувати дисфункціональні стимули, що стимулюють організації перебудовувати свою роботу під логіку донорського циклу, а не під природну логіку власної місії [64]. Запропонована модель пропонує більш адекватну рамку, в якій ефективність організації оцінюється з огляду на її здатність функціонувати у всіх п'яти компонентах (акторному, процесуальному, інструментальному, режимному, вимірному) і виконувати всі сім ролей одночасно. Така комплексна рамка може допомогти донорам у диверсифікації портфеля підтримки, балансуванні між великими гібридними ГО і регіональними документаційними ініціативами, у плануванні довгострокового стратегічного фінансування з огляду на постконфліктну перспективу.

Нарешті, для самих постраждалих і ширшого суспільства модель опосередковано забезпечує більшу прозорість і підзвітність роботи гібридних ГО. Артикуляція ролей організації, її процесуальної структури і її контекстних залежностей дозволяє постраждалим, локальним спільнотам, медійним аудиторіям краще розуміти, з яким актором вони взаємодіють, які обов'язки і обмеження він на себе бере, як використовуватиметься переданий ним матеріал. Така прозорість є передумовою інформованої згоди в широкому сенсі (не лише процедурної, але й політичної): вона дозволяє постраждалому осмислено погоджуватися або не погоджуватися з тим, що його свідчення увійде у складну систему публічних, аналітичних, адвокаційних, правосудних маршрутів, кожен із яких має наслідки. Підвищення цієї прозорості є одним із механізмів, через які поле може відповідати на критику енгеоїзації, описану у підрозділі 3.3.

Наскільки дозволяє стверджувати проведений у дисертації огляд літератури, запропонована модель є однією з перших спроб у вітчизняному науковому полі системно описати конвергенцію журналістики й правозахисту в

роботі ГО з документування воєнних злочинів. До запровадження цієї моделі окремі аспекти конвергенції розглядалися в межах різних дисциплінарних полів журналістикознавства, правознавчих студій, міжнародного права, конфліктних студій, але не утворювали цілісної аналітичної конструкції. Модель пропонує таку конструкцію, інтегруючи в одну систему координат виміри конвергенції, інституційні режими функціонування матеріалу, напруги, архітектуру гібридних організацій, типологію ролей. Тим самим вона створює основу для подальшого теоретичного розвитку, зокрема уточнення її окремих компонентів, тестування гіпотез на нових емпіричних випадках, компаративного аналізу з іншими контекстами.

Отже, четвертий розділ показав, що конвергенція журналістики і правознавства в роботі ГО з документування воєнних злочинів є системним явищем. Запропонована інтегрована модель дозволяє описати це явище через взаємозв'язок вимірів конвергенції, процесів документування, інструментів, інституційних режимів функціонування матеріалу, структурних напруг і функціональних ролей ГО. У цьому сенсі гібридні ГО постають і як збирачі і поширювачі інформації, і як актори, що забезпечують рух матеріалу між публічним свідченням, встановленням фактів, адвокаційним впливом і потенційним використанням у судах. Саме тому модель має як теоретичне, так і практичне значення: вона дозволяє дослідникам, ГО, журналістам, правосудним органам, донорам і постраждалим краще розуміти, як функціонує екосистема документування воєнних злочинів в умовах міжнародного збройного конфлікту.

Висновки до Розділу 4

У четвертому розділі узагальнено результати попередніх розділів і синтезовано їх у формі інтегрованої моделі конвергенції журналістики та правознавства в роботі громадських організацій з документування воєнних злочинів. Обґрунтовано, що окреслені раніше категорії (виміри конвергенції, режими функціонування матеріалу, структурні напруги, архітектура гібридних організацій) потребували поєднання в одну системно організовану конструкцію,

придатну і для подальшого академічного дослідження, і для рефлексивного використання самим полем ГО. Визначено методологічні засади моделі.

Запропоновано авторську модель, в якій її компоненти поєднані горизонтальними і вертикальними зв'язками. Сформульовано інтегративний принцип моделі: гібридна правозахисна організація одночасно тримає п'ять вимірів конвергенції, реалізує їх через визначений набір процесів та інструментів і забезпечує паралельне функціонування матеріалу у чотирьох інституційних режимах, керовано утримуючи структурні напруги, які виникають із нелінійного поєднання журналістської і правозахисної логік.

Модель доповнено типологією семи функціональних ролей громадських організацій – документаторів, комунікаторів, адвокаційних акторів, посередників правосуддя, методологічних інноваторів, архівістів і зберігачів пам'яті та координаторів екосистеми. Показано, що одна організація зазвичай виконує кілька цих ролей водночас, і саме це відрізняє її від класичних спеціалізованих акторів та дозволяє описувати конвергенцію як цілісну функціональну архітектуру. Окреслено теоретичне і практичне значення моделі для дослідників, самих громадських організацій, журналістів, правосудних органів, держави, донорів і постраждалих.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено актуальне наукове завдання – здійснено комплексне теоретичне осмислення конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій під час документування воєнних злочинів в умовах міжнародного збройного конфлікту і побудовано інтегровану модель цієї конвергенції. Відповідно до поставлених завдань сформульовано сім висновків.

1. Документування воєнних злочинів в умовах міжнародного збройного конфлікту є міждисциплінарним полем, яке формується на перетині журналістичнознавчої, правозахисної та меморіально-відповідальної площин. Журналістика бере участь у ньому через функції публічного свідчення, верифікації та фіксації, які дедалі частіше реалізуються в практиці громадських організацій поза класичною редакційною інституціоналізацією. Правозахисна діяльність ГО постає як спеціалізована, етично врегульована і процедурно розвинена практика встановлення фактів, орієнтована насамперед на формування надійного, придатного до подальшого використання масиву інформації. Спільні методологічні виклики обох практик утворюють простір їхнього функціонального зближення. Журналістика бере участь у цьому полі насамперед як практика соціальних комунікацій, а її ключовою функцією є формування громадської думки про воєнні злочини: задокументований факт набуває суспільної дієвості лише тоді, коли через медіа входить у простір громадської думки і стає предметом суспільної уваги та морального судження.

2. Конвергенцію журналістики і правозахисту доцільно розуміти як стійку зону перетину професійних логік, норм, інструментів і способів легітимації. У ній виокремлено п'ять аналітичних вимірів – нормативний, медіавізуальний, епістемічно-методологічний, інституційний і трансформаційний. Перші чотири впорядковують наявні у науковій літературі зони зближення. Трансформаційний вимір запропоновано у дисертації. Він розкриває рух матеріалу документаційним ланцюгом через чотири інституційні режими: публічного свідчення, аналітичного дослідження, адвокаційного тиску

та кримінального провадження. Кожен режим висуває власні вимоги до достовірності, форми й допустимості, тож один і той самий факт у різних режимах оцінюється за різними критеріями.

3. Комунікаційно-технологічний вимір конвергенції засвідчив, що комунікація в роботі громадських організацій структурно вбудована у документування, а не супроводжує його ззовні. Багатоканальність, різні мовні реєстри й орієнтація на кілька аудиторій одночасно впливають із місця ГО в документаційному ланцюгу, через що один і той самий матеріал їй доводиться готувати і для широкої публіки, і для донорів, і для слідчих. Цифрові технології та OSINT утворюють спільний методологічний простір, у якому журналістика і правозахист виконують майже тотожні операції перехресної перевірки, встановлення геолокації, аналізу метаданих, атрибуції та збереження доказового сліду. Розходяться вони лише далі, на рівні інституційного призначення матеріалу.

4. Виклики конвергентного документування згруповано у часово-операційний, етично-безпековий, епістемічно-методологічний та інституційно-організаційний кластери. Їх не варто сприймати як хиби, які можна усунути поверненням до «чистих» форм журналістики чи правозахисту. Це радше ознака зрілості гібридної практики. Саме поле документування виробило на них інституційні відповіді: протоколи інформованої згоди з диференційованим переліком допустимих способів використання матеріалу (як у практиці МПЛ, ZMINA та ін.), розмежований доступ до чутливих даних, стандартизацію верифікації цифрових даних за Протоколом Берклі, антикризове планування і психологічну підтримку документаторів. Спроможність гібридного актора вимірюється тим, наскільки він керує цими напругами, а не тим, чи вдалося їх остаточно зняти.

5. Журналістський матеріал у роботі ГО виконує адвокаційну функцію через кілька типів матеріалів, таких як репортаж, розслідування, аналітика тощо, і реалізує цю функцію на мобілізаційному, інституційно-правозахисному, національному, міжнародному і санкційному рівнях тиску забезпечення

відповідальності. Важливим механізмом впливу лишається формування громадської думки, проте ефективність адвокації залежить не від окремого рівня, а від уміння організації переходити між ними і тримати тиск на кількох із них одночасно. Журналістські розслідування в Бучі навесні 2022 року, альтернативні (тіньові) звіти до договірних органів ООН, санкційні дос'є показують, як публічна видимість і тиск конвертуються в інституційні рішення (ратифікація Україною Римського статуту МКС, створення Спецтрибуналу за злочин агресії проти України, ордер на арешт Путіна та ін.). Водночас правосудний потенціал таких матеріалів має структурні межі (нормативні, процесуальні, доказові, виконавчі та юрисдикційні), через що в суді матеріал ГО найчастіше працює корроборативно, підсилюючи інші докази, а не замінюючи їх.

6. Сучасну українську правозахисну громадську організацію обґрунтовано як самостійний інституційний тип – гібридного актора забезпечення відповідальності. Він виникає на спірній юрисдикційній території між журналістикою, правозахистом, юриспруденцією, форензикою та меморіально-архівною справою, де жодна з усталених професій не має суцільного контролю. Його визначальна риса проявляється у здатності підтримувати межову якість матеріалу, коли одне й те саме свідчення працює одночасно у кількох соціальних світах – журналістському, правозахисному, правосудному, архівному, меморіальному, санкційному. Така здатність не виникає сама собою, її виробляють інфраструктурною роботою: уніфікованими протоколами інтерв'ю, багаторівневою інформованою згодою, ланцюгом зберігання матеріалу. Функціонування такого актора супроводжують шість структурних напруг: ідентифікаційно-рольова, темпоральна, методологічна, етична, інституційна й легітимаційна. Жодна окрема організація не реалізує всіх функцій сама, вони розподіляються мережею компетенцій, де різні організації займають різні ніші.

7. Узагальненням роботи стала авторська інтегрована модель конвергенції журналістики і правозахисту. Вона складається з п'яти взаємопов'язаних компонентів – акторного, процесуального, інструментального,

режимного і вимірного. Модель пояснює, як гібридна організація поєднує журналістські, правозахисні, технологічні, адвокаційні та правосудні практики в одному операційному полі, забезпечуючи паралельний рух матеріалу чотирма режимами. Модель конкретизовано типологією семи функціональних ролей ГО: документатора, комунікатора, адвокаційного актора, посередника правосуддя, методологічного інноватора, архівіста і зберігача пам'яті, координатора екосистеми. Одна організація зазвичай поєднує кілька ролей одночасно, і саме це відрізняє її від класичної редакції чи правозахисної місії. Модель має практичну цінність для самих громадських організацій (рефлексивне позиціонування, стратегічне планування, комунікація з донорами), для журналістів (усвідомлення того, що матеріал може жити не лише в публічному режимі), для системи правосуддя і держави (структуроване партнерство), а також для донорів та академічної спільноти. Перспективи подальших досліджень полягають в емпіричній перевірці моделі на нових кейсах та її компаративному застосуванні до інших конфліктних і постконфліктних контекстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альтернативний звіт до Комітету ООН проти катувань щодо виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань за Конвенцією проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання / Центр прав людини ZMINA та ін. Київ, 2025. 80 с. URL: <https://zmina.ua/cat-ukraine-2025> (дата звернення: 13.10.2025).
2. Андрейковець К. Засновник «Громадського радіо» Максим Буткевич потрапив у полон до росіян. *Бабель*. URL: <https://babel.ua/news/80468-zasnovnik-gromadskogo-radio-maksim-butkevich-potrapiv-u-polon-rosiyan> (дата звернення: 12.12.2025).
3. Архів війни за незалежність. URL: <https://www.1917.uno> (дата звернення: 19.01.2026).
4. Асоціація правників України | UBA. South Africa: balancing truth-seeking and accountability, 2025. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=1dTWi1oZiiA> (дата звернення: 20.07.2025).
5. Бутиріна М. Ксенофобський дискурс: причини, масштаб, наслідки та уроки для медіа. *Права людини та мас-медіа в Україні: збірник конспектів лекцій* / ред. І. Виртосу. Київ, 2018. URL: <https://zmina.ua/publication/prava-lyudyny-ta-mas-media-v-ukrayini/> (дата звернення: 24.11.2024).
6. Визволення найвідомішого політв'язня Кремля Олега Сенцова: хроніка ув'язнення і шлях до свободи. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/oleh-sentsov-profile/30130232.html> (дата звернення: 08.11.2025).
7. Виртосу І. Журналістика як правозахист. *ms.detector.media*. URL: <https://ms.detector.media/profstandarti/post/5433/2012-12-11-zhurnalistyka-yak-pravozakhyst/> (дата звернення: 13.07.2024).
8. Виртосу І., Шендеровський К. Правозахисна або адвокаційна журналістика: концептуальний підхід становлення та розвитку медіадіяльності. *Права*

- людини та мас-медіа в Україні: збірник конспектів лекцій / ред. І. Виртосу. Київ, 2018. URL: <https://zmina.ua/publication/prava-lyudyny-ta-mas-media-v-ukrayini/> (дата звернення: 07.04.2025).
9. Воєнні злочини РФ в Україні: громадські організації, що документують їх та збирають свідчення для трибуналу. *ZMINA*. URL: <https://zmina.ua/media/voenni-zlochyny-rf-v-ukrayini-gromadski-organizaciyi-shho-dokumentuyut-yih-ta-zbyrayut-svidchennya-dlya-trybunalu/> (дата звернення: 07.02.2024).
 10. Дяченко В. Забезпечення захисту журналістів під час збройних конфліктів нормами міжнародного гуманітарного права. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 3. С. 210–214. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2023.42> (дата звернення: 01.04.2025).
 11. Євроюст. Документування міжнародних злочинів і порушень прав людини для притягнення до кримінальної відповідальності осіб, що їх вчинили: рекомендації для громадських організацій. Брюссель : Євроюст, 2022. 70 с. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/eurojust-icc-csos-guidelines-ukrainian.pdf> (дата звернення: 28.04.2024).
 12. Зло буде покаране: ініціатива Трибунал для Путіна оприлюднила підсумки роботи за три роки. *ZMINA*. URL: <https://zmina.info/news/zlo-bude-pokarane-inicziatyva-trybunal-dlya-putina-prezentovala-rezultaty-roboty-za-try-roky-roboty/> (дата звернення: 18.06.2025).
 13. Квазіправова система на окупованих територіях: впровадження та розповсюдження практик. МІПЛ, 2022. 36 с. URL: https://mipl.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/kvazipravova-systema_ua_interactive-1-1.pdf (дата звернення: 14.06.2025).
 14. Коаліція правозахисних організацій, які збирають та документують воєнні злочини і злочини проти людяності, вчинені в ході російської збройної агресії в Україні. *Україна. П'ята ранку*. URL: <https://www.5am.in.ua> (дата звернення: 18.05.2025).

15. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III : станом на 15 квіт. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 10.04.2025).
16. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI : станом на 1 квіт. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 04.09.2024).
17. Медійна ініціатива за права людини. URL: <https://mipl.org.ua> (дата звернення: 14.03.2024).
18. Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 20.12.2006 : станом на 17 черв. 2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення: 15.06.2025).
19. Мірошниченко С. Використання цифрових технологій для документування воєнних злочинів: спільний підхід журналістики та правозахисту. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Філологія*. 2025. № 2 (16). С. 50–57. URL: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.2.7> (дата звернення: 23.12.2025).
20. Мірошниченко С. Журналістський матеріал як інструмент адвокації військової відповідальності. *Образ*. 2026. Vol. 50, no. 1. Р. 67. URL: [https://doi.org/10.21272/obraz.2026.1\(50\)-67-77](https://doi.org/10.21272/obraz.2026.1(50)-67-77) (дата звернення: 14.03.2026).
21. Мірошниченко С. [Інтерв'ю з Анастасією Пантелєвою, керівницею департаменту документування воєнних злочинів МППЛ. Аудіозапис і транскрипт зберігаються в архіві автора]. 12 верес. 2025 р.
22. Мірошниченко С. [Інтерв'ю з головою правління Центру прав людини ZMINA Тетяною Печончик. Аудіозапис і транскрипт зберігаються в архіві автора]. 18 серп. 2025 р.
23. Мірошниченко С. [Інтерв'ю з Марією Томак, дослідницею Truth Hounds і співзасновницею МППЛ. Аудіозапис і транскрипт зберігаються в архіві автора]. 20 листоп. 2025 р.

24. Мірошниченко С. [Інтерв'ю з Наталією Гуменюк, виконавчою директоркою ГО «Лабораторія журналістики суспільного інтересу» та співзасновницею проєкту The Reckoning Project. Аудіозапис і транскрипт зберігаються в архіві автора]. 26 листоп. 2025 р.
25. Мірошниченко С. OSINT як поле конвергенції журналістики і правозахисту: досвід документування воєнних злочинів в Україні. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2026. No. 1 (88). Р. 89–101. URL: <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2026.88.7> (дата звернення: 02.05.2026).
26. Наконечна Є., Сотников Д. Глава українського офісу АІ звільнилася після звіту про ЗСУ. *dw.com*. URL: <https://www.dw.com/uk/glava-ukrainskogo-ofisu-amnesty-international-zvilnilasa-pisla-zvitu-pro-zsu/a-62728888> (дата звернення: 09.04.2024).
27. Насильницькі зникнення: національна практика v. міжнародні стандарти. Київ : Коаліція Україна. П'ята ранку, 2024. 56 с. URL: https://mipl.org.ua/wp-content/uploads/2024/06/znyknennya_web.pdf (дата звернення: 14.06.2025).
28. Письменниця Вікторія Амеліна померла від поранень після російського удару по Краматорську. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-pomerla-viktorija-amelina/32486617.html> (дата звернення: 06.02.2024).
29. Примус та контроль. Система охорони здоров'я України під російською окупацією. EyeWitness to Atrocities, Insecurity Insight, Мед. ініціатива за права людини, Physicians for Human Rights, 2023. 37 с. URL: https://mipl.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/coercion_control_ukr.pdf (дата звернення: 14.06.2025).
30. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього : Закон України від 09.10.2024 № 4012-IX : станом на 24 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4012-20#Text> (дата звернення: 24.05.2025).

31. Про запуск спеціалізованої бази даних на платформі UWAZI для потреб Об'єднання – коментар координатора досліджень Сергія Мельниковича. *Об'єднання родичів політв'язнів Кремля*. URL: <https://www.relativespp.org/article/pro-zapusk-specializovanoyi-bazi-danih-na-platformi-uwazi-dlya-potreb-ob-iednannya---komentar-koordinatora-doslidzhen-sergiya-melnikovicha> (дата звернення: 10.02.2026).
32. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : Наказ М-ва оборони України від 23.03.2017 № 164 : станом на 31 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text> (дата звернення: 06.02.2023).
33. Римський статут міжнародного кримінального суду : Статут Міжнар. судів від 17.07.1998 : станом на 25 жовт. 2025 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 07.02.2023).
34. Сащук Т., Шендеровський К. До питання інституційного розвитку соціально значущої (соціально-правозахисної) медіадіяльності в Україні: алгоритм раціонального та сенситивного комбінування. *Права людини та мас-медіа в Україні. Ч. 2: збірник конспектів лекцій* / ред. І. Виртосу. Київ, 2020. С. 319–327. URL: https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2020/06/2020-massmedia_in_ukraine_v08_.pdf (дата звернення: 14.04.2025).
35. Собенко Н., Куренкова О. В Україні зареєстровано понад 213 тисяч воєнних злочинів росіян. *Суспільне новини*. URL: <https://susplne.media/1255088-v-ukraini-zareestrovano-ponad-213-tisac-voennih-zlociniv-rosian/> (дата звернення: 05.03.2026).
36. Тома М., Василова О. Інструменти OSINT: фіксація воєнних злочинів в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 2. Р. 905–909. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.134> (дата звернення: 22.06.2025).

37. Угода між Україною та Радою Європи про створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України. Статут Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України: Угода від 25.06.2025: станом на 15 лип. 2025 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002-25#Text (дата звернення: 20.11.2025).
38. Український архів. *Ukrainian Archive*. URL: <https://ukrainianarchive.org/en/> (дата звернення: 02.02.2026).
39. У тимчасово окупованому Херсоні зник місцевий екоактивіст Олексій Полухін. *ZMINA*. URL: <https://zmina.info/news/u-hersoni-znyk-ekoaktyvist-oleksij-poluhin/> (дата звернення: 05.12.2025).
40. Фарс і трагедія: кінець найбільшої допомогової агенції USAID. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c20w9w4v6d3o> (дата звернення: 23.07.2025).
41. Шевчук В. Роль OSINT-досліджень у підвищенні рівня національної безпеки України: матеріали круглого столу. Львів, 2025. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/8875> (дата звернення: 23.12.2025).
42. Юрченко О., Лисенко Т., Сохацький О. Роль соціальних мереж та інших цифрових платформ у комунікації під час війни. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 7(35). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7\(35\)-990-1001](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7(35)-990-1001) (дата звернення: 18.08.2025).
43. Abbott A. *The system of professions*. The University of Chicago Press, 2014. URL: <https://www.perlego.com/book/1874580/the-system-of-professions-an-essay-on-the-division-of-expert-labor-pdf> (date of access: 23.09.2025).
44. *Activists beyond borders: advocacy networks in international politics* / ed. by K. Sikkink. Ithaca, N.Y : Cornell University Press, 1998. 228 p. URL: https://systways.academy/wp-content/uploads/2021/10/GGHR_paper_Keck-Sikkink_Activists-Beyond-Borders.pdf (date of access: 04.05.2023).
45. Acton D. Designing amnesty decoders: how we design data-driven research projects - citizen evidence lab. *Citizen Evidence Lab*. URL:

- <https://citizenevidence.org/2020/10/09/designing-amnesty-decoders-how-we-design-data-driven-research-projects/> (date of access: 01.04.2026).
46. A deafening silence Ukrainians held incommunicado, forcibly disappeared and tortured in Russian captivity. London : Amnesty International, 2025. 32 p. URL: <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/03/EUR-50.9046.2025-A-deafening-silence-2.pdf> (date of access: 09.05.2025).
 47. Aksamitowska K. Digital evidence in domestic core international crimes prosecutions. *Journal of international criminal justice*. 2021. Vol. 19, no. 1. P. 189–211. URL: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqab035> (date of access: 22.03.2025).
 48. Allan S. Citizen witnessing: revisioning journalism in times of crisis. Polity Press, 2013. 254 p. URL: https://www.politybooks.com/bookdetail?book_slug=citizen-witnessing-revisioning-journalism-in-times-of-crisis--9780745651958 (date of access: 14.04.2022).
 49. Anchoring accountability for mass atrocities the permanent support needed to fulfil UN investigative mandates / F. D’Alessandra et al. *Home - Oxford Institute for Ethics, Law and Armed Conflict*. URL: <https://www.elac.ox.ac.uk/wp-content/uploads/2023/04/Oxford-ELAC-Anchoring-Accountability-for-Mass-Atrocities.pdf> (date of access: 12.04.2024).
 50. Andén-Papadopoulos K. US soldiers imaging the iraq war on youtube. *Popular Communication*. 2009. Vol. 7, no. 1. P. 17–27. URL: <https://doi.org/10.1080/15405700802584304> (date of access: 20.01.2024).
 51. Ashouri A., Bowers C., Warden C. An overview of the use of digital evidence in international criminal courts. *Digital Evidence and Electronic Signature Law Review*. 2014. Vol. 11. URL: <https://doi.org/10.14296/deeslr.v11i0.2130> (date of access: 11.08.2025).
 52. Ashuri T., Pinchevski A. Witnessing as a field. *Media Witnessing*. London, 2009. P. 133–157. URL: https://doi.org/10.1057/9780230235762_7 (date of access: 31.03.2023).

53. Battilana J., Lee M. Advancing research on hybrid organizing – insights from the study of social enterprises. *The Academy of Management Annals*. 2014. Vol. 8, no. 1. P. 397–441. URL: <https://doi.org/10.1080/19416520.2014.893615> (date of access: 14.10.2024).
54. Berehulak D., Gall C. Bucha’s month of terror (published 2022). *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2022/04/11/world/europe/bucha-terror.html> (date of access: 13.04.2023).
55. Berkeley protocol on digital open source investigations. New York and Geneva : United Nations Publications, 2022. 87 p. URL: <https://www.ohchr.org/en/publications/policy-and-methodological-publications/berkeley-protocol-digital-open-source> (date of access: 10.03.2023).
56. Bezchotnikova S., Zrazhevskaya N. Ukrainian medialandscape in the time of war (2022–2024): transformation, response to the war, dynamics of media consumption. *Integrated communications*. 2024. Vol. 18, no. 2. P. 6–14. URL: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2024.181> (date of access: 10.05.2025).
57. Borger J. German prosecutors handed evidence of Russian war crimes in Ukraine. *the Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/oct/26/german-prosecutors-evidence-russian-war-crimes-ukraine> (date of access: 16.09.2025).
58. Bourdieu P. *The field of cultural production: essays on art and literature*. Cambridge : Polity Press, 1993. 323 p. URL: <https://cup.columbia.edu/book/the-field-of-cultural-production/9780231082877/> (date of access: 11.06.2025).
59. Chaikel D., Pillai P., Sachithanandan P. Civil society and international accountability: mapping the terrain. *Journal of International Criminal Justice*. 2024. Volume 22, Issue 2. P. 287–309. URL: https://academic.oup.com/jicj/article-abstract/22/2/287/7724369?utm_source=chatgpt.com&login=false (date of access: 05.11.2025).
60. Charlton T., Mayer A.-T., Ohme J. A common effort: new divisions of labor between journalism and OSINT communities on digital platforms. *The*

- International Journal of Press/Politics*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1177/19401612241271230> (date of access: 14.10.2025).
61. Chlevickaitė G. Documenting conflict-related crimes in Ukraine. *Journal of international criminal justice*. 2025. URL: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqaf020> (date of access: 24.10.2025).
 62. Chouliaraki L. *The spectatorship of suffering*. London : SAGE Publication, 2006. URL: https://www.researchgate.net/publication/30522921_The_Spectatorship_of_Suffering#fullTextFileContent (date of access: 24.01.2024).
 63. Christensen B., Khalil A. Reporting conflict from afar: journalists, social media, communication technologies, and war. *Journalism and Safety* / ed. by O. Westlund, R. Krøvel, K. S. Orgeret. London, 2024. P. 171–189. URL: <https://doi.org/10.4324/9781032705750> (date of access: 15.12.2025).
 64. Cooley A., Ron J. The NGO scramble: organizational insecurity and the political economy of transnational action. *International Security*. 2002. Vol. 27, no. 1. P. 5–39. URL: <https://doi.org/10.1162/016228802320231217> (date of access: 03.11.2025).
 65. Core international crimes evidence database. *Eurojust*. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/core-international-crimes-evidence-database> (date of access: 27.02.2024).
 66. Couldry N., Hepp A. *Mediated construction of reality*. Polity Press, 2016. 256 p.
 67. Crawford-Holland S., Smith P. B., Williams A. Law’s capture of human rights focused open-source investigation. *London Review of International Law*. 2025. URL: <https://doi.org/10.1093/lril/lraf007> (date of access: 28.11.2025).
 68. D’Alessandra F., Sutherland K. The promise and challenges of new actors and new technologies in international justice. *Journal of International Criminal Justice*. 2021. Vol. 19, no. 1. P. 9–34. URL: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqab034> (date of access: 19.10.2023).

69. D'Alessandra F. The ten-year revolution. *Journal of International Criminal Justice*. 2024. Vol. 22, no. 2. P. 311–327. URL: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqae011> (date of access: 04.02.2025).
70. Deutsche Welle. Лариса Денисенко: праволюдність. *dw.com*. URL: <https://www.dw.com/uk/a-18909288> (date of access: 07.04.2025).
71. Deuze M. What is multimedia journalism1? *Journalism Studies*. 2004. Vol. 5, no. 2. P. 139–152. URL: <https://doi.org/10.1080/1461670042000211131> (date of access: 17.11.2024).
72. Digital witness / ed. by S. Dubberley, A. Koenig, D. Murray. Oxford University Press, 2019. URL: <https://doi.org/10.1093/law/9780198836063.001.0001> (date of access: 12.04.2025).
73. Dolšak N., Prakash A. NGO failure: a theoretical synthesis. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. 2021. URL: <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00416-9> (date of access: 18.08.2024).
74. Dooley B. Tracking war crimes in Ukraine with the truth hounds. *Human Rights First*. URL: <https://humanrightsfirst.org/library/tracking-war-crimes-in-ukraine-with-the-truth-hounds-2/> (date of access: 21.10.2024).
75. Dowling D. Interactive documentary and the reinvention of digital journalism, 2015–2020. *Convergence: the international journal of research into new media technologies*. 2021. P. 135485652110594. URL: <https://doi.org/10.1177/13548565211059426> (date of access: 07.07.2025).
76. Doyle G. Satellite images show civilian deaths in Ukraine town while it was in Russian hands. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/satellite-images-show-civilian-deaths-ukraine-town-while-it-was-russian-hands-2022-04-05/> (date of access: 15.09.2025).
77. Drumbl M. A. Atrocity, punishment, and international law. Cambridge University Press, 2009. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/atrocity-punishment-and-international-law/A9A394B60C451555B06225210F076202#fndtn-information> (date of access: 15.07.2025).

78. Drumbl M. A. Collective responsibility and post-conflict justice. *SSRN Electronic Journal*. 2010. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.1601506> (date of access: 15.07.2025).
79. Editors' introduction / S. Ashraph et al. *Journal of International Criminal Justice*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqae024> (date of access: 14.07.2025).
80. Electronic evidence of war crimes. The role of journalists, media and social media. *Council of Europe*. URL: <https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/electronic-evidence-of-war-crimes-webinar> (date of access: 06.10.2024).
81. Ellena M. Ukraine: the challenges to covering war crimes trials. *Institute for War & Peace Reporting - IWPR*. URL: <https://iwpr.net/global-voices/ukraine-challenges-covering-war-crimes-trials> (date of access: 04.08.2025).
82. Entman R. Projections of power: framing news, public opinion, and U. S. foreign policy. University of Chicago Press, 2009. URL: <https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/P/bo3637444.html> (date of access: 01.04.2025).
83. EyeWitness to atrocities. *eyeWitness / Welcome*. URL: <https://www.eyewitness.global/ukraine-resources-hub.html> (date of access: 20.09.2024).
84. Freeman L. Digital evidence and war crimes prosecutions: the impact of digital technologies on international criminal investigations and trials. *Fordham International Law Journal*. 2018. Volume 41, Issue 2. P. 282–336. URL: <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2696&context=ilj> (date of access: 15.03.2024).
85. Freeman L. Prosecuting atrocity crimes with open source evidence: lessons from the International Criminal Court. *Digital Witness: Using Open Source Information for Human Rights Investigation, Documentation, and Accountability*. 2019. P. 48–67. URL: <https://doi.org/10.1093/law/9780198836063.003.0004> (date of access: 07.07.2025).

86. Freeman L. Weapons of war, tools of justice. *Journal of International Criminal Justice*. 2021. Vol. 19, no. 1. P. 35–53. URL: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqab013> (date of access: 12.06.2024).
87. Futamura M. Talking about war crimes: war crimes discourse and strategy. *Defence Strategic Communications*. 2023. Vol. 12. P. 135–164. URL: <https://doi.org/10.30966/2018.riga.12.7> (date of access: 17.05.2025).
88. Gillett M., Fan W. Expert evidence and digital open source information: bringing online evidence to the courtroom. *Journal of International Criminal Justice*. 2023. Vol. 21, no. 4. P. 661–693. URL: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqad050> (date of access: 10.06.2025).
89. Global legal action network. *GLAN*. URL: <https://glanlaw.org> (date of access: 15.12.2023).
90. Gregory S. Cameras everywhere revisited: how digital technologies and social media aid and inhibit human rights documentation and advocacy. *Journal of Human Rights Practice*. 2019. Vol. 11, no. 2. P. 373–392. URL: <https://doi.org/10.1093/jhuman/huz022> (date of access: 20.10.2024).
91. Guariglia F. Justice in Ukraine requires using all tools in the accountability ecosystem. *Just Security*. URL: <https://www.justsecurity.org/96393/ukraine-accountability-ecosystem/> (date of access: 25.05.2025).
92. Hammami R. Palestinian NGOs since Oslo: from NGO politics to social movements?. *Middle East Report*. 2000. No. 214. P. 16. URL: <https://doi.org/10.2307/1520188> (date of access: 02.07.2025).
93. Handbook on civil society documentation of serious human rights violations : Handbook / ed. by F. D'Alessandra, S. Couch. Public International Law & Policy Group, 2016. 143 p. URL: https://doc-resources.uwazi.io/api/files/1538062696524izsy1548pqa.pdf?utm_source=chatgpt.com (date of access: 08.05.2024).
94. Haupt B., Azevedo L. Crisis communication planning and nonprofit organizations. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*.

2021. Vol. 30, no. 2. P. 163–178. URL: <https://doi.org/10.1108/dpm-06-2020-0197> (date of access: 05.02.2025).
95. Hiatt K. Open source evidence on trial. *Emerging Technologies in Investigations* : The Yale Law Journal Forum, 3 March 2016. URL: https://yalelawjournal.org/pdf/Hiatt_PDF_zxz3ufoz.pdf (date of access: 03.02.2025).
96. Hloviuk I. Assessment of OSINT results in judicial practice: selected issues. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*. 2025. Vol. 4, no. 91. P. 251–259. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.4.35> (date of access: 20.12.2025).
97. Howells J. Tacit knowledge. *Technology Analysis & Strategic Management*. 1996. Vol. 8, no. 2. P. 91–106. URL: <https://doi.org/10.1080/09537329608524237> (date of access: 19.06.2025).
98. How open source evidence strengthens human rights. *Open Society Foundations*. URL: <https://www.opensocietyfoundations.org/voices/q-and-a-how-open-source-evidence-is-challenging-abuses-atrocities-and-disinformation> (date of access: 27.09.2025).
99. How OSINT shaped reporting on the war in Ukraine. *Centre for Information Resilience*. URL: <https://www.info-res.org/eyes-on-russia/articles/how-osint-shaped-reporting-on-the-war-in-ukraine/> (date of access: 01.10.2025).
100. Hudoshnyk O. Media platforms for collecting war testimonies: Ukrainian experience. *Current Issues of Mass Communication*. 2023. No. 34. P. 12–17. URL: <https://doi.org/10.17721/cimc.2023.34.12-17> (date of access: 31.03.2026).
101. Independent International Commission of Inquiry on Ukraine. They are hunting us: systematic drone attacks targeting civilians in Kherson (A/HRC/59/CRP.2). Human Rights Council, 2025. 16 p. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/coiukraine/a-hrc-59-crp2-en.pdf> (date of access: 10.06.2025).
102. International centre for the prosecution of the crime of aggression against Ukraine. *Eurojust*. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/international-centre->

- for-the-prosecution-of-the-crime-of-aggression-against-ukraine (date of access: 01.06.2025).
103. International protocol on the documentation and investigation of sexual violence in conflict (second edition). UK : Foreign & Commonwealth Office, 2017. 328 p. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a803e9640f0b62305b8a06b/International_Protocol_2017_2nd_Edition.pdf (date of access: 15.11.2025).
 104. Istanbul Protocol: manual on the effective investigation and documentation of torture and other cruel, inhuman, or degrading treatment or punishment / ed. by United Nations. Office of the High Commissioner for Human Rights. New York: United Nations Publications, 2022. 212 p. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/2022-06-29/Istanbul-Protocol_Rev2_EN.pdf (date of access: 10.06.2024).
 105. Jacobs D. Methodological challenges relating to the use of third-party human rights fact-finding in preliminary examinations. Article 15 communication. 2019. P. 1–35. URL: <https://dovjacobs.com/wp-content/uploads/2019/07/2019.05.29-article-15-communication-dov-jacobs-final-1.pdf> (date of access: 15.09.2025).
 106. Jenkins H. Convergence culture: where old and new media collide. New York University Press, 2006. 308 p. URL: <https://www.fulcrum.org/concern/monographs/pr76f3777> (date of access: 10.04.2023).
 107. JustTalk. Від документування до доказу: роль журналістів та НУО в розслідуванні воєнних злочинів | JustTalk, 2026. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MedEwkRKi14> (date of access: 19.03.2026).
 108. Kersten M. Justice in conflict: the effects of the international criminal court's interventions on ending wars and building peace. Oxford Univ Pr, 2016. 280 p. URL: <https://global.oup.com/academic/product/justice-in-conflict-9780198777151?lang=en&cc=gb> (date of access: 18.07.2025).
 109. Kinetz E., Stashevskyi O., Stepanenko V. How Russian soldiers ran a 'cleansing' operation in Bucha. *AP News*. URL: <https://apnews.com/article/bucha-ukraine->

- war-cleansing-investigation-43e5a9538e9ba68a035756b05028b8b4 (date of access: 10.04.2023).
110. Kiryk A. The legal status of journalists during armed conflicts. *Law and Society*. 2023. No. 1. P. 374–379. URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.1.53> (date of access: 13.06.2026).
 111. Koenig A., Egan U. Power and privilege. *Journal of International Criminal Justice*. 2021. Vol. 19, no. 1. P. 55–84. URL: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqab014> (date of access: 13.11.2024).
 112. Kotišová J., van der Velden L. The affective epistemology of digital journalism: emotions as knowledge among on-the-ground and OSINT media practitioners covering the Russo-Ukrainian war. *Digital Journalism*. 2025. Vol. 13 (3). P. 378–397. URL: <https://doi.org/10.1080/21670811.2023.2273531> (date of access: 17.12.2025).
 113. Kovach B., Rosenstiel T. The elements of journalism, revised and updated 4th edition: what newspeople should know and the public should expect. Crown, 2021. 432 p. URL: https://openlibrary.org/books/OL32261146M/The_Elements_of_Journalism (date of access: 14.07.2023).
 114. Labenska L., Filianina L. Criminal proceedings in absentia in Ukraine: challenges of armed aggression, european standards, and the need for legislative adaptation. *Law and public administration*. 2025. No. 2. P. 36–41. URL: <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.2.4> (date of access: 21.12.2025).
 115. Lasswell H. The structure and function of communication in society. *The communication of ideas*. 1948. Harper & Brothers. P. 37–51.
 116. Latour B. Reassembling the social: an introduction to actor-network-theory (clarendon lectures in management studies). Oxford University Press, USA, 2005. 312 p. URL: <https://doi.org/10.1093/oso/9780199256044.001.0001> (date of access: 23.11.2025).
 117. Legal and human rights aspects of the Russian Federation’s aggression against Ukraine : Resolution of Parliamentary Assembly of the Council of Europe of

- 26.06.2024 no. 2556 (2024). URL: <https://pace.coe.int/en/files/33682/html> (date of access: 11.08.2025).
118. MacLean K. Interactive digital platforms, human rights fact production, and the International Criminal Court. *Journal of Human Rights Practice*. 2023. Vol. 15, no. 1. P. 84–99. URL: <https://doi.org/10.1093/jhuman/huac062> (date of access: 29.08.2024).
119. Manual on human rights monitoring : of 01.01.2011 no. HR/P/PT/7/Rev.1. URL: <https://www.ohchr.org/en/publications/policy-and-methodological-publications/manual-human-rights-monitoring-revised-edition> (date of access: 11.06.2024).
120. McCoombs M. Setting the agenda: the mass media and public opinion. Polity Press, 2004. 198 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/318471348_Setting_the_agenda_The_mass_media_and_public_opinion (date of access: 10.03.2025).
121. McDermott Y. Proving international crimes. Oxford University Press Oxford, 2024. URL: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198842972.001.0001> (date of access: 15.08.2025).
122. McPherson E. Digital human rights reporting by civilian witnesses: surmounting the verification barrier. *Producing Theory in a Digital World 2.0: The Intersection of Audiences and Production in Contemporary Theory* / ed. by R. A. Lind. New York, 2015. Vol. 2. P. 193–209. URL: https://www.researchgate.net/publication/303384589_Digital_Human_Rights_Reporting_by_Civilian_Witnesses_Surmounting_the_Verification_Barrier (date of access: 18.10.2024).
123. Media witnessing / ed. by P. Frosh, A. Pinchevski. London : Palgrave Macmillan UK, 2009. URL: <https://doi.org/10.1057/9780230235762> (date of access: 10.03.2023).
124. Mehandru N., Koenig A. Open source evidence and the International Criminal Court. *Harvard Human Rights Journal*. 2019. URL:

- https://journals.law.harvard.edu/hrj/2019/04/open-source-evidence-and-the-international-criminal-court/#_ftn1 (date of access: 21.06.2025).
125. Miroshnychenko S. Communication strategies of NGOs in reporting war crimes in Ukraine. *Current Issues of Mass Communication*. 2025. No. 38. P. 31–42. URL: <https://doi.org/10.17721/cimc.2025.38.31-42> (date of access: 14.01.2026).
 126. Müller N. C., Wiik J. From gatekeeper to gate-opener: open-source spaces in investigative journalism. *Journalism Practice*. 2021. P. 1–20. URL: <https://doi.org/10.1080/17512786.2021.1919543> (date of access: 19.03.2026).
 127. Murray D., McDermott Y., Koenig K. A. Mapping the use of open source research in UN human rights investigations. *Journal of Human Rights Practice*. 2022. Volume 14, Issue 2. P. 554–581. URL: <https://doi.org/10.1093/jhuman/huab059> (date of access: 13.11.2024).
 128. NGOization: complicity, contradictions and prospects / ed. by A. Choudry, D. Kapoor. Zed Books, Limited, 2013. 248 p. URL: <https://www.bloomsbury.com/uk/ngoization-9781780322575/> (date of access: 02.07.2025).
 129. NGOs file landmark complaint to UN Human Rights Committee on Russian aggression in Ukraine : Clooney Foundation for Justice. *Clooney Foundation for Justice*. URL: <https://cfj.org/news/ngos-file-landmark-complaint-to-un-human-rights-committee-on-russian-aggression-in-ukraine/> (date of access: 09.03.2025).
 130. Objects of violence: synthetic data for practical ML in human rights investigations / L. Kermode et al. *NeurIPS : the AI for Social Good track*, Vancouver, 8 April – 14 December 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/337447320_Objects_of_violence_synthetic_data_for_practical_ML_in_human_rights_investigations (date of access: 02.06.2025).
 131. O nestalim osobama Bosne i Hercegovine : Zakon of 21.10.2004 no. 109/04. *Službeni glasnik BiH*. 2004. 9 November.
 132. Pantti M., Wahl-Jorgensen K. ‘Not an act of God’: anger and citizenship in press coverage of British man-made disasters. *Media, Culture & Society*. 2011. Vol. 33,

- no. 1. P. 105–122. URL: <https://doi.org/10.1177/0163443710385503> (date of access: 17.07.2024).
133. Pendry R. New technology, war, and human rights reporting. *Handbook of Global Media Ethics* / ed. by S. J. A. Ward. Cham, 2021. P. 1031–1047. URL: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-32103-5> (date of access: 15.08.2025).
134. Posner L. Flawed Amnesty report risks enabling more Russian war crimes in Ukraine. *Atlantic Council*. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/flawed-amnesty-report-risks-enabling-more-russian-war-crimes-in-ukraine/> (date of access: 18.09.2025).
135. Powers M. NGOs as newsmakers: the changing landscape of international news. Columbia University Press, 2018. URL: <https://doi.org/10.7312/powe18492> (date of access: 15.11.2025).
136. Powers M. The new boots on the ground: NGOs in the changing landscape of international news. *Journalism: Theory, Practice & Criticism*. 2015. Vol. 17, no. 4. P. 401–416. URL: <https://doi.org/10.1177/1464884914568077> (date of access: 03.04.2023).
137. Promotion reconciliation, accountability and human rights in Sri Lanka (A/HRC/46/20). Geneva : UN Office of the High Commissioner for Human Rights, 2021. 18 p. URL: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2021/01/sri-lanka-alarming-path-towards-recurrence-grave-human-rights-violations-un?LangID=E&NewsID=26695> (date of access: 14.07.2025).
138. Pulvirenti R. Balancing digital truths and human costs: witnesses and open-source evidence in atrocity trials. 28 November 2025. URL: <https://opiniojuris.org/2025/11/28/balancing-digital-truths-and-human-costs-witnesses-and-open-source-evidence-in-atrocity-trials/> (date of access: 21.12.2026).
139. Putting principles into practice: mock admissibility hearing on open source evidence / Joanna Korner et al. *OSR4Rights*. URL: <https://osr4rights.org/mock-admissibility-hearing/> (date of access: 15.12.2023).

140. Ramalho M., Clark E., Roberston P. The open source tool that has preserved 150,000 pieces of online evidence - Bellingcat. *Bellingcat*. URL: <https://www.bellingcat.com/resources/2025/08/13/the-open-source-tool-that-has-preserved-150000-pieces-of-online-evidence/> (date of access: 26.10.2025).
141. Reese S. D., Chen B. Emerging hybrid networks of verification, accountability, and institutional resilience: the U.S. Capitol Riot and the work of open-source investigation. *Journal of Communication*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1093/joc/jqac030> (date of access: 11.02.2024).
142. Regulation (EU) 2022/838 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2022 amending Regulation (EU) 2018/1727 as regards the preservation, analysis and storage at Eurojust of evidence relating to genocide, crimes against humanity, war crimes and related criminal offences: Regulation (EU) of 30.05.2022 no. 2022/838. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/838/oj> (date of access: 21.07.2024).
143. Report of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine (A/HRC/55/66). Human Rights Council, 2024. 21 c. URL: <https://docs.un.org/en/A/HRC/55/66> (date of access: 10.06.2025).
144. Resolution 808 (1993) : Resolution of UN Security Council of 22.02.1993. URL: https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_808_1993_en.pdf (date of access: 15.06.2025).
145. Resolution 955 (1994) : Resolution of UN Security Council of 08.11.1994. URL: https://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/legal-library/941108_res955_en.pdf (date of access: 10.06.2025).
146. Ricci A., Crawford J. Puzzling Pieces: OSINT and War Crime Accountability in Ukraine. *Homepage | Royal United Services Institute*. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/puzzling-pieces-osint-and-war-crime-accountability-ukraine> (date of access: 07.10.2025).
147. Right to the truth: Resolution of UN Human Rights Council of 27.09.2012 no. A/HRC/RES/21/7. URL:

- https://www.ohchr.org/sites/default/files/Issues/Truth/Documents/A_HRC_21_7.pdf (date of access: 18.08.2023).
148. Ristovska S. Seeing human rights: video activism as a proxy profession. The MIT Press, 2021. URL: <https://direct.mit.edu/books/oa-monograph/5132/Seeing-Human-RightsVideo-Activism-as-a-Proxy> (date of access: 07.10.2024).
 149. Ristovska S. Strategic witnessing in an age of video activism. *Media, Culture & Society*. 2016. Vol. 38, no. 7. P. 1034–1047. URL: <https://doi.org/10.1177/0163443716635866> (date of access: 05.11.2024).
 150. Romeo F. Forensic architecture and the aesthetics of post-human testimony. *Digital Journalism*. 2024. P. 1–18. URL: <https://doi.org/10.1080/21670811.2024.2306216> (date of access: 11.04.2026).
 151. Scheufele D. A., Tewksbury D. Framing, agenda setting, and priming: the evolution of three media effects models. *Journal of Communication*. 2006. Vol. 57, no. 1. P. 9–20. URL: <https://doi.org/10.1111/j.0021-9916.2007.00326.x> (date of access: 01.04.2025).
 152. Secure, reliable tools for online investigation. *Hunchly | Secure, Reliable Tools for Online Investigation*. URL: <https://hunch.ly> (date of access: 15.10.2025).
 153. Seib P. Information at war: journalism, disinformation, and modern warfare. Polity Press, 2021. 224 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=bpU2EAAAQBAJ> (date of access: 21.04.2025).
 154. Shannon C., Weaver W. The mathematical theory of communication. University of Illinois Press, 1963. 144 p.
 155. Shaw I. Human rights journalism: advances in reporting distant humanitarian interventions. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, UK : Palgrave Macmillan, 2012. URL: <https://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/5606/1/194.pdf.pdf> (date of access: 13.12.2022).
 156. Shenderovskij K., Chekmyshev O. Human rights journalism in Ukraine: the path from human rights activism to differentiated practice. *Scientific notes of the*

- Institute of Journalism*. 2026. No. 1 (88). P. 8–23. URL: <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2026.88.1> (date of access: 22.01.2026).
157. Sherpa C., Lugt R. Navigating pathways toward transitional justice in Ukraine. *Geneva Academy - The Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights*. URL: <https://geneva-academy.ch/wp-content/uploads/2025/09/Navigating-Pathways-Toward-Transitional-Justice-in-Ukraine.pdf> (date of access: 29.03.2026).
158. Simplifica o regime de acesso e de exercício de diversas actividades económicas no âmbito da iniciativa «Licenciamento zero» : Decreto-Lei № 48/2011 of 01.04.2011. *Diário da República*. 2011. 1 April. URL: <https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/decreto-lei/4> (date of access: 18.06.2025).
159. Sky Witness. Searching for a plane which bombed Mykolaiv 21.03.2022. *Truth Hounds*. URL: <https://truth-hounds.org/en/cases/sky-witness-searching-for-a-plane-which-bombed-mykolaiv-21-03-2022/> (date of access: 17.11.2025).
160. Snigur M. Standard of proof 'beyond reasonable doubt' in criminal proceedings: analysis of national and international experience. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*. 2024. Vol. 3, no. 83. P. 287–291. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.44> (date of access: 20.04.2026).
161. Star S., Griesemer J. Institutional ecology, 'translations' and boundary objects: amateurs and professionals in Berkeley's museum of vertebrate zoology, 1907-39. *Social Studies of Science*. 1989. Vol. 19, no. 3. P. 387–420. URL: <https://doi.org/10.1177/030631289019003001> (date of access: 19.06.2025).
162. Still waiting: bringing justice for war crimes, crimes against humanity, and genocide in Bosnia and Herzegovina's Cantonal and District Courts: XI. public awareness/outreach. *Human Rights Watch | Defending Human Rights Worldwide*. URL: <https://www.hrw.org/reports/2008/bosnia0708/10.htm> (date of access: 17.09.2025).
163. Stinchcombe A. Social structure and organizations. In J. P. March (Ed.). *Handbook of organizations*. 1965. P. 142–193.

164. Stojanović B. Lubell noam, pejić jelena, simmons claire: guidelines on investigating violations of international humanitarian law: law, policy and good practice, Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, International Committee of the Red Cross (ICRC), Geneva, 2019. *Zbornik radova Pravnog fakulteta Nis*. 2021. Vol. 60, no. 90. P. 139–143. URL: <https://doi.org/10.5937/zrpfno-29573> (date of access: 12.07.2024).
165. Sunde N. Unpacking the evidence elasticity of digital traces. *Cogent Social Sciences*. 2022. Vol. 8, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1080/23311886.2022.2103946> (date of access: 03.03.2025).
166. Tella online screen recorder for mac & windows. *Tella Online Screen Recorder for Mac & Windows*. URL: <https://landingpage.tella.com> (date of access: 24.10.2024).
167. Tenove C. Networking justice: digitally-enabled engagement in transitional justice by the Syrian diaspora. *Ethnic and Racial Studies*. 2019. Vol. 42, no. 11. P. 1950–1969. URL: <https://doi.org/10.1080/01419870.2019.1569702> (date of access: 18.05.2025).
168. The bill is on you: identification of the unit responsible for the missile attack on Kramatorsk and Bilenke on the 27 June 2023. *Truth Hounds*. URL: <https://truth-hounds.org/en/cases/the-bill-is-on-you-identification-of-the-unit-responsible-for-the-missile-attack-on-kramatorsk-and-bilenke-on-the-27-june-2023/> (date of access: 06.02.2024).
169. The establishment of a tribunal on the crime of aggression against Ukraine : European Parliament Resolution of 19.01.2023 no. P9_TA(2023)0015. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0015_EN.html (date of access: 09.06.2025).
170. The fight against impunity for war crimes in Ukraine : European Parliament Resolution від 19.05.2022 № P9_TA(2022)0218. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_2022_479_R_0008 (date of access: 09.06.2025).

171. Their final moments: victims of a Russian atrocity in Bucha (published 2022) / Y. Al-Hlou et al. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2022/12/21/world/europe/bucha-ukraine-massacre-victims.html> (date of access: 19.04.2023).
172. The Minnesota Protocol on the investigation of potentially unlawful death 2016. UN, 2018. URL: <https://doi.org/10.18356/0389ae17-en> (date of access: 01.05.2026).
173. The need for unwavering EU support for Ukraine, after two years of Russia's war of aggression against Ukraine : European Parliament Resolution of 29.02.2024 no. P9_TA(2024)0119. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0119_EN.html (date of access: 09.06.2025).
174. Thrall A., Stecula D., Sweet D. May we have your attention please? Human-rights NGOs and the problem of global communication. *The International Journal of Press/Politics*. 2014. Vol. 19, no. 2. P. 135–159. URL: <https://doi.org/10.1177/1940161213519132> (date of access: 02.10.2025).
175. Training Manual on Human Rights Monitoring. Geneva : United Nations, 2011. URL: <https://www.ohchr.org/en/publications/policy-and-methodological-publications/manual-human-rights-monitoring-revised-edition> (date of access: 03.08.2024).
176. Tribunal for Putin. *t4pua.org*. URL: <https://t4pua.org/> (date of access: 16.10.2025).
177. Tumber H. Journalists, war crimes and international justice. *Media, War & Conflict*. 2008. Vol. 1, no. 3. P. 261–269. URL: <https://doi.org/10.1177/1750635208097051> (date of access: 17.09.2024).
178. Ukraine: Ukrainian fighting tactics endanger civilians. *Amnesty International*. URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/08/ukraine-ukrainian-fighting-tactics-endanger-civilians/> (date of access: 05.04.2026).
179. Uwazi. *HURIDOCS*. URL: <https://huridocs.org/%20technology/uwazi/> (date of access: 21.12.2025).

180. Von Bertalanffy L. General system theory: Foundations, development, applications. New York : George Braziller, Inc., 2015. 295 p. URL: <https://www.georgebraziller.com/general-systems-theory> (date of access: 22.03.2025).
181. Waisbord S. Reinventing Professionalism: Journalism and News in Global Perspective. Polity Press, 2012. 280 p.
182. We use the power of science and forensic medicine to establish a fact-based record of human rights abuses. *PHR*. URL: <https://phr.org/our-work/how-we-work/we-document/> (date of access: 10.06.2025).
183. What is Bellingcat's justice and accountability unit. *Bellingcat*. URL: <https://www.bellingcat.com/what-is-bellingcats-ja-unit-december-2022/> (date of access: 15.12.2023).
184. Zelizer B. About to die: how news images move the public. Oxford: Oxford University Press, 2010. 432 p. URL: <https://www.scribd.com/document/391618600/Barbie-Zelizer-About-to-Die-How-News-Images-Move-the-Public-Oxford-University-Press-USA-2010-pdf> (date of access: 25.12.2022).
185. zJoyce D. Human rights and the mediatization of international law. *Leiden Journal of International Law*. 2010. Vol. 23, no. 3. P. 507–527. URL: <https://doi.org/10.1017/s0922156510000191> (date of access: 11.04.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

**СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату
опублікування до переліку наукових фахових видань України:**

1. Miroshnychenko S. Communication Strategies of NGOs in Reporting War Crimes in Ukraine. *Current Issues of Mass Communication*. 2025, 38. P. 31–42.

DOI: <https://doi.org/10.17721/CIMC.2025.38.31-42>

URL: <https://cimc.knu.ua/uk/article/view/3862>

2. Мірошніченко С. Використання цифрових технологій для документування воєнних злочинів: спільний підхід журналістики та правозахисту. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Філологія*. 2025, 2 (16). С. 50–57.

DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.2.7>

URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/philology/article/view/4937>

3. Мірошніченко С. Журналістський матеріал як інструмент адвокації воєнної відповідальності. *Образ*. 2026, 1 (50). С. 67–77.

DOI: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2026.1\(50\)-67-77](https://doi.org/10.21272/Obraz.2026.1(50)-67-77)

URL: <https://obraz.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/293>

4. Мірошніченко С. OSINT як поле конвергенції журналістики і правозахисту: досвід документування воєнних злочинів в Україні. *Наукові записки інституту журналістики*, 2026, 88(1), 89–101.

DOI: <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2026.88.7>

URL: <https://nz.knu.ua/en/article/view/9784>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Мірошніченко С. М. Інтерв'ю як спосіб документування воєнних злочинів: журналістський і правозахисний аспекти. *Медіареальність у часи*

інформаційних війн: збірник наукових матеріалів міжнародної науково-практичної конференції. Харків, 2024.

2. Miroshnychenko Stanislav. Human Rights Journalism in International Law: the Russo-Ukrainian War. *Anthology of Abstracts for the 3. International Scientific Conference for Students and Early-career researchers at the Ukrainian Free University. Munich, 2025.*

3. Мірошніченко С. М. Роль OSINT у документуванні воєнних злочинів: співпраця між медіа та громадськими організаціями. *«Четверта влада», чверть століття: медіа та інформація: збірник наукових матеріалів міжнародної науково-практичної конференції. Харків, 2025.*

4. Мірошніченко С. М. Нова роль журналістики в умовах міжнародного збройного конфлікту у контексті перехідного правосуддя. *Актуальні проблеми медіапростору: збірник доповідей VII міжнародної науково-практичної конференції. Київ – Вітербо, 2025.*

5. Мірошніченко С. М. Запит на швидку справедливість vs реальність доказування: роль медіа у формуванні суспільних очікувань щодо розслідування воєнних злочинів. *Медіаочікування та медіареальність у вимірах гібридної війни: збірник наукових матеріалів міжнародної науково-практичної конференції. Харків, 2026.*

Додаток Б

Комунікаційна стратегія МІПЛ 2025–2026 рр.

Комунікаційна стратегія МІПЛ 2025-2026 рр

MANTRA
PR agency

Підготували: Анастасія Безверха та Ольга Тимченко, Mantra PR

Зміст

- I. Бекграунд. Позиціонування. Унікальність
- II. Комунікаційний аудит: Точка “А” комунікації
- III. Точка “В”. Стратегічні цілі організації на 2025 рік.
- IV. Цільові аудиторії: потреби та дії
- V. Ключові повідомлення
- VI. Канали та формати комунікації
- VII. Соціальні мережі та digital-канали комунікації
- VIII. E-mail розсилки, дайджести
- IX. Як переформатувати наявні канали комунікації МППЛ
- X. Робота з медіа
- XI. Флагманські та креативні комунікаційні продукти (пропозиція)
- XII. Регулярні комунікаційні активності та їх частота, які ляжуть в основу комунікаційного плану
- XIII. Тональність комунікації (tone of voice)
- XIV. Комунікаційні індикатори та оцінка ефективності:
- XV Комунікаційна команда, функціонал та посадові
- XVI. Антикризова комунікація
- XVII. Висновки та рекомендації
- XVIII. Додатки

I. Бекграунд, позиціонування та унікальність

Медійна Ініціатива за Права Людини (МІПЛ) – це правозахисна організація, що документує воєнні злочини, системно моніторить ситуацію з військовополоненими та цивільними заручниками, а також займається адвокацією їх звільнення на національному та міжнародному рівнях. Поєднуючи аналітику, журналістські розслідування та медійну комунікацію, МІПЛ виступає надійним джерелом фактів і ключовим посередником між потерпілими від воєнних злочинів, державою, а також українськими та міжнародними судовими інституціями.

1.1 Позиціонування МІПЛ

Важливий посередник між постраждалими, державою та судовими інституціями

- Виконує функцію містка між військовополоненими та цивільними заручниками, їхніми родинами, а також державними структурами та судами.
- Сприяє інформаційній та юридичній підтримці потерпілих.
- Проводить системний довготривалий моніторинг судових справ.

Надійне джерело фактів та доказів для журналістів, правозахисників і юристів

- Використовується медіа як **перевірене джерело фактів**, а не як постачальник готового контенту.
- Має прямий доступ до потерпілих та створює базу даних.
- Фокус на глибокій аналітиці та документуванні злочинів.

Правозахисна організація, що працює через медіа інструменти

- Відрізняється від класичних медіа тим, що журналістські матеріали мають адвокаційний та правозахисний фокус.
- Робота спрямована не лише на інформування, а й на досягнення змін в суспільстві.

1.2 Унікальність МІПЛ

Одними з перших із 2016 року розпочали системний моніторинг та документування воєнних злочинів під час російсько-української війни. Станом на початок 2025 року провели вже понад 40 польових місій, зібрали свідчення 522 постраждалих та свідків.

Ми поєднуємо правозахисну та медійну діяльність. Наші журналістські розслідування завжди мають адвокаційний фокус і формують суспільний запит на зміни. Відрізняємось від класичних ЗМІ глибиною аналізу та прагненням до системних перетворень, використовуємо правозахисний підхід у своїй діяльності, чим відрізняємось від класичних медіа.

МІПЛ - важливий місток між потерпілими, державою та судами. Допомогаємо військовополоненим, цивільним заручникам і їхнім родинам, надаючи інформаційну й юридичну підтримку. Системно моніторимо судові справи й використовуємо результати для адвокації змін у якості доказів.

Пріоритет якості над кількістю. Усі дослідження, свідчення й аналітика ретельно перевіряються. Переважна більшість матеріалів базуються на ексклюзивних першоджерелах. Аналітичні матеріали мають високу якість, глибину та достовірність, чітко структуровані.

Робота «повного циклу» - від «польового» документування злочинів до міжнародної адвокації. МППЛ проводить моніторинг, аналіз і журналістські розслідування; паралельно веде національну й міжнародну адвокацію та широко комунікує результати через ЗМІ.

Маємо історії успіху

- заснування **інституту Військового Омбудсмана**, на основі спільної ініціативи МППЛ та інших правозахисних організацій.

- ОБСЄ підтримало заклик МППЛ по **створенню Московського механізму** щодо українських цивільних заручників у лютому 2024 року

Унікальна ніша, широкий спектр тем. Воєнні злочини, полонені й заручники, окуповані території, квазі-суди, моніторинг судових процесів в Україні. Лише ми настільки глибоко опікуємося цими напрямками з «польовим» збором даних. Ми володіємо локальним контекстом, високою експертизою, маємо доступ до постраждалих та розуміння їхніх потреб.

Системна робота з родинами полонених і зниклих. Підтримуємо їх у створенні ГО, надаємо правовий і медійний супровід. Допомогаємо об'єднатися й зробити голос потерпілих впливовим на державному та міжнародному рівні.

Наші продукти. МППЛ створив та проводить тренінги для журналістів про судові процеси та етичне висвітлення теми полонених. Наші аналітичні звіти, побудовані на реальних історіях постраждалих.

Потужна медійна складова та **міжнародні зв'язки.** Верифіковані дані, глибока експертиза, доступ до постраждалих і локального контексту. Тісно співпрацюємо з посольствами, донорами й правозахисними інституціями (ООН, ОБСЄ тощо).

Надійне джерело фактів. Визнані українськими та міжнародними медіа як перевірений постачальник інформації. Ми є одним із операторів бази iDос, у якій зібрана найбільша кількість верифікованих даних.

Міжнародне визнання та нагороди. Премія «Human Rights Tulip» від уряду Нідерландів (2022). Відзнаки від ОБСЄ «Defenders of Democracy» (2023) за документування злочинів та адвокаційну роботу. Активно представляємо інтереси України на міжнародних майданчиках, маємо довіру серед іноземних партнерів, посольств, донорських організацій.

Мультидисциплінарна команда. Документатори, журналісти, аналітики, юристи-міжнародники. Охоплюємо повний цикл — від збору свідчень до правової оцінки й підготовки пропозицій для судових реформ.

Покарання винних і зміцнення правової системи. МППЛ прагне не лише зафіксувати злочини, а й домогтися покарання винних, зміцнює правову систему України, залучаючи світову спільноту до розгляду злочинів Росії.

Наша статистика (лютий 2022 – жовтень 2024)

- 40+ польових місій для документування.

- 1 908 українські цивільні, незаконно утримувані Росією, та 166 місць утримання, викритих МППЛ.
- 1 068 судових засідань у справах воєнних злочинів відстежено та 23 аналітичні матеріали підготовлено.

Ключові повідомлення

Історія твориться в судах

Права людини завжди на часі, особливо під час війни

II. Комунікаційний аудит: Точка “А” комунікації

[Комунікаційний аудит МППЛ](#) виявив потужний експертний потенціал організації, її стали репутацію в медіа- та правозахисному середовищі та активну адвокаційну присутність як в Україні, так і на міжнародних майданчиках. МППЛ ефективно поєднує журналістику, аналітику й адвокацію, зберігаючи унікальне позиціонування між громадською організацією та аналітичним медіа. Водночас, така багатофункціональність ставить перед командою виклики ефективного планування, узгодженості комунікацій і адаптації до нових форматів.

Ключовим ресурсом МППЛ є **сильна команда** — мультифункціональна, гнучка й мотивована. Однак відсутність чіткого розподілу ролей, перевантаження окремих учасників і незакріплені процеси затвердження матеріалів призводять до аврального режиму роботи та ускладнюють планування. Комунікаційна діяльність часто виконується “з-під ножа”, без **системного контент-плану** або CRM-координації між відділами. Це обмежує можливості для стратегічної побудови іміджу, послідовного донесення меседжів і розвитку нових аудиторій.

Digital-присутність організації охоплює ключові платформи (Facebook, Instagram, X, LinkedIn, YouTube, сайт, email-розсилки), проте не всі канали використовуються відповідно до своїх потенціалів. Facebook є найактивнішим і найбільш охоплюючим каналом, однак потребує чіткішої рубрикації контенту та візуальної уніфікації. Instagram має сильну візуальну складову, але потребує більшої роботи з відеоформатами (Reels) та фіксації базових постів. X (Twitter) недостатньо інтегрований у міжнародні інформаційні тренди, LinkedIn ведеться рідко, а YouTube — хоч і має зростаючу аудиторію, — не має стабільної стратегії публікацій. Вебсайт потребує повного оновлення – як візуального, так і функціонального.

Комунікації з медіа — один із сильних боків МППЛ. Організація має розгалужену й активну медіабазу, з якою регулярно працює через прес-релізи, судові розсилки та персоналізовані звернення. Проте ефективність цієї бази залежить від її регулярного оновлення, сегментації за темами та каналами, а також від запровадження інструментів моніторингу (відкриття листів, реакції на пітчї тощо).

Важливою перевагою МППЛ є **довіра партнерів**: організацію поважають за глибину тематики, системність і репутацію команди. Проте у роботі з деякими аудиторіями, зокрема родинами військовополонених, військовими й широкою громадськістю, **бракує спеціалізованих продуктів** — простих, візуальних, покрокових гідів або коротких відеоформатів. У цих груп зростає запит на адаптований, доступний контент, а також персоналізовані формати комунікації.

Серед інших **викликів** — неузгодженість позиціонування (медіа чи ГО), відсутність системного бренд-стилю та брак ресурсів на просування. У довгостроковій перспективі це може стримувати зростання аудиторії, вплив і залучення нових союзників.

Таким чином, МППІ стоїть на порозі важливого етапу **трансформації** — від інтуїтивної, експертно орієнтованої комунікації до стратегічно керованої, мультимедійної системи. Вона має всі передумови для цього: експертизу, довіру, дані й команду. Наступні кроки полягатимуть у формалізації внутрішніх процесів, уточненні цільових аудиторій, посиленні цифрової присутності, розвитку адаптивних форматів та цілеспрямованій роботі з різними сегментами аудиторії.

2.2 SWOT-аналіз комунікації

STRENGTHS (сильні сторони)	WEAKNESSES (слабкі сторони)
<ul style="list-style-type: none"> ● Довіра до якості контенту та експертизи – мають багаторічний досвід моніторингу судових процесів у темах воєнного правосуддя, першими почали працювати в цій темі. Зараз є визнаними через високу якість аналітики. ● Впливова адвокаційна правозахисна діяльність – сильна міжнародна та національна адвокація у сфері прав людини. ● Експертність спікерів – кожен експерт має свою чітку спеціалізацію, що підсилює спільне позиціонування організації. Є кілька потужних відомих лідерів думок з високим рівнем довіри. ● Унікальне позиціонування – поєднання медійної та правозахисної діяльності, що робить організацію важливим містком між потерпілими, військовими, судовими інституціями та державою, а також визнаними у медійній сфері. ● Унікальна тематика - теми військовополонених та цивільних заручників, моніторингу судових процесів, квазі-судових органів на окупованих територіях. ● Теплі контакти з медіа, владою та міжнародними партнерами - організація має дуже велику базу контактів, можливість «під конкретні теми підходити в медіа, в тому числі іноземні» (цитата). Потужні особисті зв'язки та «впізнаваність членів команди» (цитата), що дозволяє залучати ключових стейкхолдерів. ● Сильна «польова» складова - глибина збору даних завдяки документаторам: «Ми збираємо свідчення звільнених військовополонених і родин — велика база і 	<ul style="list-style-type: none"> ● Обмеженість комунікаційних каналів – використовується переважно сайт та соціальні мережі, вузькоспеціалізовані розсилки, що може зменшувати охоплення аудиторії. ● Складна організаційна структура, нечіткий розподіл обов'язків у рамках організації, що призводить до перенавантаження на окремих членів команди та складність у плануванні якісної комунікаційної роботи. ● Складність аналітики та тем для широкої аудиторії – аналітичний контент може бути занадто складним і орієнтованим лише на активну частину суспільства, брак матеріалів та каналу комунікації для охоплення потреб родичів полонених та військових. ● Обмежена візуальна комунікація – відсутність розвинутого YouTube-каналу чи інших мультимедійних форматів. ● Невизначення цільових аудиторій та пріоритетів - одразу хочуть охопити широке суспільство, експертів, державні органи, міжнародних партнерів і водночас «родини військових, полонених, діючих військових» (цитата). ● Затвердження контенту та тривалі дедлайни - «якщо аналітики затягують, то потім комунікаційники мають мало часу» (цитата). Багатоступеневе редагування: «Матеріал пише журналіст, іде до Стаса чи керівництва, потім знову до експертів... і це затягується» (цитата). ● Відсутність системного підходу до просування - «Нема рекламного бюджету ніякого... кидаємо на карту, скільки

<p>підтримка родин» (цитата). Цінний контент, який є цікавим для журналістів: «Медіа хочуть героїв та їхні контакти» (цитата).</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Гнучкість і швидка реакція - незважаючи на хаотичність, команда оперативно реагує на запити та прагне швидко закривати нові завдання навіть за умов перевантаження. 	<p>можемо» (цитата). Мінімальний таргет, нерозуміння ролі LinkedIn і плану для міжнародної аудиторії: «В лінкедін раз на місяць може оновлюватися, не розумію, як він може допомогти» (цитата).</p>
OPPORTUNITIES (можливості)	THREATS (загрози)
<ul style="list-style-type: none"> ● Розширення аудиторії – створення матеріалів, адаптованих для ширшої аудиторії, зокрема родин полонених та військових. ● Покращення операційного рівня планування та координації у відділі комунікації – чіткий розподіл обов'язків всередині відділу та координації між відділами, використання уніфікованої CRM системи для розподілу завдань. ● Розширення каналів комунікації та виокремлення окремих форматів та продуктів для конкретних ЦА (наприклад, Ютуб, спеціальні розсилки, подкасти) для кращої взаємодії з різними групами аудиторії. ● Міжнародна адвокація – посилення видимості роботи на міжнародному адвокаційному рівні через додаткові формати комунікації (аналітичні брифінги, звіти для міжнародних інституцій, міжнародні кампанії). ● Формування єдиного бренду (позиціонування) - «Ми напів медіа, напів громадська організація. Трохи неясно, як це все назвати» (цитата). Потреба узгодити, де саме ГО працює як «розслідувальне медіа», а де — як «правозахисна адвокаційна структура». 	<ul style="list-style-type: none"> ● Конкуренція з іншими організаціями – Існування потужних правозахисних та медійних ініціатив, які також працюють у сфері прав людини та аналітики військових злочинів. ● Обмежена зацікавленість масової аудиторії – складні теми можуть бути недостатньо цікавими для широкої громадськості без додаткової адаптації. ● Проблеми з фінансуванням – зважаючи на актуальні проблеми у громадському секторі через припинення американського фінансування, організація може зіштовхнутися зі складнощами у реалізації своїх проєктів.

III. Точка “В”. Стратегічні цілі організації на 2025 рік

За результатами проведеної стратегічної сесії, команда МППЛ окреслила наступні стратегічні цілі на 2025 рік:

1. **Документування** (і збереження) **свідчень**, доказів та обставин міжнародних злочинів, скоєних в контексті збройної агресії проти України.
2. **Адвокація** створення інфраструктури захисту прав і свобод людини в секторі безпеки і оборони.

3. Підвищення обізнаності суспільства про порушення прав людини в контексті збройного конфлікту.

До кожної зі стратегічних цілей, визначені наступні завдання

Стратегічна ціль	Завдання	Комунікаційні Задачі
<p>1. Документування (і збереження) свідчень, доказів та обставин міжнародних злочинів, скоєних в контексті збройної агресії проти України</p>	<p>Наповнити базу глибинних інтерв'ю свідчень і доказів (цивільних та військовополонених) до 2026 року у кількості приблизно 250 свідчень на рік.</p> <p>Ціль - задокументувати свідчення які ляжуть в основу адвокаційної діяльності з метою притягнення винних до відповідальності за міжнародні злочини.</p>	<p>1. Збільшити обізнаність і поінформованість про набір "послуг" та канал зв'язку для постраждалих та їхніх родин - цивільних та військових, а також свідків воєнних злочинів.</p> <p>2. Посилити свою експертність серед українських правозахисних, реформаторських, військово-ветеранських НУО (та учасників Коаліції 5 ранку) шляхом кооперації, залучення, інформування).</p> <p>3. Підвищувати лояльність до себе і поінформованість про нас серед представників органів місцевого самоврядування та місцевих громад у пріоритетних регіонах документування та серед ВПО.</p>

<p>2. Адвокація створення інфраструктури захисту прав і свобод людини в секторі безпеки і оборони.</p>	<p>Створення платформи взаємодії ОГС (Неформальна Платформа) для координації та об'єднання зусиль у сфері захисту прав військовослужбовців - спільно з Офісом Військового Омбудсмана. Розслідування кейсів порушення прав військовослужбовців.</p> <p>Адвокаційна ціль - чіткі терміни служби для військовослужбовців</p> <p>Адвокаційні ціль - звільнення незаконно затриманих цивільних</p> <p>Адвокаційна ціль - пошук і забезпечення доступу до місць незаконного утримання цивільних (з метою визначення кількості та стан) і військовополонених. Звільнення окремих категорій військовополонених за Женевської конвенцією.</p> <p>Адвокаційна ціль - Міжнародне розслідування воєнних злочинів (через МКС, Спец Трибунал.</p> <p>-Запуск кримінального провадження по Україні по темі переслідуванню цивільних громадян та по Оленівці.</p> <p>-Подання в Міжнародні судові установи.</p> <p>Адвокаційна ціль - висвітлення фрагментарності розслідувань як проблеми та внесення змін в ККУ (прибрати обмеження в часі відповідальності за ЗПЛ, розслідування системно як злочин проти людяності). Вплив на ОГП з метою розслідування ЗПЛ в їх систематичності.</p> <p>Взаємодія з національними та міжнародними інституціями задля притягнення винних до відповідальності за міжнародні злочини.</p> <p>Забезпечення права на правду та сприяння усуненню системних недоліків правосуддя у справах, пов'язаних з війною.</p>	<p>1 Збільшення обізнаності про нашу експертизу та підтримки наших адвокаційних дій з боку міжнародних організацій (ОБСЄ, Норвезького Гельсінського Комітету, ТЧХ, ООН та інших), посольства та дипмісії, серед депутати Європарламенту, донорських організацій та інших міжнародних інституцій.</p> <p>2. Посилювати нашу експертність серед українських органів державної влади (ОП, ВР, МЮ, МЗС, МО, Омбудсмани, Безпекові органи).</p> <p>3. Посилювати нашу видимість та експертність серед представників МКС та інших органів міжнародного правосуддя.</p>
---	---	---

<p>3. Підвищення обізнаності суспільства про порушення прав людини в контексті збройного конфлікту.</p>	<p>Підвищення рівня обізнаності про МППЛ серед міжнародних партнерів та донорів</p> <p>Поглиблення співпраці з міжнародними медіа</p> <p>МППЛ потрапляє у рейтинги правозахисників</p> <p>Підвищення впізнаваності та розширення аудиторії за рахунок поширення інформації у окремих регіонах (робота з активною частиною населенням центральних та західних регіонів про проблеми окупованих та прифронтових регіонів).</p> <p>Створення каналу комунікації для постраждалих та свідків (у постраждалих регіонах) з метою розширення бази документування злочинів (call to action / кнопка на сайті МППЛ, щоб перенаправляти людей).</p> <p>Підвищення обізнаності та посилення позиціонування серед інших правозахисних НУО</p> <p>Посилення взаємодії з органами місцевого самоврядування, місцевими громадами, проведення польових місії у пріоритетних регіонах.</p>	<p>1. Збільшувати обізнаність та поглиблювати співпрацю (Запрошення на події закордоном, використання наших даних, матеріали зі згадками МППЛ, про проблему та наші рішення) серед міжнародних медіа.</p> <p>2. Збільшувати обізнаність та поглиблювати співпрацю (Запрошення на події, колаборації використання наших даних, матеріали зі згадками МППЛ, збільшити цитованість) серед українських національних та регіональних медіа.</p> <p>3. Збільшити обізнаність та активна співпраця з використання наших даних у дослідженнях серед міжнародних закордонних центрів та наукових установ (Yale University, Georgetown, Atlantic Council та інші).</p> <p>4. Збільшення обізнаності та підтримка наших публічних кампаній з боку лідерів думок (військові, омбудсмени інших країн, колишні військовополонені, члени родин).</p> <p>5. Збільшення обізнаності та підвищення лояльності серед активної меншості (активних громадян), також посилення свого експертного позиціонування серед цих груп.</p>
--	--	---

IV. Цільові аудиторії: потреби та дія

В результаті стратегічного планування було виділено наступні основні цільові аудиторії, з якими взаємодіє команда МППЛ. Детально робота з кожною розписана у Додатку [Комунікаційно-стратегічна матриця МППЛ](#)

- 1) Міжнародні та донорські організації,
- 2) Посольства та дипломатичні місії, депутати Європарламенту,
- 3) Ключові органи державної влади, безпекові та правозахисні державні інституції,
- 4) Міжнародні, національні та регіональні медіа,
- 5) Лідери думок (українські та міжнародні),
- 6) МКС та міжнародні структури правосуддя,
- 7) Правозахисні, реформаторські, військово-ветеранські НУО,
- 8) Активна меншість, свідомі громадяни з усіх регіонів України,
- 9) Постраждалі та їхні родини - цивільні та військові, свідки воєнних злочинів,
- 10) Органи місцевого самоврядування та громади.

Далі надаємо більш детальний опис цільових аудиторій, їхніх потреб та цільових дій та комунікаційних задач по кожній з ЦА:

Цільова аудиторія	Комунікаційна задача	Потреби цільової аудиторії	Цільова дія
<p>Постраждали та їхні родини - цивільні та військові, свідки воєнних злочинів</p>	<p>1.Збільшити обізнаність і поінформованість про набір "послуг" та канал зв'язку для постраждалих та їхніх родин - цивільних та військових, а також свідків воєнних злочинів.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) юридичний супровід, супровід судових справ, допомога у поданні звернень 2) психологічна підтримка та реабілітація, 3) потреба у комунікації між собою,у спільноті, потреба виговоритись, 4) потреба висвітлення та привернення уваги до проблеми, майданчик для адвокації. 5) потреба у цільовій інформації, 6) зміна законодавства і чіткі терміни служби 7) налагодження взаємодії з державними органами 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Активно комунікують з юристами та експертами МППЛ та правоохоронними органами 2) Готовність працювати з партнерами МППЛ 3) Роблять запит (усний) на інформацію 4) Надають нам коментарі, дають дозвіл на поширення інформації та фото 5) Беруть участь у наших кампаніях, стають спікерами, дають нам свідчення, готовність їздити і активно говорити про свій досвід щоб вплинути на ставлення до проблеми
<p>НУО -Учасники Коаліції 5 ранку, правозахисні, реформаторські, військово-ветеранські</p>	<p>Посилити свою експертність серед українських правозахисних, реформаторських, військово-ветеранських НУО</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) співпраця та координація (спільна підготовка запитів), 2) систематизація інформації, синхронізація роботи, взаємна підтримка ініціатив чи заяв, 3) спільні польові місії, 4) спільні заяви та адвокаційні кампанії, 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Поширюють наші заяви, матеріали, підтримують наші кампанії 2) Узгоджують заяви, надають свою експертизу, 3) Спільна адвокація та аналітика, спільні польові місії з документування, 4)спільний фандрейзинг, 5) Спільні кампанії, підтримка видимості, розміщення логотипів

<p>Органи місцевого самоврядування та територіальні громади</p>	<p>1. Підвищувати лояльність до себе і поінформованість по нас</p>	<p>1) потреба у фаховій експертизі, 2) верифікація інформація щодо утримуваних, 3) зустрічі з представниками громади з питань правозахисту, 4) висвітлення, співпраця \меморандуми з питань документування , 5) забезпечення комунікації громади з іншими державними органами щодо відбудови, потреба у залученні коштів через Реєстр Збитків, пошук ресурсів для розвитку та відбудови 6) спільна адвокація зі звільнення членів своєї громади</p>	<p>1) Надають списки полонених і контакти рідних, 2) Мають бажання давати інтерв'ю, співпрацювати, ділитися інформацією, 3) Приймають запрошення на заходи, стають нашими спікерами, 4) Поширюють інформацію про нас у своїй громаді, через власні мережі 5) Активізують контакти з міжнародними партнерами (інші міста та громади - які країни взяли які регіони для відновлення - додати туди тему цивільних затриманих)</p>
<p>Міжнародні організації - ОБСЄ, Норв гельс, ТЧХ, ООН та інші Донори</p>	<p>Збільшення обізнаності про нашу експертизу та підтримки наших адвокаційних дій</p>	<p>1) інформація про проблему та контекст, 2) верифіковані дані для моніторингових звітів, контакти потерпілих, 3) організація заходів на їх платформах, участь в ролі спікерів 4) зацікавлені у партнерстві між ГО</p>	<p>1) Підтримали наші адвокаційні активності, консолідація зусиль 2) Отримання доступу до місць утримання, моніторинг судів рф 3) Фінансова підтримка, 4) Ефективно використовують нашу інформацію у своїй діяльності 5) Спільний тиск на рф 6) Згадують та цитують нас публічно</p>

<p>Посольства та дипломатичні місії, депутати Європарламенту, донорські організації</p>	<p>Збільшення обізнаності про нашу експертизу та підтримки наших адвокаційних дій</p>	<p>1) потреба у достовірній інформації про ситуацію в Україні (оцінка, контекст, збір потреб громад суспільства, зокрема правозахисних спільнот)</p> <p>2) участь у опитуваннях для власних досліджень,</p> <p>3) запит про партнерства всередині громадського сектору (контакти інших ГО, співпраця між ГО)</p>	<p>1) Підтримка нашої адвокації, тиск на українську владу</p> <p>2) Фінансова підтримка,</p> <p>3) Запрошують нас на заходи і приходять на наші заходи, звертаються за експертизою та даними</p> <p>4) Спільна підготовка проектів резолюцій Європарламенту, підтримують наші міжнародні кампанії.</p> <p>5) стають амбасадорами наших кампаній</p>
<p>Ключові держоргани (ОП, ВР, МЮ, МЗС, МО, Омбудсмани, Безпекові)</p>	<p>Посилювати нашу експертність серед українських органів державної влади (ОП, ВР, МЮ, МЗС, МО, Омбудсмани, Безпекові органи).</p>	<p>1) інформація в різних форматах (кількість ідентифікованих утримуваних, верифікація даних, контакти родин, контекст),</p> <p>2) потреба у рішеннях, пропозиціях законопроектів, проаналізованих даних (катування, в'язні)</p> <p>3) участь у робочих групах, комісіях, подіях і форумах,</p> <p>4) людський ресурс</p>	<p>1) ефективно використовують нашу інформацію (в перемовних процесах)</p> <p>2) Імплементация наших проектів рішень та пропозицій у нормативні документи та зміну політик та практик</p> <p>3) Залучення нас до міжнародних заходів</p> <p>4) Просувають нас, посилаються публічно на нашу експертизу</p>
<p>МКС та міжнародні структури правосуддя</p>	<p>Посилювати нашу видимість та експертність серед представників МКС та інших органів міжнародного правосуддя.</p>	<p>1) потреба у верифікованій інформації</p> <p>2) дані про систему правосуддя,</p> <p>3) потреба у вдосконаленні (реформуванні) системи національного правосуддя (щоб прийти і мати базу)</p> <p>4) потреба у спрощенні та зменшенні обсягів роботи</p>	<p>1) Щоб приймали наші подання, використовували нашу доказову базу у своїй роботі,</p> <p>2) Щоб починали кримінальні провадження,</p> <p>3) Щоб посилались на МППЛ у своїх резолюціях та документах,</p> <p>4) Щоб запрошували нас як спікерів на свої заходи</p>

Міжнародні медіа	Збільшувати обізнаність та поглиблювати співпрацю (Запрошення на події за кордоном, використання наших даних, матеріали зі згадками МППЛ, про проблему та наші рішення) серед міжнародних медіа.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Цифри, дані, історії, доступ до свідків, 2) Пояснення локального контексту, експертні коментарі 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Щоб писали про наші теми зі згадкою про нас і наші меседжі, беруть наших англomовних спікерів. 2) Користуються англomовною розсилкою, 3) Беруть участь у наших закордонних подіях, 4) Слідкують за діяльністю на нашому сайті (*англ версія*) і радили іншим, 5) Спільні розслідування, кампанії
Національні та регіональні медіа	Збільшувати обізнаність та поглиблювати співпрацю (Запрошення на події, колаборації використання наших даних, матеріали зі згадками МППЛ, збільшити цитованість) серед українських національних та регіональних медіа.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Цифри, дані, історії та герої для матеріалів, 2) експертні коментарі, доступ до спікерів, 3) анонси наших подій, 4) нові навички (навчання) 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Пишуть про нас і згадують МППЛ у медіа, 2) Беруть участь у подіях, 3) Слідкують за діяльністю: лайки постів, користуються нашою розсилкою, слідкують за нашими матеріалами і звертаються за розширеними коментарями.
Аналітичні центри (Yale University, Georgetown, Atlantic Council,	Збільшити обізнаність та активна співпраця з використання наших даних у дослідженнях серед міжнародних закордонних центрів та наукових установ (Yale University, Georgetown, Atlantic Council та інші).	<ol style="list-style-type: none"> 1) потреба у даних і експертних оцінках, 2) пояснення локального контексту 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Користуються нашими даними та експертними коментарями у своїх дослідженнях, 2) Підтримка адвокаційних активностей, 3) Спільні дослідження, матеріали на їх платформах

Лідери думок (військові, омбудсмени інших країн, колишні військовополонені, члени родин)	Збільшення обізнаності та підтримка наших публічних кампаній з боку лідерів думок (військові, омбудсмени інших країн, колишні військовополонені, члени родин).	1) потребують контенту, 2) хочуть підтримувати свою репутацію, просувати проблеми які болять їм та мають суспільний резонанс, 3) хочуть висловитись на актуальні теми, підвищити лояльність аудиторії до себе	1) Поширюють наші меседжі, згадують МППЛ 2) Долучаються до наших кампаній, 3) Діляться своєю аудиторією
Активна меншість	Збільшення обізнаності та підвищення лояльності серед активної меншості (активних громадян), також посилення свого експертного позиціонування серед цих груп.	1) потреба в інформації (обізнаності у проблемах, контекст, у інструментах роботи з групами які постраждали) 2) потреба в дорожній карті для створення ГО, ініціативних груп 3) запити у посиленні інституційної спроможності та проектної діяльності,	1) Користуються наданою інформацією МППЛ та ресурсами 2) Контактують з експертами МППЛ маючи конкретний запит 3) Підтримують наші кампанії, поширюють наші матеріали, піднімають дискусії, долучаються до наших подій

V. Ключові Повідомлення

Виходячи з комунікаційних задач, потреб цільових аудиторій, а також очікуваної цільової дії, пропонуємо наступні ключові повідомлення для кожної ЦА. Ключові повідомлення мають бути адаптовані під конкретні канали та комунікаційні продукти.

Важливо враховувати при побудові ключового повідомлення, що ми завжди будемо його на перетині ПОТРЕБИ аудиторії та ЦІЛЬОВОЇ ДІЇ, обов'язково додаючи заклик до дії (СТА), який аргументований фактами із переліку унікальностей МППЛ.

Пропозиція основних ключових повідомлень:

- Історія твориться в судах
- Свобода починається з імен. Ми повертаємо імена.
- Мовчання — це інструмент злочину.
- Ми зберігаємо докази не для архівів – для вироків.
- Ми поруч, навіть якщо нас розділяє полон, мовчання чи відстань.

Цільова аудиторія	Ключові повідомлення
<p>Постраждали та їхні родини - цивільні та військові</p>	<p>Ваша історія має значення — ми працюємо, щоб її почули і врахували.</p> <p>Наші юристи та спеціалісти підтримають вас у пошуках правди та справедливості.</p> <p>Ми допоможемо зафіксувати воєнні злочини, щоб винні не уникли покарання.</p> <p>Спільно ми можемо домогтися змін у системі правосуддя для всіх постраждалих.</p>
<p>НУО -Учасники Коаліції 5 ранку, правозахисні, гуманітарні</p>	<p>Поширюйте перевірену інформацію — вона рятує життя і формує громадську думку.</p> <p>Об'єднуємо досвід для посилення системної адвокації та впливу на рішення.</p> <p>Долучайтесь до спільних кампаній — разом ми створюємо рух за справедливість.</p> <p>Ми відкриті до партнерства для формування сильної правозахисної екосистеми.</p>
<p>ОМС</p>	<p>Передавайте інформацію про полонених — це критично для їхнього визволення.</p> <p>Ми діємо швидко і конфіденційно, спираючись на ваші локальні знання.</p> <p>Разом ми можемо забезпечити гласність та підтримку постраждалим родинам.</p> <p>Ваші дії на місцях — ключ до верифікації фактів і допомоги.</p>
<p>Міжнародні організації - ОБСЄ, Норвельс, ТЧХ тощо</p>	<p>Ми забезпечуємо польову доказову базу для зміцнення міжнародної реакції.</p> <p>Наші звіти містять документовані кейси — використовуйте їх у своїй аналітиці.</p> <p>Підтримуючи нас, ви підтримуєте прямий доступ до голосів постраждалих.</p> <p>Наші дані — ресурс для міжнародної адвокації та реагування на кризи.</p>

<p>Міжнародні посольства, дипмісії, депутати Європарламенту</p>	<p>Ваша підтримка допоможе просунути санкції та політичний тиск на агресора.</p> <p>Ми надаємо верифіковану інформацію для дипломатичних рішень та звітів.</p> <p>Підтримка наших адвокаційних ініціатив — внесок у відновлення правосуддя.</p> <p>Реформа в Україні потребує міжнародної солідарності — станьте її частиною.</p>
<p>Ключові держоргани (ОП, ВР, МЮ, МЗС, МО, Омбудсман)</p>	<p>Ваші рішення впливають на життя людей — ми допоможемо зробити їх обґрунтованими.</p> <p>Надаємо достовірну інформацію, щоб підтримати ваші ініціативи з реформування системи.</p> <p>Ви можете бути рушієм змін — ми забезпечимо аргументи та дані.</p> <p>Ми працюємо поруч із громадами — передаємо сигнали, яких держава не чує.</p>
<p>МКС та міжнародні структури правосуддя</p>	<p>Наша доказова база — ресурс для міжнародного правосуддя та подальших розслідувань.</p> <p>Ми забезпечуємо системне документування — від місця події до правової оцінки.</p> <p>Співпраця з нами — це можливість працювати з перевіреними локальними кейсами.</p> <p>Доступ до першоджерел — те, що може змінити хід міжнародного судочинства.</p>
<p>Міжнародні медіа</p>	<p>Ми — джерело правдивої інформації з місць, де відбуваються порушення прав людини.</p> <p>Надаємо коментарі, факти, аналітику — щоб ваша журналістика була точною й глибокою.</p> <p>Ми працюємо з постраждалими — допоможемо знайти реальні людські історії.</p> <p>Ваша публікація — це не просто матеріал, це захист прав і тиск на винних.</p>

<p>Національні та регіональні медіа</p>	<p>Ми допомагаємо висвітлювати теми, які змінюють країну — діліться перевіреним.</p> <p>Правозахист — не складно. Ми пояснюємо, показуємо, даємо героїв для історій.</p> <p>Долучайтесь до кампаній, які формують громадську думку.</p> <p>Інтерв'ю з нашими експертами — це не лише факт, а й пояснення та контекст.</p>
<p>Аналітичні центри (Yale University, Georgetown тощо)</p>	<p>Наші дані — аналітична основа для досліджень про злочини, справедливість і права.</p> <p>Ми співпрацюємо з дослідниками, які шукають факти, а не заголовки.</p> <p>Запрошуємо використовувати нашу базу кейсів для глибокого аналізу.</p> <p>Ваші звіти змінюють політики — ми надаємо польову достовірність.</p>
<p>Лідери думок (військові, омбудсмени інших країн, громадські інфлюенсери)</p>	<p>Ваш голос впливає на довіру — ми дамо вам підтвержені факти та кейси.</p> <p>Поширюйте знання про воєнні злочини — це підвищує рівень розуміння в суспільстві.</p> <p>Ми готові до співпраці — підберемо меседжі та інформацію для вашої аудиторії.</p> <p>Ви — міст між правозахистом і людьми. Допоможіть змінити уявлення про справедливість.</p>
<p>Активна меншість</p>	<p>Ви — ті, хто діє. Ми допоможемо вам аргументами, інструментами та знаннями.</p> <p>Долучайтесь до наших ініціатив — від листів до адвокаційних кампаній.</p> <p>Розкажіть про нас у своїх колах — саме так змінюється суспільство.</p> <p>Будьте носієм правди у своїй громаді — ми вас підтримаємо.</p>

VI. Канали та формати комунікації для кожної цільової аудиторії

Під час стратегічної сесії було напрацьовано [Комунікаційно-стратегічну матрицю](#) і запропоновано наступні канали та формати комунікації для кожної цільової аудиторії.

Цільова аудиторія	Канали комунікації (основний канал виділено жирним)	Комунікаційні продукти, формати, активності
Постраждали та їхні родини - цивільні та військові, свідки воєнних злочинів	1) Соцмережі: FB, Insta, YouTube 2) Сайт 3) Через регіональні медіа 4) Через ОМС та їх канали 5) Партнери з коаліції та їх канали 6) Регіональні локальні спільноти у соцмережах 7) Особисті зустрічі 8) Польові місії 9) Тематичні заходи	1) Дописи у соцмережах (картки, експлейнери, Reels, відео). Ведемо їх із соцмереж в 1 канал - на сайт: В соцмережах автоматична відповідь - заповніть форму на сайті 4) Конференції, пресконференції, неформальні заходи для груп 5) Статті, розслідування, кнопка на сайті 6) Оголошення від ОМС, роздаткові матеріали: Листівка - хто ми і чим можемо допомогти і чому важливо свідчити 7) Коментарі регіональним медіа, колаборації 10) Поради правоохоронним органам (ОГП, державним інстанціям)
НУО -Учасники Коаліції 5 ранку, правозохисні, реформаторські, військово-ветеранські організації	1) Тематичні заходи та проектна діяльність 2) Мейл, особисті звернення, спільні чати 3) Розсилка (щопятниці) 4) Тренінги 5) Парасолькові організації та об'єднання та їх канали 6) Соцмережі Фб, Insta	1) Форуми, конференції, прес-конференції 2) Спільні заяви, заходи, спільні репорти Спільні кампанії 3) Розсилка українська
ОМС	1) Особисті контакти та польові місії 2) Через держінституції вищого рівня та через партнерів 3) Регіональні медіа	1) Поліграфія: Листівка - хто ми і чим можемо допомогти і чому важливо свідчити 3) Публікації та коментарі регіональним медіа
Міжнародні організації - ОБСЄ, Норв гельс, ТЧХ, ООН та інші Донори	1) Вихід через представництва України (МЗС, посольства) 2) Особисті зустрічі, контакти, листування 3) Офіційні запити, подання 4) Участь у публічних заходах, робочих групах 5) Розсилки інформаційні 6) Міжнародні медіа	1) Адвокаційні запити, рекомендації, наші кампанії. Follow up після подій 2) Обговорення ідей - чи можливо з їх боку це зробити? 3) Подання. Запит на надання майданчика для проведення заходу. Запит на фінансову підтримку 4) Наша аналітика, виступ експертів 5) Апдейти, новини організації для розсилки 6) Медіа-пітчі для міжнародних медіа Подарунки та привітання
Міжнародні посольства, дипмісії, депутати Європарламенту, донори		1) Адвокаційні запити 2) Запити на тиск на РФ 3) Координація роботи 4) Запрошення на події 5) “Дипломатичні сніданки” на базі посольств - розробити продукт! наприклад щомісячний хайлайтс про український контекст і СТА -

Ключові держоргани (ОП, ВР, МЮ, МЗС, МО, Омбудсмани, Безпекові)	1) Особисті зустрічі, контакти, листування 2) Офіційні запити 3) Участь у заходах публічних, робочих групах 4) Розсилки інформаційні 5) Медіа нац 6) Заходити через міжнародні організації для адвокатури	1) Запит на підтримку активності та реалізації ідей 2) Надання інформації на запит - тези, аналітики, дані Передача контактів свідків 3) Експертиза, виступ на заходах 4) Адвокаційні матеріали і заходи в медіа
МКС та міжнародні структури правосуддя	1) Спец.форми на сайті МКС 2) Особисті контакти 3) Спільні заходи, нетворкінг	1) Подання 2) Свідчення 3) Аналітики, Звіти, Дослідження
Міжнародні медіа	1) Особисті контакти 2) соцмережі (X, LinkedIn) 3) Сайт 4) Дайджести 5) Прицільні розсилки 6) укр чи іноземні представники, дипломатичні 7) Фіксери	1) Медіа-пітчі (цифри, історії, аналітика) 2) Новини, колонки, коментарі, анонси 3) Звіти, аналітика, 5) Розслідування готові, готові колонки, Інфографіка, Прес-конференції, прес-сніданки, круглі столи
Національні та регіональні медіа	1) Особисті контакти 2) Прицільні розсилки, ел пошта 3) Дайджести (через Mail.chimp) 4) Соцмережі FB, Insta 5) Сайт	1) Медіа-пітчі(пропозиція тем, спікерів, історій) 2) Коментарі, анонси, пресрелізи 3) Новини, колонки, звіти, аналітика 4) Інфографіка 5) Готові розслідування Прес-конференції, прес-сніданки, круглі столи
Аналітичні центри (Yale University, Georgetown, Atlantic Council,	1) Листи, особисті контакти 2) Нетворкінг на спільних заходи	Наша аналітика як джерело інформації, дані
Лідери думок (військові, омбудсмани інших країн, колишні військовополонені, члени родин)	1) Особисті контакти 2) Соцмережі FB	1) Приватні повідомлення 2) Спільні кампанії Підготувати гайд на 1 аркуш Пресконференції Коментарі - дати свій
Активна меншість	1) Соцмережі: FB, Insta, YouTube 2) Медіа національні 3) Тематичні спільноти в соцмережах 4) Сайт	1) Дописи в соцмережах (картки, експлейнери, відео, Reels, оголошення) 2) Коментарі, колонки, колаби 4) Статті, розслідування, оголошення Акції та мітинги якщо буде потреба Інформаційні кампанії

VII. Як переформатувати наявні канали комунікації МППЛ

Аудиторії, до яких основними каналами є “Особисті контакти, робочі зустрічі” і т.д це сфера повноважень для адвокатури менеджерів та координаторів проєктів. Комунікаційна команда має зосередитися на тих цільових аудиторіях, до яких має вихід через публічні комунікаційні канали. Таким чином, якщо відобразити, на які основні цільові аудиторії мають працювати канали комунікації МППЛ то можна їх виокремити наступним чином.

Канал комунікації	Цільові аудиторії
Веб сайт (українська та англійська версії сайту)	Активна меншість, ГО та партнери Міжнародні партнери та донори, Міжнародні медіа, Національні та регіональні медіа, Постраждали та їхні родини - цивільні та військові, свідки воєнних злочинів (спец розділ для цієї ЦА)
Розсилка інформаційна (українською)	Національні та регіональні медіа ГО та партнери, лідери думок Держоргани
Розсилка інформаційна (англійською)	Міжнародні партнери та донори, Міжнародні медіа,
Розсилка судова	Партнерські НУО (правозахисні, реформаторські, військово-ветеранські), Національні та регіональні медіа,
Facebook	Активна меншість, Лідери думок (військові, омбудсмени інших країн, колишні військовополонені, члени родин), Партнерські НУО (правозахисні, реформаторські, військово-ветеранські), Національні та регіональні медіа, Постраждали та їхні родини - цивільні та військові, свідки воєнних злочинів. Українська мова, з переведенням трафіку на веб-сайт МПЛ
Instagram	Активна меншість, Лідери думок (військові, омбудсмени інших країн, колишні військовополонені, члени родин), Партнерські НУО (правозахисні, реформаторські, військово-ветеранські), Національні та регіональні медіа, Постраждали та їхні родини - цивільні та військові, свідки воєнних злочинів. Українська мова, перепакована інформація з Facebook, візуалізована та дещо спрощена, з переведенням трафіку на веб-сайт МПЛ
X	Міжнародні партнери та донори, Міжнародні медіа Коротша версія контенту, англійською мовою
LinkedIn	Міжнародні партнери та донори, Міжнародні медіа Більш детальна версія контенту, англійською мовою
Youtube	Активна меншість, Лідери думок (військові, омбудсмени інших країн, колишні військовополонені, члени родин), Партнерські НУО (правозахисні, реформаторські, військово-ветеранські),

	<p>Національні та регіональні медіа, Постраждали та їхні родини – цивільні та військові, свідки воєнних злочинів.</p> <p>Основне завдання Youtube – вийти на ширшу аудиторію активної меншості, зацікавити її та залучити до більш детального вивчення та підтримки тем, які просуває МПЛ, підвищення лояльності до організації та її адженди. Для цього потрібно застосовувати більш креативні підходи, запрошувати цікавих гостей та формулювати теми цікаво та зрозуміло для неекспертної аудиторії.</p> <p>Також рекомендується брати участь у подкастах та в ефірах інших експертних та соціально-політичних YouTube каналів та блогерів.</p>
тематичні публічні заходи та прес-конференції	<p>Публічні заходи, як в Україні так і в рамках закордонної адвокаційної роботи – для медіа (національних та міжнародних) так і експертні круглі столи, презентації досліджень та адвокаційні брифінги по конкретній проблемі.</p> <p>Рекомендується розробити якусь регулярну подію (раз чи двічі на рік) чи формат (Індекс, дослідження, премія та ін) який буде асоціюватись з МПЛ та профільними темами.</p>
Спільні чати - онлайн спільноти	<p>Для поточної адвокаційної роботи, оперативного обміну інформацією та координації дій:</p> <p>НУО -Учасники Коаліції 5 ранку, правозохисні, реформаторські, військово-ветеранські організації.</p> <p>Для інформування та залучення по регулярного спілкування, створення онлайн ком'юніті:</p> <p>Постраждали та їхні родини - цивільні та військові, свідки воєнних злочинів</p>

VIII. Соціальні мережі та digital-канали комунікації

Digital-комунікація — одна з основних площин присутності МПЛ. Організація вже має розвинену мережу онлайн-каналів (Facebook, Instagram, X/Twitter, LinkedIn, YouTube, сайт, email-розсилки), які використовуються для просування аналітичного контенту, розслідувань, адвокаційних кампаній, документальних свідчень та історій потерпілих. Пріоритетом на найближчі роки є перехід від хаотичного розміщення контенту до системної роботи з платформами: через диференціацію цільових аудиторій, візуальну єдність та чітке планування.

8.1 Вебсайт

Сайт МПЛ є ключовою платформою для розміщення аналітики, розслідувань і адвокаційної інформації. Його роль — не лише інформувати, а й допомагати різним аудиторіям діяти: знаходити потрібну інформацію, долучатися до ініціатив, поширювати дані, звертатися по допомогу або співпрацю.

Водночас, згідно з результатами комунікаційного аудиту, поточний сайт має низку обмежень:

- застарілий візуально та технічно, обмежено адаптивний;
- головна сторінка не містить чіткого позиціонування (користувач не розуміє, куди потрапив);
- мультимовність реалізована лише частково;

- відсутні “точки входу” для різних ЦА;
- досі є посилання на неактивні інструменти (наприклад, Telegram).

Зважаючи, що сайт буде оновлюватися, важливо врахувати рекомендації, актуальні для визначених цільових аудиторій, а саме: Активна меншість, ГО та партнери; Міжнародні партнери та донори, Міжнародні медіа, Національні та регіональні медіа, Постраждалі та їхні родини - цивільні та військові, свідки воєнних злочинів.

У новій стратегії сайт має стати:

- основною **точкою входу** в бренд МППЛ, де відображено місію, підходи, команду та результати;
- **порталом аналітики й розслідувань**, де легко знайти будь-який релевантний матеріал;
- **довідковим ресурсом** для цільових аудиторій із гідами, інструкціями, шаблонами, контактами;
- **платформою адвокації**, де можна підписати петицію, долучитись до ініціативи, підтримати проект.

Пріоритетні цільові аудиторії сайту та рекомендації

1. Активна меншість, ГО та партнери

Потреби: оперативна аналітика та практичні кейси, можливість поширення надійних досліджень та кейсів, залучення до адвокаційних ініціатив, зрозумілий канал для звернення / пропозиції

Рекомендації:

- У розділі “Адвокація” створити фільтр за темами/типом партнера (локальна ініціатива, медіа, міжнародна інституція) для полегшення орієнтації
- Візуально підсвітити успішні приклади партнерств або впливу, можливо, через розділ “Наші кейси”
- Форма/СТА “Запросити експерта МППЛ” або “Залишити пропозицію співпраці” — коротка, неформальна

2. Міжнародні партнери та донори

Потреби: розуміння масштабу і глибини діяльності організації; доступ до стратегічної візії, впливу та звітності; легкий доступ до англomовних матеріалів, які можна цитувати або поширювати; простий канал для запиту додаткової інформації чи пропозиції партнерства.

Рекомендації:

- Повноцінна англomовна версія сайту з дзеркальною структурою
- Сторінка “Impact & Strategy” (EN) з короткою презентацією місії, напрями діяльності, ключові досягнення, мапа партнерств, річні звіти (PDF)
- Форма “Request additional info” або “Contact our external relations team” — англomовна, коротка, лаконічна
- SEO-оптимізація англomовних сторінок за ключовими темами: Ukraine war crimes, accountability, POWs Ukraine, international humanitarian law violations
- Кнопка “Subscribe for international updates” — розсилка для дипломатів, донорів, міжнародних організацій
- (За наявності ресурсу) Розділ “Policy recommendations” або “For UN/EU briefings” — короткі позиційні документи на основі наших розслідувань

3. Постраждали та їхні родини — цивільні, військові, свідки

Потреби: Чітке пояснення, як звернутись і навіщо; простий, зрозумілий текст, без правничої термінології; відчуття, що їхнє звернення не загубиться і не зашкодить; варіанти — написати, подзвонити, залишити анонімне свідчення; інформація, яку можна прочитати самостійно або показати родині

Рекомендації:

- 1) На головній сторінці зробити спеціальну кнопку/розділ для цієї ЦА: **Залишити свідчення**. В цьому розділі передбачити:
 - **Покрокові інструкції** простою мовою у стилі: “Коли звертатися”, “Що ми робимо після вашого звернення”, “Що ми не робимо”. Варіанти звернення: форма, email, телефон, Signal / Telegram
 - **FAQ / Часті питання** (у простій мові): “Що робити, якщо мій родич у полоні?” “Що робити, якщо я став(ла) свідком?” “Що буде з моїми даними?” “Чи можу я отримати допомогу, якщо вже подавав заяву до іншої організації?”
 - **Сторітелінг довіри:** 1–2 приклади (анонімні або узагальнені), коли звернення допомогло щось змінити, відкрити справу, почати діалог.

4. Міжнародні медіа

Потреби: достовірні свідчення, факти, первинна документація, доступ до героїв кейсів, матеріали, які можна вставити в контекст (цитати, графіки, PDF)

Рекомендації:

- Англomовна сторінка “Pressroom”: контакт пресофіцера, список англomовних релізів, форма запити на коментар, пояснення як запросити експерта, узгодити інтерв’ю або отримати доступ до свідка/аналітика, гайд “Як працює МППЛ” у форматі короткого briefing paper
- Сторінка “Testimonies & Investigations” у форматі англomовної добірки ключових матеріалів із сортуванням за темами
- Підписка на англomовний дайджест (через сайт): аналітика, звіти, новини
- Медіа-кіт з логотипом, інфодовідкою про організацію на 1 сторінку (для контексту статей).

4. Національні та регіональні медіа

Потреби: оперативна інформація, прості формулювання, готові до публікації матеріали, коментарі експертів у форматі “тут і зараз”, візуальні матеріали (інфографіка, фото)

Рекомендації:

- Сторінка “Для медіа” з пресрелізами, короткими версіями досліджень, візуальними картками, контакт особи для запитів (із зазначенням способу швидкого зв’язку – Signal/Telegram/мейл), медіа-кіт (logo, інфодовідка про організацію)
- Інтеграція новинного RSS та Telegram-бота для швидкого доступу
- Короткий “медіа гайд” — як коректно писати про військовополонених, етика зображення свідків, що можна/не можна цитувати без згоди (для регіональних редакцій).

Загальні рекомендації:

- **Оновлення візуального стилю:** Потрібно створити сучасний та впізнаваний візуальний стиль сайту, який буде гармонізувати з брендом організації. Стиль має враховувати міжнародну цільову аудиторію.

- **Чітке позиціонування на головній сторінці:** З головної сторінки унікальному користувачу складно зрозуміти, де він опинився та чим займається організація. Рекомендуємо додати банер або речення, яке пояснює діяльність організації, щоб унікальний користувач міг одразу зрозуміти релевантність інформації.
- **Спростити та оптимізувати меню:** Спершу ми знайомимось (першою має бути сторінка “Про нас”), а потім даємо цінність (наша діяльність). Важливо додати кнопку та розділ для свідків та їх родин “Залишити свідчення” або “Свідчити про злочин”. Також, якщо фандрейзингова стратегія це передбачатиме, варто додати кнопку “Підтримати нас”. Додати розділи для міжнародних партнерів а також для журналістів.
- **Підвищення глибини перегляду через додаткові блоки:** “Вас може зацікавити” чи “На цю ж тему” допоможе користувачам більше часу проводити на сайті, послідовно вивчаючи всі розділи, пов’язані з їхнім інтересом.
- **Тестування і технічна оптимізація:** Регулярно перевіряти роботу сайту на різних пристроях і браузерах, щоб вчасно виявити помилки відображення зображень, відео чи затримки завантаження.
- Підключити та використовувати Google Analytics 4, зробити SEO по ключових темах (war crimes Ukraine, POW Ukraine, MIHR etc.)

Пропозиція ключових слів та запитів для SEO-оптимізації (Використовуйте **ключові слова у заголовках**, описах сторінок (meta description), ALT-тегах для зображень, підписах до відео, текстах посилань).

Україномовні	Англomовні
<ul style="list-style-type: none"> ● воєнні злочини в Україні ● злочини росії проти цивільного населення ● військовополонені Україна ● порушення прав людини війна ● як повідомити про воєнний злочин ● свідки воєнних злочинів ● аналітика про злочини росії ● історії полонених ● правова допомога постраждалим ● зниклі безвісти війна ● документування злочинів війни ● адвокація щодо воєнних злочинів ● громадські організації прав людини Україна ● підтримка родин військових ● свідчення потерпілих війна Україна ● як допомогти родині військовополоненого ● правозахисна організація МППЛ ● де знайти аналітику про війну ● розслідування воєнних злочинів 2022-2025 ● підтримка свідків воєнних злочинів 	<ul style="list-style-type: none"> ● War crimes in Ukraine ● Russian war crimes 2022 / 2023 / 2024 ● Ukraine war crimes against civilians ● Ukraine POWs (prisoners of war) ● Abductions of civilians in Ukraine ● Accountability for war crimes ● documenting human rights violations Ukraine ● international humanitarian law Ukraine ● justice for Ukraine ● Ukrainian human rights investigations ● human rights defenders in Ukraine ● evidence of war crimes Ukraine ● conflict-related sexual violence Ukraine ● open-source investigations Ukraine ● how to report a war crime in Ukraine ● testimonies of Ukrainian civilians ● how to support war crimes documentation in Ukraine ● legal aid for victims of Russian aggression ● Ukraine NGOs war crimes research ● analysis of Russia’s war crimes in Ukraine ● expert on Ukraine war law violations ● MIHR Ukraine human rights organization

8.2 Facebook

Facebook — одна з ключових платформ МППЛ для комунікації з українською аудиторією. Це майданчик для залучення активної меншості, родин постраждалих, партнерських НУО, національних

і регіональних медіа, а також лідерів думок. Тут організація транслює свою експертизу, ділиться кейсами, комунікує адвокаційні кампанії та відповідає на запити аудиторії.

Цілі на 2025 рік:

- Збільшити охоплення сторінки Facebook на 30%,
- Збільшити переходи на сайт,
- Підвищити цитованість та впізнаваність бренду серед партнерських НУО та медіа.

Рекомендації щодо ведення

1) Контент:

- **Позиціонування:** Використовувати закріплені пости з поясненням місії, діяльності та досягнень МППЛ, щоб нові підписники одразу розуміли основний меседж і сферу діяльності.
- Не публікувати все із сайту — обирати тільки ключові матеріали й адаптувати для формату FB
- **Використовувати інформаційні приводи кілька разів: новина → цитата → інфографіка → відео → коротка карусель**
- **Обов'язково додавати заклики до дії (СТА)** у кожному пості (наприклад, “Поширте”, “Зареєструйтесь тут”, “Коментуйте, яка ваша думка”, “Долучайтесь до події” та інші релевантні) у дописах, де це доречно, щоб посилити залученість.
- Публікувати 1 пост на день (максимум 2) або не більше 5–7 на тиждень, зосереджуючись на найважливіших подіях, дослідженнях чи результатах.
- Уникати перевантаження текстом: робити короткі лаконічні пости з “гачком” і посиланням на докладнішу інформацію (сайт).
- Створювати Evergreen-контент: зрозумілі і лаконічні просвітницькі інструкції, орієнтовані на свідків та родини, а також дописи про ключові перемоги організації, історії успіху, цікаві факти, які можна ставити на постійний таргет на невеликому бюджеті для покращення органічного охоплення.

2) Візуальний стиль:

- Запровадити базові шаблони (історія, цитата, аналітика, кампанія)
- Дотримуватись одного кольорового акценту, впізнаваного шрифту і логіки розміщення логотипу
- Не перевантажувати графіку — важливіше чітко подати зміст
- Використовувати інфографіки, короткі відео, картки з ключовими фактами.

3) Реклама і просування:

- Тестувати короткі формати для залучення: цитати, інтерактиви, графіки
- Просувати не пости про звіти, а про історії й “Що робити якщо...” — вони мають більший потенціал охоплення
- Робити окремі "мікрокампанії" на аудиторії: родини, ветеранські ГО, журналісти (тематичні дотики)

4) Робота з аудиторіями:

- Проводити регулярні опитування (наприклад, щокварталу) для вивчення потреб, питань, які цікавлять підписників.
- Використовувати Google-форму на таргет, щоб збирати ідеї щодо контенту, який би читачі хотіли бачити на сторінці. Це допоможе краще розуміти їхні очікування та вдосконалювати контент.

- Крос-постинг і крос-тегінг з партнерами (наприклад, іншими НУО, міжнародними організаціями, медіа), щоб збільшити аудиторію.
- Спільні онлайн-події й колаборації, де партнери роблять репости або згадують МППЛ.

Пропозиції рубрик, з урахуванням потреб основних ЦА та позиціонування МППЛ

Рубрика	Формат	Частота	Ціль
1. Історія / Свідчення	Фото + цитата / відео	1 раз / тиждень	Людяність, довіра
2. Аналітика просто	Карусель / пост-дайджест	1 раз / тиждень	Пояснити складне, експертиза
3. Позиція МППЛ	Заява / коментар	за потреби	Видимість, вплив
4. “Часті питання від родин”	Пояснювальний пост + СТА	1–2 рази / міс	Допомога постраждалим
5. За лаштунками МППЛ	Backstage / подяка	1 раз / 2 тижні	Прозорість, бренд
6. Кампанії та події	Афіша + СТА	за потреби	Залучення
7. “Розпаковка” кейсів	Серія постів / відео	1 раз / тиждень	Продовжити життя матеріалу
8. “Важливі слова”	Цитата + пояснення	2 рази / місяць	Формування погляду

8.3 Instagram

Instagram — це візуальна платформа МППЛ для залучення емоційно орієнтованої та цифрово активної аудиторії: активної меншості, родин постраждалих, лідерів думок, українських НУО, журналістів. Саме тут організація має можливість доносити складну тематику через короткий візуально-чуттєвий формат: історії, візуальні цитати, відео. Цей канал також слугує мостом до сайту МППЛ через лінки та посилання.

Цілі на 2025 рік:

- Збільшити кількість підписників до **2000**
- Збільшити охоплення на **30%**

- Посилити впізнаваність МППЛ серед партнерських НУО, медіа та свідків
- Забезпечити **перехід трафіку** з Instagram на сайт

Рекомендації щодо ведення

1) Контент:

- **Позиціонування:** Використовувати закріплений пост (перший у стрічці) з чітким поясненням місії, напрямків роботи та лінком на сайт. Сформулювати опис сторінки в стилі: “Розслідуємо воєнні злочини. Допмагаємо свідкам. Адвокуємо справедливості. Долучайтесь.”
- Використовувати перепакований контент з Facebook, але не механічно: кожна публікація має мати адаптований під IG формат — короткий текст + візуальна карусель / сторіс / Reels.
- Залучати через візуальну емоцію, а не лише рацію: більше облич, очей, рук, жестів, деталей — в кадрі.
- Публікувати 3–4 рази на тиждень, дотримуючись рубрикатора. Пріоритет — історії, пояснення, цитати.
- Створювати Reels:
 - 15–30 секунд із субтитрами: “Що робити, якщо мій родич зник?”, “Кейс у 3 реченнях”, “Слово, яке важливо розуміти сьогодні”.
 - 1–2 на місяць — достатньо для органіки.
- Заклики до дії (СТА): “Зберегти”, “Поширити”, “Перейти за посиланням у профілі”, “Подивитись сайт”, “Залишити коментар”.

2) Візуальний стиль:

- Використовувати узгоджені шаблони (для цитат, аналітики, кейсів)
- Один ключовий кольоровий акцент, читабельні шрифти, впізнаваний бренд
- Візуальна сітка: чергування “особистого” (фото людей) з “інформативним” (інфографіка/карусель)
- Використання сторітелінгу через візуальний нарратив: обличчя → факт → підтримка

3) Реклама і просування:

- Оптимізувати Linktree: залишити лише 3–4 ключові пункти — сайт, кампанія, звернення, найновіший кейс
- Просувати пости через Reels або каруселі з емоційною першим слайдом
- Запустити мінімальні “мікро-кампанії” (наприклад, 30 грн/день) на Reels із “Що робити якщо...”
- Колаборації: тегати партнерів, лідерів думок, родини — для перехресного охоплення

4) Робота з аудиторією:

- Використовувати сторіс-опитування (наприклад: “Я свідок / Мій родич у полоні / Хочу знати більше”)
- Відповідати на коментарі та дякувати за поширення
- Додати акцентовані highlights: – “Як звернутись” “Про нас” “Кейси” “Події” “FAQ”

8.4 LinkedIn

LinkedIn — це ключова платформа МППЛ для комунікації з міжнародними партнерами, донорами, експертами у сфері прав людини, представниками міжнародних медіа, дипломатами та аналітиками.

Це простір для демонстрації стратегічного бачення, професійної експертизи та формування інституційної довіри. Саме тут ми “граємо на довгу” — формуємо сприйняття МППЛ як системного, серйозного, впливового гравця на міжнародному полі.

Цілі на 2025 рік:

- Збільшити кількість підписників сторінки LinkedIn
- Підвищити залучення та взаємодії (репости, збереження, переходи)
- Підвищити цитованість і репрезентацію МППЛ у колах донорських, експертних і медійних структур
- Забезпечити переходи на англomовну версію сайту

Рекомендації щодо ведення

1) Контент:

- Публікувати 2–3 рази на тиждень: менше, але стратегічно — під аналітичні звіти, заяви, запуски, адвокаційні дії, міжнародні дати, згадки в медіа.
- Тексти:
 - Формулювати як executive summaries: 2–3 абзаци, чіткий вступ, посилання, цитата.
 - Завершувати прямим закликком до дії: “Download the report”, “Read the full story”, “Watch the testimony”.
 - Уникати вступів із зайвим бекграундом — перші 2 рядки мають “зацепити”.
- Типи контенту:
 - Посилання на аналітику, кейси, звіти (з .pdf)
 - Коментарі до міжнародних подій (з позицією МППЛ)
 - Фото з подій / зустрічей (але тільки ті, що щось значать: підписання меморандуму, виступ тощо)
 - Цитати партнерів / донорів про МППЛ — візуально оформлені
 - Reposts міжнародних ЗМІ з коментарем
 - “What we do” series — пояснення основних напрямків роботи
- Використовувати CTA (call to action): “Explore the data” “Get involved” “Download report” “Share this statement” “Join our mailing list”

2) Візуальний стиль:

- Перейти від випадкових фото до структурованих графік і карток
- Створити базовий візуальний набір шаблонів:
 - Quote Card
 - Report Summary
 - Event Photo Frame
 - Testimony Highlight
- Не обов’язково інтенсивна графіка — LinkedIn краще реагує на стриману візуальність із текстовими акцентами

3) Розсилки та підписка (LinkedIn Newsletter):

- Запустити двомовну (EN/UA) розсилку раз на місяць (через вбудований механізм LinkedIn)
- Теми: короткий дайджест кейсів, аналітики, адвокаційних активностей
- Назва: MIHR Monthly: War Crimes, Justice & Advocacy
- Заклик до підписки: “Stay informed. Stay connected.”

4) Просування та залучення:

- Використовувати хештеги:
#UkraineWarCrimes #HumanRightsUkraine #Accountability #POWs #JusticeMatters
- Залучати міжнародних партнерів через крос-тегінг і спільні публікації
- Репостити релевантні матеріали із EU institutions, UN, OHCHR, Amnesty, Human Rights Watch з позицією МППЛ
- Використовувати аналітику платформи для оптимізації часу публікацій та тем

8.5 X

X — це платформа коротких меседжів для швидкої реакції, цитованості та емоційної взаємодії з міжнародною аудиторією: партнерами, донорами, журналістами, дослідниками. Це також ключовий канал для розповсюдження англомовної інформації про порушення прав людини та війсьні злочини — через персоналізовані історії, влучні цитати, аналітичні вкиди та позиційні заяви. Для нього можна використовувати контент, який готується для LinkedIn але з більш лаконічною та емоційною “перепаківкою”.

Ціль на 2025 рік:

- Збільшити охоплення в X на 30%
- Підвищити цитованість і видимість серед іноземних медіа та експертів
- Посилити впізнаваність МППЛ як джерела аналітики і свідчень
- Збільшити кількість репостів та переходів на сайт/LinkedIn

Рекомендації щодо ведення

1) Контент:

- Тон: коротко, сильно, по суті. Англомовна подача — без евфемізмів, але з точністю.
Перші 1–2 рядки = гачок або цитата.
- Частота публікацій:
 - 1–2 твіти на день (максимум 10–12 на тиждень)
 - Репости ключових партнерів, МЗС, медіа — + 3–5/тиждень
 - Створити мікро-серії постів за темами: кейси, коментарі, дати, #DidYouKnow
- Формати:
 - Короткі твіти (до 250 символів)
 - Threads (серія з 2–4 твітів) — аналітика, пояснення кейсу
 - Візуал: інфографіка / цитата / фото
 - Лінки на сайт або LinkedIn + короткий вступ
- Контент для перепаківки з LinkedIn:
 - Заяви
 - Аналітичні дайджести
 - “MHR cited in...”
 - Пости типу: “New report. 3 things you should know ”
- СТА (заклики до дії): “Share this” “Tag someone who needs to read this” “Find out more ” “Support our advocacy” “Watch the full story”

2) Візуальний стиль:

- Мінімалістичні цитатні картки, що візуально підкреслюють гачок твітів
- Шаблони для:
 - Цитат свідків
 - Витягів з аналітики

- Закликів до дії
- Фото з подій (у квадраті або горизонталі)
- Текст на візуалі має бути коротким, англомовним, читабельним навіть на мобільному

3) Інтеграція з темами, тредами і трендами:

- Активно використовувати хештеги для індексації в стрічці: #UkraineWarCrimes #Accountability #JusticeMatters #POWsUkraine #HumanRightsUkraine #VoicesOfWar
- Тегати релевантних партнерів, організації, журналістів, інституції
 - @amnesty, @hrw, @UNHumanRights, @eu_eas, @ICRC
 - @nytimesworld, @BBCWorld, @guardian, @politico
- Приєднуватись до інформаційних приводів:
 - Міжнародні дні (наприклад, Int. Day of the Disappeared)
 - Новини про обміни, заяви посадовців
 - Геополітичні події (напр. Рада ООН, слухання в Гаазі)

8.6 YouTube

YouTube — це ключовий відеоканал МППЛ для виходу за межі “бульбашки експертів” та залучення ширшої української аудиторії, зокрема активної меншості, родин постраждалих, лідерів думок і партнерських НУО. Платформа дозволяє глибше розповісти історії, роз’яснювати складне через просте, давати “людське обличчя” темі воєнних злочинів та формувати лояльність до бренду.

Ціль на 2025 рік:

- ☑ Збільшити аудиторію каналу до 20 тисяч підписників
 - Сформувані регулярну сітку контенту (стрічка + Shorts)
 - Побудувати довіру через інтерв’ю, пояснювальний контент і участь у зовнішніх форматах
 - Залучити нових глядачів до підтримки, підписки та відвідування сайту МППЛ

Рекомендації щодо ведення

1) Контент:

- **Позиціонування:** YouTube — це майданчик для глибшого залучення, де складне пояснюється просто, а правозахист стає особистою історією. Тут ми говоримо не тільки про злочини — ми говоримо про людей, про правду, про те, що кожен може зробити.
- **Формати:**
 - ✓ Shorts (15–60 сек) — гачок, емоція, факт, заклик
 - ✓ Відео до 7–10 хв — пояснення кейсу, інтерв’ю, розслідування
 - ✓ Інтерв’ю з експертами / родинами / партнерами
 - ✓ Анімації або слайдшоу з озвучкою — формат, який вже працює і варто масштабувати
 - ✓ Live / запис подій, у яких МППЛ виступає
 - ✓ Спецвипуски до подій (міжнародні дати, обміни тощо)
- **СТА у кожному відео:** “Підпишіться на канал”, “Посилання на повний кейс — під відео”, “Поширте це відео, якщо вважаєте важливим”, “Підтримайте роботу МППЛ — подробиці в описі”.

3) Візуальна і технічна оптимізація:

- Оновити дизайн обкладинок:
 - Сучасні шрифти, один візуальний стиль, контрастні кольори
 - Чіткий текст до 3 слів: «Полон: особиста історія», «Що таке воєнний злочин?»
- Упорядкувати плейлисти за рубриками
- Залучати субтитри та тайм-коди, особливо для довших відео
- Працювати з ключовими словами у назві / описі / тегах (наприклад: військовополонені, пояснення воєнних злочинів, жертви війни росії, міжнародне право Україна)

4) Shorts:

- Продовжувати розвивати цей формат як інструмент первинного охоплення
- Ідеї для Shorts:
 - Цитата свідка
 - Один факт з кейсу
 - Пояснення терміну за 20 сек
 - “Що означає бути у полоні?”
- Використовувати як тизери до повних відео: “Хочете дізнатись більше? Посилання в описі”.

5) Ком’юніті та взаємодія:

- Почати регулярно вести Community-розділ: – Публікувати анонси відео
 - Ставити прості запитання / опитування
 - Писати короткі “інсайти” про кейси, які готуються
- Відповідати на коментарі, закріплювати важливі реакції

6) Зовнішні колаборації:

- Шукати можливості брати участь у подкастах, інтерв’ю, ефірах блогерів, які працюють на перетині війни, прав людини, суспільної аналітики (наприклад: Ukraïner, Є питання, 24 Канал, Прямий, соціально-освітні ютубери)
- Створити окремий плейлист: "МППЛ в ефірах"

7) Монетизація і просування:

- Активувати монетизацію й реінвестувати прибуток у рекламу відео
- Рекламувати:
 - Shorts з найкращим показником переглядів
 - Інтерв’ю або найсильніші кейси
- Бюджет: навіть 20–50 \$/місяць дає ріст підписників, якщо оптимізовано під ключові слова.

Пропозиції рубрик

Рубрика	Формат	Ціль
1. Свідчення	Коротке відео / інтерв’ю	Людяність, довіра, емоційне залучення
2. Як це працює	Пояснювальне відео	Просвіта, інформування
3. Кейс за хвилину	Shorts + лінк	Залучення, гачок
4. “Що робити якщо...”	Інструкція / відеопорада	Допомога постраждалим
5. Зустрічі / Події	Запис події або фрагмент	Публічність, прозорість
6. Голос партнерів	Коментар, спільне відео	Побудова коаліційності

IX. E-mail розсилки, дайджести

E-mail розсилки — це **ключовий інструмент прямої комунікації** з основними аудиторіями МППЛ, який дозволяє не лише підтримувати поінформованість і залучення, а й формувати довіру, видимість і мобілізовану підтримку. Це стабільний канал поза алгоритмами соцмереж, який дозволяє доносити ключові повідомлення напряму, з аналітичним контекстом та чіткими закликами до дії.

Формати розсилок

Крім “Судової розсилки”, яка вже багато років є унікальним комунікаційним інструментом МППЛ, організація впроваджує ще дві регулярні розсилки - англійською та українською мовами. Кожна з яких орієнтована на свою аудиторію, має окрему стилістику, логіку та функцію.

9.1 MHR International Brief (англійською мовою)

Цільова аудиторія: Міжнародні партнери, Міжнародні донори, Дипломати, Журналісти міжнародних медіа

Періодичність: 1 раз на місяць

Мета:

- Показати вплив та стратегічну візію МППЛ
- Просувати ключові розслідування, звіти, адвокаційні дії
- Тримати МППЛ у фокусі міжнародного поля

Формат:

- Ключова подія / звіт місяця
- Одна історія або свідчення
- Цитати / факти для цитування
- Мапа партнерств або коротке "impact in numbers"
- СТА: Read full report, Share with media, Join campaign

Можлива назва: MHR International Brief: Justice. Testimonies. Impact.

9.2 Партнерська розсилка (українською мовою)

Цільова аудиторія: Партнерські НУО (правозахисні, реформаторські, військово-ветеранські), Журналісти національних і регіональних медіа, Профільні слідчі, адвокати, аналітики

Періодичність: 1 раз на місяць

Мета:

- Поширення інформації про нові дослідження, історії, публікації
- Інформування про події, запрошення, кампанії
- Стимулювання поширення контенту в інформаційне поле

Формат:

- Ключовий матеріал місяця (відео / кейс / розслідування)
- Новини та події
- Пряма мова: цитата з інтерв'ю або коментар МППЛ

- СТА: Поділитись, прийти, підтримати

Можлива назва: МПЛ: Поза мовчанням, МПЛ: Файл №, МПЛ: Оперативка, МПЛ: Код свідчення, МПЛ: Хроніка доказу

9.3 Загальні технічні та стилістичні рекомендації

- Сервіси для розсилки: SendPulse, MailerLite, Mailchimp (залежно від аудиторій та мов)
- Кожен лист = один сильний меседж + 3–5 коротких блоків
- СТА у кожному випуску: підтримати, звернутися, підписатись, поширити
- Блок з підпискою на сайті: окремо для UA / EN (і бажано — з темами)
- Додавання розсилок у Linktree, Instagram highlights, сайт
- Публікація архіву розсилок (особливо EN Brief) — як прозорість і додатковий канал для медіа

Збір бази підписників

Можна збирати базу підписників через підписні форми на сайті, реєстрації на події, долучення вже існуючих контактів, цільовий таргетинг у соцмережах, а також партнерські обміни контактами в рамках спільних ініціатив.

Разом ці три розсилки формують багаторівневу систему постійного інформування та мобілізації: від міжнародного поля до фахової спільноти в Україні. Вони дають змогу підтримувати ритм адвокаційних зусиль, ділитись доказовими матеріалами й вибудовувати глибший рівень довіри до діяльності МПЛ.

Х. Робота з медіа

Медіа — ключовий партнер МПЛ у досягненні стратегічних цілей: від підвищення обізнаності суспільства про порушення прав людини до адвокаційної присутності на міжнародному рівні. Робота з українськими та міжнародними ЗМІ забезпечує видимість кейсів, посилює довіру до документованих фактів, формує публічний тиск і сприяє мобілізації громадськості.

У 2024 році матеріали МПЛ згадувались у понад 1500 публікаціях, що свідчить про сталу медіа-присутність. Проте подальше зростання ефективності можливе за рахунок цілеспрямованого пітчінгу, аналітики відкриттів/переглядів, посилення персоналізації комунікацій та оновлення баз даних журналістів.

Стратегічні завдання

1. **Збільшення видимості теми воєнних злочинів**
Через цільові публікації в ЗМІ, присутність у подкастах, коментарі до актуальних тем.
2. **Підвищення обізнаності про МПЛ серед міжнародних медіа та донорів**
Пітчінг з фокусом на проблематику, яку ми закриваємо: полон, тортури, зниклі безвісти.
3. **Поглиблення співпраці з національними медіа**
Ціль — підвищення цитованості, впізнаваності, експертного позиціонування.

4. Регіональна присутність

Розширення медіаактивності у центральних і західних регіонах із фокусом на теми окупованих/прифронтових територій.

5. Посилення зв'язку з постраждалими через медіа

Використання матеріалів для залучення нових свідків, постраждалих, родин.

6. Медіа як канал до співпраці з громадами та ОМС

Репортажі про польові поїздки, відкриття офісів, роботу з громадами — для побудови довіри на місцях.

Форми та інструменти комунікації

- **Пресрелізи та анонси:** двома мовами, залежно від інфоприводу або події. Розсилаються на основі сегментованої бази контактів.
- **Судова розсилка:** регулярна й цільова для журналістів, які працюють у судах. Потребує оновлення та моніторингу ефективності.
- **Персоналізовані медіа-пітчі:** для ключових журналістів — із доступом до кейсів, героїв, фото, даних.
- **Прес-сніданки та брифінги:** для побудови глибших відносин, передусім з регіональними та міжнародними журналістами.
- **Медіа-набори (media kits):** готові пакети з логотипами, позиційною довідкою, фактами та контактами експертів.
- **Спеціальні розділи на сайті для українських (Ukr) та міжнародних журналістів (EN).**

10.1 Міжнародні медіа

ЦА: Журналісти міжнародних видань, фіксери, редактори зовнішньополітичних відділів, аналітики, дипломати.

Комунікаційна мета: Збільшити обізнаність про діяльність МППЛ, забезпечити згадку у публікаціях, залучити до спільних розслідувань і закордонних подій.

Канали: Особисті контакти, соцмережі (X, LinkedIn), англomовна версія сайту, англomовний дайджест, прицільні розсилки, дипломатичні канали, фіксери.

Формати	Активності	Теми	Частота
<ul style="list-style-type: none"> • Медіа-пітчі з цифрами, історіями, аналітикою 	<ul style="list-style-type: none"> • Запрошення на події за кордоном 	<ul style="list-style-type: none"> • Зниклі безвісти, 	1–2 прицільні пітчі/міс, 1 дайджест/міс,

<ul style="list-style-type: none"> ● Готові колонки й розслідування ● Звіти, аналітика, інфографіка англійською ● Коментарі англомовних експертів ● Прес-конференції, брифінги, круглі столи 	<ul style="list-style-type: none"> ● Регулярний таргетований пітчінг ● Надання матеріалів до спільних проєктів (наприклад, OCCRP, NYT, DW) 	<p>військовополонені, обміни</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Реакція на дії МКС, Європарламенту, ООН ● Міжнародне правосуддя та локальні свідчення 	до 3–4 персональних контактів/квартал
--	--	---	---------------------------------------

Наприклад:

☑ МППЛ має ексклюзивні дані про конкретну групу полонених або тортури в певному місці — і пропонує це як **фактологічну базу для спільного журналістського проєкту**.

☑ МППЛ провела документування по певному кейсу — і **передає дані чи доступ до свідків** журналістам, які працюють над міжнародною історією про злочини РФ.

☑ МППЛ підготувала розслідування — і замість публікувати його лише на своєму сайті, **пітчить його як колонку або основу сюжету** у впливові міжнародні медіа.

10.2 Національні медіа

ЦА: Всеукраїнські новинні агентства, аналітичні онлайн-видання, телевізійні новини, тематичні подкасти.

Комунікаційна мета: Підвищити рівень цитованості МППЛ, закріпити експертне позиціонування, забезпечити сталість присутності у новинному полі.

Канали: Email-розсилки, Facebook, сайт, особисті контакти, партнерські події.

Формати	Активності	Теми	Частота
<ul style="list-style-type: none"> ● Пресрелізи, колонки, анонси ● Коментарі та роз'яснення ● Готові інфографіки та картки ● Готові розслідування або витримки з них 	<ul style="list-style-type: none"> ● Налагодження та оновлення теплого пулу редакторів і журналістів ● Вебінари / онлайн-брифінги (на тему делікатного висвітлення теми) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Судова практика у справах полонених ● Законодавчі ініціативи в сфері прав людини ● Успішні кейси: як звернення допомогло родині 	1 дайджест/міс, 1–2 пресрелізи/міс, 1 персональний пітч/тиждень

	полонених і т.д) ● Реакції на законотворчі ініціативи		
--	---	--	--

Наприклад:

📌 МПЛЛ отримала свідчення родини військовополоненого, якого повернули з важкими наслідками катувань. Це може стати сюжетною основою для репортажу з родиною, із коментарями медиків, правозахисників, експертів з міжнародного гуманітарного права.

📌 МПЛЛ виявила нову тенденцію у вироках по статті “державна зрада” — непропорційність покарань для цивільних. Ці дані можна запропонувати для журналістського розслідування з поясненням ризиків зловживань і аналітикою правозахисників.

📌 У рамках польової місії МПЛЛ зафіксувала у регіоні нові випадки зникнення людей у «сірій зоні». Це може бути подане як сюжет про проблему — з локальними героями, цифрами, картою, інфографікою.

📌 МПЛЛ має дані про те, як діти військовополонених залишаються без підтримки і системно випадають з поля уваги держави. Ідея для спецрепортажу або мультимедійного проєкту — із залученням психологів, освітян, рідних.

📌 МПЛЛ має неоприлюднені документи з реєстрів, що підтверджують місця утримання полонених. Це можна перетворити на аналітичний сюжет із залученням журналістських карт, схем, інтерв'ю з експертами.

📌 За даними МПЛЛ, у судах зростає кількість справ щодо осіб, які вийшли з окупації й зазнають переслідувань. Це — пітч для тематичного розслідування: про правовий вакуум і дискримінацію.

📌 МПЛЛ провела аналітику медіа-висвітлення теми полону — і виявила системні помилки та мову ворожнечі. Тему можна подати як матеріал про роль медіа в делікатних темах — із прикладами, порадами, етичними кейсами.

10.3 Регіональні медіа

ЦА: Місцеві онлайн-видання, журналісти у регіонах, де МПЛЛ веде документування, органи місцевого самоврядування (ОМС), а також постраждали та їхні родини — цивільні, військові, свідки воєнних злочинів.

Комунікаційна мета: Поширення локальних кейсів, залучення нових свідків, побудова довіри до МПЛЛ у громадах, посилення взаємодії з ОМС як каналами комунікації та партнерами у поширенні інформації.

Канали: Судова розсилка, email, Facebook, сайт, регіональні події, спільні виїзди.

Формати	Активності	Темі	Частота
---------	------------	------	---------

<ul style="list-style-type: none"> ● Анонси судів і подій у регіоні ● Історії родин і постраждалих ● Короткі відео / картки з поясненнями ● Коментарі місцевим журналістам 	<ul style="list-style-type: none"> ● Медіа-дні у співпраці з місцевими ГО ● Підтримка у створенні спільних матеріалів ● Запрошення на виїзди МППЛ у регіони 	<ul style="list-style-type: none"> ● Локальні кейси полонених, зниклих, катувань ● Судові справи у місцевих судах ● Як громада реагує на свідчення / МППЛ допомогла родині / почався діалог з владою ● Роль місцевої влади у підтримці постраждалих / допомога свідкам 	<p>1 дайджест/ міс, 1 персональний пітч / міс на регіон</p>
--	--	--	---

Наприклад:

☒ **МППЛ отримала звернення від родини зниклого військового з вашої області, яка не могла знайти юридичної підтримки.** Можна запропонувати журналістам розповісти цю історію — з коментарем від експерта МППЛ про алгоритм дій для таких випадків.

☒ **У суді в конкретному місті слухається справа про воєнний злочин — МППЛ веде моніторинг.** Пітч на сюжет або статтю з коментарями аналітика про важливість документування і присутності журналістів у таких процесах.

☒ **Після візиту польової місії МППЛ зібрано серію свідчень у громадах поблизу деокупованих територій.** Пропозиція зробити репортаж або розмову з юристом/документатором МППЛ про важливість свідчень.

☒ **МППЛ підготувала набір інформаційних карток і рекомендацій для громад — як підтримати родини полонених.** Пропозиція до медіа розповісти про ініціативу + додати особисту історію місцевої родини.

☒ **МППЛ збрала дані, що саме в цій області найменше людей звертаються за підтримкою, бо не знають як.** Привід написати матеріал з поясненнями, цитатами, прямими СТА — як звернутись, чим допоможуть.

☒ **Жінки у прифронтових громадах розповідають, що бояться свідчити.** Пітч на розмовний текст: «Чому ми мовчимо?», з анонімними історіями та експертною думкою.

☒ **Після спільної кампанії з місцевим медіа до МППЛ звернулися кілька родин.** Привід для follow-up: коротка публікація або відео про реальний вплив — як медіа допомагає справі правосуддя.

10.4 Пріоритети роботи з медіа на 2025–2026 роки

1. Систематизація та сегментація медіабази

- Провести ревізію наявної бази (понад 200 контактів): видалити неактуальні, позначити «теплі» контакти.
- Розробити категорії й теги: міжнародні / національні / регіональні, тип (ТБ, онлайн, аналітичні), фокус (суди, полонені, розслідування).

- Виділити окремі сегменти для персоналізованого пітчінгу (контакти, які можуть отримувати ексклюзиви чи аналітику).
- Вести окремий реєстр постійних партнерств і фіксерів (міжнародні журналісти, які вже працювали з МППЛ).

2. Впровадження системи аналітики й моніторингу

- Налаштувати базовий email-моніторинг: перегляди листів, відкриття, переходи.
- Запровадити систему обліку конверсій: який пітч призвів до публікації, який журналіст використав матеріал.
- Регулярно збирати зворотний зв'язок від медіа: що було корисно, що надто складно, які формати бажані та теми - цікаві.

3. Розбудова системи регулярного пітчінгу

- Сформувати графік подачі пітчів на місяць: окремо по кожному типу ЗМІ.
- Пітчити не лише виходи МППЛ, а й контекстні інфоприводи (рішення судів, заяви міжнародних структур, зміни законодавства та наш коментар щодо цього).
- Готувати препаковані теми з цифрами, кейсами, візуалізацією.
- Активно використовувати формат спеціального медіа-документу (не просто реліз, а короткий briefing paper, картки тощо).

4. Публічні спікери і комунікація від першої особи

- Сформувати пул україномовних та англomовних спікерів (експерт(к)и, аналітики, координатори).
- Провести з ними підготовку: медіа-навіги, FAQ, погоджені меседжі.
- Зафіксувати тематики, в яких кожен спікер коментує — для пришвидшення реакції на запити.

5. Публікація готових матеріалів та медіа-супровід на сайті

- Оновити структуру сайту: створити розділ “Для медіа” (пресрелізи, цитати, контакт пресофіцера).
- Вивантажувати готові короткі версії звітів, картки, цитати з експертами.
- Створити базу фактів і кейсів для медіа (структурована за темами).
- Додати функціонал «підписатись на розсилку» для національних і міжнародних ЗМІ.

Усі ці напрями мають реалізовуватись у синергії з іншими каналами комунікації (email-розсилки, соцмережі, сайт), а також бути підтримані технічно (інструменти аналітики, CRM для медіа-контактів, шаблони).

XI. Флагманські комунікаційні продукти (пропозиції)

11.1 Кампанія: «Ми не на відстані» (або “Це не чужа історія”)

Ключова ідея: Люди в тилу не мають втрачати зв'язок із болем і викликами прифронтових громад. Це не «інша Україна» — це ми. Через медіа, історії та візуальні свідчення МППЛ показує невидимі лінії фронту: психологічні, соціальні, правові.

Стратегічна задача: Підвищення впізнаваності МППЛ та розширення аудиторії за рахунок поширення інформації у центральних та західних регіонах — з акцентом на теми, які стосуються окупованих і прифронтових територій.

Ціль: залучити активну меншість, громади, лідерів думок у «безпечних» регіонах до підтримки, розуміння та розголосу тем, які стосуються жертв війни та боротьби за справедливість.

ЦА: Мешканці центральних і західних областей, Локальні медіа в цих регіонах, Молодь, освітяни, місцеві активісти, ветерани

Канали:

- Регіональні ЗМІ (Івано-Франківськ, Тернопіль, Черкаси, Вінниця, Львів, Хмельницький)
- Соцмережі локальних ініціатив і спільнот
- Сторінки ОМС (як партнери поширення)
- Онлайн-кампанія (FB, Instagram, YouTube shorts)
- Сайт МППЛ (окремий розділ з історіями)
- Місцеві блогери, лідери думок, інфлюенсери

Формати:

- Серія публікацій у регіональних медіа: «Голос родини полоненого», «Свідчення з окупації», «Мій брат — безвісти»
- Reels/shorts: 30–60 секунд з цитатами героїв + меседж «Це не чужа історія»
- Інфографіки для Facebook та Telegram-каналів громад
- Спільні розслідування з локальними журналістами: за підтримки даних МППЛ
- Онлайн-заходи у партнерстві з місцевими ГО та ОМС: покази відео, зустрічі з документаторами, модульні лекції

Варіанти слоганів:

- Коли свідчиш — зменшуєш відстань до справедливості
- Чути — це дія
- Ми — разом, навіть якщо не поруч
- Свідчення з'єднують сильніше, ніж дороги
- Це не чужа історія

Заклики до дії (СТА):

- **Поширити історію → підтримати правду**
- Запросити МППЛ до вашої громади
- Долучитись до кампанії: ресурси на сайті
- Надіслати свідчення, якщо знаєш — не мовчи

Тривалість: 2 місяці (з чітким календарем публікацій і партнерських заходів)

Очікуваний результат:

- нові свідки та звернення через сайт з регіонів
- медіа-покриття у 10+ регіональних виданнях
- посилення запиту на правду серед аудиторій, не дотичних до фронту
- впізнаваність МППЛ у західних областях

11.2 Подкаст "Точка документування"

Формат: 20-хвилинні епізоди з документаторами, свідками, правозахисниками

Ціль: Освітній і сторітелінговий продукт, що відкриває глибину "невидимої" роботи. Просування YouTube каналу МППЛ

ЦА: активна меншість, журналісти, громадські діячі, міжнародні експерти

Канал: YouTube каналу МППЛ, аудіоплатформи для подкастів

Перевага: Відеоформат добре працює на емоційний вплив і дозволяє будувати довіру до методу.

11.3 Серія відео "5 хвилин для справедливості"

Формат: Короткі відео (5 хв), пояснення складного простими словами (типу "War Crime Explained")

Тематика: Суди, статус полонених, фрагментарність розслідувань, катування, насильницькі зникнення

ЦА: активна меншість, медіа, юристи, студенти

Канал: YouTube каналу МППЛ, використання в Reels та Shorts

СТА: Переглянь, пошир, дізнайся більше — з посиланням на сайт.

Перевага: Висока здатність до виральності в соціальних мережах

11.4 Виставка "Faces of Captivity" / "Voices Behind Bars"

Формат: Онлайн-виставка (або офлайн виставка для подій), що поєднує фотографії, анонімні портрети, аудіо та цитати з полонених і їхніх родин.

Мета: створити емоційно-насичену, але стриману експозицію, яка буде зрозуміла міжнародній аудиторії та не потребує контексту.

Ціль: донести людський вимір полону й тортур, який не зводиться до цифр.

ЦА: міжнародні медіа, дослідники, дипломати

Фішка: може бути використано під час міжнародних подій (ООН, ПАРС, Європарламент, правозахисні форуми) або як віртуальна виставка для дипломатичних сторінок/організацій.

11.5 "Silent Evidence" / «Німе свідчення»

Формат: інтерактивна інсталяція-кімната / **виставковий простір**. Складається з кількох елементів:

- затемнене приміщення з приглушеним звуком;
- об'єкти та артефакти (реальні або символічні), що репрезентують полон, катування, очікування, зникнення; **силуети без обличчя**, тексти листів, вирізки цитат, фрагменти предметів,
- аудіо-шлях в навушниках або динаміках — реальні свідчення родин, свідків, полонених (у форматі шепоту, уривків, тиші);

Опис: Глядач заходить до простору з приглушеним звуком. На стінах — об'єкти полону: вирізки листів, уламки форм, знеособлені силуети. У навушниках — **аудіосвідчення** (у форматі

«шепотіння»), з розповідями тих, хто пройшов катівні чи чекає на рідних.

Мета: дати відчутти «досвід присутності без присутності».

Тематика: Невидимий досвід полону — через тіло, звук, відсутність;

- Очікування й мовчання родин зниклих або полонених;
- Відсутність як присутність — документування того, що важко показати у фактах: біль, час, розрив зв'язку;
- Мовчання як форма свідчення — неможливість/страх/сором говорити, але потреба бути почутим.

Цільова аудиторія:

- Міжнародна правозахисна та культурна спільнота (учасники форумів, самітів, правозахисних заходів);
- Посольства, міжнародні інституції, організації, що працюють з документуванням та правосуддям (МКС, ООН, Amnesty, HRW);
- Широка європейська аудиторія, яка цікавиться темами війни, травми, свободи;
- Мистецька аудиторія: куратори, журналісти, арт-критики, культурні дипломати.

Де: Міжнародні правозахисні форуми (Geneva Summit, Human Rights Week, IDFA, etc); Виставки у культурних центрах (Goethe-Institut, Українські інститути за кордоном, Amnesty exhibitions); Співпраця з музеями сучасного мистецтва (MSUM, POLIN, Kiasma); Паралельна онлайн-версія (відеоекскурсія + аудіогід + інтерактивна мапа артефактів); Розміщення на платформах типу Forensic Architecture або Witness.org.

СТА:

- “Слухай. Пам’ятай. Поширюй.”
- “Ці голоси не мали змоги говорити — зараз вони можуть бути почуті.”
- Кнопка або стенд “Допоможи зібрати більше свідчень”
- QR-код, що веде на форму Leave Testimony на сайті МППЛ або на “Архів справедливості”

Переваги:

- Емоційно-персональний досвід, який залишає враження довше за аналітичний текст чи звіт;
- Може бути масштабована — як стаціонарна або мобільна виставка (валізи, тканини, QR-навігація);
- Безпечна для свідків — відсутні обличчя чи конкретні імена, використовується естетика присутності через абстракцію;
- Ідеально поєднується з адвокацією — може супроводжувати юридичні/законодавчі кампанії (наприклад, про статус полонених, захист свідків, доступ до правосуддя);
- Дає МППЛ статус гуманного, глибокого актора, який не лише фіксує правду, а й розмовляє мовою культури.

XII. Тональність комунікації (tone of voice)

В основі комунікаційної стратегії лежить не лише зміст повідомлень, але й психологія сприйняття. Архетипи — це узагальнені моделі поведінки, які дозволяють адаптувати стиль, тон і зміст так, щоби кожна аудиторія відчувала: «це звернення саме до мене». Пропонуємо наступні архетипи для таких цільових аудиторій:

1. Архетип Мудреця

Цільові аудиторії:

- Міжнародні та донорські організації
- Посольства, дипмісії, депутати Європарламенту
- МКС та міжнародні структури правосуддя
- Ключові органи держави
- Міжнародні, національні та регіональні медіа
- Лідери думок

Чому: Ці аудиторії — інституційно зрілі, орієнтовані на аналітику, довгострокову перспективу і логічну аргументацію. Вони приймають рішення на основі даних, не емоцій. Їм важливо бачити системність, достовірність та експертність. Тому комунікація має бути нейтральною, структурованою і обґрунтованою.

Тональність: інтелектуальна, розсудлива, стримана, аргументована, нейтральна

Доречні приклади повідомлень:

- Засновні на доказах звіти з рекомендаціями
- "Наш звіт висвітлює критичні системні проблеми у застосуванні правосуддя в регіонах X, Y."
- Аналітичні брифінги, рекомендації, експертні статті у медіа, експертні інтерв'ю.

Рекомендована лексика: звіт, аналіз, верифіковані дані, висновки, стратегія, системні рішення, співпраця, досвід.

Терміни, що не рекомендуються: популістські гасла (наші герої, зробимо революцію), емоційно-заряджені звинувачення.

2. Архетип Героя**Цільові аудиторії:**

- НУО правозахисні, реформаторські, ветеранські
- Активна громадськість, свідомі громадяни

Чому: Ці ЦА — активні суб'єкти змін, ініціатори трансформацій і «двигуни» суспільного тиску. Вони не очікують — вони діють. Архетип Героя мобілізує їхню внутрішню мотивацію, закликає до дій, демонструє силу солідарності й участі. Тональність тут має бути надихаючою, прямою, без бюрократизмів.

Тональність: закликаюча, інспіруюча, пряма, дієва

Доречні приклади повідомлень:

- "Завтра потрібно зайняти своє місце у поході за правду."
- "Ми протистоїмо несправедливості й працюємо заради змін."

Рекомендована лексика: протистояти, діяти, підтримати, спільнота, боротьба

Терміни, що не рекомендуються: пасивна роль, посилення на суху статистику без надання контексту та без емоційного компонента (історій).

3. Архетип Опікуна

Цільова аудиторія:

- Постраждали цивільні та військові та їхні рідні, свідки воєнних злочинів

Чому: Постраждали та свідки — це вразлива аудиторія, яка потребує не закликів, а безпеки, підтримки, розуміння. Архетип Опікуна створює відчуття довіри й турботи. Ми звертаємось до них із повагою і делікатністю. Важливо не травмувати повторно, а допомогти людині відчутти: вона не одна.

Тональність: емпатійна, підтримуюча, поважна, обережна, надихаюча довіру

Доречні приклади повідомлень:

- "Ваша безпека і гідність — наш пріоритет. Ми поруч, щоб підтримати."
- "Ваш досвід — важливе свідчення. Розкажіть свою історію у безпечному середовищі."
- "Ми віримо, що справедливість можлива. Разом ми наближаємо цей день."
- "Наша команда юристів і психологів готова допомогти вам у складний момент."

Рекомендована лексика: підтримка, довіра, піклування, безпечний простір, слухати, повага, розуміння

Терміни, що не рекомендуються: звинувачення, тиск, беземоційна мова, технічні терміни без пояснення, критика

Пропонуємо також гнучко використовувати кілька архетипів відповідно до конкретного завдання у комунікації з міжнародними партнерами та органами державної влади, залежно від цілі впливу і контексту ситуації. Найбільш ефективні архетипи в цьому випадку:

1. Мудрець — для побудови довіри через експертизу

- Коли доречно: при підготовці аналітичних записок, звітів, аналітики, публічних виступів, або під час участі у круглих столах та робочих групах.
- Перевага: підкреслює експертність, неупередженість, орієнтацію на рішення та основі даних та на реформування, а не конфлікт
- Приклад меседжу: "На основі XXX задокументованих кейсів ми пропонуємо чотири практичні кроки реформування відповідних норм."

2. Герой — для мобілізації суспільства чи партнерів і заклику до дії

- Коли доречно: в публічних заявах, адвокаційних кампаніях, виступах на громадських слуханнях
- Перевага: створює суспільний тиск, акцентує на відповідальності, прагненні досягти справедливості та необхідності негайної дії
- Приклад меседжу: "Кожен день зволікання — це ще одна втрата довіри людей до держави. Пора діяти."

3. Опікун — у темах, що стосуються постраждалих і гуманітарного підходу

- Коли доречно: в комунікації щодо захисту свідків, розробки програм підтримки військових та їх родин, під час обговорення етичних аспектів

- Перевага: демонструє людяність і повагу до гідності, формує емоційний контакт
- Приклад меседжу: "Ті, хто пережив тортури, мають право не лише на правду, а й на турботу."

ХІІІ. Регулярні комунікаційні активності та їх частота

Для досягнення стратегічних цілей, підтримки системної присутності в інформаційному полі та роботи з усіма пріоритетними цільовими аудиторіями, МППЛ впроваджує календар регулярних комунікаційних активностей, структурованих за типами каналів та змістом. Цей календар має бути основою щомісячного комунікаційного планування.

1. Email-розсилки

- **MINR International Brief (EN)** – щомісяця
Аудиторія: міжнародні донори, дипломати, посольства, міжнародні медіа
Формат: ключова подія, цитати, цифри, аналітика, СТА
- **Партнерська розсилка (UA)** – щомісяця
Аудиторія: правозахисні, реформаторські, ветеранські НУО; нац. і регіональні медіа
Формат: ключовий кейс, коментар експерта, новини, події, СТА
- **Судова розсилка** – 1–2 рази на місяць
Аудиторія: ЗМІ, правозахисники, аналітики
Формат: анонси слухань, ключові зрушення, нові кейси, доступ до рішень
- **Окремі розсилки пресрелізів та інших матеріалів журналістам** – залежно від подій.

2. Соціальні мережі

- **Facebook / Instagram**
Частота: 3–4 пости на тиждень
Формати: картки з фактами, Reels, відео, цитати, інфографіка
Теми: історії постраждалих, новини, адвокація, аналітика, заклики до дій
- **YouTube**
Частота: 1 відео + 1–2 Shorts на 2 тижні
Формати: explainers, інтерв'ю, "Justice Talks", сторітелінг, мобілізаційні відео
Теми: тортури, полон, свідки, роль МКС, реформи, адвокаційні ініціативи
- **LinkedIn**
Частота: 1–2 публікації на тиждень
Формати: експертні статті, презентації, звіти, запрошення на події
Аудиторія: донори, міжнародні медіа, аналітики, юристи, дипломати
- **X (Twitter)**
Частота: 3–5 твітів/ретвітів на тиждень
Формати: короткі меседжі, цитати, сторітелінг, лінки на репорти
Аудиторія: міжнародна, адвокаційна, журналістська

3. Робота з медіа

- Медіа-пітчі – 2–3 рази на місяць
Аудиторія: українські та міжнародні журналісти
Формати: історії з цифрами, аналітика, герої, інфографіка, коментарі
- Готові матеріали – 1–2 на місяць
Формати: колонки, розслідування, explainers для публікації в партнерських ЗМІ
- Коментарі експертів – за запитами / під ключові події
Формати: пояснення контексту, цифри, правова оцінка, реакція

4. Публічні події

- Пресконференції / круглі столи / публічні презентації – 1 раз на 1–2 місяці (залежно від внутрішніх інфоприводів)
Аудиторія: медіа, донори, партнери, активна меншість
Формати: адвокаційна подія, запуск звіту, оголошення кампанії
- Неформальні зустрічі з регіональними журналістами / ОМС / громадами – щоквартально
Формат: презентація даних, кейсів, налагодження контактів

5. Кампанії

- Масштабні комунікаційні кампанії (наприклад, «Ми не на відстані») – 2 рази на рік
Тривалість: 3–4 тижні
Компоненти: соцмережі, сайт, медіа-пітчі, виставки, колаборації з інфлюенсерами

6. Робота з ЦА через партнерів

- Таргетовані інфо-партнерства з НУО – 1–2 на місяць
Формат: кроспости, email-обміни, згадки у дайджестах партнерів
- Фіксери / міжнародні колеги – у режимі запитів
Формат: доступ до кейсів, свідків, підготовка матеріалів

8. Аналітичні продукти / звіти

- Аналітичні звіти, policy briefs – 1 раз на 2–3 місяці
Формат: PDF з візуалізацією, коротка версія, супровідний пост або колонка
Аудиторія: міжнародні партнери, ЗМІ, держінституції

13.1 Приклад комунікаційного плану

Рекомендується на початку року планувати комунікаційну активність поквартально, враховувати всі важливі календарні та проектні дати. Напередодні кожного кварталу – деталізувати:

Страт. напрям	Проект, донор	Активність (захід, стаття, звіт)	Партнери	Відповідальний	Що підготувати	Дата
Місяць 2025						

13.2 Приклад контент-плану для соцмереж

Багато планувати контент для соцмереж на початку кожного місяця та конкретизувати його на тиждень вперед.

Дата	Інфопривід	Спосіб використання інфоприводу/ формат публікації	Відповідальний	Статус

Такий розклад дозволяє МППЛ одночасно підтримувати постійну інформаційну активність і мати глибокі “точкові” заходи. Щотижня команда зосереджується на повсякденній підтримці соцмереж і моніторингу зовнішніх звернень, щомісяця – готує розсилки, медіа-пітчінг та колонки, щокварталу – організовує публічні події й пресбрифінги, а щороку підсумовує результати та планує флагманські заходи на міжнародній арені.

XIV. Комунікаційні індикатори та оцінка ефективності

Оцінка ефективності комунікаційної стратегії МППЛ базується на трьох рівнях впливу:

1. Охоплення та видимість (reach, visibility)
2. Залученість та взаємодія (engagement, trust)
3. Конверсія та стратегічний вплив (conversion, advocacy outcomes)

Відповідні індикатори мають бути розподілені за каналами, форматами та цільовими діями, прив'язаними до кожної з ключових цільових аудиторій. Нижче наведено перелік основних індикаторів з прив'язкою до регулярних активностей та стратегічних цілей.

1. Загальні індикатори (вимірюються щоквартально та щорічно)

Категорія	Індикатор	Джерело даних	Бажаний індикатор
Видимість	Кількість згадок МППЛ у ЗМІ (національні / міжнародні)	Media monitoring	500+ згадок / рік
Аудиторія	Приріст підписників на каналах (FB, Insta, YouTube, LinkedIn, X)	Аналітика соцмереж	+30% зростання у кожному каналі
Залученість у соцмережах	Engagement rate у соцмережах	Аналітика соцмереж	≥5%
Довіра	Кількість повторних згадок / цитувань / запитів від партнерів	CRM, медіа база	≥100 цитувань з ім'ям МППЛ / рік
Доступ	Кількість переходів на сайт / глибина перегляду / топ-сторінки	Google Analytics 4	10,000+ унікальних користувачів / міс. ≥3 сторінки / сесія

Конверсія	Кількість заповнених форм свідчень / запитів на контакт	CRM / сайт	200+ форм / рік
Поширення	Кількість шерів контенту / згадок від партнерів	Соцмережі, парсинг	≥50 шерів на топ-пости
Конверсія email-розсилок (open rate)	Відсоток відкриття листів	Mailchimp / SendPulse аналітика	≥30%
Click-through у розсилках	Відсоток кліків у листах	Mailchimp / SendPulse аналітика	≥10%
Перегляди відео (YouTube)	Середня кількість переглядів відео / місяць	YouTube аналітика	10,000+ переглядів / міс.
Залучення регіональних медіа	Кількість згадок у регіональних медіа	Media monitoring	≥100 згадок / рік

2. По каналах комунікації

Email-розсилки

- Open Rate ≥ 30%
- Click Rate ≥ 10%
- Відповіді / запити на матеріали (особливо англомовний brief)
- Зростання бази підписників (≥ +10% на рік)

Сайт

- Унікальні користувачі / місяць (збільшення на ≥20%)
- Кількість заповнених форм: “Залишити свідчення”
- Час перебування на сторінці ≥1,5 хв; глибина перегляду ≥3 сторінки

Соцмережі

- Facebook: reach +30%, engagement rate ≥5%, зростання цитованості
- Instagram: охоплення Reels, взаємодія з постами (збереження, шерінг)
- LinkedIn: активність серед міжнародних підписників, коментарі, запити
- X:згадки / згадка від впливових акаунтів, англомовне охоплення
- YouTube: зростання кількості підписників до 20К, середня тривалість перегляду ≥60% відео

3. За ЦА та комунікаційними діями

Цільова аудиторія	Індикатори	Бажаний показник (визначає команда)
Постраждали та родини	Кількість звернень через сайт / соцмережі, участь у подіях, заповнення форм	

Національні та регіональні ЗМІ	Згадки в регіональних і національних медіа з цитуванням МППЛ, участь у подіях	
Міжнародні медіа	Кількість спільних публікацій / колонок / згадок у великих виданнях (NYT, Guardian, DW, etc)	
Партнерські НУО	Кроспости, участь у кампаніях, запити на експертизу, згадки у власних звітах	
Міжнародні організації	Реакції / коментарі / запити після розсилок, запрошення МППЛ на події	
Офіційні інституції (ОМС, МЗС, ВР)	Звернення, запити на дані, використання аналітики у заявах	

4. Якісні показники впливу

- МППЛ стає джерелом даних у звітах міжнародних структур (наприклад, ОБСЄ, Європарламент)
- Публікації МППЛ використовуються у заявах дипломатів, міжнародних партнерів
- Включення тематики МППЛ у порядок денний ключових міжнародних подій
- Поява “героїв” МППЛ у незалежних фільмах, дослідженнях, ініціативах
- Поява “мемів” або впізнаних формулювань (наприклад, через кампанії)

5. Технічні та організаційні індикатори

- Налаштовано систему моніторингу ефективності розсилок (Mailchimp / SendPulse аналітика)
- Впроваджено сегментацію медіабази (теплі/холодні, нац./регіон./міжнар.)
- Запущено щомісячне планування комунікаційної команди (із календарем)
- Впроваджено регулярний аналіз результатів публікацій (media monitoring + зведення)

Рекомендація:

Кожні 6 місяців проводити короткий огляд комунікаційних результатів (внутрішній звіт команди) із корекцією KPI та фокусів залежно від пріоритетів адвокаційної та польової діяльності.

XV. Комунікаційна команда, функціонал та посадові обов’язки

15.1 Поточна ситуація (згідно з аудитом)

Комунікаційна команда МППЛ наразі складається з обмеженої кількості фахівців, де значна частина функцій виконується одночасно кількома людьми або є зовсім не покритими. Попри це, команда забезпечує високу якість текстів, креативність у соцмережах, підтримує активність на сайті, організовує події та комунікує з медіа. Водночас **відсутність чіткої структурованої розстановки ролей, шаблонів і стратегії навантаження** створює ризики вигорання, втрати системності та неефективного розподілу часу.

15. 2 Рекомендована структура комунікаційної команди

Тетяна Катриченко	<p>Executive Director / Strategic Communications Curator</p> <p>Ключова лідерська постать, що задає стратегічний курс організації та комунікацій</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Представництво МППЛ на міжнародному рівні, комунікація з дипломатами, донорами, міжнародними партнерами. ● Участь у формуванні адвокаційної, публічної та комунікаційної повістки. ● Курує висвітлення тем полону, зниклих безвісти, роботи з родинами. ● Співпраця з командою над меседжами та стратегіями адвокаційних кампаній. ● Інтеграція комунікацій у ключові програмні напрями діяльності. ● Публічне представлення організації як спікерка та авторка колонок. ● Участь у плануванні флагманських комунікаційних проєктів.
Анна Зевако	Менеджерка з міжнародної адвокації	<ul style="list-style-type: none"> ● Участь у формуванні адвокаційної, публічної та комунікаційної повістки. ● Комунікація із міжнародними стейкхолдерами: дипломатичними місіями, представниками міжнародних гуманітарних організацій, донорами. ● Розробка (спільно з комунікаційним відділом) меседжів та стратегій адвокаційних кампаній. ● Публічне представлення організації як спікерка та авторка колонок. ● Відслідкування, підготовка спікерів та участь експертів МППЛ у міжнародних подіях. ● Організація та координація проведення подій МППЛ за кордоном
Станіслав Мірошниченко	<p>Head of Information Department</p> <p>Керівник комунікаційного відділу</p> <p>Chief Editor, головний редактор</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Виконання комунікаційної стратегії, дотримання tone of voice та підготовка меседжів. ● Фінальна редактура всіх комунікаційних матеріалів (розслідування, релізи, сторітелінг, публікації на сайт, дописи в соцмережах). ● Підготовка коротких та розгорнутих матеріалів у співавторстві з журналістами й аналітиками. ● Адаптація матеріалів у формат “ready for media” (пресрелізи, колонки, аналітичні briefs). ● Співавторство в публікаціях для міжнародних партнерів або англомовного блоку. ● Комунікація з інституціями (прокуратура, СБУ, міжнародні структури), вичитка заяв і запитів. ● Публічне представництво, коментарі, участь у зовнішніх заходах. Модерація публічних подій.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Креативна участь у створенні кампаній, медійних темах, генерація ідей.
Нова посада	Операційний менеджер комунікаційного відділу	<ul style="list-style-type: none"> ● Загальне управління комунікаційною командою та журналістською політикою. ● Бюджетування роботи комунікаційного відділу. ● Інтеграція комунікацій у проекти та визначення комунікаційних індикаторів до кожного. ● Операційне планування активностей відділу і координація з іншими відділами.
Анастасія Лоза	<p>Outreach & Media Relations Manager</p> <p>Відповідальна за медіа-взаємодію, пітчінг і організацію подій</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Формування і ведення контактної бази медіа (національні, міжнародні, регіональні). ● Пошук тем та персоналізовані пітчі журналістам, підготовка до медіа-кампаній. ● Тестування сторітелінгових форматів у межах кампаній (написання історій свідків/родин). ● Організація пресконференцій, брифінгів, подій, супровід журналістів. ● Координація логістики подій, запрошень, комунікація з фіксерами. ● Співпраця з дизайнерами, спікерами, підрядниками на медійні проекти. ● Розсилка анонсів, супровід публікацій і моніторинг реакцій.
Софія Краснікова	<p>Керівник SMM та діджитал (Website & YouTube Manager)</p> <p>Ключова фігура з управління діджитал-стратегією та контентним продакшеном</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Формування діджитал-стратегії в соцмережах та YouTube. ● Координація SMM-команди, постановка задач, контент-календар, редагування. ● Написання текстів для соцмереж, коротких анонсів, заголовків. ● Ведення сайту та публікація новин. ● Продюсування та розвиток YouTube-каналу: сценарії, зйомки, координація монтажу. ● Розробка концептуальних серій (шортси, плейлисти, гостьові відео). ● Аналітика каналів, експерименти з форматами, звітність по охопленнях і KPI. ● Загальне управління публікаціями на сайті: оновлення, базове SEO, оптимізація. ● Участь у запуску флагманських діджитал-проектів, кампаній. ● Взаємодія з дизайнером, монтажником, копірайтером. ● Тестування нових форматів (TikTok, сторіс, візуальні Reels). <p>Підпорядкування: Керівнику інформаційного департаменту (Станіславу)</p>

		У підпорядкуванні: SMM-менеджер(ка), дизайнер(ка) (по завданнях)
Нова посада	SMM-менеджер Виконання щоденних задач із ведення соцмереж МППЛ	<ul style="list-style-type: none"> ● Написання та публікація постів у Facebook, Instagram, X, LinkedIn. ● Адаптація аналітичного та розслідувального контенту у формат соцмереж. ● Модерація коментарів, відповіді, комунікація з підписниками. ● Ведення графіку постів, робота у контент-плані. ● Запуск та оптимізація реклами у Meta (базові кампанії). ● Робота з шаблонами, підготовка візуалу у Canva або разом з дизайнером. ● Допомога в підготовці Reels, сторіс, каруселей. ● Контентне наповнення сторінок під кампанії (наприклад, “Ми не на відстані”). ● Підготовка щомісячного звіту про активність сторінок. ● Кураторство email-розсилок у зв’язці з редактором. <p>Підпорядкування: Софії (керівниці діджиталу) Для розвитку: курси з Meta Ads, аналітика SMM, TikTok / Reels-продакшн</p>
Журналісти та розслідувачі (редакційна команда)	Investigative Team / Editors-at-large Основна команда з контенту, що поєднує журналістику, аналітику, документування	<ul style="list-style-type: none"> ● Підготовка розслідувань, історій, глибоких текстів. ● Польові місії, інтерв’ювання свідків, збір свідчень. ● Співпраця з адвокаційною командою для висвітлення кейсів. ● Написання колонок, статей, участь у форматах типу “Voices Behind Bars”. ● Робота з міжнародними форматами: гостьові публікації, іноземні медіа

15.3 Додатково (залучені фахівці / аутсорс)

Зовнішні ролі

- **Графічний дизайнер** — Візуальні шаблони, оформлення звітів, графіка для соцмереж
- **Монтажер / відеопродюсер** — обробка відео для YouTube, TikTok, Reels
- **Копірайтер / перекладач** — англійська редактура, розсилки, пітчі, briefs
- **Фотограф / польовий візуал** — документування місій, портрети героїв

15.4 Планування роботи комунікаційного відділу

Впровадження уніфікованої системи щомісячного планування та аналізу комунікаційної діяльності дозволить команді МППЛ координувати зусилля та відстежувати ефективність кожного напрямку роботи. Це підвищить прозорість у постановці завдань, забезпечить єдине розуміння пріоритетів та дозволить швидше реагувати на виклики.

- Для підвищення ефективності роботи комунікаційної команди рекомендується впровадити **уніфіковану форму щомісячних нарад**. Структура нарад складатиметься з трьох основних етапів: початкова планувальна зустріч на початку місяця, щотижневі оперативні зустрічі для перевірки статусу завдань та підсумкова зустріч в кінці місяця. Такий формат дозволить більш гнучко реагувати на виклики та коригувати комунікаційні стратегії відповідно до актуальних потреб. Дуже важливо **“святкувати маленькі перемоги”** - робити щомісячний розбір успіхів команди, дякувати та давати визнання окремим її членам.
- **На початку кожного місяця** рекомендується збиратися комунікаційній команді задля визначення основних тем та завдань на місяць. Важливо врахувати календар подій та визначних дат, які є дотичними до діяльності організації. До цих дат можна запитати спікерів організації в телеєфіри, домовитись про інтерв'ю.
- **Щотижневі оперативні зустрічі** варто продовжувати, вони дають змогу вчасно коригувати завдання, обговорювати можливі проблеми та узгоджувати пріоритети.
- **Щомісячна підсумкова нарада** стане фінальним етапом, де обговорюватимуться досягнення, аналізуватимуться результати місяця та, за потреби, коригуватиметься план на майбутнє. Варто проаналізувати кількісні показники, обговорити, які теми, матеріали та спікери “зайшли” для комунікації, а які ні, зробити висновки.
- Рекомендується створити **єдину електронну таблицю “Аналіз комунікаційної діяльності”**, із вкладками на кожен канал комунікації. Вона зберігатиметься у спільному доступі для всієї команди. Таблиця має заповнюватися щомісяця напередодні подібної наради, включно з висновками відповідального комунікаційного фахівця.

Рекомендована форма звітної таблиці для сторінки **Facebook**. Заповнюється щомісяця, дозволяє оцінювати динаміку приросту аудиторії, органіку, охоплення, зміни уподобань аудиторії щодо тем

Місяць	ТОП-популярні дописи	ТОП-провадли ¹	Всього підписників	Нові підписники	Охоплення	Органіка	Реклама	Взаємодії з контентом	Коментар-висновки
--------	----------------------	---------------------------	--------------------	-----------------	-----------	----------	---------	-----------------------	-------------------

Таблиця для результатів **Instagram**

Місяць	Кількість постів	Топ	Провал	Підписники	Нові підписники	Охоплення	Відреклами	Облікові записи, які взаємодіяли	Коментар-викновок
--------	------------------	-----	--------	------------	-----------------	-----------	------------	----------------------------------	-------------------

Таблиця для відстежування аналітики по **сайту**

Місяць	Загальн	ТОП-	Звідки	К-ть	Країни	Кнопки	Висновки
--------	---------	------	--------	------	--------	--------	----------

¹ Дописи, які отримали найменше охоплення, важливо їх аналізувати теж

	а к-ть перегля дів	перегляд ів	заходя ть	унікальн их матеріал ів			
--	--------------------------	----------------	--------------	----------------------------------	--	--	--

Таблиця для результатів сторінки в **LinkedIn**

Місяць	Всього підписок	Нові підписник и	Охоплення	Унікальні гості	Топ пост	Коментар- висновок
--------	--------------------	------------------------	-----------	--------------------	----------	-----------------------

Таблиця для результатів каналу **YouTube**

Місяць	К-ть переглядів	К-то відео	Шортси	Приріст аудиторії	Вартість реклами	Коментар- висновок
--------	--------------------	------------	--------	----------------------	---------------------	-----------------------

- Також рекомендується, щоб **медіаменеджер проводив щомісячний медіамоніторинг**: збирав усі посилання з публікаціями про організацію за місяць. А на підсумковій нараді аналізував результати роботи з медіа. Важливо, щоб медіаменеджер тримав на увазі чітко визначені КРІ на кожен місяць (кількість авторських колонок, кількість публікацій в національних медіа, регіональних, міжнародних).

Рекомендована форма для ведення **медіамоніторингу**

Місяць	Назва статті	Посила ння	Виданн я	Спікер	Формат (новина, інтерв'ю, комент)	Дата	Перегляди
--------	-----------------	---------------	-------------	--------	--------------------------------------	------	-----------

Крім цього, завдяки цьому документу, іншим комунікаційникам буде зручно брати статті для репостів та публікації на сайт. В кінці року буде легко підбити підсумки щодо медіаохоплення, спікерів, меседжів, тем та форматів публікацій про організацію.

XVI. Антикризова комунікація

Антикризова комунікація для МППЛ має бути вбудованою в загальну систему управління репутаційними ризиками. З огляду на чутливу тематику роботи організації — воєнні злочини, робота з постраждалими, свідками, публічна адвокація, — потенційні інформаційні кризи є не винятком, а закономірністю. Відповідно, організація має мати готові реакції, прописані протоколи дій та сформовану етику поведінки в критичні моменти.

16.1 Принципи антикризової комунікації

1. **Не атакуємо, не виправдовуємося, діємо з гідністю.** У кожній кризі ми дотримуємось позиції поваги до співрозмовників і медіа. Ми не переводимо увагу, не відповідаємо емоційно, натомість фокусуємось на поясненні фактів і відповідальній позиції.
2. **Швидкість реагування.** Перша реакція має з'явитись упродовж 2–12 годин після публічного інциденту. Навіть якщо вона формальна — важливо позначити, що ми в курсі й працюємо над

відповіддю.

3. **Сегментація аудиторій.** Для кожного кризового кейсу вказується, хто основна ЦА: медіа, партнери, донори, військові, свідки, міжнародна аудиторія тощо. Повідомлення адаптуються під кожну з них.
4. **Прозорість і відповідальність.** Якщо ми дійсно помилилися — визнаємо, вибачаємося, виправляємо. Якщо інформація перекручена — надаємо уточнення з доказами. Якщо є загроза маніпуляції — публікуємо офіційні заяви, але уникаємо “війни заяв”.
5. **Превенція і підготовка.** Кожна команда має знати, як діяти в разі кризи, кого інформувати, і які рішення є централізовано погодженими. Впроваджується стандарт: реакція на кризу — це командна дія, а не імпровізація окремих осіб.

16.2 Основні типи криз і попередньо узгоджені дії

1. Атаки на МППЛ або команду (чорний PR, дезінформація).

- Дії:* Моніторимо охоплення. У разі поширення — публікуємо офіційну позицію на сайті. Особливо чутливі кейси — обговорюємо з медіапартнерами та донорами.
- Превенція:* Теплі контакти з редакторами, підготовка кризових меседжів у заздалегідь узгодженому форматі.

2. Публічна неетична поведінка працівника.

- Дії:* Внутрішнє розслідування, офіційна заява з підкресленням цінностей організації. Вказуємо, чи буде дисциплінарне рішення.
- Превенція:* Впровадити політику етики та попередження репутаційних ризиків.

3. Маніпуляції з боку російської пропаганди.

- Дії:* Моніторимо джерела, не поширюємо. У разі масштабного фейку — подаємо коротке пояснення з фактчеком.
- Превенція:* Напрацювання фактчек-реакцій, збереження історії кейсів, що вже ставали мішенню.

4. Публічне партнерство з організацією, яка виявилась недоброчесною.

- Дії:* Публічне розмежування позицій, пояснення критеріїв відбору партнерів. Якщо можливо — комунікація з партнером.
- Превенція:* Політика доброчесності партнерств.

5. Витік даних про свідка або втрата довіри з боку учасника кейсу.

- Дії:* Особистий контакт, аналіз ситуації, пояснення заходів безпеки. При необхідності — вибачення, консультація з юристами.
- Превенція:* Обов’язкове підписання NDA, пояснення принципів конфіденційності перед зйомкою/публікацією.

6. Військові або родини військових висловлюють публічну критику.

- Дії:* Особистий контакт, пояснення позиції. Якщо винні — визнаємо і вибачаємося. Публічна заява можлива у вигляді “листа-відповіді”.
- Превенція:* Побудова довіри через регулярну комунікацію, тестування чутливого контенту перед публікацією.

7. Наша помилка (невдалий допис, некоректне формулювання тощо).

□ *Дії*: Визнаємо помилку, виправляємо публічно, пояснюємо ситуацію. Не стираємо, а оновлюємо допис.

□ *Превенція*: Чіткий ланцюжок вчитки матеріалів, етап модерації перед публікацією.

16.3 Можливі сценарії криз та реагування на них

Криза	ЦА	Що цікавить	Повідомлення/дії під час кризи	Що зараз можемо зробити
Чорний PR проти МПЛЛ або проти Ольги Решетилової	Медіа Партнери Команда Донори Свідки та родини	Чи правда?	<p>Не атакуємо. Не виправдовуємося. Моніторимо охоплення. Якщо воно велике і негативні згадки в медіа, які користуються довірою, реагуємо:</p> <p>1) Через годину-дві виходимо з повідомленням: Криза є. Ми розбираємось. Одразу повідомимо про результати.</p> <p>2) Після того, як провели своє розслідування: Озвучуємо факти (без виправдань, звинувачень чи емоцій, або атак). Ми вдосконалимо такі-то процедури і системи. Адже наша робота завжди була добросовісною (озвучуємо наші меседжі)</p> <p>Якщо інформація недостовірна - контактуємо з медіа і просимо розмістити спростування Зі свого боку - розміщуємо спростування на тих каналах, які аналогічні тим, на яких публікувалася кризова інформація (якщо в медіа - то в медіа, якщо соцмережі - то в них)</p> <p>Окремо повідомляємо донорам та партнерам, що відбувається і хто проти нас діє/або в чому наша провина у цій кризі (якщо вона є)</p> <p>Окремо спілкуємося з командою</p>	Підтримувати теплі контакти з редакторами ТОП-медіа з тим, щоб вони спершу звернулися до МПЛЛ по коментар, до публіції
Неетична поведінка працівника, яка стала публічно відомою	Команда Медіа Донори	Чи це правда? Чи звільнять працівника?	<p>1) Криза є. Розслідуємо. Повідомимо результати згодом</p> <p>2) Якщо було правопорушення, або порушення цінностей організації - діємо відповідно. Виходимо з другим повідомленням про вжиті міри щодо працівника та те, як ми вдосконалимо наші політики/правила після цієї кризи. Ще раз проговорюємо наші меседжі</p>	Прослідкувати, щоб в організації була розроблена гендерна політика, антикорупційна політика, внутрішні цінності, протидія харасменту і тд. Ці політики працівник має підписати при прийомі на роботу. На сайті розмістити розділ про внутрішні цінності до яких потім будемо апелювати.

Російська пропаганда "розганяє" повідомлення вирване із контексту. Або фрилансер бере у МІПЛ коментар, який потім виходить в рос.медіа	Свідки та родини Медіа Партнери, донори та експерти	Чи це правда?	Моніторимо охоплення. Подаємо офіційну заяву на основні канали (сайт, соцмережі, за потреби реліз в медіа). Контактуюмо з українськими медіа (якщо вони підхопили інформацію) та джерелом. Наполягаємо на спростуванні. Окремо комунікуємо з донорами та партнерами про неправдиве використання цитати	Підготувати політику непублічну (рамку) про всі можливі варіанти співпраці з росіянами чи російськими медіа. Вказати, з якими перевіреними і добросовісними адвокатами з цієї країни і в яких випадках МІПЛ може співпрацювати. Можна зробити публічною заяву про відмову співпраці з російськими ЗМІ. Спікерам пройти курс медіа-тренінгу чи паблік-спікінгу. Брифувати спікерів напередодні ефірів чи інтерв'ю. Говорити короткими фразами, не повторювати за журналістами негативні запитання. Тримати теплі контакти з укр. медіа, щоб вони спершу уточнили у нас цитату.
Стає публічною та неетично використаною факт співпраці з російськими моніторами судів та адвокатами	Донори Партнери Свідки	Чи це правда і якою саме була співпраця. Чи мої дані у безпеці?	Моніторимо охоплення. Подаємо офіційну заяву на основні канали (сайт, соцмережі, за потреби реліз в медіа). Долучаємо в кінці наші меседжі, де пояснюємо чому, для чого та яких умов може відбуватися наша співпраця. Наголошуємо на важливості нашої роботи, даємо факти про кількість людей, яким вже допомогли. Якщо це доречно, вказуємо як саме ми покращимо наші процедури на майбутнє.	Підготувати політику непублічну (рамку) про всі можливі варіанти співпраці з росіянами чи російськими медіа. Вказати, з якими перевіреними і добросовісними адвокатами з цієї країни і в яких випадках МІПЛ може співпрацювати.
Партнерство, де партнер виявив себе не добросовісним	Донори, медіа	Чи ми підтримуємо такі дії партнера?	Контактуємо з недобросовісним партнером, щоб зрозуміти ситуацію. Моніторимо публічний простір. Якщо є прямі звинувачення нас, то реагуємо у релевантному до кризи каналі: Розказуємо про нашу співпрацю. Наголошуємо на наших принципах добросовісності. За необхідності оголошуємо про припинення співпраці	Підготувати політику відбору партнерів та критеріїв щодо них
Коаліція оприлюднює позицію, з якою ми не згодні	Експерти, донори	Чи ми поділяємо цю думку?	Якщо є публічна загроза нам, то на нашому сайті публікуємо нашу позицію з даного питання, наголошуючи на рівності та незалежності усіх партнерів коаліції	

Втрата довіри свідка, він виступає публічно проти нас	Свідки та родини, Медіа Донори, партнери	Хто правий, що трапилось, як загрожує нам?	<p>Сконтактувати зі свідком і спробувати виявити проблему. Моніторимо охоплення кризи. Якщо воно набуло розголосу і репоститься, то протягом короткого терміну виходимо із заявою про те, що криза є, ми її бачимо, ведеться внутрішнє розслідування і пізніше ми повідомимо про факти. Вибачаємося перед свідком (якщо він дійсно постраждав) наголошуємо на тому, що свідки для нас завжди в пріоритеті і ми вживатимемо всіх заходів, щоб убезпечити їх.</p> <p>Після розслідування - озвучуємо виявлені факти. За потреби вибачаємося, вказуємо, які процедури ми покращимо в результаті цього уроку. Наголошуємо, скільки ми вже цінного зробили для свідків за роки своєї роботи.</p> <p>Тональність - не нападати, не виправдовуватися, бути емпатичними до людини.</p> <p>Якщо криза все одно набирає обертів - долучаємо інших свідків як наших адвокатів, просимо їх висловитися на нашу підтримку.</p>	Слідкувати, щоб свідки підписували згоду на використання інформації яку вони надають
Витік чутливої інформації про свідка (від нас чи партнерів)	Свідки та родини, Медіа Донори, партнери	Чому так трапилося, чи загрожує це нам	Діємо аналогічно до попередньої кризи. Наголошуємо на процедурах які ми вживаємо для захисту чутливої інформації і як ми їх покращимо	Підписувати договір про нерозголошення (NDA) з експертами та партнерами дотичними до даних. Партнерам не надавати повні персональні дані.
Публічна критика від військовослужбовця	Військові Медіа Свідки та родини	Чому образили військового?	Сконтактувати з військовим і спробувати виявити проблему. Моніторимо охоплення кризи. Якщо воно набуло розголосу і репоститься, то протягом короткого терміну виходимо із заявою, де пояснюємо свою позицію та довгострокові наслідки нашої роботи. Не атакуємо, не виправдовуємося якщо це доречно до ситуації - можемо перепросити. Якщо праві ми - то говоримо мовою фактів.	
Наша публічна помилка	Журналісти, партнери	Чи дійсно ми помилилися і чи готові це визнати	Визнати. Вибачитися. Стаємо кращими, адже ... (наші меседжі).	

Злам соцмереж, Злам баз, витік даних	Підписники Команда Поліція	Чи мої дані у безпеці?	Якщо в соцмережах почали писати дописи від нашого імені - очільники та спікери організації розміщують повідомлення про злам на своїх сторінках тих же соцмереж. Просимо поширити партнерів. Якщо відбувся витік даних - звертаємось до поліції і теж про це повідомляємо	Двохфакторна авторизація, Мінімальна кількість людей має доступ до адмінки соцмереж Як опція - працівники підписують NDI
--------------------------------------	----------------------------------	------------------------	---	---

16.4 Кризовий протокол “24 години”

Цей протокол описує покрокову модель реагування у випадку інформаційної або репутаційної кризи. Він має на меті мінімізувати шкоду, зберегти довіру аудиторії та забезпечити скоординовану реакцію команди.

0–2 години: Виявлення та фіксація

- Моніторинг: хто помітив — повідомляє відповідального за кризову комунікацію (на старті — керівник команди або спеціально призначена особа).
- Фіксація: збереження скріншотів, посилань, цитат, імен авторів, охоплення.
- Первинна оцінка: визначення масштабу (локальний/національний/міжнародний), типу (реальна критика/маніпуляція/дезінформація/помилка) та задіяних у кризі ЦА.

2–6 години: Оцінка, узгодження та рішення

- Термінова нарада (до 30 хв) з керівником комунікацій, CEO, профільним експертом.
- Приймається рішення:
 - нічого не робити
 - відповісти офіційно
 - прокоментувати неформально
 - підготувати заяву / відеозвернення
 - діяти виключно через особисті контакти
- Формується робоча група, яка готує тексти, уточнює факти, контактує з медіа або героями.

6–12 годин: Реакція і перша відповідь

- Офіційне повідомлення (якщо потрібно): короткий і стриманий текст на сайті або соцмережах.
- Внутрішня комунікація: пояснення для команди — хто що говорить, хто має коментувати (і хто не має).
- Неформальні коментарі: через журналістів, партнерів, союзників — “людською мовою”.
- Особисті дзвінки: ключовим донорам, партнерам, журналістам, які можуть стати на наш бік.

12–24 години: Контроль і підсилення

- Моніторинг медіаполя: оцінка ефекту реакції. Хто підхопив? Що змінилось?
- При потребі — додаткова комунікація: уточнення, повторний вихід із заявою, інтерв'ю тощо.
- Виправлення публікацій: за потреби — оновлення постів, подача правки до ЗМІ.

- Оцінка репутаційної шкоди: чи потребує ситуація довшої комунікаційної кампанії? (напр., розслідування, публічне пояснення, відео тощо).

Важливо:

- Кожен кризовий кейс вимагає іменованого відповідального — за координацію, комунікацію і підготовку реакції.
- Не допускається реакція "з колін" — всі публічні заяви готуються за участю профільних експертів, юристів або керівництва.
- **Завжди дотримуємось принципів: правда → відповідальність → повага → чіткість.**

XVII. Висновки та рекомендації

Комунікаційна стратегія МППЛ на 2025 рік є відповіддю на виклики, що стоять перед організацією на етапі масштабування впливу, посилення адвокації та переходу до системної мультиканальної комунікації. Вона враховує внутрішні можливості команди, аудиторний ландшафт, міжнародний контекст і потреби постраждалих.

Ключові стратегічні висновки:

1. Позичування як “медіа+правозахисники” — важлива перевага.

МППЛ водночас виконує роль глибокого журналістського джерела і потужної правозахисної платформи. Стратегія відображає це у всіх каналах: від аналітики до сторітелінгу, від медіа-продуктів до адвокаційних кампаній. У зовнішній комунікації це позиціонування має бути підкреслено чітким меседжем: **“МППЛ: журналістика, яка бореться за справедливість”**.

2. Чітка сегментація аудиторій і відповідність інструментів.

Створено комунікаційно-стратегічну матрицю з деталізованими каналами, форматами, потребами і цільовими діями для кожної ЦА. Вона стане основою операційного планування, дає змогу розділити відповідальність у команді та планувати інформаційну продукцію під кожен сегмент.

3. Пріоритетне посилення міжнародного напрямку.

У 2025 році особливу увагу слід приділити міжнародним медіа, донорам і дипломатам. Через активізацію **LinkedIn**, англomовний дайджест, **участь у міжнародних івентах, залучення англomовних спікерів** та оновлення англomовної версії сайту — МППЛ має стати впізнаваним гравцем у темі відповідальності РФ за воєнні злочини.

4. Фокус на побудову окремого каналу для родин і свідків.

Вся комунікація до цієї ЦА має вестися на сайт — в спеціальний розділ **“Залишити свідчення”**. Для цього передбачено інфографіку, адаптовані гіді, приклади історій. Соцмережі, роздаткові матеріали та регіональні медіа — це лише «ворота» до цього каналу. Візуальний стиль і мова цього напрямку

мають бути емпатійними, простими, без тиску.

5. Уточнення функціоналу та розширення команди.

Розмежовано ролі всередині команди, прописано посадові інструкції, виокремлено зони відповідальності. Для ефективного впровадження стратегії необхідно терміново закрити **дві нові позиції**:

- Операційний менеджер відділу комунікації для управління командою, бюджетування та зменшення навантаження на керівника комунікації, який зможе зосередитися на більш редакторській функції
- SMM-менеджер для підтримки соцмереж та допомоги лідеру діджитал-напряму (особливо у випадку посилення YouTube каналу для розвантаження SMM-керівника)

6. Фокус на операційне планування і внутрішню координацію.

Комунікаційна команда має працювати в тісному зв'язку з аналітиками, документаторами та адвокаційним напрямом. Запропоновано ввести **контент-календар, тематичне планування пітчів, міжвідділові брифінги, єдиний таск-трекер**. Це зменшить аврари і підвищить якість вивірених повідомлень.

7. Оновлення та розділення розсилок.

Судова розсилка зберігається як іміджевий інформаційний продукт, а основна розсилка ділиться на два нові формати:

- Англomовний **MHR International Brief**
- Україномовна партнерська — **МППЛ: Поза мовчанням**.

Ці розсилки повинні мати чітку структуру, СТА та сегментацію бази контактів.

8. Рекомендовано реалізувати щонайменше одну кампанію у 2025.

Залежно від наявних ресурсів, обрати і втілити флагманську кампанію — наприклад, «**Ми не на відстані**» про постраждали регіони або «**Faces of Captivity**» для міжнародної аудиторії. Це допоможе об'єднати команду, дати поштовх креативу та мобілізувати нові аудиторії.

Головне завдання на 2025 рік — **перейти від ручного режиму до системи**, яка дозволяє масштабуватись без втрати якості. МППЛ має всі передумови, аби стати одним із ключових голосів про справедливість і відповідальність за злочини РФ — і ця стратегія є компасом у цьому напрямку.

XVIII. Додатки

1. Комунікаційний аудит
2. Комунікаційно-стратегічна матриця МПЛ
3. Презентація Комунікаційної стратегії

Додаток В
Комунікаційний аудит МІПЛ

Комунікаційний аудит

Медійна Ініціатива з Прав Людини
(МІПЛ)

Підготували:

MANTRA
PRagency

Анастасія Безверха, Ольга Тимченко, Анастасія Саковська
Лютий 2025

Зміст

Бекграунд, позиціонування та унікальність

Внутрішня комунікаційна команда

Цільові аудиторії

Канали комунікації

Digital-канали комунікації

Робота з медіа

SWOT-аналіз та інсайди партнерів

Висновки та рекомендації

Бекграунд, позиціонування та унікальність

Медійна Ініціатива за Права Людини (МІПЛ) – це правозахисна організація, що документує воєнні злочини, моніторить ситуацію з військовополоненими та цивільними заручниками, а також адвокує їх звільнення на національному та міжнародному рівнях. Посднуючи

аналітику, журналістські розслідування та медійну комунікацію, МІПЛ виступає надійним джерелом фактів і ключовим посередником між потерпілими, державою та судовими інституціями.

1.1 Позиціонування МІПЛ

Важливий посередник між жертвами, державою та судовими інституціями

- Виконує функцію містка між військовополоненими та цивільними заручниками, їхніми родинами, а також державними структурами та судами.
- Сприяє інформаційній та юридичній підтримці потерпілих.
- Проводить системний довготривалий моніторинг судових справ.

Джерело фактів та доказів для медіа, правозахисників і юристів

- Використовується медіа як **перевірене джерело фактів**, а не як постачальник готового контенту.
- Має прямий доступ по потерпілих та створює базу даних.
- Фокус на глибокій аналітиці та документуванні злочинів.

Правозахисна організація, що працює через медіа інструменти

- Відрізняється від класичних медіа тим, що журналістські матеріали мають адвокаційний та правозахисний фокус.
- Робота спрямована не лише на інформування, а й на досягнення змін в суспільстві.

1.2 Унікальність МІПЛ

Експертиза та унікальність тематичного фокусу

- **Одна з провідних та визнаних організацій у** висвітлення тем військовополонених, цивільних заручників, воєнних злочинів та судових процесів по Криму та Донбасу починаючи з 2014 року.
- **Системний моніторинг прав людини** під час війни, фіксація порушень, підтримка та медійне висвітлення судових процесів.
- Надійне та авторитетне **джерело інформації** для українських та міжнародних медіа та міжнародних партнерів.

Висока якість аналітики та контенту

- Аналітичні матеріали мають високу якість, глибину та достовірність, чітко структуровані.
- Використовують правозахисний підхід у своїй діяльності, що відрізняє їх від класичних медіа.
- На слуху не тільки лідерка Ольга Решетилова, а й команда експертів, які спеціалізуються на різних аспектах проблем, з якими систематично працює МІПЛ

Сильна міжнародна адвокаційна діяльність

- Добре представлена на міжнародних майданчиках, має довіру серед іноземних партнерів, посольств, донорських організацій.

- Збирає та передає інформацію для міжнародних організацій, сприяє розголосу на рівні інституцій.

1.3 Стратегічні цілі до 2026 року

1. **Документування** (і збереження) **свідчень**, доказів та обставин міжнародних злочинів, скоєних в контексті збройної агресії проти України
2. **Адвокація** створення інфраструктури захисту прав і свобод людини в секторі безпеки і оборони людини
3. Взаємодія з національними та міжнародними інституціями задля **притягнення винних** до відповідальності за міжнародні злочини
4. Забезпечення права на правду та сприяння **усуненню системних недоліків правосуддя** у справах, пов'язаних з війною
5. **Підвищення обізнаності суспільства** про порушення прав людини в контексті збройного конфлікту

II. Внутрішня комунікаційна команда

Для ґрунтовного розуміння внутрішніх процесів та комунікаційної взаємодії в організації ми провели інтерв'ю з чотирма ключовими працівниками організації та інформаційного департаменту та вивчили надані комунікаційні документи. Це допомогло виявити, як розподіляються ролі та завдання всередині команди, яким чином реалізуються основні проекти, а також які труднощі виникають у повсякденній роботі. Такий підхід дав змогу побачити не лише сильні сторони колективу, а й окреслити аспекти, які потребують вдосконалення та кращої координації.

2.1 Основна структура й основні ролі

1. **Тетяна (директорка / керівниця організації) - комунікаційні функції**
 - Поеднує управлінську та аналітично-правозахисну роботу. «Ми хочемо робити і журналістику, і аналітику, і адвокацію, тому треба тримати баланс» (цитата).
 - Співпрацює з міжнародними партнерами, державними органами, курує масштабні проекти, пов'язані з військовополоненими та зниклими безвісти.
2. **Станіслав — керівник інформаційного департаменту**
 - Здійснює загальне керування інформаційною політикою, «ставить задачі і для комунікаційного, і для журналістського напрямку» (цитата).
 - Редагує та затверджує більшість матеріалів (прес-релізи, статті, розслідування, аналітику, дописи у соцмережах), контролює роботу з інфографікою та відеоконтентом.
 - Виступає експертом і виконує журналістську роботу: «Я сам даю коментарі, модерую заходи, займаюся адвокацією, їжджу на міжнародні події, роблю фото й пишу тексти» (цитата).
 - Через нього проходить також «70% непублічних подань — це запити від прокуратури, СБУ, ООН», що потребує вичитки та уточнень (цитата).
3. **Анастасія — аутріч-менеджерка**
 - Орієнтується на налагодження контактів із медіа, підготовку заходів, роботу з партнерами.
 - Відповідає за «організацію подій, щоб про ці події відобразилось на наших сторінках і в ЗМІ, плюс прес-релізи, анонси, комунікація з журналістами» (цитата).

- Координує логістику прес-конференцій, розсилки анонсів, формує базу медіа, інколи додатково допомагає з пошуком дизайнерів чи спікерів під події.
4. **Софія — SMM-менеджерка, сайт і YouTube**
- «Я займаюся трьома посадами: соцмережі, сайт, директор YouTube» (цитата). Веде Facebook, Instagram, Twitter (X), LinkedIn, а також відповідає за розвиток YouTube-каналу.
 - Працює з візуальним контентом: «Картинки роблю переважно сама, іноді залучаю дизайнерку, якщо є гроші у проєкті» (цитата).
 - Самостійно організовує частину продакшену для відео: пише сценарії, домовляється з експертами та героями, шукає локації, а потім передає матеріал режисерці-монтажерці або монтує сама.
5. **Журналісти та розслідувачі**
- Готують редакційні матеріали та поглиблені розслідування. Часто поєднують функції документаторів: «Люди взаємозамінні і всі в контексті, але займаються одночасно 3-4 справами» (цитата).
 - Пишуть як новинні, так і більш аналітичні тексти, можуть брати участь у польових місіях та комунікаційних заходах.
6. **Залучені фахівці та аутсорс**
- Дизайнер(к)а: «Немає в команді фул-тайм дизайнера, ми залучаємо людину епізодично, коли є бюджет у проєкті» (цитата).
 - Фотограф-відеограф, «який інколи виїжджає на польові місії, робить зйомку, ще й водій» (цитата).
 - Райтера/копірайтера та перекладача залучають за необхідності, коли йдеться про масштабні публікації або міжнародні заходи.

2.2 Процеси та взаємодія

Підготовка контенту

- Матеріали можуть надходити від документаторів (які опитують військових і свідків), від журналістів, що ведуть розслідування, а також від експертів (аналітиків чи юристів).
- «Станіслав чи Тетяна вичитують і затверджують» (цитата), особливо якщо це аналітичні статті, прес-релізи чи тексти для міжнародних партнерів.
- Софія готує матеріали для сайту, пише підводки для соцмереж, робить візуальні супровідні матеріали; Анастасія відповідає за анонси й координацію з медіа.

Ланцюжок узгоджень

- У більшості випадків діє правило: «Якщо це простий новинний матеріал, його переглядає Стас, а потім можна ставити на сайт і в соцмережі» (цитата).
- Якщо це складне розслідування чи аналітика, текст також вичитують експерти-юристи. «Іноді такий ланцюжок може розтягуватись, бо треба правити формулювання або уточнювати факти» (цитата).

Засоби планування

- Команда переважно користується Google Docs для спільної роботи над текстами та таблицями.
- Asana «не запущена ще на рівні організації» (цитата), натомість інколи застосовується для постановки задач у комунікаційній команді.
- Відсутність чіткого контент-плану призводить до аврального режиму: «Все робимо з-під ножа, у неділю приходиться лист, що треба опублікувати, і ми це робимо» (цитата).

Розподіл завдань та взаємозамінність

- Команда має гнучку структуру: «Люди взаємозамінні і всі в контексті» (цитата), тому журналіст може допомагати з документуванням, а SMM-менеджерка — з монтажем відео.
- Недоліком такого формату є перевантаження окремих учасників і ризик «затягнути дедлайни, коли людина робить 3-4 справи» (цитата).

Робота з міжнародними партнерами та державними органами

- Адвокаційна та аналітична частина часто потребує підготовки закритих документів, які переглядають керівництво (Тетяна, Станіслав) та фахівці-юристи.
- «Іноді ми не можемо робити це публічно, бо передаємо дані напряму Офісу президента чи прокуратурі» (цитата).

Комунікація з медіа

- Анастасія відповідає за анонси та розсилки прес-релізів; «у нас є дві розсилки — українська та англійська» (цитата).
- Для відео- та продакшен-проектів частіше координується Софія, яка шукає героїв: «Я домовляюся, пишу сценарії, продюсую» (цитата).
- Станіслав або Тетяна, за потреби, узгоджують доступ до героїв, надають додаткову експертизу.

«У нас кожен намагається підстрахувати іншого. Це добре, але коли всі роблять усе — починаються затримки і ніхто не встигає на 100%» (цитата).

2.3 Аспекти, які вимагають покращення

Комунікаційна команда МІПЛ має **потужний експертний потенціал**, широкий перелік тем (від історій військовополонених до моніторингу судів) та високу медійну впізнаваність. Водночас відсутність чіткого планування, розмиті ролі та паралельне виконання багатьох функцій ускладнюють сталий розвиток. Для підвищення ефективності потрібен **чіткий розподіл відповідальності, стратегічно визначені аудиторії та впровадження системного планування** (у тому числі контент-плану й узгоджених дедлайнів). Це дозволить краще доносити ключові меседжі, не перевантажуючи команду та забезпечивши належну якість матеріалів.

III. Цільові Аудиторії

В результаті проведеного аналізу, опитування команди МІПЛ та партнерів, можна виокремити наступні цільові аудиторії. Остаточний перелік ЦА буде обговорюватись під час стратегічної сесії

1. Професійна аудиторія (експерти, ЗМІ, юристи)

Ця група використовує аналітику та матеріали МІПЛ у своїй роботі та поширює інформацію.

- **Журналісти та медіа** (незалежні ЗМІ, розслідувачі, міжнародні медіа)

Використовують дані, аналітику, контакти та експертні коментарі МІПЛ у своїх матеріалах.

- **Юристи та правозахисники** (адвокати, українські та міжнародні правозахисні організації)

Використовують матеріали для судових справ, адвокації та міжнародних звернень.

2. Державні та судові органи влади

Ключові установи, що приймають рішення у сферах правосуддя, воєнних злочинів та захисту прав людини в Україні

- **Судові органи України** (Верховний Суд, Апеляційні суди, Вищий антикорупційний суд, Офіс Генерального прокурора)
- **Міністерство юстиції та правоохоронні органи** (Національна поліція, СБУ, ДБР, Офіс Уповноваженого з прав людини, Військовий Омбудсмен)
- **Міністерство оборони та органи нацбезпеки**
- **Депутати Верховної Ради та профільні комітети** (Комітет з прав людини, Комітет з питань правової політики)

3. Родини військовополонених та цивільних заручників, а також військові та ветерани

Група, яка має гостру потребу в інформації про права та можливості юридичного захисту своїх прав.

- **Родичі військовополонених та цивільних заручників**

Потребують практичних рекомендацій та підтримки, та національного та міжнародного розголосу

- **Чинні військові та ветерани**

Потребують пояснень щодо юридичних процедур та підтримки полонених побратимів, зацікавлені в темах правосуддя, захисту своїх прав та реабілітації.

4. Громадськість та “активна меншість”

Широка аудиторія, яка може бути залучена через простішу подачу інформації, резонансні теми та історії .

- **Громадянське суспільство, волонтери, активісти**

Підтримують теми прав людини, сприяють поширенню інформації, потребують експертної перевіреної інформації з профільних тем.

- **Загальна аудиторія (широка громадськість)**

Зацікавлена в історіях та особистих свідченнях та резонансних темах, пов'язаних з війною і правосуддям.

5. Міжнародні партнери та донори

Організації, які сприяють міжнародному розголосу воєнних злочинів РФ та міжнародній адвокації, яку проводить МІПЛ.

- **Міжнародні правозахисні організації, посольства та міжнародні політичні інституції** (ЄС, Рада Європи, ООН, ОБСЄ та інші)

Використовують дані та аналітику МІПЛ для адвокації на міжнародному рівні, сприяють міжнародному тиску на РФ, сприяють розголосу даних щодо воєнних злочинів РФ на міжнародному рівні.

IV. Канали комунікації

Під час аналізу комунікаційної діяльності організації та під час опитування партнерів, визначено наступні канали комунікації з ключовими цільовими аудиторіями:

ЦА	Канали комунікації
Журналісти та медіа	пряма співпраця (звернення за коментарями), судова розсилка, соцмережі, спільні проекти, прес-бранчі, медіа-події
Правозахисні ГО та юристи	тематичні аналітичні звіти, журналістські розслідування, тематичні новинні розсилки, спеціалізовані заходи, правозахисні форуми, дискусії та конференції (національні та міжнародні), ютуб канал
Широка громадськість (активна меншість)	журналістські розслідування, експлейнери, сторітелінг у соцмережах, колаборації\спецпроекти з партнерськими медіа, ютуб канал, просвітницькі\правозахисні кампанії.
Міжнародні правозахисні організації, посольства та міжнародні політичні інституції	інформаційні розсилка англійською мовою, аналітичні звіти та інформаційні запити, участь у міжнародні форумах та адвокаційних кампаніях, особисті (закриті) дипломатичні зустрічі за участі експертів МІПЛ та членів родин військовополонених.
Державні та судові органи влади	офіційні інформаційні запити, звіти, аналітичні доповіді, адвокаційні зустрічі та участь у робочих групах, тематичні розсилки, тематичні заходи - круглі столи, експертні дискусії, участь у спільних законодавчих ініціативах на основі аналітики та рішень розроблених МІПЛ
Родини військовополонених та цивільних заручників, а	Соціальні мережі, як учасники та бенефіціари адвокаційних кампаній, учасники прес-конференції та медіа матеріалів, заходи спільно з партнерськими профільними ГО

також військові та ветерани	
-----------------------------	--

V. Digital-канали комунікації

Медійна ініціатива за права людини представлена по 8 каналам Digital-комунікації, серед яких Facebook, Instagram, LinkedIn, Whatsapp, X, Youtube, Вебсайт та email-розсилки. Така широка Digital-присутність організації дозволить якісно диверсифікувати цільові аудиторії та розробити унікальні меседжі для кожної платформи.

Серед цільових аудиторій, які найважче досягти через Digital, команда називає експертне середовище – оскільки критерії «експертності» є нечіткими. Водночас, навколо бренду організації потрібно зосередити ком'юніті експертів-правозахисників, активістів та всіх дотичних до ключових напрямів діяльності організації.

До аудиту не входить робота із Whatsapp, оскільки контент у ньому частково дублює комунікацію на інших каналах. Тим не менш, розвиток Whatsapp необхідно включити до процесу стратегування.

Поле для роботи з Digital-каналами:

- Побудова піраміди пріоритетності каналів та розподіл зусиль на кожен канал відповідно до неї.
- Диверсифікація цільових аудиторій та ключових меседжів для кожного каналу: якщо це іноземці, то для чого їм підписуватись та взаємодіяти з МІПЛ? Якщо це українці, то чому їм потрібно слідкувати за діяльністю організації?
- Розробка якісного технічного завдання для команди дизайнера та розробника, які займатимуться оновленням веб сайту.
- Розробка стратегії просування через рекламні кабінети майданчиків.
- Створення стратегії для роботи в YouTube – зокрема, робота з пулом вічнозелених відео, які стануть фундаментом для розвитку каналу. Робота з пошуком тем для відео та Shorts, які не потребуватимуть значних зусиль.
- Оптимізація роботи команди, ролі кожного члена та їхньої взаємодії для розвитку Digital-платформ.

5.1 Facebook

Лінк – <https://www.facebook.com/MediaInitiativeForHumanRights>

Кількість підписників – 10к

Активність – 10,200 взаємодій / місяць

Органіка/реклама – Організація реалізує рекламні кампанії, орієнтовані на взаємодію та кліки. Незважаючи на обмежений бюджет (до \$100 на місяць), таргетинг налаштовано якісно, що дозволяє ефективно використовувати ресурси. Кампанії забезпечують залучення аудиторії та підвищують охоплення, підтримуючи органічні активності в соцмережах.

Дописів на тиждень –19

Контент/копірайт:

- Розлогі чіткі тексти, структуровані, досить велике змістове навантаження на кожен вихід. Але враховуючи тематику, це вимушений хід.
- В деяких постах бракує СТА (заклику до дії).
- Пости зі статтями на сайті публікуються зі стандартним Preview (лінк розгортається автоматично).
- Майже відсутня присутність брендбуку організації (шаблони).
- Деякі публікації мають потенціал до «Розпаковування» – використання низки різноманітних форматів та планування їх на майбутнє. [Приклад.](#)

TOV – У комунікації роботу можна віднести до архетипу "Правозахисника" (The Advocate) або "Мудреця" (The Sage). Відчувається співчуття та піклування про ЦА.

Ціль – Збільшити охоплення в Facebook на 30%

Висновки:

Плюси

- **Висока якість текстів:** Контент у соціальних мережах відзначається професійним підходом до написання текстів. Вони структуровані, чітко подають ключову інформацію та враховують особливості комунікації в різних соцмережах. Це створює позитивне враження про експертність організації.
- **Активність у рамках обмеженого бюджету:** Попри невеликий рекламний бюджет та складність тематики (правозахист, війна, військові злочини), показники активності залишаються досить високими. Це свідчить про ефективне використання органічного охоплення та потенціалу контенту для залучення аудиторії.
- **Робота з коментарями:** Спостерігається активна взаємодія з аудиторією. Модерація та комунікація у коментарях сприяють збереженню довіри та формуванню позитивного іміджу організації.

Мінуси

- **Відсутність вибіркового підходу до контенту:** На сторінці публікується все те, що публікується на сайті. Варто визначити пріоритетність та вибірковість у підході, як це відбувається на інших платформах. Через це стрічка виглядає перевантажено.
- **Нестача єдиного візуального стилю:** Не всі публікації мають узгоджене візуальне оформлення. Відсутність єдиної стилістики може негативно впливати на впізнаваність бренду та візуальне сприйняття стрічки. Потрібно запровадити шаблони для графічних елементів. Вони можуть бути максимально простими та не потребувати значних зусиль у використанні.
- **Нереалізований потенціал різноманітної подачі:** Частина контенту має великий потенціал для різних форматів – відео, каруселей, інтерактивів, коротких цитат чи інфографіки. Урізноманітнення подачі допоможе підвищити залучення, а також трафік на сайт, оскільки один інформаційний привід може подаватись у декілька виходів.

Пріоритети для стратегування:

- Розробка рубрикатора та шаблону комунікаційного плану – поділ контенту на вічнозелений, терміновий, кризове реагування і тд.
- Відбір матеріалів для публікації.
- Розробка рекомендацій щодо чіткого дотримання візуального стилю сторінки
- Перегляд підходів до таргетингу

5.2 Instagram

Лінк – <https://www.instagram.com/mipl.org.ua>

Кількість підписників – 1057

Активність – 2,254 взаємодій / місяць

Органіка/реклама – Немає реклами, бо там гарна органіка.

Дописів на тиждень – 3-4

Контент/копірайт – Підхід до написання текстів подібний до ФБ.

TOV – У комунікації роботу можна віднести до архетипу "Правозахисника" (The Advocate) або "Мудреця" (The Sage). При цьому, на сторінці вужча ЦА, контент фільтрується та адаптується.

Ціль:

Збільшити аудиторію Instagram до 2 тисяч
Збільшити охоплення в Instagram на 30%

Висновки:**Плюси:**

- **Хороше візуальне оформлення:** Візуальний стиль контенту добре продуманий і відповідає загальній айдентиці організації. Це позитивно впливає на сприйняття сторінки, підвищуючи впізнаваність бренду та залученість аудиторії.
- **Використання сторітелінгу:** Контент містить значну кількість сторітелінгових елементів, що допомагає створити емоційний зв'язок із аудиторією. Реальні історії жертв війни, розслідувань та успіхів у діяльності організації сприяють формуванню довіри.
- **Партнерські публікації:** Спільні публікації з партнерами дозволяють розширити аудиторію та охопити нових користувачів, водночас підвищуючи трастовість.

Мінуси:

- **Перевантаженість Linktree:** На платформі Linktree розміщено занадто багато посилань, що може ускладнювати навігацію для користувачів. Рекомендується оптимізувати структуру посилань, залишивши лише найважливіші ресурси, такі як сайт, останні публікації чи ключові кампанії.
- **Брак закріплених постів:** Відсутність закріплених постів з інформацією про діяльність організації та її основні досягнення ускладнює ознайомлення нових відвідувачів із місією та цінностями. Рекомендовано створити пост із базовою інформацією та закріпити його для легкого доступу.
- **Недостатня робота з Reels:** Використання коротких відеоформатів, таких як Reels, залишається обмеженим. Це знижує потенційне органічне охоплення, оскільки алгоритми платформ надають перевагу відеоконтенту. Враховуючи завантаженість команди, можна планувати мінімальний обсяг Reels, зосереджуючи увагу на ключових темах. Альтернативою є переробка вже наявного контенту у формат коротких відео для кращої видимості.

Пріоритети для стратегування:

- **Розробка рубрикатора та шаблону комунікаційного плану:** Для ефективного планування контенту необхідно впровадити систему тематичних рубрик. Пропонуємо розподіл контенту на кілька основних категорій, серед яких обов'язково мають бути
 - Вічнозелений контент: матеріали, що залишаються актуальними впродовж тривалого часу
 - Терміновий контент: оперативні новини, події, анонси заходів або заяви щодо актуальних подій.
 - Кризове реагування: публікації у випадках надзвичайних подій або інформаційних викликів
- **Робота із закріпленими постами:** Закріплені пости повинні містити ключову інформацію про діяльність організації та найважливіші меседжі для нових відвідувачів сторінки. Рекомендується створити в першу чергу такі елементи:
 - Закріплений пост про діяльність організації з чітким переліком напрямків роботи та контактною інформацією.
 - Топ-історія або історія успіху: кейс або свідчення, які яскраво демонструють вплив організації.
- **Налаштування реклами:** Продовжувати оптимізацію таргетингу, орієнтуючись на ключові показники ефективності (взаємодії, кліки, охоплення). Для кращої результативності тестувати різні формати рекламних оголошень.

- **Редагування опису:** Опис організації має бути більш конкретним і релевантним для цільової аудиторії. Поточний опис, як-от «Об'єднуємо журналістику та правозахист», виглядає загальним і більше стосується методології роботи. Водночас, «Розслідуємо воєнні злочини» це уже чітке позиціонування для аудиторії.

5.3 Twitter (X)

Лінк – https://x.com/mihr_ua

Кількість підписників – 1047

Активність – 2-3 ретвіта / твіт

Органіка/реклама – Органічне просування, що не дивно. Тематика МІПЛ, що включає воєнні злочини, насильство та порушення прав людини, може не пройти модерацію на платформі під час запуску рекламної кампанії. Це пов'язано з політикою соцмереж щодо обмеження чутливого контенту. Водночас, платформа взагалі важко зараз працює з українським контентом, тож варто орієнтуватись на органічні способи просування.

Дописів на тиждень – Неоднорідна кількість, важко встановити. Інколи 2-3 комунікаційні виходи на тиждень, інколи за один день 5 виходів за різними темами.

Контент/копірайт: “Наратор” (The Storyteller) або “Герой” (The Hero), залежно від контексту.

- Розповідає реальні історії війни: свідчення, особисті переживання постраждалих, героїчні вчинки.
- Провокує співпереживання та формує розуміння контексту війни серед міжнародної аудиторії.
- Залучає аудиторію через образи, цитати, візуальні елементи та сильні емоційні меседжі.
- Закликає до дій: підтримувати Україну, поширювати інформацію, впливати на прийняття рішень у своїй країні.
- Протиставляє добро і зло, підкреслюючи боротьбу за свободу та правду.

ТОВ – Тексти написано влучно. Контент статичний.

Водночас, бракує СТА відповідно до аудиторії платформи, особливо, якщо це робота на іноземців.

Ціль – Збільшити охоплення в X на 30%

Висновки:

Плюси:

- У контенті активно використовується сторітелінг, що сприяє створенню емоційного зв'язку з аудиторією.
- Деякі пости успішно перепаквані з Instagram, перекладені на англійську мову та адаптовані до формату платформи. Це дозволяє охоплювати ширшу аудиторію та зберігати цілісність інформаційної стратегії.

Мінуси:

- Частина публікацій має завеликий обсяг тексту, що може знижувати зацікавленість користувачів у швидкому перегляді. Twitter, як платформа коротких і лаконічних повідомлень, потребує оптимізації текстів для підвищення ефективності.
- Контент недостатньо інтегрований у поточні дискусії та інформаційні тренди. Мало використовується система хештегів і тегів для залучення партнерів та тематичних спільнот. Це знижує охоплення та видимість публікацій у стрічці новин.
- У текстах відсутні або недостатньо виражені заклики до дії. Наприклад, заклики на зразок “поширте цей пост”, “підтримайте нас”, “дізнайтеся більше на сайті” допоможуть активніше залучати аудиторію до взаємодії.

Пріоритети для стратегування:

- Робота з пріоритетністю каналів та визначення частоти комунікаційних виходів
- Розробка меседж-боксу та закликів до дії під іноземну аудиторію

5.4 LinkedIn

Лінк – <https://www.linkedin.com/company/mihr-ua/>

Кількість підписників – 249

Активність – 3-5 лайків/пост в середньому

Органіка/реклама – Не рекламується

Дописів на тиждень – 1

Контент/копірайт – Тексти написані досить офіційно, з відсилками до подій, що передують інформаційному приводу. Візуал переважно статичний, не оптимізований під платформу. Є підбірки фото з подій, відсутня робота з картками, розсилкою в самій платформі. Не використовуються хештеги.

Сторінка ведеться англійською мовою, тож інформація орієнтована на міжнародних партнерів, донорів, правозахисників.

TOV – Стриманий, діловий. У комунікації роботу можна віднести до архетипу "Правозахисника" (The Advocate) або "Мудреця" (The Sage).

Висновки:

Плюси:

- Інформаційна присутність на LinkedIn розширює цільову аудиторію та допомагає комунікувати з іноземцями.
- Тексти написані розлого, практично відсутні зауваження щодо англійської мови.

Мінуси:

- Контент не адаптується під можливості конкретної платформи
- Відсутня залученість, СТА.

Пріоритети для стратегування:

- Оптимізація контент-плану, робота з визначенням повідомлень, які найбільше пасують для конкретної платформи.
- Збільшення кількості підписників через інструменти платформи.
- Налаштування розсилок для різних ЦА, розробка верстки, робота з СТА.

5.5 Youtube

Лінк – https://www.youtube.com/@MIHR_ua

Кількість підписників – 8091

Активність – 471 тис переглядів / місяць. +774 підписники. Підключена монетизація.

Органіка/реклама – Реклами наразі до 8% серед всіх переглядів (за 1.5 роки)

Контент/копірайт – Різноманітні формати відео – від прямих трансляцій великих подій до shorts. Описи до відео – різні. Є дуже розлогі, які «просять» скорочення, є лаконічні.

TOV – "Правозахисник" (The Advocate) та "Наратор" (The Storyteller)

Висновки:

Акаунт активно ведеться із серпня 2023-го. З цього часу відео з'являються нерегулярно, але навіть попри це, канал приваблює органічно аудиторію. Розвиток каналу буде напряму залежати від активності команди на ньому.

Ціль – Збільшити аудиторію YouTube до 20 тисяч

Плюси:

- Великим плюсом є створення відео без footage – у форматі слайдшоу із начиткою.
- Добре використовується формат Shorts, з нього приходять органічні підписники.
- Є дуже вдалі заголовки із захопленням ключових слів в тематиці

Мінуси:

- Досить старомодний дизайн обкладинок
- Майже не ведеться Community-розділ
- Відсутність контент-стратегії

Пріоритети для стратегування:

- Розробити рубрикацію для відео, підібрати пул тем – для шортс та стрічки.
- Налагодити регулярність публікацій.
- Розробити план для роботи із Community.
- Налагодити роботу із рекламним кабінетом – почати вливати туди гроші з монетизації. Там буде невеликий внесок, але ціль – заробляти на власне просування і таким чином збільшувати кількість підписників та переглядів.

5.6 Вебсайт

Лінк – <https://mipl.org.ua/>

Джерела трафіку – Трафік приходять із соціальних мереж, розсилки та підписки на ukr.net.

Висновки – Враховуючи, що вебсайт стоїть на порозі оновлення, немає сенсу глибоко занурюватись у його побудову. Тут можна оцінювати лише тексти – вони написані фахово, добре підкреслені заголовки, є фото «з полів роботи», присутній сторітелінговий компонент. Дизайн дійсно є дещо застарілим, та й інформація на сторінці – приміром, досі висить кнопка переходу на Telegram, який вже припинив роботу.

Пріоритети для стратегування:

Організації необхідний сайт, який повністю відобразитиме її актуальне позиціонування, діяльність та комунікаційні цілі. Це включає не лише інформаційне наповнення, а й оновлений дизайн, структуру та інтеграцію сучасних технологій для забезпечення кращого користувацького досвіду (UX/UI).

- **Оновлення візуального стилю:** Потрібно створити сучасний та впізнаваний візуальний стиль сайту, який буде гармонізувати з брендом організації. Стиль має враховувати міжнародну цільову аудиторію.
- Важливо передбачити **довгостроковий розвиток сайту**, що включає:
 - Регулярне оновлення контенту (новини, звіти, дослідження).
 - Оптимізацію сайту для пошукових систем (SEO).
 - Інтеграцію інструментів аналітики для моніторингу поведінки користувачів та ефективності контенту.
- **Робота з технічним завданням (ТЗ):** Поле для роботи включає координацію та формування технічного завдання для дизайнера та розробника.

VI. Робота з медіа

Робота МІПЛ із медіа характеризується великим обсягом контактів та різноманітними форматами співпраці — від регулярної судової розсилки до персоналізованих анонсів міжнародним журналістам. За 2024 рік більше 1500 публікацій у медіа, на лютий 2025 вже має 54 публікації, що є досить високим показником.

Розгалужена база сприяє широкому охопленню тем, проте вимагає систематичного оновлення й чіткішої сегментації, аби медіа отримували релевантний контент і могли оперативніше реагувати на пропозиції. Поліпшення ефективності можливе завдяки регулярному моніторингу відкритих листів, активнішій персоналізації (пітч-листи з ексклюзивним фактажем), а також більш тісній взаємодії з журналістами регіонального й міжнародного рівня.

6.1 Структура та обсяг медіабази

Аналіз даних із файлу «Медіабаза МІПЛ (медійні прояви_контакти).xlsx» свідчить про досить широкий діапазон контактів, що охоплює регіональні, національні та міжнародні видання. Кількісний склад бази (понад 200 контактів) свідчить про значний історичний доробок організації у налагодженні стосунків з різними ЗМІ. При цьому спостерігаються кілька рівнів «теплоти» контактів — від журналістів, із якими МІПЛ працює на постійній основі, до тих, хто лише раз отримував розсилку або акредитацію на захід.

«У нас є дві розсилки — українська та англomовна... орієнтовно 250 підписників»
(цитата з інтерв'ю).

6.2 Категорії ЗМІ та специфіка взаємодії

Національні медіа.

- Велика напрацьована база контактів, куди належать телеканали, великі інформаційні агентства, популярні онлайн-видання. Співпраця з ними відбувається як у форматі анонсів і прес-релізів, так і шляхом особистого запрошення журналістів на події.
- Організація має «неофіційний перелік» ЗМІ, з якими не бажає контактувати через етичні й професійні міркування, однак формально ця політика не задокументована.

Регіональні видання та локальні журналісти.

- Аналіз медіабази демонструє, що певна частина списку стосується регіонів, де МІПЛ здійснює моніторинг судів чи документування. Саме регіональні журналісти часто отримують від МІПЛ анонси судових засідань, зокрема у межах «судової розсилки».
- Цей сегмент дає змогу залучати додаткову аудиторію та висвітлювати локальні кейси про воєнні злочини, полонених, родини зниклих безвісти.

Міжнародні медіа.

- Напрацьована база із більше 70 теплих контактів іноземних журналістів та 9 фіксерів, демонструє зацікавленість міжнародної преси у тематиці військовополонених та правосуддя в контексті війни.
- Для них існує окрема англomовна розсилка, і час від часу МІПЛ надсилає таргетовані пітчі чи запрошення.

«База контактів... Ми можемо її сегментувати: комусь даємо просто прес-реліз, комусь — історії й героїв, а комусь — фактаж або аналітику» (цитата з інтерв'ю).

6.3 Форми та інструменти комунікації

Прес-релізи та анонси.

- Розсилаються через e-mail-розсилку двома мовами (укр/англ), залежать від проєктних зобов'язань або поточних активностей (прес-конференції, випуск розслідування).
- «Намагаємось, щоб це відобразилося у нас на сторінках і щоб кілька медіа підхопили» (цитата).

Особисті запрошення.

- Для частини медіа (особливо міжнародних) практикують персоналізовані звернення, де пропонують унікальні історії чи зв'язки з героями (родичами полонених, документаторами тощо).
- Такий підхід виправдовує себе, коли потрібно забезпечити медіа-супровід заходу або згенерувати інтерес до нової теми.

Регулярна «судова розсилка».

- У документі трапляються повторювані контакти, які отримують регулярне оновлення щодо судових справ, пов'язаних із воєнними злочинами.
- Це іміджевий, але часом «не надто ефективний у плані піару» продукт (цитата з інтерв'ю), однак деякі журналісти використовують його для підготовки матеріалів. Було б доцільно проаналізувати її ефективність.

6.4 Виклики та потенційні покращення

- **Не завжди актуальна та структурована база.**
 - У файлі подекуди фігурують контакти, які можуть бути неактивними або втратили актуальність. Потрібно періодично перевіряти чи «очищати» базу, щоби спростити комунікацію.
- **Сегментація та цілеспрямований пітчінг.**
 - Аналіз бази свідчить, що є широке коло ЗМІ, але не завжди зрозуміло, кого і з якою темою варто таргетувати. Доцільно було б покращити систему тегів або категорій (напр. «міжнародники», «регіональні суди», «експертна журналістика» тощо).
- **Персоналізація.**
 - Важливо розрізняти тактичні (масові) й персоналізовані (пітч) розсилки. «Деякі редакції хочуть ексклюзивний матеріал або глибшу інформацію» (цитата), тож їх можна додавати в окремий сегмент, де пропонуються унікальні історії чи експерти.
- **Планування та регулярний моніторинг взаємодії.**
 - Доцільно налагодити систему моніторингу: хто відкрив лист, хто перейшов за посиланням, із ким вдалося домовитися про сюжет або публікацію. Це допоможе відстежувати конверсію та ефективніше розподіляти зусилля.

«У нас буває, що ми не бачимо результатів розсилки: 4 відгуки на 200 листів. Потрібно моніторити, чи взагалі вони їх читають» (цитата з інтерв'ю).

VII. SWOT Аналіз та інсайти партнерів

7.1 SWOT

Сильні сторони (Strengths)

- **Довіра** до якості контенту та експертизи – мають багаторічний досвід моніторингу судових процесів у темах воєнного правосуддя, першими почали працювати в цій темі. Зараз є визнаними через високу якість аналітики.
- **Впливова адвокаційна правозахисна діяльність** – сильна міжнародна та національна адвокація у сфері прав людини.
- **Експертність спікерів** – кожен експерт має свою чітку спеціалізацію, що підсилює спільне позиціонування організації. Є кілька потужних відомих лідерів думок з високим рівнем довіри (Томак, Решетилова).
- **Унікальне позиціонування** – поєднання медійної та правозахисної діяльності, що робить організацію важливим містком між потерпілими, військовими, судовими інституціями та державою, а також визнаними у медійній сфері.
- **Унікальна тематика** - теми військовополонених та цивільних заручників, моніторингу судових процесів, квазі-судових органів на окупованих територіях.
- **Теплі контакти з медіа, владою та міжнародними партнерами** - організація має дуже велику базу контактів, можливість «під конкретні теми пітчити в медіа, в тому числі іноземні» (цитата). Потужні особисті зв'язки та «впізнаваність членів команди» (цитата), що дозволяє залучати ключових стейкхолдерів.
- **Сильна «польова» складова** - глибина збору даних завдяки документаторам: «Ми збираємо свідчення звільнених військовополонених і родин — велика база і підтримка родин» (цитата). Цінний контент, який є цікавим для журналістів: «Медіа хочуть героїв та їхні контакти. Смерті в полоні» (цитата).
- **Гнучкість і швидка реакція** - незважаючи на хаотичність, команда оперативно реагує на запити та прагне швидко закривати нові завдання навіть за умов перевантаження.

Слабкі сторони (Weaknesses)

- **Обмеженість комунікаційних каналів** – використовується переважно сайт та соціальні мережі, вузькоспеціалізовані розсилки, що може зменшувати охоплення аудиторії.
- **Складна організаційна структура, нечіткий розподіл обов'язків у рамках організації**, що призводить до перенавантаження на окремих членів команди та складність у плануванні якісної комунікаційної роботи.
- **Складність аналітики та тем для широкої аудиторії** – аналітичний контент може бути занадто складним і орієнтованим лише на активну частину суспільства, брак матеріалів та каналу комунікації для **охоплення потреб родичів полонених та військових**.
- **Обмежена візуальна комунікація** – відсутність розвиненого YouTube-каналу чи інших мультимедійних форматів.
- **Невизначення цільових аудиторій та пріоритетів** - одразу хочуть охопити широке суспільство, експертів, державні органи, міжнародних партнерів і водночас «родини військових, полонених, діючих військових» (цитата).
- **Затвердження контенту та тривалі дедлайни** - «якщо аналітики затягують, то потім комунікаційники мають мало часу» (цитата). Багатоступеневе редагування: «Матеріал пише журналіст, іде до Стаса чи керівництва, потім знову до експертів... і це затягується» (цитата).
- **Відсутність системного підходу до просування** - «Нема рекламного бюджету ніякого... кидаємо на карту, скільки можемо» (цитата). Мінімальний таргет, нерозуміння ролі LinkedIn і плану для міжнародної аудиторії: «В лінкедін раз на місяць може оновлюватися, не розумію, як він може допомогти» (цитата).

Можливості (Opportunities)

- **Розширення аудиторії** – створення матеріалів, адаптованих для ширшої аудиторії, зокрема родин полонених та військових.
- **Покращення операційного рівня планування та координації у відділі комунікації** – чіткий розподіл обов'язків всередині відділу та координації між відділами, використання уніфікованої CRM системи для розподілу завдань.
- **Розширення каналів комунікації** та виокремлення окремих форматів та продуктів для конкретних ЦА (наприклад, Ютуб, спеціальні розсилки, подкасти) для кращої взаємодії з різними групами аудиторії.
- **Міжнародна адвокація** – посилення видимості роботи на міжнародному адвокаційному рівні через додаткові формати комунікації (аналітичні брифінги, звіти для міжнародних інституцій, міжнародні кампанії).
- **Формування єдиного бренду (позиціонування)** - «Ми напів медіа, напів громадська організація. Трохи неясно, як це все назвати» (цитата). Потреба узгодити, де саме ГО працює як «розслідувальне медіа», а де — як «правозахисна адвокаційна структура».

Загрози (Threats)

- **Конкуренція з іншими організаціями** – Існування потужних правозахисних та медійних ініціатив, які також працюють у сфері прав людини та аналітики військових злочинів.
- **Обмежена зацікавленість масової аудиторії** – складні теми можуть бути недостатньо цікавими для широкої громадськості без додаткової адаптації.
- **Проблеми з фінансуванням** – зважаючи на актуальні проблеми у громадському секторі через припинення американського фінансування, організація може зіштовхнутися зі складнощами у реалізації своїх проєктів.

7.2 Інсайти від опитування партнерів

1. МІПЛ користується великою **повагою та довірою** серед партнерів та експертної спільноти.

- *«Вони перші почали висвітлювати і моніторити судові процеси по Криму і Донбасу з 2014 року, вони мають значний досвід та експертизу, якій звикли довіряти.»*
- *«Якщо мені потрібні факти, то це точно до них. На них вже працює їх репутація.»*
- *«У нас про МІПЛ хороше враження, вони експерти у своїй справі і їх добре чути на міжнародних майданчиках.»*

2. Щодо рекомендацій щодо **покращення**, можемо виділити наступні ідеї:

- *«Добре було би, якби довгі матеріали були перепаковані у більш короткі відеоформати – і для Інсти, і для ТікТока, і для YouTube Shorts. Щоб залучати ширшу аудиторію, а також втягувати в правозахист і ці теми активну молодь.»*
- *«Англомова розсилка для донорів і партнерів, посольств була б дуже корисною.»*
- *«Мені бракує форматів, де я можу послухати – відео чи подкасти. Бо у мене нема часу читати довгі тексти, а слухаю я завжди.»*
- *«Сайт виглядає застарілим, його треба оновити. На ньому багато розділів, часом шукаю те, що мені треба.»*

3. Усі опитані партнери вважають, що **судова розсилка – це важливий інструмент** та має поширюватись і надалі, але за умови більш активного просування розсилки.

- *«Про судову розсилку знаю – раніше користувалась частіше. Вона дуже потрібна саме для журналістів – ніхто нічого подібного не робить для підтримки інтересу до судових засідань – треба залишати.»*

- *«Про судову розсилку знаю, вона безперечно важлива для підтримання інтересу медіа до правосуддя.»*

7.3 Що варто потенційно покращити у комунікації МІПЛ (на думку партнерів)

За результатами опитування партнерів та команди, пропонуємо розглянути наступні покращення в комунікаціях МІПЛ. Детальніше плануємо обговорити під час стратегічної сесії.

Зміни у підході до роботи комунікаційної команди

- Чітке визначення своїх цільових аудиторій, цільової дії та каналів комунікацій для кожної з ЦА.
- Створити комунікаційне планування та ефективну координацію роботи та планування з іншими відділами
- Забезпечити операційну можливість для системної та якісної перепаковки лонгрідів, аналітики та розслідувань у більш короткі, візуальні та прості формати.
- Оновлення дизайну та структури веб-сайту МІПЛ.

Розширення форматів контенту

- Виробництво коротких відео (3-5 хвилин) з ключовими тезами для соцмереж (Instagram, TikTok, YouTube Shorts)
- Подкасти\ відео інтерв'ю для аудиторії, яка не має часу на читання.
- Інфографіка та експлейнери для більшої доступності інформації для розширення аудиторії за межі експертної спільноти.
- Створення чітких каналів комунікації, а також матеріалів, орієнтованих на родини військовополонених та військових.

Робота з міжнародною аудиторією

- Регулярна англійська розсилка для донорів та дипломатичних установ та західних медіа.
- Зосередити більш системну роботу з західними журналістами.
- Доступніший сайт для англійських користувачів.

VIII. Висновки та рекомендації

1. Посилення внутрішніх процесів та планування

- **Чіткий розподіл ролей і відповідальності.** Відсутність прописаних посадових інструкцій, а також паралельне виконання декількох функцій кожним учасником команди спричиняють перевантаження і зрив дедлайнів. Рекомендовано закріпити кожну ключову функцію (редактор, аутріч-менеджер, SMM, аналітик тощо) за конкретною людиною та створити зрозумілу схему делегування.
 - **Упровадження системного планування.** Регулярний контент-план (на тиждень, місяць) з фіксованими рубриками та дедлайнами допоможе уникнути «аврального» режиму.
 - **Запуск Asana на рівні всієї організації.** Це сприятиме прозорому відстеженню завдань і статусів, а також кращій координації між різними відділами (аналітиками, документаторами, комунікаційниками).
1. **Формування чіткішого бренду та позиціонування**

- **Узгодження «двох ідентичностей»** (ГО та медіа): «Ми напів медіа, напів громадська організація. Трохи неясно, як це все назвати» (цитата). Варто формально визначити, коли й де МІПЛ працює як правозахисна структура, а де — як «медійна» інституція, аби уникати плутанини для зовнішніх партнерів.
 - **Розробка чіткої айдентики.** Шаблони візуального стилю для Facebook, Instagram, YouTube допоможуть підвищити впізнаваність. Сайт і соціальні мережі мають мати єдину «точку впізнавання» (логотип, кольори, шрифти тощо).
2. **Розширення форматів контенту та адаптація під різні аудиторії**
- **Перепаковування лонгвідів й аналітики.** Щоби залучати ширшу аудиторію, зокрема родичів військовополонених та військових, рекомендується робити коротші форматні тексти, інфографіки, короткі відео (Reels, Shorts).
 - **Запуск/розвиток подкасту чи відеоформатів.** Це враховує запит партнерів: «Мені бракує форматів, де я можу послухати – відео чи подкасти» (цитата). Подкасти можуть охопити тих, хто не має часу читати розлогі тексти.
 - **Оптимізація та регулярність YouTube.** «Відсутність контент-стратегії» (цитата) гальмує ріст каналу. Запровадження рубрик (інтерв'ю, польові історії, звіти), регулярне додавання Shorts і планова публікація хоча б раз на тиждень допоможе досягти цілі «збільшити аудиторію до 20 тисяч».
3. **Удосконалення digital-каналів**
- **Пріоритизація й частота публікацій.** Визначити, який контент найбільш ефективний для кожної соцмережі, й уникати дублювання всіх матеріалів одразу на всі платформи.
 - **Instagram:** Розвивати формат Stories і Reels, оптимізувати Linktree, закріплювати важливі пости для ознайомлення нових підписників.
 - **Facebook:** Запровадити рубрикацію («вічнозелений» контент, термінові новини, успішні історії), створити візуальні шаблони й активніше використовувати СТА.
 - **LinkedIn (англомовна сторінка):** Систематично публікувати аналітичні тексти й новини для міжнародних партнерів, розвивати можливості груп і розсилки.
 - **Twitter (X):** Оптимізувати тексти під короткий формат платформи, активніше застосовувати хештеги та теги, розробити покроковий план реагування на інфоприводи.
4. **Оновлення та якісний розвиток вебсайту**
- **Новий дизайн і структура.** Сайт має краще відображати діяльність, комунікаційні цілі та міжнародне позиціонування МІПЛ. Важливо зробити його зручним для різних груп (зокрема англomовних користувачів).
 - **Регулярне наповнення й SEO-оптимізація.** Актуальні новини, розслідування та звіти важливо викладати швидко і з дотриманням кращих практик пошукової оптимізації.
 - **Інтеграція з аналітикою.** Впровадження Google Analytics (GA4) чи іншого інструменту для відстеження поведінки користувачів допоможе приймати аргументовані рішення щодо контенту й акцентів у роботі.
5. **Робота з міжнародною аудиторією**
- **Регулярна англomовна розсилка.** «Англomовна розсилка для донорів і партнерів, посольств була б дуже корисною» (цитата). Доцільно вести її за тими ж принципами, що й українську: сегментувати за типом отримувачів, відстежувати відкриття.
 - **Посилення присутності на глобальних майданчиках.** Можна організовувати онлайн-брифінги для іноземних журналістів, проводити міжнародні Zoom-пресконференції з героями/свідками та додавати іноземних партнерів до VIP-розсилки.
 - **Адаптація контенту під іноземних читачів.** Багатьом партнерам бракує форматів короткого огляду (1-2 сторінки) чи швидких відеозаписів англійською мовою. Використання глобальних платформ (LinkedIn, Twitter, YouTube) зі системним підходом дозволить збільшити видимість за межами України.
6. **Адвокація та робота з родинами військовополонених**

- **Створення окремих матеріалів для сімей.** В інтерв'ю неодноразово згадано потребу в доступних та інструктивних матеріалах — «покрокових» гідів для родичів, а також адвокаційних кейсів, які можна поширювати в соцмережах.
- **Формування окремого каналу (розсилки/блоку на сайті).** Інформування родичів про нові закони, процедури, адвокаційні заходи чи міжнародні виступи, що пов'язані з обміном полонених і правовою допомогою.

Загальний підсумок

МІПЛ має стійкий фундамент: високу репутацію, довіру партнерів, глибоку польову й аналітичну експертизу. Розвиватися далі можна за рахунок:

1. **Систематизації внутрішніх процесів** і уникнення «хаосу», щоб команда ефективніше використовувала свої людські ресурси.
2. **Вдосконалення контент-стратегії** та адаптації різних форматів для розширення цільових аудиторій (особливо родин військовополонених, міжнародних партнерів, широкої громадськості).
3. **Підсилення цифрової присутності** через оновлений сайт, продуману роботу соцмереж, розвиток YouTube і англомовної комунікації.
4. **Поглиблення взаємодії з медіа** завдяки персоналізованим розсилкам, актуалізації бази контактів і чіткій сегментації типів видань.

Таким чином, досягнення стратегічних комунікаційних цілей МІПЛ (збільшення впливу, охоплення, участі в міжнародному порядку денному) на пряму залежатиме від того, наскільки ефективно будуть реалізовані наведені рекомендації та створені відповідні комунікаційні механізми всередині організації.

Додаток Г

Інформована згода

ЗГОДА на надання та використання інформації

дата _____

Я, _____ (ПІБ),
підписом під цим документом

“ _____ ” _____ місяця, _____ року народження.

1. **підтверджую** свою поінформованість про те, що:

а. Громадська організація “Медійна ініціатива за права людини” (далі - МІПЛ), код ЄДРПОУ 40750793, яка розташована за адресою: м. Київ, вул. Деревлянська, 13, є членом коаліції громадських організацій “Україна. П’ята ранку” (далі - “Коаліція”) та здійснює спільне з іншими громадськими організаціями та експертами Коаліції документування міжнародних злочинів, порушення прав людини та інших пов’язаних із ними подій і фактів, які відбуваються в Україні через збройну агресію Росії, починаючи з 2014 року.

Таке документування відбувається усіма можливими законними способами, в тому числі через збір доказів та інформації з відкритих джерел, опитування постраждалих і свідків, збір письмових та речових доказів, фотографування, аудіо- та відеозапис, залучення експертів і спеціалістів до проведення досліджень тощо.

Метою такого документування є (1) збір, опрацювання та архівування будь-якої інформації для подальшого висвітлення реальних подій, які мали місце в Україні через збройну агресію Росії, а також (2) вчинення усіх можливих дій для притягнення винних у міжнародних злочинах на території України осіб до відповідальності, зокрема через передачу отриманої інформації та доказів правоохоронним органам в Україні та за кордоном, в тому числі Офісу прокурора Міжнародного кримінального суду;

б. Громадська організація МІПЛ разом із іншими членами Коаліції бере на себе зобов’язання з вчинення дій, пов’язаних з конфіденційним збереженням моїх персональних даних відповідно до законодавства України та внутрішніх правил і процедур Коаліції;

2. **погоджуюсь** добровільно брати участь у процесі документування подій, пов’язаних зі збройною агресією Росії проти України та відносно яких я можу володіти інформацією;

3. **надаю** інформовану згоду на збір та використання інформації, яка мною повідомлена та/або передана, а також на обробку моїх персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» громадською організацією МППЛ та членами Коаліції:

1. Інтерв'ю

Аудіозапис: Так _____ Ні _____

Відеозапис: Так _____ Ні _____

Будь ласка, виберіть, якому з трьох наведених нижче варіантів ви віддасте перевагу:

ВАРІАНТ 1: Я погоджуюся на використання інформації, наданої в цьому інтерв'ю, з **ВИКОРИСТАННЯМ МОГО ІМЕНІ АБО ІНШОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ** для дослідницьких цілей, і я розумію пов'язані з цим ризики.

Так _____ Ні _____

ВАРІАНТ 2: Я погоджуюся на використання інформації, наданої в цьому інтерв'ю, з **ВИКОРИСТАННЯМ ЛИШЕ МОГО ІМЕНІ БЕЗ ІНШОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ** для дослідницьких цілей, і я розумію пов'язані з цим ризики.

Так _____ Ні _____

ВАРІАНТ 3: Я погоджуюся на використання інформації, наданої в цьому інтерв'ю, **БЕЗ МОГО ІМЕНІ АБО ІНШОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ** (анонімно) для дослідницьких цілей, і я розумію пов'язані з цим ризики.

Так _____ Ні _____

Розгляньте наведені нижче варіанти:

Я погоджуюся на надання інформації, повідомлену мною в цьому інтерв'ю, та/або інших пов'язаних з моєю історією документах, **партнерським організаціям МППЛ для дослідження**, документування та/або судового розгляду.

Так _____ Ні _____

Я погоджуюся на те, щоб інформація, повідомлена мною в цьому інтерв'ю, та/або інших пов'язаних з моєю історією документах, була передана внутрішнім або міжнародним механізмам підзвітності та/або слідчим органам, в тому числі **Міжнародному кримінальному суду, Європейському суду з прав людини та Слідчій комісії ООН, моніторинговим місіям ОБСЄ щодо України.**

Так _____ Ні _____

Я погоджуюся на передачу інформації, повідомлену мною в цьому інтерв'ю, та/або інших пов'язаних з моєю історією документах (включно з особистими даними) **правоохоронним органам України, включно з Генеральною прокуратурою України та Офісом Генерального прокурора.**

Так _____ Ні _____

Я погоджуюся на передачу інформації, повідомлену мною в цьому інтерв'ю, та/або інших пов'язаних з моєю історією документах (включно з особистими даними) **архівним установам.**

Так _____ Ні _____

Я погоджуюся на передачу інформації, повідомлену мною в цьому інтерв'ю, та/або інших пов'язаних з моєю історією документах для розміщення **ВИКЛЮЧНО** на **сайті/соцмережах “Медійної ініціативи за права людини”**.

Так _____ Ні _____

2. Фотографії

Ми просимо всіх учасників надати згоду на використання будь-яких фотографій. Якщо це прийнятно, виберіть один із двох варіантів нижче:

ВАРІАНТ 1: Я погоджуюся на збір фотографій, що ідентифікують особу, зокрема фотографії мого обличчя, для використання в дослідницьких звітах та інших публікаціях **З МОЇМ ІМ'ЯМ АБО ІНШОЮ ІДЕНТИФІКАЦІЙНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ.**

Так _____ Ні _____

ВАРІАНТ 2: Я погоджуюся на збір фотографій, що не ідентифікують особу (без обличчя чи будь-яких інших ідентифікаційних знаків), для використання в дослідницьких звітах та інших публікаціях **БЕЗ МОГО ІМЕНІ АБО ІНШОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ.**

Так _____ Ні _____

3. Медична документація

Я погоджуюся з тим, що МППЛ може використовувати надану мною медичну документацію, що стосується лікування будь-яких травм, отриманих внаслідок насильства впродовж досліджуваного періоду, та передавати її партнерським організаціям МППЛ для дослідження. Я погоджуюся, що вони можуть використовувати інформаційні форми для медичної інформації від лікувальних установ, які я перевірю та підпишу.

Так _____ Ні _____

4. Дозвіл зв'язатися зі мною з додатковими питаннями щодо цього додаткових запитань

Я погоджуюся, що зі мною можна зв'язатися, якщо необхідно, впродовж наступних кількох місяців, якщо виникнуть додаткові питання чи роз'яснення.

Так _____ Ні _____

Я підтверджую, що я не отримував(-ла) жодної фінансової компенсації чи матеріальної вигоди до, під час або після інтерв'ю. Мені була надана можливість поставити всі питання, і я надаю цю інформацію добровільно, безоплатно та поінформовано. Я розумію, що можу відмовитися від участі в інтерв'ю в будь-який час без будь-яких санкцій і без шкоди для моїх стосунків з організаціями-партнерами МППЛ.

Ім'я, прізвище, по-батькові: _____

Бажана контактна адреса електронної пошти та/або номер телефону: _____

Дата: _____

Підпис: _____

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 19:59:24 28.06.2026

Назва файлу з підписом: Miroshnychenko_diss.pdf.asice

Розмір файлу з підписом: 2.6 МБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Miroshnychenko_diss.pdf

Розмір файлу без підпису: 3.4 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Мірошніченко Станіслав Михайлович

П.І.Б.: Мірошніченко Станіслав Михайлович

Країна: Україна

РНОКПП: 3109707550

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 19:59:11 28.06.2026

Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг

Серійний номер: 514B5C86A1E5DA11040000008CBF0B004C86F704

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.05.15 13:00